

تەڭرى قورغان

بۇ تېڭە يىشنى قورغان

بەرگى [۸]

نووسىنى

مەلا مەھمۇدى گەللىسى

جزمى [۱۵]

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە یشتنی قورئان

بەرگی هەشتەم

نووسینی

مەلا مەحموودی گەلاڵەیی

جزمی (١٥)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

-
- تەفسىرى رەۋان بۇ تىگە يىشتىنى قورئان.
- نوسىنى : مەلا مەحمۇدى گەلەلەيى.
- چاپى يەكەم.
- چاپخانى ئۆفسىتى تىشك.
- تىراژ: (۵۰۰) دانە.
- ژمارەى سپاردن : (۱۰۵) ى سالى (۲۰۰۱)
- مافى چاپکردن پارىزراۋەو تەنھا ھى نووسەرە.

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی الاسراء

نهم سوره‌ته ناوئراوه به (الاسراء) چونکه به‌باسی موعجیزه‌ی شه‌وپ‌ه‌وی پیغه‌مبهر ﷺ له‌مه‌ککه‌وه بۆ مه‌دینه ده‌ست پی ده‌کا. هه‌روه‌ها ناویکی تریشی هه‌یه، پی‌ی ده‌گوتری: سوره‌تی به‌نی ئیسرائیل چونکه چیرۆکی پهرته‌وازه‌بوونو ئاواره‌بوونی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیلی تیدایه، دوو‌جار به‌هۆی فه‌سادو به‌دغه‌سالی خۆیان له‌زنده‌و نیشتمانی خۆیان وه‌ده‌رنان!

ده‌رباره‌ی گه‌وره‌یی نهم سوره‌ته ئیمام نه‌حمده‌و تیرمیذی و نه‌سائی و ه‌ی تریش له‌عائیشه‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن: که پیغه‌مبهر ﷺ له‌هه‌موو شه‌وت‌کدا سوره‌تی به‌نوئیسرائیلی (الاسراء) و (الزمر)ی ده‌خویندا!

ئیمامی بوخاری و ئیبنو مه‌رده‌وه‌یه‌ی له‌ئیبنو مه‌سعوده‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن: که پیغه‌مبهر ﷺ ده‌رباره‌ی سوره‌تی به‌نی ئیسرائیل واته: سوره‌تی (الاسراء) و (الک‌هف) و (مریم) و (طه) و (الأنبیاء) فه‌رمووی: نهم سوره‌تانه ده‌سته‌گولی یه‌که‌من! هه‌موویان مه‌ککه‌یین. هه‌موویان چیرۆکو سه‌رگورشته‌یان له‌خۆ گرتوون!

نهم سوره‌ته وه‌کوو وتمان مه‌ککه‌ییه، به‌ته‌سییحاتو ته‌نزیه‌ی خودا ده‌ست پی ده‌کاو به‌سوپاسکردنی خودا کۆتایی دی، زۆر باسی گرنگو لایه‌نی جۆراو جۆری له‌خۆ گرتوون، زوربه‌یان ده‌رباره‌ی عه‌قیده‌و بیرو باوه‌رن، هه‌ندی سه‌ره‌باسی ده‌رباره‌ی یاسای سلو‌کو هه‌لسو که‌وتی تاکو کۆمه‌لو ئادابی سلو‌کی په‌یه‌وست به‌بیروباوه‌ره‌وه باس ده‌که‌ن! هه‌ندی باسی مزگه‌وتی قودسو چیرۆکی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل ده‌کا، نه‌و مزگه‌وته‌ی پیغه‌مبهر شه‌وپ‌ه‌وی بۆ پیکراوه. لایه‌نی له‌چیرۆکی ئاده‌م و شه‌یتانو ریزلێنانی خودا بۆ ئاده‌میزاد باس ده‌کا.

وه لئ عونصوری هره دیار له سوره ته که داو باسه سه ره کی و
جه مسره که ی باسی پیغه مبهرو هه لوئستی قوره شیشه کان بهرام بهر
پیغه مبهرو په یامه که یه تی!

چیرۆکی شه وره یی و چیرۆکی بهرزوونه وه بۆ ئاسمانه کان، شه وره یی
له مه که که وه بۆ مزگه وتی قودس و پاشان میعراج واته: بهرز بوونه وه
له مزگه وتی قودسه وه بۆ ئاسمانه کان بۆ لای سیدره تولمونه هاو نهو عاله مه
غه ییی و په نامه کیه له ئیمه...! نه باسه زۆر ریوایه تی جیا جیاو سه رگورشته ی
جۆراو جۆری تیدا ریوایه ت کراونو کیشه و نیزاعیکی زۆرو زه به نده ی تیدا
پیدا کراوه، هه تا نه مپۆش نهو نیزاعو کیشه یه پایه داره و خه لکی ده مه
ده می یی تیدا ده کن!

راجیایی هه یه ده رباره ی نهو شوئینه ی شه وره ییه که ی لئ کراوه، هه ندئ
پێیان وایه: له خودی که بهرا شه وره ییه که ده ستی پئ کردوه. له م باره وه
فه رموودیه ک له پیغه مبهروه ریوایه ت کراوه: ده فره موی: (بینا أنا فی
المسجد فی الحجر عند البیت بین النائم والیقظان اذ اتانی جبریل علیه
السلام بالبراق) هه ندئ پێیان وایه: له خانووی ئومموهانی کچی نه بو
طالیبه وه شه وره یی ده ستی پئ کردوه، نهو کاته ده بی بلیین: مه به ست
به مه سجیدول حه رام خاکی حه ره مه، چونکه خاکی حه ره م مزگه وته که شی له خو
گرتوه.

ئیبنو عبه باسیش ده فره موی: (الحرم کله مسجد) و ریوایه ت کراوه:
که پیغه مبهر ﷺ له مالی ئومموهانی دا نووستووه، دوا نوئری عیشا
شه وره یی پیکراوه هه ره مان شهو گه راوه ته وهو چیرۆکه که ی بۆ ئومموهانی
گیراوه ته وه: فره موینه تی: (مثل لی النبیون فصلیت بهم) پیغه مبه ره
نامه ده کراو پێشنوئیم بۆ کردن!

تەفسیری رەوان

بدهری ئیستا له کوێیهو چۆنهو چۆن نیه! ئیتر پیغه مبه‌ر ﷺ ژماره‌ی وشتری قافله‌که‌و حالو وه‌زعی کاروانه‌که‌ی پی گوتن. فهرمووی: روژی شه‌وه‌نده‌ی مانگ له‌گه‌ل خۆره‌لاتن دا کاروانه‌که‌ ده‌گاته‌وه‌ مه‌که‌که‌ وشتریکی به‌له‌ک له‌پیش کاروانه‌که‌وه‌ ده‌بی! ئیتر هه‌موویان هاتنه‌ ده‌روه‌ به‌ره‌و (ئعینه) رویشته‌ چاوه‌روانی کاروانه‌که‌ بوون. له‌به‌رزایی به‌که‌وه‌ ته‌ماشایان ده‌کرد، خۆره‌لات په‌کیان وتی: ئه‌ری سی (والله) نه‌وا خۆره‌لات، په‌کیکی تریان وتی ئه‌ری (والله) نه‌وا کاروانه‌که‌ به‌ده‌رکه‌وتو واهات وشتریکی به‌له‌کی له‌پیشه‌وه‌یه. موحه‌مه‌د چۆنی گوت وا ده‌رچووا که‌چی له‌گه‌ل شه‌وه‌ش دا برویان پی نه‌کردو به‌درۆیان خستنه‌وه‌ و تیان: ئه‌مه‌ سیحرو جادوه‌ لیمان ده‌کا!

راجیایی هه‌یه‌ له‌وه‌دا ئایا ئیسراو میعراج به‌خه‌بووه‌ یان به‌ناگایی بووه‌..؟ له‌حه‌زه‌تی عاثیشه‌و موعاوییه‌وه‌ ریوایه‌ت ده‌که‌ن فهرموویانه‌: (والله‌ ما فقد جسد رسول الله ﷺ ولكن عرج بروحه‌) سویند به‌خودا شه‌وی ئیسراو میعراج جه‌سته‌ی پیغه‌مبه‌ر له‌جیگا که‌ی خۆی نه‌جولا‌بوو به‌لکو به‌روح ئیسراو میعراجی بینیه‌!

زانایان ده‌لین: قسه‌ی عاثیشه‌و موعاوییه‌ لی‌ده‌دا نایه‌ته‌ به‌لگه‌، چونکه‌ نه‌وان روداوه‌ که‌یان نه‌بینیه‌، ئه‌و کاته‌ عاثیشه‌ مندا لا بووه‌و موعاوییه‌ کافر بووه‌، هه‌روه‌ها چونکه‌ نه‌مه‌یان نه‌گیراوه‌ته‌وه‌ بو لا‌ی پیغه‌مبه‌رو به‌شه‌یوه‌ی هه‌دیث نایه‌تین.

زانای تریش هه‌ر پتیان وایه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌خه‌ودا ئیسراو میعراجی دیوه‌.

ریوایه‌تی تریش هه‌ن نه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نن: که‌ ئیسراو میعراج به‌گیانو جه‌سته‌ بووه‌، ته‌نانه‌ت شه‌و نوێنو جیگایه‌ی تییدا نوسته‌وه‌ سارد نه‌بوونه‌وه‌ که‌ گه‌راوه‌ته‌وه‌.

ئىبنو كهثير زور رىوايه تى لم باره وه هيناوهن، گهلى سهرگورشتهى
 گيراوه ته وه. نه وهى په سندیو بتمانى پى بکړى له ناو سهره جهم رىوايه ته کاند
 نه وه يه: که پيغه مېر ۷۷ له مالى نومموهاني شوئى نوستنى خوئى به جى
 هيشتو وه هاتو وه بو مزگوتى کابه جا که لای حيجريو وه چاوى له بيره خه ودا
 بو وه شه وره وى ميعراجى پى کراوه و دوايى گهراوه ته وه بو ناو جيگای
 نوستنى و هيشتا نوئنه کانى سارد نه بو نه وه!

هرچه نده چ سوديک نابیندرى لم کيشه دورو درىزهى بهرپا بو وه
 ده باره ي نيسراو ميعراج له کوزو نوئى دا جيگای موناقه شهو چه ندو چوونى
 زانايان بو وه، نه مجار نيسراو ميعراج به خه بو بوئى يان به ناگابو بى چ
 له واقعیه که ناگورئى، روداوى نيسراو ميعراج روداويکى واقيعى چه سپا بو وه
 له ژيانى پيغه مېر دا، که شف و ته جهللى يه ک به بو دلدانه وهى پيغه مېر و
 نيشاندانى نمونه يه ک له ده سه لاتو قودره تى په روه ردگار، که
 له چاوترو کانيکدا نه وه هم مو ريگا دورو سهر سوپ هينه رو عالمه بالايانه ي
 بينى...

جا نه وانى خوداناسزو هست به ده سه لاتو قودره تى خودا ده که نو
 سروشتى پيغه مېر ايه تى ده زانن، روداوى لم جوړه يان به لاوه محالو وئ
 نه چو نابى، سهرسام نابن له و جوړه شتانه، چونکه له بهرامېر قودره تى
 خودا ده هم مو کردار يک که له ديدى ناده ميزاددا به گرانو قورس ده بيندرين
 يه کسانن نه و نيشانه ي که به ته صه وري ناده ميزاد سوکو گرانيان له نيوان دايه
 لای خودا چون يه کتو يه کسانن، هم مو کار يک هرچه نده لای ناده ميزاد
 گرانو نه ستم بى لای خودا سوکو هاسانه، نه وهى له عالمى ناده ميزادا باو
 ره سايه ناکرېته قياس بو قودره تى خودا ده سه لاتى په روه ردگارى پى پيوانه
 ناکړى!

سروشتی پیغه مبهرایه تیش بریتییه له په یوه نډیکردن بهه عالمی بالاوه، به شیوه یه که قیاس ناکړیته سهر په یوه نډی ناده میزاد به ناده میزاده وه، نهه جوړه په یوه نډیکردنهو بینینی نهو شوینو عالمه بالا یانهو گه ییشتن پتیاان به هوکاری ناشکرا یان نادیار سهر سوړهینه تر نیه له په یوه نډی کردن بهه عالمی بالاوه یان وهگرتن لی.

بیگومان حه زره تی نهو بهر راستی فهرموو: کاتیک که ولا می قوره یییه سهر سوړماوه کانی دایه وه، زور به له سهره خوی یه وه مه سه له که ی گهړانده وه بۆ سروشته ناسایی به که ی خوی فهرمووی: (انی لأصدقه بأبعد من ذلك أصدقه بخیر السماء).

ماموستا سهید ده فهرموو: نهو ی تیپینی ده کړی به بونه ی نهه روداوه ده رکه وتنی راستی نهو هه واله به به لگی مادی که باسکردنی کاروانه که بوو: که پیغه مبهه بهوردی چونه تی کاروانه که ی رونکرده وه. نهو هه مان بۆ ده ده کهوئ: که پیغه مبهه به گوی به ترساندنه که ی نومموهانی نه دا، که ناموژگاری کرد روداوه که نه گپرتنه وه نه با دا گه له که ی به دروی بخه نه وه، نهه روداوه غه ریبو ناوازه هه زم نه کهن، به لکوو زور به راشکاوی روداوه که ی بلاو کرده وه، چونکه بتمانهی پیغه مبهه به په یامه که ی، دلسوژی بۆ راگه یانندنی نهو حقه ی نیگای بۆ کراوه نهو حقه ی له گه لیه تی گه ییشتبه ناستیک له هیه شتیک نه پرینگیته وه، ربه پرویان بوهستی و به ناشکرا روداوه که یان بۆ بگپرتنه وه، چی ده بی بابیی، هه لوئیستیان چون ده بی بهرامبهه خوی په یامه که ی با بی!

بیگومان به بلاوکردنهو ی نهه باسه له لایه ن پیغه مبهه وه هه نډی له وانهی نیمانیان هینابو پاشگه زبونونه وه، هه نډیکیان مهوزوعه که یان کرده مایه ی پیکه نینزو گالتو گومان خسته سهر پیغه مبهه رایه تییه که ی، به لام نه مانه هیه چیان نه یان توانی بینه کو سپو ته گه ره له بهر دهه بانگه وازی کردنه که ی

پیغه مبهردا هیچیان نه یانتوانی پیغه مبهردا له هه وێو تیکۆشان دا بنیشینی و
حق بشاریتهوه!

به راستی نه مه نمونه ی ره چه شکینی نه بۆ بانگخوازانی نیسلام که
پیوسته نهوان له بانگهوازی دا چاو له پیغه مبهردا بکهمن، حق رابگهیهن،
له پیناو راگه یاندنی حقو راستی دا له هیچ شتیک نه تر سنو خه می نهوه یان
نه بێ: که بانگهوازی به که یان له دلی بانگکراوان دا کاریگهیری نه بوه، نابێ
ماستاو بۆ کهس بکهمن، ده بێ حه ققانی و راستا بن، حق رابگهیهن جا
خه لک پێی خۆشه، یان پێی قه لسن چش! نهوه گرنگ نیه، گرنگ نهوه یه
نهوان په یامی خۆیان رابگهیهن، ئهرکی سهرشانی خۆیان نه نجام بدن.

ئه مه سوره ته وه کوو هه موو سوره ته مه ککیه کانی تر گرنگی
به دامه زاندره چه سپاندنی بنه مای عه قیده یه کتا په رستی و پیغه مبهردا یه تی و
زینده بوونه وه ده دا، که سایه تی پیغه مبهردا ﷺ ده رده خاو به موعجیزه ی
پیوست پشتگیری لی ده کا.

سوره‌تی (الاسراء) به شپه یه کهس گشتی نه مه خالانه ی له خۆ گرتوون:

۱- هه و آلدان له رودای نیسراو میعراج: که له راستی دا رودای کی گرنگو
موعجیزه یه کی گه وه ی پیغه مبهردا نیسلامه ﷺ.

۲- باسی چیرۆکی نه ته وه ی نیسرائیل ده کا له حاله ی سه لاهو حاله ی
فه سادییان دا، باسی نهوه ده کا: که له حاله تی راستا لی و پا به ند بوونیان دا خودا
سه روه ی پێ دان، ما لۆ مندالی زۆری پێ به خشین. که پشتیان له په یامی
خودا هه لکردو له خودا یاخی بوون له زیندو نیشتمانی خۆیان وه ده رنران گوندو
شارو خانو به رهیان به دهستی خۆیان روخاندن، مزگوتیان وێران کران.

پاشان جاریکی تر سه رله نوێ و یستیان پیغه مبهردا له شاری مه دینه ده ر
بکهمن، وه کوو ده فهرموی: ﴿وان کادوا لیستفزونک من الارض لیخرجوک
منها﴾ الاسراء/ ۷۶.

۳- بری بدلگهی کمونی لهسمر به توانایی خوداو گهره‌یی و تاکو ته‌نهایی ده‌هینیت‌وه وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ﴾ الاسراء/۱۲.

۴- هندی بنه‌مای ژبانی کومه‌لایه‌تی دامه‌زراو لهسمر ره‌وشتی به‌رزو جوان رانواندوه وه‌کوو له‌نایه‌تی ﴿وَقَضَىٰ رِيكَ اَلَا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ﴾ تا ده‌گاته نایه‌تی (۳۹).

۵- هره‌شمو گوره‌شمی توندو تیژ ده‌رحق به‌وانی ده‌لین: خودا کچی هه‌زو پیان وایه فریشته‌کان کچی خودان، وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿اَفَاَصْفَاكُمْ رِيْكُمْ بِالْبَنِيْنَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ اِنَاثًا﴾ انکم لتقولون قولاً عظيماً الاسراء/۴۰. هره‌شمی توندیان ناراسته ده‌کا لهسمر نه‌وه: که ده‌لین: چند خودایه‌کی تر هه‌ن له‌گه‌ل خودادا (نایه‌تی ۴۱-۴۴).

۶- نه‌وه‌شی تیدا رون کراوه‌ته‌وه: که بۆچی په‌روه‌ردگار داواکاری کافره قوره‌یشیه‌کان ده‌رباره‌ی نازل‌کردنی هندی موعجیزه‌ی ماددی جی به‌جی ناکا، (نایه‌تی ۵۹) هه‌روا نه‌ندازه‌ی سووربوو په‌لپ گرتنی قوره‌یشیه‌کان بۆ نازل‌بوونی نه‌وه موعجیزانه‌ی داویان کردبوو وه‌کوو نه‌وه مه‌که‌که بیته شوینیکی کشتو کالی و جوگمو جوباری تیدا بکشین باخو باخاتی تیدا پره‌خسین، یان چند پارچه‌یه‌ک له‌ناسمان بکه‌ویته خواری، یان وه‌دی فریشته بین بۆ سه‌ریان، یان پیغه‌مبهر ﷺ خانوکی له‌زیر دروستکراومان بۆ به‌دی بین، یان به‌چاوی خویان بینن پیغه‌مبهر سه‌ریکه‌وی بۆ ناسمان! (۸۹-۹۷)

۷- هندی باسی پیروزی قورشانو کاریگه‌ری لهسمر دلو ده‌روونه‌کان ده‌کا (نایه‌تی ۸۲) نه‌وه‌ش راده‌گه‌یه‌نی که هه‌موو شاده‌میزادو جندوکه ناتوانن که لامیکی ناوا بخه‌نه رو (نایه‌تی ۸۸).

۸- ریزداری شاده‌میزاد راده‌گه‌یه‌نی به‌وه: که فرمانی به‌فریشته‌کان کرد: که سوژده بۆ شاده‌م به‌رزو شه‌تان نه‌م فرمانی شکاند (نایه‌تی ۶۱-۶۵).

۹- باسکردنی نیعمه‌ته‌کانی خودا به‌سمر ئاده‌میزاددا (۱۷ و ۱۲) سهرزه‌نشتکردنی ئاده‌میزاد له‌سمر ئه‌وه: که سوپاسی خودا ناکه‌زو سپله‌و پینه‌زانن (۸۳).

۱۰- به‌رام‌به‌ریکردنی دنیا و یستان و قیامت خواهان. (نایه‌تی ۱۸ و ۲۱).

۱۱- فرمان به‌پیغه‌مبەر ﷺ به‌ئه‌نجامدانی شه‌ونوئێژو خودا‌په‌رستی. (نایه‌تی ۷۸-۷۹).

۱۲- به‌شیک له‌چیرۆکی حه‌زره‌تی موسا له‌گه‌ڵ فیرعه‌ونو نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل‌دا ده‌گیرته‌وه. (نایه‌تی ۱۰۱-۱۰۴).

۱۳- حیکمه‌تی نازل‌بوونی قورئانی به‌ وه‌جبه‌ وه‌جبه‌ به‌گۆڕه‌ی روداو و رپیوست روون کردۆته‌وه. (نایه‌تی ۱۰۵-۱۰۶).

۱۴- کۆتایی سوپه‌ته‌که‌شی به‌پاکتو مونه‌زه‌ی خودا له‌هاوه‌ئو خیزانو منداڵ هیناوه. (نایه‌تی ۱۱۰-۱۱۱).

باسی شه‌وره‌وی پیغه‌مبه‌رو نازل‌کردنی ته‌ورات بو‌ سهر موسا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَنَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ، لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَنَيْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾ وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ
هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِن دُونِي وَكِيلًا ﴿٢﴾
ذُرِّيَّةً مِّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

پېغه مېهر ﷺ باسى ئيسراو ميعراجى بۆ كافره كان گيرايه وه . شه وانيش به درويان خسته وه و گالته يان پىي كرد ، نيتير پهروه ردگار بۆ راستى شه و روداو وه پشتگيري كردنى پېغه مېهر ﷺ . ثم سوره تى نازل كردو فهرمووى : ﴿سبحان الذي أسرى بعبده ليلاً من المسجد الحرام الى المسجد الأقصى﴾ پاكتر مونه زهو بىي عهيبو بىي هاوه لو هاوشانه شه و خدا به ده سه لاته تى : كه له به شيكى شه و دا شه و پوهى به به ندهى خوى ؛ موحه ممد ﷺ كر . له مزگه وتى كه عېمو . بۆ مزگه وتى قودس : كه به گويزه و ه سائيلي ها توچوى شه و رۆزگار ه چل قوناغه رى ليك دوور بوون ، ثم ئيسراو ميعراجه ساليك پيش كوچكر دن بووه . ئيبنو سعد له كتيبى (الطبقات) دا ده لى : شه و پوهى كردنى پېغه مېهر هه زده مانگ پيش كوچكر دن بووه .

مه به ست به مه سجدولنه قصا به كوپاي زانايانى ئيسلام مزگه وتى قودسه ، بزيهش پىي گوتراوه (الأقصى) چونكه زور له مه كهكه دوور بووه ، ئىوان مه سجدولحرام مه سجدولنه قصا چل قوناغه ريگابووه ، مزگه وتى قودس دوور ترين مزگه وت بووه له دانىشتوانى مه كهكه له سه ر زه وى دا : كه ديده نى كراوه بۆ ريز ليكرتن .

كه ﴿فهرموى : (أسرى بعبده) صيفه تى عه دايه تى بۆ چه سپاند له م مه قامو پله و پايه يه دا : كه مه قامى شه و پوهى پيكر دنو به رز كرده و يه بۆ پله و پايه يه ك : كه هيچ ناده ميزا ديك نه يگه يشتوتى ئالهم مه قامه دا هيئانى وشه ي (بعبده) مه غرايه كى تايبه تى هيه و بۆ شه و هيئراوه : كه ثم صيفه ته به رچاوبگيرى و له بير نه چيتموه ، شه و كوو مه قامى عبودييه ته و مه قامى ئولو هيه ت تيكه له به يه كترين ، دوايى خه لكى لييان بشيوى !

وه كوو له بير و باوهرى مه سيحى دا روى دا . به هوى شه و ديار دانه ي كه په يوه ندى به له دايك بونى عيساو له دونيا دهرچوونى شه و هيه و شه و موعجيزانه ي پىي درا ، شه و بوو به بۆنه ي شه و شتانه و ه دواي له دونيا

دهرچوونی، هه ندی کس هاتن پلسو پایهی پیغه مبهرایه تی و مه قامی
ئولو هییه تیان تیکه لاو بهیه ک کر، بیرو باوه پری سی خودایی و عیسا خودایی
داهات!!

بهم شیویه بیرو باوه پری نیسلامی به پاکو خاوتنی و ناسایی و دوور
له هه موو شیرکو شو بهه و تیکه لاو پیکه لییه ک ده مییتیه وه.

له لایه کی تره وه وشه ی (أسری) به مانا شوپه ویه که واته: مانای شه
له وشه که دا هیه، نه دی بۆچی وشه ی (لیلاً) هیئا؟! له وه لام دا ده گوتری:
وشه ی (لیلاً) به نه کیره یی ته قلیل ده گه یه نی واته: شوپه ویه که له ماوه یه کی
که مو کورتی شه ودا بووه و زۆری نه خایاندوه.

وه کوو له مه وپیش ئا مازه مان پیکرد ده رباره ی نیسراو میعراجی
پیغه مبه ر خیلانو راجیایی هیه:

۱- هه ندی ده لێن: نیسراو میعراجه که ی به گیان بووه، نه م رایه
له حوزه یفه و عایشه و مو عاوییه وه ریوایدت کراوه.

۲- زۆریه ی زانایان کۆکن له سه ر نه وه: که نیسراو میعراج به جه سته و
گیان بووه، چونکه خدا ده فەر موئ: (أسری بعه ده) وشه ی عه بدیش ناوه بۆ
جه سته و گیان، که وابی ده بی دان به وه دا بنیین: که شوپه ویه به رز بوونه وه بۆ
ئاسمانه کان به جه سته و گیان بووه. چونکه نه و فەر مووده یه ی له نه نه سی کوری
مالیکه وه ریوایدت کراوه. فەر مووده یه کی مه شه و ره له کتیه به حیه کانی
حه دی شدا ریوایه تکراره.

به کورتی ثایه ته که ی ئیره به روونی نیسرا «چه سپین، ثایه تی سوره تی
(النجم) یش به نگیه له سه ر راستی میعراج و ودانی...

«الذی بارکنا حوله» شوپه ویه مان به به نه ده ی خۆمان کر «له مه که وه» بۆ
مزگه وتی قودس: نه و مزگه وته ی که ده ورو به ره که یمان کردۆته خێرو به ره که ت
بۆ دانیش توانی، ژبانو رزقو رۆژی کێلگه و دارو دره ختی، ئاوو هه واو

بهروبوومی هه مووی هه خێرو بهره کهته، بۆ دینو دنیا شوینیکی پیروژه له باره ی ئایینه وه، چونکه مه لبه ندی پیغه مبه رانه، له باره ی دنیا ییشه وه چونکه ولاتیکی به پیتو به ره کهته، پره له دارو دره ختی به ردارو بهروبوومی جوړاو جوړ.

شوپه ویمان پیکرد ﴿لنریه من آیاتنا﴾ بۆ نه وه ی به لگه ها تاک و ته نهایی و خودایه تی خۆمان نیشان به نده ی به ریزمان به دین. به لگه ی به هیژو پیژ له سه ر به توانایی و ﴿سه لاتی بئ سنووری خۆمانی نیشان به دین!﴾ انه هو السميع البصير ﴿بیگومان نه و خودایه ی شوپه وه ی به به نده ی خۆی کرد، شه وایه به و قسه و قسه لۆکانه ی موشریکه کانی مه ککه ده باره ی ئیسراو میعراجی پیغه مبه ر ده یکن، بینایه به کرداره کانیانو له سه ر زه وی و له ئاسمانه کاندایه چی لی گوم نابو و ناگاداری هه موو هه لسو که و تیکیان، هه موو زانیاریه کی ده باره یان هه یه به هه موو جوړیک کۆنترۆلی کردو و هه موو شتیکیان له سه ر تومار ده کاو سزاو پاداشیان پراو پر ده داته وه.

دوای نه وه ی باسی ریزگرنتی هه زه تی موحه مبه دی کر ﴿که له مه ککه وه شوپه ویی پئ کرد بۆ قودس و له وی پئش نوپش پیغه مبه رانی کرد. به رزی کرد وه بۆ ئاسمانه کازو عالمی بالای پئ بینی، نه مجار له م نایه ته دا باسی ریزداری هه زه تی موسا ده کا: که له پئش هه زه تی موحه مبه د ریزی لی گیراوه. ده فهرموئ: ﴿وآتینا موسی الکتاب وجعلناه هدی لبني اسرائیل الا تتخذوا من دوني وکیلا﴾ له وه پئش به خشیومانه به موسا کتیبی پیروزی ته ورات: که هیدایه تو رینو مایی به بۆ به نوئیسرا ئیلی. پیمان گوتن جگه له خدا که سی تر مه کهنه وه لی و دوستو پشت پئ به ستوی خۆتان، خاوه نی بوونه وه ر بناسنو و نه و به رستزو پشت به نه و به ستن، که سی تر به خودا مه زانن. هه لبه ته نه مه په یامیکه په روه ردار به گوئی هه موو پیغه مبه ریکی

داداوه، فرمانی به‌همه‌مویان کرده: که به‌ت‌نیا خودا بپهرستن و هاوه‌لی بۆ به‌روا مه‌زانن له‌همه‌موو شتی‌کندا پشت به‌ئو بیه‌ستن.

ئه‌مجار په‌ره‌ردگار ئه‌وه روون ده‌کاته‌وه: که ریزی له‌نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل گرت‌وه. «نیعمه‌تی خوێ بۆ ته‌واو کردن، هه‌لینارن بۆ ئه‌وه‌ی شوێن په‌یامی پیغه‌مبه‌ران بکه‌ون ده‌فرموی: ﴿ذَرِیةً مِنْ حَمَلِنَا مَعَ نُوحٍ﴾ نه‌ی نه‌ته‌وه‌و و ه‌چه‌ی ئه‌وه که‌سانه‌ی له‌گه‌ڵ نوح‌دا له‌خنکان رزگارمان کردن، هیدایه‌تمان دان بۆ زیبازی یه‌کتا په‌رستی و حه‌ق و خێرو راست. ئیوه‌ش چاو له‌با و کتو باپیری خۆتان بکه‌ن، ئیوه له‌همه‌موو که‌س شیاو‌ترن به‌په‌یه‌ر و کردنی نایینی یه‌کتا په‌رستی و شوێنکه‌وتنی ریبازی پیغه‌مبه‌ران، له‌سه‌ر هه‌موو یانه‌وه‌ باب‌ه گه‌وره‌تان حه‌ز ره‌تی نوح ﷺ ﴿إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا﴾ بی‌گومان نوح به‌نده‌یه‌کی سوپاسگوزار بوو، زۆر زنده‌په‌وه‌ی ده‌کره له‌سوپاسگوزاری‌دا. هه‌موو نه‌ندامی‌کی جه‌سته‌ی له‌و شته‌دا به‌کار ده‌هینا که بۆی دانراوه! به‌زویان ذیکری خودای ده‌کرد، به‌عه‌قل و ئاوه‌ز بیری له‌دروست‌کراوانی خودا ده‌کرده‌وه، به‌چاو له‌بونه‌وه‌ر ده‌فکری...هتد.

ئیب‌نو مه‌رده‌وه‌یه‌ی له‌معاذی کوری ئه‌نه‌سی جوه‌نه‌ی ر‌یوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ که ئیوارده‌یانی لی ده‌هات دی‌فرم‌وو: (سُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ).

ئیب‌نو جه‌ریرو به‌یه‌ه‌قی و حاکم له‌سه‌لمانی فارسی به‌وه ده‌گیریت‌وه: ده‌لی: حه‌ز ره‌تی نوح که پۆشاک‌یی‌کی له‌به‌ر ده‌کرد یان خواره‌مه‌نیه‌کی ده‌خوارد سوپاسی خودای ده‌کرده بۆیه نانراوه به‌به‌نده‌ی سوپاسگوزار.

وه‌صف کردنی حه‌ز ره‌تی نوح به‌(عبد) و ه‌صف کردنی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام به‌(عبد) به‌لگه‌یه له‌سه‌ر پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌ران، ئه‌ویش پله‌و پایه‌ی به‌ندایه‌ت‌کردنی خالی‌صانه‌یه بۆ خودا، ئاده‌میزاد تا زیاتر به‌ندایه‌تی خودا بکا و

دلسۆز بی له به ندایه تیکردنه که ی دا لای خودا پله و پایه ی بهرترتر ده بیته وه . که وایی موعجیزه ی ئیسراو میعراج نایی به پیچه وانیه ی خویان وه صف بکرین ، ههروه ها نایی پیغه مبهرا ن به خرنه شوینی که وه جیگای خویان نه بی ، پله و پایه ی پیغه مبهرا ن به ندایه تیکردنی خالیصانه یه بۆ خودا ، [نایی پیغه مبهرا ن به خرنه پله و پایه ی خودایه تییه وه ، وه کوو مه سیحی به کان عیسیان بردۆته پله و پایه ی خودایی به وه به خودای ده زانن ، سه ریان له خوشیان و خه لکانی تریش شیواند ، تاوانی خویانو نه وانیه ی پییان هه لخه له تاوان له نه ستۆیان دایه .

مه به ست له ئیسراو میعراج نه وه بووه : خودا ویستویه تی به لگهی گه و ره و نیشانه ی خودایه تی خۆی تاکو ته نهایی و ده سه لاتی بهر فراوانی نیشانی بهنده ی خۆی هه زه ته ی موحه مه د بدا ، هه ندی له و نیشانه نه دۆزه خو به هه شته و چۆنیه تی ئاسمانه کان و کورسی و عه رش و فریشته کانن ، نه مانه ی نیشان دان بۆ نه وه ی دنیای له پیش چاوان بی نرخ بی ، چونکه که سییک که نه م بوونه وه ره گه و ره و فراوانه بیینی ، دیاره دنیای له پیش چاوان که مبه یه خ ده بی ، ئاماده باشی تیدا به هیز ده بی بۆ بهر ه نگار بوونه وه ی هه موو ته نگو چه له مه یه کتو له خۆبوردن و جیهاد و هه لۆ تیکۆشان . نه و بوو له و شه وه داو له و ماوه کورته دا نه و هه موو شته عه جایه بو سه رسو ره ی نه رانه ی بینین . یه که یه که پیغه مبهرا نی چا و پیکه و تر و قسه و ئاخاوتنی له گه ل نه نجام دان .

له لایه کی تر وه شه و ره ی پیغه مبهرا ن ﷺ له مه که مو بۆ به یته له قه دیسو پیشنوژی کردنی بۆ پیغه مبهرا ن له و ی ، ئاماره یه بۆ یه کیه تی پیغه مبهرا ن له مه به ستی سه ره کی دا ، شه ویش رو کردنه خودایه و خودا ناسی به و یه کتا به رستییه ، بر و ابونه به پیغه مبهرا یه تی و هاتنی روژی قیامه ت . به لئ پیغه مبهرا ن یه ک ئایینیان هیه ، یه ک هه لۆیستو یه ک مه به ستن ، هه ر چهنده روو گه یان جیابی . شه ر یه ته کانیا ن جو داوازی تیدا بی ، روژگار در یژه ی کیشابی و سه ر ده میان زۆر لیک جیابوینه وه !! هه ر له یه که م پیغه مبهرا وه : که

حه‌زه‌تی ئاده‌مه، تا خاته‌می پیغه‌مبه‌ران: که حه‌زه‌تی موحه‌مه‌ده ﷻ هه‌موویان بانگه‌وازی یه‌کتاپه‌رستی و خوداپه‌رستییان کردوه، ویستوو یانه کۆمه‌لگای ئاده‌میزاد ری‌یک بخهن، هه‌ولیان داو» تاکو کۆمه‌ل به‌به‌خته‌وه‌ری بژین، هه‌ولیان داوه‌ریبازی کاروانی ئاده‌میزاد راست بکه‌نوه» له‌سه‌ر بناغه‌ی حه‌ق و عه‌دالته‌و نه‌خلاقه‌ی به‌رزو ره‌وشتی جوان کۆمه‌لگا دا‌بمه‌زژینن.

پیویسته ناماژه به‌وه‌ش بکری: که ئاده‌میزادییه‌تی پیغه‌مبه‌ر پیویستی به‌ئوکسجین له‌به‌رزایی و له‌عه‌اله‌می بالادا نه‌بوونه له‌مپه‌رو کۆسپ بۆ ته‌واو کردنی گه‌شته ناسمازییه‌که‌ی. چونکه قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا پیویستیاتی نه‌وگه‌شته‌ی بۆ دا‌بین کردبوو، پیویستی به‌و» نه‌بوو ئوکسجین و پیویستیاتی تری پی بۆ! وه‌کوو رووادی فه‌ضای ئیستا: که ئوکسجین له‌گه‌ل خویان ده‌بن! له‌هه‌مان کاتدا چوونه سه‌ر مانگو مه‌ریخو غه‌زوی فه‌ضا له‌م چه‌رخه‌دا به‌لگه‌یه‌کی به‌هیز» له‌سه‌ر راستی ئیسراو میعراج. به‌راستی جیگای خۆیه‌تی بلێن: حه‌زه‌تی موحه‌مه‌ده‌یه‌که‌م رانییدی فه‌ضایه‌و به‌ته‌یژه‌وه‌ترین ده‌سه‌لات و له‌کو‌ترین ماوه‌دا گه‌شتی فه‌ضای نه‌نجام دا.

حال و چۆنیه‌تی به‌نو ئیسرائیلی له‌میزوودا

وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ فِي الْكِتَابِ لُتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ
مَرَّتَيْنِ وَلَنَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا
عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ
وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿٥﴾ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ

وَأَمَدَدْنَكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٦﴾
 إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ
 وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوْفُوا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ
 كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا ﴿٧﴾
 عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُمْ عُدتُمْ إِلَيْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ
 حَصِيرًا ﴿٨﴾

دوای نهووی پهروهردگار باسی نيعمه ته جوړاو جوړه کانی خوږی به سهر
 نه تهووی ئیسرائیلدا کرد، له وانه نازلکردنی تهورات: که هیدایه ته و نورو
 ره حمه ته بو نهو نه تهوویه. نه مجار لیره دا باسی نهو ده کا: که نهو نه تهو
 سپله و پینه زانه شوین هیدایه تی تهورات نه کهوتن، به لکوو فسادیان بلاو
 کرده وه، پیغه مبه رانیان شهید کردن خوین پژییان ده ست پی کرد، ئیتر خودا
 بابلیه کانی به سهر و کایه تی به ختونه صر به سهر دا زال کردن، هیرشه کرده
 سهریانو کوشتنو برینی تیدا پهیدا کردن، ژماره یه کی زورو بی شماری لی
 کوشتن مالو سامانی داگیر کردن، مزگه وتی قودسی روخاندن، ژنو
 منداله کانیانی گرتن و مژکی به ندایه تی به سهر دا دان، نهو یه کهم فسادو
 ناشوب بوو که به سهریان دا هیندراو یه کهم توله بوو لییان کرایه وه!

پاشان: که توبه یان کردو په شیمان بوونه وه، خودا جاهو ده سه لاتی بو
 گیرانه وه، مالو سامانی پی دانه وه، سهر له نوې بوونه وه به خاوه نی ژنو مندالو
 نازادی سهر به ستیان به ده ست هینايه وه، که چی دووباره سهر له نوې ده ستیان
 دایه وه خراپه کاریو یاخی بوونو فساد بلاو کرده وه تاوان نه نجامدان!

حه‌زره‌تی زه‌که‌ریباو حه‌زره‌تی یه‌حیا‌یان شه‌هید کردن، ولاتیان شیواندو
 نه‌خلاقیان روخاندو جیهانیان له‌خۆیان تی‌کنداو ژیانیان له‌خۆیان تال کرد،
 نه‌مجار له‌تۆله‌ی نه‌وه‌دا نه‌مجاره‌یان خودا فارسه‌کانی به‌سهردا زال کردن،
 شمشیریان لی‌وه‌کار خستن، زۆریان لی‌کوشتو برکردن، مالو سامانیان لی‌
 داگیر کردن، ژنو مندالیان بوونه رفیندراو کۆیله‌و داگیر کراو، جاریکی تر
 مزگه‌وتی قودسیان بو روخاندنه‌وه.

نه‌مجار خودا له‌سهر زمانی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان به‌لینی پیدان به‌وه نه‌گهر
 پابه‌ندی فرمانه‌کانی بن، یارمه‌تیان ده‌داو نه‌گهر سه‌رپیچی فرمانی بکه‌ن
 به‌ناگری دۆزه‌خ سزایان ده‌دا!

ده‌فرموی: ﴿وَقُضِيَ اِلٰى بَنِي اِسْرٰٓئِیْلَ فِی الْکِتٰبِ لَتَفْسِدَنَّ فِی الْاَرْضِ
 مَرَّتَیْنٍ وَلَتَعْلَنَ اَعْلَٰؤُا کَبِیْرًا﴾ به‌نه‌ته‌وه‌ی نیسرائیلمان را‌گه‌یان‌دو نیگامان بو
 کردنو له‌ته‌ورات‌دا که بو موسامان نازل کردبوو برپاری خۆمانمان بو
 رونکردنه‌وه، هه‌والیکی راستمان له‌سهر زمانی نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ پی‌دان: که
 نه‌وان دووجار سه‌رپیچی فرمانی خودا ده‌که‌ن، دووجار له‌خودا یاخی ده‌بن،
 فه‌ساد ده‌خه‌نه سه‌ر ناخی شامو فه‌له‌ستین، یان خاکی میصر، یان هه‌ر خاکو
 ولاتیکی پی‌ی تیده‌خه‌ن، دوو جار سه‌رپیچی فرمانی خودا ده‌که‌ن، دوو جار
 به‌پیچه‌وانه‌ی شه‌ریعه‌تی ته‌ورات کار ده‌که‌نو له‌خودا یاخی ده‌بن:

۱- یه‌که‌میان سه‌رپیچی کردنی فرمانی ته‌وراتو گۆرانکاری تی‌یداو
 شه‌هید کردنی بزێ له‌پیغه‌مبه‌ران: وه‌کوو نه‌وه حه‌زره‌تی نه‌شعیایان شه‌هید
 کرد (ئیرمیا) که له‌نا‌پ‌د‌زامه‌ندی خودا ترساندنی: له‌جیاتنی نه‌وه‌ی گۆی بیسی
 نامۆژگارییه‌کانی بن به‌ندیان کرد.

۲- دووه‌میان: شه‌هیدکردنی حه‌زره‌تی زه‌که‌ریباو حه‌زره‌تی یه‌حیا‌بوو،
 هه‌روه‌ها هه‌ولیان دا حه‌زره‌تی عیسا شه‌هید بکه‌ن.

سهریاری تهوه‌ش پشت له‌تاعه‌تی خودا ده‌کهن، ته‌که‌ببورو فیزو یاخی بوون نه‌نجام ده‌دهن، سته‌مکاریه‌کی نه‌ستم ده‌ست پی ده‌کهن؛ زنده‌په‌وی ده‌کهن له‌سته‌مکاری‌دا، نه‌په‌پی یاخی بوونو سته‌مکاری ره‌چاو ده‌کهن.

جا ﴿فاذا جاء وعد اولاهما﴾ که وه‌ختی یاخی بوونو فساد بلاوکرده‌وی جاری یه‌که‌میان هات، ناژاوه‌و ناشویان به‌ریا کردو کاتی ته‌وه هات عیقابیان به‌هینو تۆله‌یان لی بستین، ﴿بعثنا علیکم عبداً لنا اولی بأس شدید فجاسوا خلال الدیار﴾ ره‌وانه‌مان کردو زآلمان کره به‌سمر نیوه‌دا نه‌ی نه‌ته‌وه‌ی جوله‌که! چنده‌ بنده‌یه‌کی خۆمان؛ چنده‌ ناده‌میزادی‌ک: که خاوه‌نی هه‌لمه‌تو زه‌برو زه‌نگ بوون، دارایی ژماره‌ی شه‌پرکری زۆرو ئامیری کاریگرمی جه‌نگ بوون: که بریتی بوو: له‌بابلیه‌کان به‌سه‌روکایه‌تی سنحاریب (به‌ختونه‌صر) هه‌لمه‌تیان بۆ بردنو ولاتیان کۆنترۆل کردن، له‌شکرو سوپایان که‌وتنه‌ ویزه‌یانو مال به‌مالو گه‌ره‌که به‌گه‌ره‌که مال‌دۆزیان لی کردن، به‌ناو خانوو مالیان‌دا بلاو‌بوونه‌وه، شمشیریان لی وه‌کار خستنو کوشتو بریان کردن، مال‌و پی‌او ماقوله‌کانیان کوشتن، ته‌وپاتیان سوتاند، مزگه‌وتی قودسیان روخاندو ویرانیان کرد، ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ژنو مندالیان کرانه‌ کۆیله‌و خزمه‌تکار. ئهم به‌لینه‌ی خودا هاته‌ دیو گه‌رانه‌وه‌ی نه‌بوو!

قه‌تاده ده‌فهرموی: خودا طالوتی بۆ سه‌رناردن، ئهو خۆی نه‌ته‌وه‌که‌ی خاوه‌ن هه‌لمه‌تو زه‌برو زه‌نگ بوون، ده‌ستیان کرد به‌کوشتار لی‌یان.

موجاهید ده‌لی: نه‌وانه‌ی جاری یه‌که‌م ئهو ده‌رده‌یان به‌سه‌ر به‌نوئیسرائیلی هی‌نا له‌شکری فارسه‌کان بسووه. به‌لام رای یه‌که‌م په‌سندتره‌و جی‌گای متمانه‌یه.

جا که به‌نوئیسرائیلی ئیشو نازاری ژیر ده‌سته‌یی و کۆیله‌ییان چه‌شتو به‌لاو موصیبه‌ت داخی کردنو به‌هۆش خۆی هی‌نانه‌وه، ئیتیر تۆبه‌یان کردو بۆ لای خودا گه‌رانه‌وه، حالو وه‌زعی خۆیان چاک کردو سودیان له‌و به‌لاو

تهنگانه و زهبرو زهنگه بینی، له لایه کی تریشموه گهله سهبرکه وتوو داگیرکه ره کان به هیزو بازوی خویان نازینو ئاوانیش طوغیانان کردو فسادو تاشویان له سهبر زهوی بلاو کرده، ئیتر خودا نگینی لی ستاندنموه و چهرخی گهردوونی لی وهرگیرانو دنیایان لی سوپا، سهبرکه وتوو داگیرکه ری ژیرخستن و ژیر دهست و چهوساو کانی به هیز کردنموه و گوروتینی تیدا ره خساندنموه ایان لی هاتهوه شیایو نهو بن: دهسلات و فرمانه وایی وهریگرنهوه!

﴿ثم ردنا لكم الكرة عليهم وأمددناكم بأموال وبنين وجعلناكم أكثر نفيرا﴾ پاشان جازیکی تر سهبرله نوئ له پاساوی ئیستیقامه و خودا په رستی و گه پانه و تان بۆ لای خودا، دهسلات و فرمانه واییمان بۆ گیرانه وه، هیزو شکومه ندیمان بۆ ره خساندنموه، دوژمنه کانتانمان به هیلاکت بردن، مالدو مندالو کسرو کارمان بۆ زور کردنموه، چه کتو سیلاحی زورو زهبنده مان بۆ ره خساندنموه، ژماره ی پیایو به کارو جهریه زه و شهپرکه رمان له جاران بۆ زیاتر کردنموه، سهبرله نوئ بوونه و به هیزی سام لیکر اوو حیساب بۆ کراوو خاوهن دهسلات! نه مه دابو نه پیتی پهروه ردگاره له بوونه وهردا و هکوو له شوینیکی تردا دهفرموئ: ﴿وَتِلْكَ الْآيَاتُ نَدَاوَلَهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾ آل عمران/ ۱۴۰. کورد وتهنی: دونیا همر رۆژه ی یاری یه کیکه. یان ده لێن: دونیا هسروکویه همر رۆژه ی به دهست یه کیکه وهیه.

جا پیش نهوه ی سییاقی نایه ته کان، همواله واده پیدراو راسته که ته و او بکه ن، قاعیده یه کی کرده وه و پاداش ده کاته ناواخی دهقه که له گه ل همواله غه یبه یه که جۆشی د: داو: دهفرموئ: ﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ أُحْسَنْتُمْ لَأَنْفُسَكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا﴾ جا نه گهر ئیو کرده وه هه لوئستان بهرام بهر خوداو په یامی خودا جوانو ریکه پیک بی، پابه ندی فرمانی خودا بن به گویره ی فرمانو جله و گیریه کانی هه لسو کهوت بکه ن، خودا په رست و راستال بن نه و چاکه تان له گه ل خوتان کرده، پاداشی باشتان بۆ خوتان دهسته بهر کرده، چونکه ئیو.

به طاعت و خود ابرستی سوودمند دهن، خودا ده‌رگای خیرتان لی
 ده‌کاتسه‌وه، به‌ره‌کته‌تی ناسمانتان به‌سهردا ده‌ریژی. له‌دونیدا خراپه‌ی
 خراپه‌کارانتان لی دوور ده‌خاتسه‌وه، له‌قیامتدا پاداشی باشو نه‌پراوه‌تان
 ده‌داتسه‌وه. خو نه‌گمر خراپه‌بکهن، نه‌و خراپه‌تان له‌گئل خودی خۆتان کردوه،
 چونکه‌ ئیوه به‌تاوان‌کردنو خراپه‌کاری زیان به‌نه‌فسی خۆتان ده‌گه‌یه‌نن.
 له‌شومو تۆله‌ی نه‌و تاوانو سه‌رپتچیکردنه‌تاندا، په‌روه‌ر گار به‌جۆره‌ها سزا
 تۆله‌تان لی ده‌ستینیتسه‌وه؛ له‌جیهاندا دوزمنتان به‌سهردا زال ده‌کا، ژیر
 ده‌سته‌و ریسواتان ده‌کا، مال داگیر کراوو ژنو منداډ براو دهن،
 له‌قیامتیشدا سزای ریسواکمر به‌ئیشتان به‌سهردا ده‌دا.

نه‌مه‌ دابو نه‌رپتی خودایه‌ له‌بونه‌وه‌ردا، هر کاتی به‌نده‌کانی لی
 یاخی بن، تووشی کوشتنو تالانو برۆیان ده‌کا، ژیر ده‌سته‌و یه‌خسیرو ده‌س
 به‌سه‌رو ریسوایان ده‌کا، هر کاتی په‌شیمان بینه‌وه‌ تۆیه‌و ئیستیغفار بکهن
 نه‌و درودو به‌لایانه‌یان له‌سه‌ر لاده‌با، سه‌لته‌نه‌تو شکۆمه‌ندیان بو
 ده‌گیرپتسه‌وه!!

یاسای خودایه‌و له‌دونیاو قیامتدا گۆرانکاری به‌سهردا نایه‌. یاسایه‌که
 وادامه‌زراوه‌ کرده‌وه‌ی ناده‌میزاد تیدا هه‌مووی بو خۆیه‌تی، به‌روبوومو
 ناکامی، خۆی سودی لی وهرده‌گرئ، پاداش ناکامیکی سروشتیه‌ بو کار،
 له‌وه‌وه‌ به‌روبووم په‌یدا ده‌بی، باشو زۆری که‌می به‌گویره‌ی کرده‌وه‌که‌و
 چۆنیته‌تی نه‌نجامدانیته‌تی. یاسایه‌که‌ واداکا ناده‌میزاد به‌رپرسیار بی له‌خودی
 خۆی، بیه‌وی چاکه‌ی له‌گئل ده‌کا، بیه‌وی خراپه‌ی له‌گئل ده‌کا. که‌وابی کاتی
 ناده‌میزاد تووشی عیقابو سزا ده‌بی با هر سه‌ره‌نه‌شتی خودی خۆی بکا!!
 چونکه‌ بو خۆی سته‌می له‌خۆی کردوه ﴿وما ربک بظلام للعبید﴾ فصلت/۴۶.

جا که‌ نه‌م یاسا ره‌سایه‌ی دامه‌زاندو رایگه‌یاند، سییاقه‌که‌ دیتسه‌وه‌ سه‌ر
 ته‌واو کردنی هه‌واله‌ غه‌یبی یه‌ راسته‌که‌و ده‌فه‌رموی: ﴿فاذا جاء وعد

الآخره ﴿ که کاتی سزاو عیقابی جاری دووم هات، وهختی تۆلهی فساد خستنهوهو پرکیشکردنی کاری خرابو کوشتنی پیغه مبهرا (زه که ریباو یه حیا) هات دوژمنه کانتان ده تیرینه سهرو ناحه زانتان به سمرتانا زال ده که یین بتانچه و سپینه وه ﴿لیسووا و جوهم﴾ بۆ نهوهی ناااری نازارو نه شکه نجهو غه م خه فته به سهر دهو چاوتانهوه ناشکراو نومایان بی، (چونکه شتیکی ناشکرایه دیارده کانی دهروون لهده و چاودا رهنگ دده نهوه، خوشی و شادی تهرو تازهیی تیدا دروست دهکا، غه م خه فته سیسو و ژاکانو بزراوی تیدا دهره خسینی!)

﴿ولید خلوا المسجد کما دخلوه اول مرة﴾ بۆ نهوهی دوژمنه کانتان جاریکی تر مزگهوتی قودس کۆنترۆل بکه نهوهو دیقه دیقهی ئیوه بدهن به سهرکه و تووی داگیری بکه نهوهو ئیوه بخه نهوه ژیر دهستی خویان، وه کوو چۆن جاری یه که م به هه مان شیوه کۆنترۆلیان کردو روخاندیان. ﴿ولیتبروا ما علوا تبتیرا﴾ بۆ نهوهی ههرچی نیشانهی ژیارو ژیار ههیه ویرانو خاپوری بکه ن، ههرچی بیناتان کردوه و کۆتان کردۆته وه پزمه نده تان کردو. بیرۆخینن، له ناوی بهرن یتیکی بدهن ئاداری به سهر پاداریه وه نه مینی و ولاتتان خاپور بکری و بایه قوش تیدا بخوینی!

به کورتی :

به ختونه صر بۆ یه که مجار هیرشى برده سهر نه ته وهی ئیسرا ئیلو مزگهوتی قودسی روخاند، ته مه له سهرده می ئیرمییدا بوو، کتیبه میژوو ییه کانی جوله که ته مه یان له روپه ری خویاندا چه سپاندوه. له جاری دووه دا به گویره ی ته فسیری به یضاوی نه وهی هیرشى کردنه سهر ناوی (بیردوس) بوو پاشای بابل بوو. وه لی میژووی جوله که ده لی: قه یصه ری رۆم بوو ناوی (ئه سبیانوس) بوو. له ئیوان نه و دوو هیرشه دا نزیکه ی (۵۰۰) پینج سه د سال بووه.

ئەمجار سییاقی قورئان بەشوئین راگەیانندی ئەو هەواڵە غەیبییەو بەلێنە ئەنجامدراوە (وعداً مفعولاً) دا دەرگای هیسوا لەسەر بەنوئیسرا ئیلی یەکان دەکاتەو، هیوای ئەوەیان دەخاتە دڵەو: کە لەوانەیە ئەو ولات وێرانی و دەردو مەینەتە، رێخۆشکەر بێ بۆ رەحمەت و سۆزی خودا، دەفەرموی: ﴿عسی ربکم أن یرحمکم﴾ ئەو نەتەوێ ئیسرا ئیل! لەوانەیە خودا رەحمو بەزەیی پێتاندا بێتەو، دواي ئەوێ لەجاری دووەمدا بەو بەلاو موصیبەتانە لەبۆتە دازو تۆلەي لی ستاندزو تەمبێ خواردوی کردن، ئەگەر تۆبە بکەزو واز لەتاوانو ستم بێنن، ئەو زەلیلێ و ژێرەستییەتان لەسەر لا بەرێ؛ بێگومان خودا وەفای بەوادەي خۆی کرد، دواي زەلیلێ شانۆ شکۆی پێ بەخشینەو، مۆلکۆ سەلتەنەتی پێ بەخشینەو، پێغەمبەری تێدا ناردنەو، چەند پێغەمبەریان تێدا هەلکەوتەو، سەرلەنۆی لەژێر نیشتمانی خۆیاندا ژیا ئیان بەئارامی و سەریەستی بەسەر بردەو!

جا ئەگەر بەو ئیسرا ئیلی بایاندایەو بۆ سەر عاداتی کۆنیانو دەستیان کردەو بەفەساد بلاو کردنەو لەسەر زەوی، ئەو سزای خودا حازرو لەمستەو دابو نەپۆتی خودا نەگۆرەو هەمان تاسو حەمامە!!

دەفەرموی: ﴿وان عدتم عدنا﴾ ئەو نەتەوێ ئیسرا ئیل! هەر کاتێ ئێو پاش ئەم جاری دووەمە؛ پاش ئەوێ لەجاری دووەمدا رزگار بوونەو ئارامیتان تێکەوتەو کەوتنەو خۆشێ و هەرزانییەو. ئەمجار بۆ سییەمجار گەڕانەو بۆ سەر رەوشتی ناباری و خراپە کاریتان دەست پێکردەو، ئاشوبو فیتنەبیستان هەلگیرساندەو، تێمەیش دەگەرێنەو بۆ سەر دابو نەپۆتی خۆمانو یاسا ئەزەلییەکەي خۆماتان بەسەردا دەدەینەو، ئاگری فیتنەو ئاشوب دەکوژێنینەو، قارو غەزەبی خۆمان دەپۆژین بەسەر ئەوانەدا ناپاکو ئاشوبگیرن..

بیگومان جوله‌که جاریکی تر گه‌پانهو» بۆ سمر ره‌وشتی فسادو ناشوب
 بلاو کردنه‌وه، پمروه‌ردگار موسولمانانی به‌سهردا زال کردنو له‌نیوه دوورگه‌ی
 عه‌ره‌ب وه‌ده‌ریان نان، پاشان جاریکی تر روویان کرده‌وه فیتنه‌گیریو ناشوب
 نانه‌وه، خودا که‌سانی تری به‌سهردا زال کردن، هه‌تا چه‌رخ بیستم هاته
 پیشه‌وه» نه‌مجاره‌ش هیتله‌ری نه‌لمانی نازی به‌سهردا زال کردن، نه‌وه‌وه‌مو
 قه‌تلو عامه‌ی تیدا کردن، فرمانی قه‌لاچۆکردنی ده‌رکردن، ملیونه‌ها که‌سی
 تاوانبارو بی تاوانی لی کوشتن.

نه‌مپۆش: که‌ سالی (۱۹۹۹) ی زاینی‌یه‌ وا په‌نجا سال تیده‌په‌ری به‌سهر
 دامه‌زاندی ده‌وله‌تۆکه‌ی ئیسرائیل‌دا، که‌ ههر له‌روژی دامه‌زاندیه‌وه وێپرای
 فیتنه‌ییو ناشوب‌گیران لیره‌وه‌وه‌ی، کاریکیان به‌عه‌ره‌بی فه‌له‌ستینی کرده‌وه‌ با
 به‌ده‌واری شری نه‌کرده‌وه، له‌ههر چوار لای جیهانه‌وه‌ جوله‌که‌ی بیانی کیش
 ده‌که‌ن بۆ فه‌له‌ستینو عه‌ره‌به‌ خاوه‌ن زه‌ویو زاره‌کانی لی وه‌ده‌ر ده‌نی‌نو
 خۆیانی تیدا نیشته‌جی ده‌که‌ن، مال له‌خاوه‌ن مال حه‌رامه‌وه‌ نه‌م دیارده‌وه
 ناشیرینه‌ روژانه‌ به‌رده‌وامه‌، بیگومان ده‌بی روژیک بی خودا که‌سانیک
 به‌خسینی تالای نه‌مه‌یان پی برپۆنو جاریکی تیش واده‌ی خودا بیه‌وه‌ جی.
 نه‌مه‌ واده‌ی خودایه‌وه‌ ههر ده‌بی بیه‌وه‌ دیو زۆری نه‌ماوه‌» که‌سی نه‌مه‌ری
 ده‌بی‌نی!! نه‌مه‌ سه‌رباری نه‌وه‌ عه‌زابو عیقابه‌ی له‌قیامه‌ت تووشیان دی!!
 بۆیه‌ کۆتایی ئایه‌ته‌که‌ی به‌وه‌ هیئا: که‌ فهرمووی: ﴿وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ
 حَصِيرًا﴾ نه‌م جوهره‌ سزادانه‌ی که‌ باسما‌ن کرد هی دونیایانه‌ بۆ روژی
 قیامه‌تیش دۆزه‌خمان کرده‌وه‌ به‌شوینو جیگایانو له‌هه‌موو لایه‌که‌وه‌ ناگر
 ده‌وری کافرو بی پروایان ده‌دا، فیتنه‌و ناشوب‌گیران داده‌گریو که‌سیان ناتوانی
 له‌و شوراو په‌رژینه‌ به‌چیه‌ ده‌ری!

مه به سته کانی قور ثانی پیروز هیدایهت و مزگینتی و ترساندنه
 إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ
 الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾
 وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾
 وَيَدْعُ الْإِنْسَانَ بِالْشَّرِّ دُعَاءُهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾

لهو پيش باسی ریزلینانی له پیغه مبر ۱۱ کرد بموه شهروهی پیکردو
 نیشانهی قودره تو خودایهتی خوی نیشان دا، باسی ریز لینانی موسای کرد
 بموه: که تهوراتی بۆ نازل کردوه مایه هیدایهت بو نه تهوهی ئیسرائیل،
 ناماژهی به به سهرهاتی نهو نه تهوه سته مکاره کرد: چییان کردو خودا چون
 تۆلهی لی ستاندن، نه مجار باسی نهو دیارییه پیروزه گرنگه ده کا: که بۆ
 حه زره تی موحه ممدی ناردوه که قورثانی پیروزه ناسیخی هه موو نامه
 ناسمانیه کانی تره، پره له مه بهستی جوراو جورو بهرزو پیروز، هوکاریکی
 گرنگو نوازه به بۆ هیدایهتدانی ئاده میزاد بۆ ریبازی حقو به خته وهی،
 مؤد دانه بهوانه ی به ندایهتی بۆ خودا ده کمن، ترساندن کافرو بی پروا کانه
 له عه زابی سه ختی دۆزه خ، ده فهرموی: ﴿ان هذا القرآن يهدي للتي هي
 اقوم﴾ نهی نه تهوهی ئیسرائیل! بۆچی پروا به قورثان ناکهن، خو قورثانیش
 وه کوو تهورات خودا نالزی کردوه بۆ هیدایهتدانی ئاده میزاد، بیگومان نه
 قورثانه ئاده میزاد هیدایهت ده دا بۆ ریبازی پته مو حقو راست و کاریگر
 له عاله می هه ستو شعوردا، دلۆ ده روون راده چله کینتی، عه قیده کی واضیحو
 بی گریو گۆلی هیناوه، بیرو باوه ریکی دوور له خه یالو نه فسانه و خه رافیات

را ده‌گه‌یه‌نی، ئاده‌میزاد خه‌میده‌و خه‌مۆش ناکا، هه‌ستو تواناکانی به‌په‌للا ده‌کا بۆ نه‌وه‌ی به‌کاریان بی‌نی بۆ کرده‌وه‌ی چاکو بینا کردنو گه‌شه‌دان به‌ژیانو ولات، ئاده‌میزاد هه‌لده‌نی بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی ژبانی به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامت، یاسای سروشتی بوونه‌وه‌رو سروشتی ئاده‌میزاد پیکه‌و گری ده‌دا، فرمان به‌به‌نده‌کانی ده‌کا: که له‌بوونه‌وه‌ر بفکرنو پێیدا بگه‌رێنو که‌لکی لی وهر بگرنو بۆ به‌رژه‌وه‌ندی خۆیان به‌کاری بی‌ن!

قورئان ئاده‌میزاد هیدایه‌ت ده‌دا بۆ رێبازێک راستترین رێگایه‌ بۆ ته‌نسیق خستن له‌نیوان دیوی ده‌ره‌وه‌ی ئاده‌میزادو دیوی ناوه‌وه‌ی؛ له‌نیوان هه‌ستو هه‌لوێستی‌دا، له‌نیوان باوه‌رو کرده‌وه‌ی‌دا، ئاواو به‌و جوړه‌ قورئان هه‌موو لایه‌نه‌کان؛ مادی و مه‌عنه‌وه‌ی پیکه‌و گری ده‌داو په‌یوه‌ستیان ده‌کا به‌ عوروه‌تو لوئقای په‌روه‌ردگار هه‌و، په‌یوه‌سته به‌و قودره‌ته‌ له‌بن نه‌هاتوه ئیلاهییه‌و ده‌ستی به‌و حه‌بله‌ مه‌تینه‌ گرتوه‌و چاو له‌ناسمانو دل پر له‌هیاو قاچ له‌سه‌ر زه‌وی چه‌قیو، هیچ شتێک نایه‌جولێنیو کێوی نه‌له‌بورزه، هه‌رچی ده‌یکا ده‌بیته‌ مایه‌ی خۆشی به‌خته‌وه‌ریو جێگای ره‌زامه‌ندی خودا، کاسبی ده‌کا عیباده‌ته، خۆی به‌خێو ده‌کا خودا په‌رستییه‌ هه‌ول ده‌دا ژبانی به‌خته‌وه‌ری بۆ خۆی دابین لکا به‌خودا په‌رستی بۆی ده‌نووسری.

قورئان ئاده‌میزاد هیدایه‌ت ده‌دا بۆ رێبازێک راستترین رێباز له‌بواری عیباده‌تو خودا په‌رستی‌دا، مووازنه‌ ده‌کا له‌نیوان ئه‌ركه‌كانو هیژو توانادا، زیاد له‌توانا ئه‌رك ناخاته‌ سه‌ر كه‌س وای لی بی نه‌توانی نه‌نجامی بدا، نه‌وه‌نده‌ش ئاسانکاری ناکا ئاده‌میزاد هه‌ست به‌به‌په‌للاییو ره‌خواه‌ت بكاو بیته‌ گالته‌بازار. نه‌ازه‌یه‌کی مام ناوه‌ندی داناوه‌ بۆ په‌یره‌وکردن؛ نه‌شیش به‌سوێ نه‌كه‌باب!!

هیدایه‌تی ئاده‌میزاد ده‌دا بۆ رێبازی راست له‌په‌یه‌وه‌ندی نیوان ئاده‌میزاده‌كانو تاكه‌كانی كۆمه‌ل برێکیان به‌برێکیانه‌وه، گه‌لو نه‌ته‌و له‌گه‌ل

هسی ترو، حکومته‌تو ده‌ولت له‌گه‌ل ده‌ولتو حکومته‌تی تردا، ئەم
په‌یوه‌ندیو عه‌لاقاتانه داده‌مه‌زرتی له‌سه‌ر بنه‌مای پته‌وو توکمه‌وو واقعی،
هه‌واو ئاره‌زو چ روژیکیان تیدا نابین، به‌رژه‌وه‌ندی تایبه‌تی و مه‌به‌ستی
تایبه‌تی به‌رچاو ناگیرین.

هیدایه‌تیاں د‌ده‌ا بو ر‌بازی راستو له‌بار له‌ب‌واری فرمان‌ه‌واییو
ر‌یک‌خستنی یاسای ئابوریو یاسای کۆمه‌لایه‌تیو یاسای ئیوده‌ولته‌تی شیاو
به‌جیهانی ئاده‌میزاد.

هیدایه‌تیاں د‌ده‌ا بو ر‌بازی راست له‌هه‌لب‌ژاردنی ئایینی ئاسمانیو
چۆشدانی له‌گه‌ل ئایینه‌کانی ترداو ر‌یزگرتن له‌موقه‌ده‌س‌ساتو به‌ها
پیرۆزه‌کانیانو پاراستنی شوینه ر‌یزداره‌کان و د‌یرو که‌نیسه‌کانیان!

به‌ل‌ئ: ئەم قورئانه ئاده‌میزاد شاره‌زا ده‌کا بو راستترین ر‌یگا که ئایینی
به‌رزی ئیسلامو له‌سه‌ر بنه‌مای یه‌کتا په‌رستی دامه‌زراوه ﴿وَبِشَرِ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْلَمُونَ الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ أُجْرًا كَبِيرًا﴾ مزگینی د‌ده‌ا به‌خواه‌ن باوه‌ران؛
ئه‌وانه‌ی کره‌ه‌ی باش ئە‌نجام ده‌ده‌ن، مزگینیان ده‌دات‌ئ، به‌وه که پاداشی
گه‌وره‌یان هه‌یه.

﴿وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ اعتدنا لهم عذاباً أليماً﴿ هه‌روه‌ها
هه‌ره‌شه ده‌کا له‌وانه‌ی ب‌روایان به‌قیامه‌ت نیه، ب‌روایان به‌خودا نیه، ب‌روایان
به‌عه‌زایی به‌ئیشو د‌ژواری د‌ۆزه‌خ نیه.

واته: په‌روه‌ردگار دو جو‌ر موژد به‌موسوڵمانان د‌ده‌ا، یه‌که‌میان
پاداش‌دانه‌وه‌ی خواه‌ن باوه‌ران، دووهم سزادانی دوژمنانیا. ئە‌مه یاسای
په‌روه‌ر گاره، قاعیده‌یه‌کی بنه‌په‌تییه له‌باره‌ی کردارو پاداش‌ه‌وه، یاساکه
له‌سه‌ر بنه‌مای ئیمانو کرده‌وه‌ی باش داده‌مه‌زرتی، ئیمان به‌ب‌ئ کره‌ه‌وه
بایه‌خی نیهو کرده‌وه ب‌ئ ئیمان وه‌کوو نه‌بوو وایه. ده‌ب‌ئ ئیمانو کردار پ‌یکه‌وه

بزو هاوکارینو یه‌ک بگرن نه‌مجار به‌ریکتو پیکی ژیان به‌ری‌توه ده‌چی،
 به‌یه‌ک‌دیگیر بوونی تیمانو کره وه به‌یه‌که‌وه هیدایه‌تدانی قورئان ده‌چه‌سپی.
 جا نه‌وانی به‌هیدایه‌تی قورئان نایه‌نه سمر ریگای راست، نه‌وه شوین
 هه‌واو هه‌وه‌سی خویان که‌وتون، هه‌واو ناره‌زو رابه‌ریانه وای بو که‌سانیک!
 شوین هیدایه‌تی قورئان ناکه‌ونو شوین هه‌واو هه‌وه‌سی خویان ه‌که‌ون.
 بیگومان ناده‌میزاد بو‌خوی نه‌زانه‌و چاکه‌و خراپه‌ی خوی نازانی، زوو
 هه‌لده‌چی و زوو خوی، له‌خو ده‌گژی. ﴿ویدعوا الانسان بالشر دعاء بالخیر
 وکان الانسان عجولاً﴾ ره‌وشتی ناده‌میزاد به‌په‌له‌یی و به‌تالوکه‌یییه، جاری
 وا ده‌بی رقی هه‌لده‌ستی نزا له‌خوی ده‌کا به‌شپر، نزا له‌مندالو مالو خیزانی
 خوی ده‌کا، نزیان لی ده‌کا به‌مردن به‌تیداچونو به‌فتاره‌چون، به‌زیان
 پیگه‌یشتن، جاری وا ده‌بی ناده‌میزاد دوعای شهر له‌خوی ده‌کا وه‌کوو چون
 دوعای خیر ده‌کا بیگومان ناده‌میزاد ره‌وشتی به‌په‌له‌یی تیدایه. به‌تالوکه‌یه،
 ناگاداری سهره‌نجامو ناکامی کاره‌کان نیه، دوعای شهر له‌خوی ده‌کا و په‌له
 ده‌کا له‌زوو به‌دیها‌تنی ناکامی نزاکه‌ی، نازانی نه‌وه زیانی بو خودی خوی
 هه‌یه هه‌چ بیر له‌ناکامه‌که‌ی ناکاته‌وه. یان ده‌زانی به‌لام خوی پی ناگیرئ خو
 نه‌گهر خودا نزاکه‌ی لی وهرگژی به‌هیلاک ده‌چی، به‌لام خودا خاوه‌نی فه‌ضلو
 ره‌حمه‌ته، به‌فه‌ضلو ره‌حمه‌تی خوی دوعا‌کان پاشگوئ ده‌خاو لییان وهرناگری،
 وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم
 بالخير لقضي اليهم اجلهم﴾ یونس/۱۱.

نه‌بو داوود له‌جابه‌ری‌دو: ریا‌یه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فه‌رموی:
 (لاتدعوا علی أنفسکم، ولا علی أموالکم أن توافقوا من الله ساعة اجابة،
 يستجیب فیما) نه‌کمن له‌کاتی ته‌نگه‌تاوی هه‌لچوندا دوعای شهر له‌خوتان
 یان مالو مندالتان بکمن، نه‌وه‌کوو نزاکه‌تان بکه‌وتنه‌ کاتی‌که‌وه: که‌خودا
 دوعای تیدا گیرا ده‌کا و ده‌کا‌ه‌تان گیرایی.

نیشانہی دہ سہ لاتی پەر وەردگار و نیعمەتە جۆرا و جۆرەکانی خودا
بەسەر ئادەمیزاددا

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ
النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ
السِّنِينَ وَالْحِسَابِ وَكُلُّ شَيْءٍ فَضْلُنُهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾ وَكُلُّ
إِنْسَانٍ أَلَزَمْتَهُ طَعَامُهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كِتَابًا
يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴿١٣﴾ أَقْرَأَ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا
﴿١٤﴾ مِّنْ أَمْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ
عَلَيْهَا وَلَا نُزِرْ وَأَزِرْ وَزَرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ
رَسُولًا ﴿١٥﴾ وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا
فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِّنَ
الْقُرُونِ مِن بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ لِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَيْرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

ئەمجار دوای ئاماژەکردن بۆ شەورەوی کردن بە پیغەمبەر و ئاماژە کردن
بۆ نوح و ئەوانەیی لە گەڵی دا رزگار یان بوو، ئاماژە بۆ چیرۆکی ئەتەووی
ئیسرا ئیلو، ئاماژەکردن بۆ یاسای کردار و پاداش وە صەف کردنی قورئان
بەوێ: کە هیدایەتدەرە بۆ رێبازی راست و حەق، دەگوێزێتەوێ بە نیشانە

که‌ونی‌یه‌کان، بۆ نیشانه‌ی گۆرانکاری له‌بوونه‌وه‌ردا؛ گۆرانی شه‌وو رۆژ به‌شوین
یه‌که‌داو په‌یوه‌ستکردنی جمو جۆلی ئاده‌میزادو سزادو پاداشی به‌جمو جۆلی
بوونه‌وه‌ره‌وه.

ده‌فه‌رموی: ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ﴾ شه‌وو رۆژمان کردوه به‌دوو
نیشانه‌ی ئاشکراو هه‌ست پیکراو له‌سه‌ر قودره‌تو ده‌سه‌لاتی ره‌های خۆمان،
نیشانه‌ی ده‌ست ره‌نگینیو کارسازیمان، گۆرانی شه‌وو رۆژو به‌شوین یه‌که‌تردا
هاتنیان بۆ ده‌سته‌به‌ر بوونی به‌رژه‌وه‌ندی ئاده‌میزاده به‌تایبه‌تی و بۆ
گیانله‌به‌رانی تره‌ به‌گشتی، شه‌و کاتی هه‌سانه‌وه‌ ئارامگرتن و خۆ هه‌شاردانه،
رۆژ وه‌ختی کارو کاسبی و جمو جۆلو هاتوچۆیه به‌ناو زه‌ویدا بۆ ده‌سته‌به‌ر
کردنی بژیوو پێداویستی زیان. بۆیه ﴿فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ
مَبْصُورَةً﴾ کاتی شه‌وو رۆژمان وای کردوه: که‌ به‌گونجی بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی
به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی ئاده‌میزاد، له‌شه‌ودا تاریکی نه‌نگوسته‌چاو، گونجاوه‌ بۆ
تیدا نوستن و ئارامگرتن، له‌رۆژدا روناکی بآلی خۆی به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا
ده‌کیشی گونجاوه‌ بۆ جمو جۆلو هاتوچۆ. که‌وابی که‌ له‌شه‌ودا هه‌موو
گیانله‌به‌ریک خۆی هه‌شار ده‌داو جمو جۆلو هاتوچۆ که‌م ده‌بی و شتی تیدا
نابیندری، له‌ رۆژدا شته‌کان پێچه‌وانه‌ ده‌بنه‌وه‌ هه‌موو شتی که‌ ده‌بیندری و
بوئه‌وه‌ روناکو گونجاوه‌ بۆ تیدا هه‌ولدان و جمو جۆل: ﴿لَتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّنْ
رَّبِّكُمْ﴾ بۆ نه‌وه‌ی هه‌ولتی فه‌ضلو ره‌حه‌متی خودایان تیدا بده‌ن، بزانه‌ن چۆن
کاره‌کانتان نه‌ه‌جام ده‌ده‌ن، ده‌می که‌ بۆ کارو کاسبی و کاتی که‌ بۆ هه‌سانه‌وه‌
پشودان ته‌رخان بکه‌ن، به‌گویره‌ی گۆرانی شه‌وو رۆژو وه‌رزه‌کانی سال (به‌هارو
هاوین و پایزو زستان) کورتی شه‌وو درژی رۆژو به‌پێچه‌وانه‌وه‌. ئیوه‌ کاره‌کانتان
ریک به‌خنه‌و به‌نامه‌ی زیاتان دابڕژن، کاتی ئیشه‌کانتان بزانه‌ن: بزانه‌ن که‌ی
وه‌ختی ئیش کردنه‌و که‌ی کاتی پشودانو نووستنه، که‌ی وه‌ختی کیلان و
چاندنه‌و که‌ی کاتی دروینه‌و به‌ره‌م هه‌لگرته‌...هتد.

هروه‌ها ﴿وَلَتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ﴾ گوران‌کاریمان خستوته
 نیوان شهوو روژه‌وه بۆ شه‌وه‌ی ئیوه ژماره‌و چندییه‌ت و چۆنییه‌ت و حیسابی
 روژو هفته‌و مانگوو سال بزائن. وهرزه‌کانی کیلان و چاندنو رواندنو دروینه‌و
 رنیز و چین بزائن، کاتی قهرزو قۆلمو زه‌کاتدان و به‌کریدان و کرپزو فروشتن
 دیاری بکهن. کاتی نه‌نجامدانی نوژکردنو روژوگرتنو وهرزی حه‌جو عومره
 بزائن، نه‌گهر شهوو روژ نه‌بوايه ئاده‌میزاد نه‌یده‌زانی چۆن و مامه‌له‌ له‌گه‌ل
 بونه‌وه‌ردا بکا؛ نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ چهند نایه‌تیکی تره‌که ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ
 اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰی يَوْمِ الْقِيَامَةِ، مِنْ اِلٰهِ غَيْرِ اللّٰهِ
 يَاتِيْكُمْ بِضِيَاءٍ؟ اَفَلَا تَسْمَعُوْنَ؟ قُلْ: اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا
 اِلٰی يَوْمِ الْقِيَامَةِ، مِنْ اِلٰهِ غَيْرِ اللّٰهِ يَاتِيْكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُوْنَ فِيْهِ؟ اَفَلَا تَبْصُرُوْنَ؟
 وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوْا فِيْهِ، وَلِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهِ
 وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ؟﴾ القصص/۷۱-۷۳. یان ده‌فهرموئ: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ
 اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خَلْفَ لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذْكُرَ، اَوْ اَرَادَ شُكُوْرًا﴾ الفرقان/۶۲. یان
 ده‌فهرموئ: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ
 لَتَعْلَمُوْا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ، يَفْصَلُ الْاَيَاتِ
 لِقَوْمٍ يَعْلَمُوْنَ﴾ یونس/۵.

﴿وَ كُلِّ شَيْءٍ فَصَلْنَاهُ تَفْصِيْلًا﴾ همرچی شتیکی ئیوه پئویستتان بۆ
 به‌رژه‌وه‌ندی ژبانی دونیاو قیامه‌تتان که‌لکی لی وهرده‌گیری، ئیمه‌ رونمان
 کردۆته‌وه، به‌ته‌واوی بۆمان شی کردوونه‌وه. وه‌کوو له‌شونییکی تردا
 ده‌فهرموئ: ﴿مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ﴾ الانعام/۳۸. یان ده‌فهرموئ:
 ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ﴾ النحل/۸۹. به‌کورتی هیچ شتیکی
 له‌م بونه‌وه‌رده‌ا، به‌ریکوتو صودفه‌ نیه، به‌هه‌وانته‌و بیهوده‌ نه‌هاتۆته‌ وجود؛
 کارسازیو ریکو پئیکی ئه‌و یاسایه‌ی شهوو روژ ده‌گۆرئ، به‌زوبانی حال ده‌ست
 ره‌نگینی خاوه‌نی شهوو روژ شی ده‌کاته‌وه، به‌لگه‌و نیشانه‌ی به‌ده‌سه‌لاتی و

خودایه تیه قی، شاید تو گواهیده ره له سر تا کتو ته نهایی خودای بوونه وەر!!
 هر به گویره قی نه یاسا که ونی به ورده، کرده وەر پاداش به به که وەر
 ده به سترینه وەر په یوه سستی به کترین.

﴿وکل انسان الزمان طائر﴾ فی عنقه ﴿کرده وەر هی هم مو
 ناده میزاد یکمان خستوته نه سستی خوی پییمه لکاوه لی پی نایته وەر. وەر کو
 گردنبه ندو گلاده وایه له ملی دا نه گهر کاری خیر بی، وەر کو کو کتو زنجیر
 وایه له ملی دا نه گهر شهر بوو!

مه به ست به (طائر) لیره دا کرده وەر ناده میزاد خویه قی. له زمانی
 وەر به بی دا نه گهر سستی که به شتی که مو. به ستری و پیوه پیوه هیست بی ده لیتن:
 له ملی دایه، فلان کهس نهو نه که هی خراوه ته نه سستی، وەر فلان نه کهم خسته
 نه سستی تو ده بی نه نجامی به هی!

نهو یاسایه قی خودا: که کرده وەر له نه سستی که ره که دایمو، هر که سه
 کرده وەر خوی له وەر خوی دایمو خوی به پرسیاره له کرده وەر کانی، یاسایه قی
 خودایی و برپاریکی بر او هی نه زه لیه، گورانکاری به سهردا نه هاتو وەر نایه
 به شتی که له دابو نه ریتی خودا له بوونه وەر دا ﴿ولن تجد لسنة الله تبديلاً﴾.

نه مهش نهو. ناگهینه قی: که ناده میزاد موجب وەر چی له چاره نو و سراه
 بر او ته وەر ویستو نیختیاری که ده بیته مایه شو ابو عیقاب نه یما وەر،
 نه خیر نهو. ناگهینه قی، به لکو وەر مو ناده میزاد یک موخه ییه ره
 له هه لباردنی کارو کرده ویره که بوخوی که هوی پاداشی باشه، یان هه لباردنی
 کاری که: که بیته هوی سزای توندو دژوار!!

﴿ونخرج له يوم القيامة كتاباً يلقاه منشوراً﴾ لهو به وراوه له روزی
 قیامه تدا نامه کرده وەر کانی بو دهر دینیزو ده یخینه بهر. سستی خوی
 بوخوی تو ماری کرده وەر کانی دنیای ده بینو و بو دهرده که مو نهو تو مار
 هم مو کارو کرده ویره قی نهوی تیدا تو مار کراوه.

ئیبنو جهریر له حه‌سه‌نی به‌صری‌یه‌وه فهرمووده‌یه‌کی قودسی گیراوه‌ته‌وه ده‌لّی: ﴿قال الله: يا ابن آدم، بسطنا لك صحيفة، وكل بك ملكان كريمان: أحدهما عن يمينك والآخر عن يسارك، فأما الذي عن يمينك فيحفظ حسناتك، وأما الذي عن شمالك فيحفظ سيئاتك فاعمل ما شئت أقلل أو أكثر حتى إذا مت طويت صحيفةك، فجعلت في عنقك معك في قبرك، حتى تخرج يوم القيامة كتابا يلقاه منشورا كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا﴾.

جا تۆمارى کرده‌وه‌کانى به‌بلاو‌کراوه‌یى ۛ خه‌ینه به‌رده‌مى و پى‌ی ده‌گوترى: ﴿اقرا کتابک کفى بنفسک اليوم علیک حسیبا﴾ ده تۆمارى کرده‌وه‌کانى ژيانى دونیات بخوینده‌وه، بزانه: فریشته‌کانى لای راستو لای چه‌پت چیان بۆ نووسیویو چیان له‌سه‌ر تۆمار کردی. بۆ خۆت داد‌گایى خۆت بکه، جا حه‌سه‌نی به‌صرى که نه‌مه‌ی ده‌خوینده‌وه، ده‌یفرموو: نه‌ی ئاده‌میزاد! به‌راستى عادل و خاوه‌ن و یژدانه نه‌و که‌سه‌ی خۆتى کردوه به‌لیکۆله‌ره‌وه‌و دادوهر به‌سه‌ر خۆته‌وه، بۆ خۆت حوکمی خۆت بده‌و پى‌ویست به‌شایه‌دو به‌لگه‌ی تر نه‌!

جا که ئاده‌میزاد بۆ خۆی به‌پرسیاریی له‌کرده‌وه‌کانى خۆی، ﴿من اهتدی فانما یهتدی لنفسه﴾ که‌سیک هیدایه‌تى وهرگرتو ریگای حه‌قى دۆزیه‌وه‌و شوین شه‌ریعه‌تى خودا که‌وتو په‌یره‌وى پیغه‌مبه‌رى ئیسلامى کرد، نه‌وه سودو قازانجی بۆ خۆیه‌تى و خۆی لى سودمه‌ند ده‌بی. ﴿ومن ضل فانما یضل علیها﴾ که‌سى گومرا‌بیی و له‌ریگه‌ی حه‌ق لابدا، برپای به‌خودا نه‌بی، شوین په‌یامى پیغه‌مبه‌ر نه‌که‌وئ نه‌وه زیان به‌خۆی ده‌گه‌یه‌نى و به‌ده‌ختی به‌سه‌ر خۆیدا ده‌هینى و سزای کرده‌وه‌کانى له‌سه‌ر خۆیه‌تى و تۆله له‌خۆی ده‌سه‌ندریته‌وه، چونکه برپاری خودایه‌و یاسای نه‌زه‌لى خۆیه‌تى ده‌رحه‌ق به‌به‌نده‌کانى: که ﴿ولا تزر وازرة وزر أخرى﴾ هیچ ئاده‌میزادیکی تاوانبار

تاوانی یه‌کیکی تر هه‌لناگرئ، به‌لکوو هه‌موو نه‌فسیّک تاوانی خوی له‌سەر
خۆیه‌تی و که‌س گونا‌هی که‌س هه‌لناگرئ!

ئه‌مه ره‌تدانه‌وه‌یه‌کی ناشکراو نوما‌یانه بۆ ئه‌وانه‌ی: که‌ خه‌لکی تر
هه‌لده‌نین بۆ گومرا‌بوونو کافر بوون، پێیان وایه ئه‌وان ده‌توانن ئۆیالی ئه‌و
گومرا‌برانه به‌خه‌نه ئه‌ستۆی‌خۆیان.

ئێبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموئ: ئه‌م نایه‌ته ده‌رباره‌ی وه‌لیدی کورێ مو‌غه‌یره
نازل بووه: که‌ گوتی: بپوا به‌مو‌حه‌مه‌د مه‌که‌نۆ گونا‌هه‌که‌تان له‌ئه‌ستۆی من!
هه‌روه‌ها ره‌تدانه‌وه‌ی ئه‌وکا‌فرانه‌شه که‌ ده‌یان‌گوت: ئێمه سزا نادرێن.
ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر تۆ‌له‌و عیقا‌بیش هه‌بئ ئه‌وه ئۆیالی ئێمه له‌ئه‌ستۆی باو‌کو
با‌پیرمانه، ئێمه لاسایی که‌ره‌وه‌ی ئه‌وانینو چاو له‌ئه‌وان ده‌که‌ین، وه‌کوو
له‌شو‌نێکی تردا ده‌فه‌رموئ: ﴿قل: لاتسألون عما اجرمنا، ولا نسال عما
تعملون﴾ سبا/ ۲۵.

هیچ دژایه‌تی‌ه‌ک له‌ئێوان نایه‌ته‌که‌ی ئێره‌و نایه‌تی سوره‌تی (النحل) دا
ئه‌یه که‌ ده‌فه‌رموئ: ﴿لیحملوا اوزارهم کامله یوم القیامة، ومن اوزار الذین
یضلونهم بغير علم﴾ النحل/ ۲۵. هه‌روه‌ها نایه‌تی ﴿ولیحملن اثقالهم واثقالاً
مع اثقالهم﴾ العنکبوت/ ۱۲. چونکه ئه‌وانه‌ی بان‌گه‌وازی خه‌لک ده‌که‌ن بۆ
گومرا‌بوونو کوفر، ئه‌وه تاوانی گومرا‌یی خۆیان له‌سهر، تاوانی تری‌شیان
له‌سهر به‌هۆی گومرا کردنی خه‌لکی تر. به‌بێ ئه‌وه‌ی تۆزقا‌لێک له‌تاوانی
تاوان‌کاره‌کان که‌م بێته‌وه.

بێ‌گومان به‌شی‌یک له‌ره‌حه‌مه‌تو فه‌ضلی خودا ئه‌وه‌یه: که‌ شاده‌میزاد
به‌رپرسیار نا‌کاو نایان‌گرئ تا پێغه‌مبه‌ریان بۆ نه‌ئیرئ ﴿وما کنا معذین حتی
نبعث رسولا﴾ ئێمه به‌گو‌یره‌ی عه‌دلو حیکمه‌تو ره‌حه‌متی خۆمان هیچ گه‌لو
نه‌ته‌وه‌یه‌ک سزا ناده‌ین له‌سهر کردنی کرد‌ه‌وه‌ی ناله‌باریان نه‌کردنی کاری
باشو پێ‌ویست، هه‌تا پێغه‌مبه‌ریان بۆ نه‌ئیرین، تا ترسێنه‌رو موژده‌پێده‌ریان

بۆ نه‌ئیرینو سه‌رپیچی په‌یامه‌که‌ی نه‌که‌ن، ئیمه‌ که‌س عیقاب نه‌دیه‌ن. بۆ
 هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک پیغه‌مبه‌رمان ره‌وانه‌ کردوه‌ په‌یامی ئیمه‌ی پی
 راگه‌یاندون، ئیقامه‌ی به‌لگه‌ی له‌سه‌ر کردوون، مو‌عجیزه‌و نیشانه‌ی راستی
 پیغه‌مبه‌رایه‌تی خۆی نواندوه‌: ئه‌حکامی حه‌لا‌ل‌و حه‌رامی بۆ شی کردوونه‌وه‌،
 مو‌ژده‌ی پاداشی باشی به‌هه‌شتی پیداون، له‌سزای خراپه‌کاری ترساندونی، جا
 که‌ گو‌تیان به‌په‌یامه‌که‌ی نه‌دابی‌و به‌درو‌یان خه‌ستی‌بیته‌و: ئه‌و کاته‌ ئیمه‌ ئه‌و
 سه‌رپیچی‌کارانه‌مان سزاداون! وه‌کو‌و له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿کَلِمَا الْقِي
 فُوجْ سَالَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ؟ قَالُوا: بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
 مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ الملك/۸-۹. یان ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ
 يَأْتِكُمْ رَسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُم، وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا،
 قَالُوا: بَلَىٰ، وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ الزمر/۷۱.

به‌لێ: له‌م باره‌وه‌ نایه‌تی قورئان زۆرن: که‌ ئه‌وه‌ ده‌چه‌سه‌پینن په‌روه‌ردگار
 که‌س ناخاته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌ تا پیغه‌مبه‌ری بۆ نه‌ئیری‌و بانگه‌وازی نه‌کری‌ بۆ
 ئیمان هێنانو نه‌ترسی‌ندری‌ له‌خراپه‌کاری!!

ئه‌م‌جار پاش ئه‌وه‌ی په‌یامی خودای پی‌ راگه‌یه‌ندراو سه‌رپیچی فه‌رمانی
 په‌روه‌ردگاری کرد شی‌وه‌ی عه‌زابه‌نه‌که‌یان له‌دو‌نیادا به‌م جو‌ریه‌یه‌: که‌
 ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ
 عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا﴾ که‌ کاتی له‌ناو‌بردنی گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک نزیک
 بو‌وه‌وه‌و ویستمان ریشه‌کیشیان بکه‌ین، فه‌رمان به‌خاوه‌ن نازو نیعمه‌ته‌کانیان
 ده‌که‌ین به‌به‌نده‌ی‌تی‌کردن بۆ خوداو ئه‌نجامدانی کاری خێرو سودمه‌ند بۆ
 دو‌نیاو قیامه‌تیان، جا: که‌ سه‌رپیچی فه‌رمانه‌کانی ئیمه‌یان کرد، په‌ره‌یان
 به‌خراپه‌کاری خۆیان داو فیسقو فجوریان بلاو کرده‌وه‌و یاخی بو‌ونو رو‌چوون
 له‌گو‌مپایی‌دا، ئه‌وه‌ شی‌اوی ئه‌وه‌ ده‌بن له‌ناو به‌یرین، عه‌زابی ریشه‌که‌ریان بۆ

پئویست ده‌بی، ئیستر تیکیان ده‌شکینزو به‌ته‌واوی ریشه‌کیشیان ده‌که‌ینو
دوابراو ده‌بن، له‌قیامه‌تیش‌دا سزای دۆزه‌خ چاوه‌پییانه.

﴿مترفون﴾ واته به‌ناز په‌روه‌ده‌و خاوه‌ن نازو نیعمه‌ت: ئه‌م تاقم‌و پێره
له‌هه‌موو گهل‌و نه‌ته‌وه‌یه‌ک‌دا پێری کاربه‌ده‌ستانو ده‌وله‌مه‌ندانی دل‌ره‌ق‌و دارو
ده‌سته‌کانیان؛ ئه‌وانه‌ی ما‌ئو دارایی زۆرو زه‌به‌نده‌و خزمه‌تکارو کاره‌که‌ریان
هه‌زو له‌راحه‌ت‌و خوش‌رابواردندان، خاوه‌ن ده‌سه‌لات‌و خۆ‌ئیسهره‌وه‌و
چه‌وسینه‌ره‌وه‌ن، هی‌نده‌ زیده‌ره‌وی له‌خوش‌رابواردن‌دا ده‌که‌ن تا دل‌و ده‌روونیان
په‌ست‌و بێ هه‌ست ده‌بی، خوو ده‌ده‌نه‌ فیس‌قو فجورو خواردن‌و خوداردنه‌وه‌ی
له‌نه‌نداز به‌ده‌ر! ئه‌خلاق‌و ره‌وشتیان ده‌روخی، گالته به‌هه‌موو به‌هایه‌کی
پیرۆزو موقه‌ده‌س ده‌که‌ن، چنگ ده‌خه‌نه نامووس‌و شه‌ره‌فی یه‌ک‌ترییه‌وه، گوێ
به‌حه‌رام‌و حه‌لل‌ا نه‌ده‌ن، کۆ له‌پیشیل کردنی هیچ قیه‌وه‌ ره‌وشتیکی به‌رز
ناکه‌نه‌وه. جا ئه‌م جوهره‌ پێرو تاقمانه‌ تا جله‌ویان بۆ شل بکری ئه‌وان زیاتر رۆ
ده‌چن له‌بی ره‌وشتی‌دا، که‌ که‌س ده‌ستی نه‌گرت‌و به‌گزیان‌دا نه‌چوه‌وه‌و پییان‌دا
هه‌له‌شاخا، ئیتر ده‌بنه‌ ماکی فه‌ساد‌و بێ ره‌وشتی، فیس‌قو فجور له‌سه‌ر زه‌وی
به‌رپا ده‌که‌ن، ئه‌خلاق‌ی ناشیرین‌و ره‌شتی نزم له‌ناو کۆمه‌ل‌دا بل‌او ده‌که‌نه‌وه،
ره‌وشته به‌رزه‌کان ده‌پوخین‌و ریزیان ناگرن، ئه‌و ره‌وشته به‌رزانه‌ی که‌ کۆمه‌ل
بێ ئه‌وان هه‌ل‌ناکا ئه‌و تاقمه‌ پیشیلیان ده‌که‌نو ده‌یان‌پوخین، پیاوه‌تی‌و
مه‌ردایه‌تی ناحیلن، ژبانی نا‌ژه‌ل‌ا ناسا په‌یره‌و ده‌که‌ن، ئیتر ئه‌و گهل‌و نه‌ته‌وه‌یه
که‌ ئه‌مه‌ حال‌ی کاربه‌ده‌ست‌و گه‌وره‌ پیاوانی بێ، ئه‌مه‌ ره‌وشتی ده‌وله‌مه‌ندو
قسه‌ ر‌ئیشته‌وه‌کانی بێ، رۆشن‌بیرو زاناو ره‌شه‌خه‌لکه‌که‌ش لیان بیده‌نگ‌بن،
که‌س ده‌ستیان وه‌به‌ر ده‌ستی نه‌هین، ئه‌و گهل‌و نه‌ته‌وه‌ مۆرانه‌و خم‌خۆرکه
لی‌ی ده‌داو داده‌ری‌و زیندویه‌تی تیدا نامینی‌و هۆکاری هی‌زو تواناو مانه‌وه‌ی
له‌کیس ده‌چی‌و سلار ده‌بیت‌وه‌وه‌ لا‌په‌ره‌ی ژبانی ده‌پێچ‌ریته‌وه‌وه‌ ده‌چیته‌ توونی
نه‌مانه‌وه.

قیرانه تییک هیه میمی (أمرنا) تی یدا موشده ده، لهسر نهو قیرانه ته
 نیبنو عه بباس ده فهرموی: مانای ﴿أمرنا مترقیها، ففسقوا﴾ بهم جوریه:
 پیاو خراپو هه تیو مچه کانیاں ده که یسنه بالاده ستو فرمانی هوا به سهریانه وه،
 له خودا یاخی ده بن، جا: که وایان کرد خودا به سزای توند له ناویان ده با،
 نموونه ی نهم ثایه ته ثایه تیکی تره که ده فهرموی: ﴿وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا قِيٰ
 قَرِيَةَ اَكْبَرِ مَجْرِمِیْهَا لِمَكْرُوْا فِیْهَا﴾ الانعام/۱۲۳.

نه مجار پهروه ردگار کافره کانی قوریشو هاویننه کانیاں ده ترسینی و
 هه په شه ی توندیان لی ده کا له وه ی پیغه مبهه به درو بخه نه وه. سهره نجیان
 راده کیشی بو نه وه ی که زور له گهلو نه ته وه کانی پیشوو به هوی ساوانو
 خراپه کاریانه وه خودا له ناوی بردونو عه زابی سهختی به سهردا داو؛
 ده فهرموی: ﴿وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُوْنِ مِنْ بَعْدِ نُوْحٍ﴾ چند گهلو نه ته وه مان
 له پاش روژگاری نوح له ناو بردونو ناسه وارمان برینه وه!! کاتی یاخی بوونو
 سه ریچیان کردو ئینکاری ثایاتو نیشانه کانی هه بوونو خودایه تی خودایان
 کردو پیغه مبهه رانیان به درو خسته نه وه. وه کوو چون ئیوه ئیستا پیغه مبهه
 به درو ده خه نه وه. دلیبان ئیوه لای خودا لهو گهلو نه ته وه به درو خه ده وانه
 ریزدار تر نین، ئیوه گه وه ترین پیغه مبهه به درو ده خه نه وه، که وایی سزادانی
 ئیوه پیوست ترو له پیش تره!

قه تاده و حه سه ن قیرانه تییک ریوایه ت ده که ن میمی (أمرنا) تی یدا
 مه کسوره نهو کاته (أمرنا) به مانا زور کردنه.

نه مه هه په شه یه له وانه ی پیغه مبهه به درو ده خه نه وه، له هه موو
 روژگاری کندها، چ له سهرده می ژبانی پیروزی دا یان دوا کۆچکردنی و مالتا وایی
 کردن له دونیا.

نه مه به لگیه له سر نه وه: که ئاده میزادانی نهو چه رخانه ی نیوان
 حه زه تی ئاده و حه زه تی نوح له سر ئایینی ئیسلام بوون!

ئیبنو عبیداس ده‌فهرموی: رۆژگاری نیوان ئاده‌مو نوح ده‌سده‌بووه،
 هه‌موویان له‌سه‌ر ئایینی ئیسلام بوون!
 ﴿وَكُفِيَٰ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! به‌سه‌ که‌ خودای
 تۆ ناگادارو بینایه‌ به‌تاوانی به‌نده‌کانی، ده‌زانی: چی ده‌که‌زو هه‌موو
 تاوانه‌کانیان له‌سه‌ر تو‌مار ده‌کا. هه‌چی لی گوم نابێ، به‌سه‌ر کرده‌وی
 موشریکه‌کانو غه‌یری موشریکه‌کاندا ناگاداره، زانایه‌ به‌هه‌موو کره‌وی
 ئاده‌میزادان به‌چاکو خراپه‌وه، هه‌یج نه‌پیتی به‌کی لی گوم نابێ، شه‌واو بینایه
 به‌هه‌موو کارو کرداره‌یه‌کیان! له‌سه‌ر زه‌وی و ئاسمانه‌کاندا تاقه‌ گهردیله‌یه‌ک،
 به‌لکوو پچوکتریشی لی هه‌ون نابێ، ئایه‌ته‌که‌ به‌رونی شه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که
 تاوان هۆکاری ولات و پیرانبون و له‌ناوچوونی گهلۆ نه‌ته‌وه‌یه.

ئایه‌تی ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر شه‌وه
 نه‌هلی فیتره‌ت؛ شه‌وانه‌ی په‌یامی پێغه‌مبه‌رانیان پێ نه‌گه‌یششتوه‌و مردوزو
 بانگه‌وازیان به‌گوێچه‌دا نه‌دراوه، وه‌کوو ئاده‌میزادانی سه‌رده‌می جاهیلی و
 نمونه‌یان له‌ئاده‌میزادی شه‌و دوورگه‌ دوورانه‌ی: که‌ تا ئیستا ئایینی
 ئیسلامیان نه‌گه‌یششتۆتی شه‌وانه‌ هه‌موویان به‌هه‌شتین، هه‌روه‌ها مندالی
 موشریکو کافره‌کان: که‌ به‌مندالی بمرن، هه‌شتا نه‌گه‌یششتیتنه‌ ته‌مه‌نی
 ته‌کلیف. هه‌روه‌ها شیتو که‌رو پیری خه‌ره‌فاو! ئیمامی عه‌زالی ده‌فهرموی:
 ئاده‌میزاد دوا‌ی ره‌وانه‌ کردنی حه‌زهره‌تی موحه‌ممهد سێ تاقمن:

۱- تاقی‌کیان بانگه‌وازی ئیسلامیان پێ نه‌گه‌یششتوه، شه‌وانه
 به‌هه‌شتین.

۲- تاقی‌کیان بانگه‌وازی ئیسلامیان پێ گه‌یششتوه، مو‌عجیزه‌و
 نیشانه‌ی راستی پێغه‌مبه‌رایه‌تیه‌کیان دیوه‌و بیستوه، به‌لام بره‌ویان پێ
 نه‌کردوه، وه‌کوو شه‌م کافرا‌نه‌ی رۆژگاری ئیمه، شه‌وانه‌ دۆزه‌خین.

۳- تاقی سێهه‌میان شه‌وانه‌ن که‌ بانگه‌وازی ئیسلامیان به‌شیوه‌یه‌کی
 ناراستو تیکه‌ل به‌درۆ پێگه‌یششتوه، شه‌وانه‌ هیوا وایه‌ به‌هه‌شتی بن!!

په‌روەردگار لہم نایه‌تانەدا ئادەمیزادان پۆلین دە‌کاو دەیانکاتە دوو تاقم؛
تاقمیکیان دنیا ویستو تاقمیکیان قیامت ویست.

دە‌فەرموئ: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ﴾
کە‌سیک هەولئ دونیای بئ وە‌فا بدا، دنیا مە‌بە‌ستو ئاواتی سەرە‌کی بئ،
هە‌موو هە‌ولئ تیکۆ‌شانیک بۆ دە‌ستکە‌وتنی دنیا بئ، قیامتە‌تی
لە‌بیرچوو‌پیتە‌و، خودا بە‌گۆ‌ترە‌ی ویستو ئیرادە‌ی خۆ‌ی بۆ کە‌سانیک مە‌یلی
لئ بئ، رزقو رۆ‌ژی خوشگۆ‌زە‌رانیان بۆ دابین دە‌کا، جا وە‌نە‌بئ هەر
کە‌سیک هە‌ولئ دنیا بدا، دونیای دە‌ستگیر بئ، بە‌لکوو دە‌بئ ئیرادە‌و
مە‌شینە‌تی خودای لە‌گە‌لدا بئ، مالو سامان پێ‌دانئ دنیا، دابینکردنی
خوشگۆ‌زە‌رانی پە‌یوە‌ستە‌ بە‌دوو شتە‌و؛ دە‌بئ خودا مە‌شینە‌تی لە‌سەر بئ نە‌ک
بە‌ندە‌، بۆ کە‌سانیکە‌ خودا پە‌یوئ نە‌ک بۆ هە‌موو کە‌س.

کە‌وابئ دنیا پەرستو ماددە‌ ویستە‌کان هەرچی بیانە‌وئ لە‌دونیادا
نایاندی‌تئ، بڕیکیان ئارە‌زوو ویستە‌مە‌نیان بۆ دابین دە‌کری، زوربە‌ی زۆ‌ریان
بە‌هە‌زاری ژیان بە‌سەر دە‌بن، لە‌دونیای قیامتە‌دا بئ بە‌شو بارن، خوشی
نە‌دی‌تووی هە‌ردو جیهان. ﴿ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا﴾
پاشان بۆ هە‌موو ئە‌وانە‌ی دنیا ویستو مادە‌ پەرستن، لە‌جیهاندا بە‌ناکامی
خۆ‌یان گە‌ییشت بن یان نا‌ئومێ‌د بوین، دۆ‌زە‌خمان بۆ ئامادە‌ کردون،
هە‌ریە‌کیان بە‌کۆ‌لئ تاوانی خۆ‌یە‌و دە‌چیتە‌ ناوی ئە‌و عە‌زابە‌ دە‌چێ‌ئ،
سە‌رباری ئە‌و عە‌زابە‌ بە‌ئێ‌شه‌ سە‌رزە‌نشتراون و لە‌هە‌موو لایە‌کە‌و لۆ‌مە‌یان
دە‌کری، لە‌رە‌حمە‌تی خودا دوور خراوە‌زو بە‌زە‌یی خودا نایانگرتە‌و. ئە‌م
سزایە‌ی دنیا ویستان سئ تایبە‌تمە‌ندی هە‌ن؛ بە‌ردە‌وامی سە‌زە‌نشتو
سوکیە‌تی پێ‌کردن، دورخستە‌و لە‌رە‌حمە‌تی خودا!

بیگومان نهم نایه‌ته هه‌په‌شه‌یه‌کی توندو تیژه بۆ کافره ماده‌پهرسته‌کان نه‌وانه‌ی هه‌موو هیواو ئاواتو مه‌به‌ستیکیان بۆ وه‌ده‌سته‌تینانی دونیا‌یه‌و زۆرجاریش زوربه‌یان پی‌ی ناگهن و هیچیان ده‌ست ناکه‌وی..

ئیمامی نه‌حمده‌ فهرمووده‌یه‌کی له‌خاتو عانیشه‌وه‌ ریوایه‌ت کردوه ده‌فهرموئ: (الدنيا دار من لادار له، و مال من لامال له، ولها یجمع من لاعقل له).

نه‌مجار دێته‌ سهر باسی تا قمی دووهم؛ تا قمی خودا‌پهرستو هه‌ولده‌ر بۆ به‌خته‌وه‌ری ژبانی قیامه‌ت. ده‌فهرموئ: ﴿وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾ که‌سی‌ک قیامه‌تی مه‌به‌ست بی، هه‌ولۆ ته‌قه‌للای بۆ وه‌ده‌سته‌تینانی ژبانی به‌خته‌وه‌ری قیامه‌ته‌ پابه‌ندی فهرمانو جله‌و‌گیریه‌کانی په‌روه‌ردگاره، چی له‌توانادابی ده‌یکا بۆ نه‌نجامدانی ته‌رکی سه‌رشانی، له‌هه‌مان کاتدا خاوه‌ن باوه‌پو خودا‌پهرستو دل‌پ له‌هیواو ئاوات بۆ رۆژی دوا‌یی، پر‌وای ته‌واوی به‌خوداو به‌پێغه‌مبه‌رانو زیندو‌بوونه‌وه‌ی رۆژی دوا‌یی هه‌یه. ته‌وانه‌ هه‌ولۆ تیکۆشانیان جی‌گای پاداشو ریزلێنانه، خودا پاداشی باشیان ده‌داته‌وه، به‌لام ده‌بی سی مه‌رجیان تێدا‌بن:

۱- ده‌بی به‌کرده‌وه‌کانی مه‌به‌ستی قیامه‌ت بی، مه‌به‌ستی ره‌زامه‌ندی خودا بی، نه‌گه‌ر نهم مه‌به‌سته‌ی نه‌بی کرده‌وه‌کانی بی سووده. له‌قیامه‌ت مایه‌ پوچ ده‌بی..

بوخاری و موسلیم فهرمووده‌یه‌کیان له‌ئیمامی عومه‌روه‌ ریوایه‌ت کردوه. ده‌فهرموئ: (انما الأعمال بالنیات وانما لكل امرئ ما نوى) کره‌وه کاتی‌ک سو‌دبه‌خشه‌ بۆ ژبانی قیامه‌ت، که‌ نه‌ته‌ی رازی‌کردنی خودابی.

۲- ده‌بی کرده‌وه‌که‌ کرده‌وه‌یه‌کی خودا‌په‌سند بی، کاریکی به‌تالۆ پوچ نه‌بی.

۳- ده بی کره که به نیمانوه بکری، مبهستی ره زامه ندی خودابی،
بروای به پاداشو سزا هبی!

هه ندی له زانایانی سه له فی صالح فمروویانه: که سیگ سی شتی
تیدانه بن، سود له کرده و نایینی: تیمایکی دامه زراو، نییه تو مبهستی
راستو دروست، کره وهی په سندنو سود به خوش!

نهم تاقمه موسولمانه راستالانه قیامه تیان هه لبژاردوه و گرنگی به دونیا
ناهن، نه گهر خودا له دونیادا شتیکی پیدان سوپاسی ده که نو نه گهر نهشیان
درایه صبر ده گرنو رازی ده بن به بهشی خویانو دلنیا له وهی خودا نه وندهی
بو برپونه وه نه وه ژاری نه بونیه له بهر ژوه ندی نه وانوه خودا باش ده زانی
شیایو چندن! واته: رازین به بهشی خودا.

نه مجار په روهردگار نه وه دیاری ده کا: که رزقو روژی همدو تاقمه که
دهسته بهر کراوه ده فمرووی: ﴿كَلَّا غَدَ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ
وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا﴾ واته: په روهردگار همدو تاقمه که:
دونیا ویسته کانو قیامت ویسته کان، له رزقو روژی منداو سامان بی بهش
ناکا، هر که سه به گویره خوی (کافر، یان موسولمان) رزقو روژی ده داتی،
مالو مندالی پی ده به خشی، چونکه له دونیادا عطاو به خشی خودا له کهس
یاساغ ناکری، بو هه موو کهس پیداوستی زیان دابین ده کا. به لام جوداوازی
هیه له تیوان ناده میزاده کاند ا ﴿أَنْظِرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا عَلٰی بَعْضٍ﴾ سدر بکهو
بروانه حالی ناده میزادان: هیه ده وله مهنده مان کرده، هیه هه ژار نه دارایه،
هیه مام ناوه ندیسه، خودا بو خوی ده زانی و هر نه وهش له بهر ژوه ندی
اده میزاده. و دکوو ده فمرووی: ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَا فِي الْأَرْضِ،
وَلَكِنْ يَنْزِلُ بِقَدَرٍ مَّائِشَاءً، اِنَّهٗ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ﴾ الشوری/۲۷. یان
ده فمرووی: ﴿نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ
فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ، لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرِيًا﴾ الزخرف/۳۲. یان

دەفەرموی: ﴿وَرَفَعَ بَعْضُكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ، لِيَبْلُوكُمْ فِيمَا آتَاكُمُ الْإِنْعَامُ/۱۶۵﴾.

ئەمە نیشانەى بى باكى خودايە، نیشانەى خودايەتى و بى ئاتاجيەتى، بەنيسبەت خودايەتى ئەووە جوداوازی لەنيوان کافرو موسولماندا ناکا، زۆر جار مالو سامانیکی زۆرو لەژمارە نەهاتوو دەدا بەکافریکی بەدپروشت لەهەمان کاتدا زۆر موسولمانی وا هەیه لەپەنا پاساریکار لەبرسا دەمری، واش دەبی موسولمانیکی باش هەزار قاتی کافرەکان مالو سامانی پی دەبەخشی!

هۆی نەم جوداوازییە دوو شتی سەرەکییە:

۱- هۆکاری روالەتی، وەکوو ئەو هەندى کەس زیرەکنو بەسەلیقەو تیکۆشەرن لەبۆاری مامەلەو بازرگانی و کشتو کالو چۆداری ئەم جۆرە شتانەدا، تیکۆشاوونو تیکۆشانەکیان بەرەمى بوو. ئەمانە هۆکاری عەدەتی و روالەتینو نیختیاری ئادەمیزاد رۆلی هەیه تییاندا.

۲- هۆکاری پەنامەکین و یستو ئیرادەى خودایان لەسەرەو جگە لەخودا کەسى تر هۆکارەکان نازانی.. عەقلى ئادەمیزاد تییاندا کۆلە.

ئەمە جوداوازیی نیوان ئادەمیزادە لەجیهاندا ﴿وَلَاخِرُ﴾ اکبر درجیات واکبر تفضیلاً بێگومان جوداوازی نیوان ئادەمیزاد لەقیامەتدا زۆر بەر فراوانتر و بەرچاوترە. هى وا هەیه لەبنکلى دۆزەخدا دەست و قاچ پیوەندەکراو ریسوابوو، هى وایش هەیه لەشۆینە هەرە بەرزەکانى بەهەشتدا رادەبۆیری جوداوازیی نیوان ئەم بەدبەختو ئەو خودا پێداوێ عاسمانو رێسمانە!

ئەمجار دۆزەخییەکان لەناوخۆیاندا بەرزو نزمییان هەیه، هەیه لەبنکلى دۆزەخو (أسفل السافلین) دایەو کوشندەترین سزاو نازار دەچێئى، هەیه نازارى کەمترەو لەجیگایەکی ئەهوەنتردایە، هەرچەندە ئەهوەنترین شوئینی دۆزەخو

سوکتترین سزای دۆزه‌خیان ئه‌وه‌یه کابرا تا ئه‌ژنۆی له‌ئاگر دایه‌و می‌شکی
ده‌کۆلی!!!

هه‌روا به‌هه‌شتیه‌کانیش جوداوازییان له‌نتوان دا هه‌یه؛ هه‌یانه له‌ئه‌علا
عیلیین دایه‌و خۆشترین مه‌قام شوونی له‌به‌هه‌شت دا پێ دراوه، هه‌یشه پله‌و
پایه‌ی نزم‌تره‌و ناگاته ئه‌وانه‌ی له‌ئه‌علا عیلیین دان! هه‌رچه‌نده نزم‌ترین پله‌و
پایه‌ی به‌هه‌شت به‌جۆرێکه نه‌به‌زمان ده‌گوترێ و نه‌به‌پینووس ده‌نووسرێ! چاو
نه‌یبینیوه به‌سهر دڵو ده‌روونی که‌س دا رانه‌برده‌و.

له‌حه‌دیثی صحیح دا هاتوو: «ده‌فهرموی: (ان اهل الدرجات العلا
لیرون اهل علیین کما ترون الکوکب الغابر فی افق السماء).

ئیبنو عب‌دولبه‌ر له‌حه‌سه‌نی به‌صریه‌وه ریاوایت ده‌کا؛ ده‌لی: کۆمه‌لیک
له‌خه‌لک له‌به‌ر ده‌رگای مائی عومهری کورێ خه‌تتاب کۆبونه‌وه، سو‌هه‌یلی
کورێ عه‌مری قور‌ه‌یشی (که‌یه‌کیک بوو له‌پیاو ماقولانی قور‌ه‌یش) هه‌روا
ئهبو سه‌فیانو هه‌ندێ ریش سپی تری قور‌ه‌یشیان له‌ناودا بوون، رینگا درا
به‌صوه‌یه‌بو بیلاو هه‌ندێ له‌هاوه‌لانی (به‌در) که‌ عومهر زۆری خۆش
ده‌ویستن، رینگایان درا چونه‌ خزمه‌تی، ئهبو سو‌فیان وتی: هه‌رگیز رۆژگاری
ئاوا ناخۆشم نه‌دیوه! رینگا به‌و کۆیلانه ده‌درێ بچنه‌ ژوره‌وه. ئیمه‌ش
دانیشتوین چاوه‌نوارین، که‌س به‌پیاومان نازانی، سو‌هه‌یل که‌ له‌هه‌موانیان
عاقڵ تر بوو، وتی: خزمینه! ئه‌وه چیتانه ده‌لی رقتان هه‌ستاوه؟ رقتان
له‌خۆتان هه‌ستی، خه‌تای خۆمانه ئه‌وان بانگ کران بۆ ئمانه‌یتان، ئیمه‌ش
بانگ کراین. ئه‌وان زوو به‌پیر بانگ‌کردنه‌که‌و. چوون، ئیمه‌ ته‌مه‌سه‌لیمان کرد،
ئه‌مه‌ش ده‌رگای عومهر، ته‌ی ده‌بی جوداوازیمان له‌قیامه‌تدا چۆن بی؟؟ جا
که‌ ته‌مه‌رۆ له‌به‌رده‌گای مائی عومهر حه‌سوودی به‌مانه به‌رین، ئه‌وه پله‌و
پایه‌ی قیامه‌تیان زۆر به‌رز‌تره‌و شکۆمه‌ند تره‌!

بنده‌ماکانی ریځخستنی کومه‌لگای موسولمان:
 یه‌کتابه‌رستی بناغه‌ی باوهره، یه‌کیه‌تی و ته‌بایی خیزان
 کوله‌که‌ی کومه‌لگایه

﴿۲۲﴾ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا
 يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا
 أُفٍّ وَلَا نَهْرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿۲۳﴾ وَأَخْفِضْ
 لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي
 صَغِيرًا ﴿۲۴﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ
 فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِ غَفُورًا ﴿۲۵﴾ وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ
 وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿۲۶﴾ إِنْ الْمُبَذِّرِينَ
 كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿۲۷﴾
 وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمْ آيَةً رَّحْمَةٍ مِّن رَّبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا
 مَّتَّسُورًا ﴿۲۸﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا
 كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿۲۹﴾ إِنْ رَبُّكَ يَبْسُطَ الرِّزْقَ

لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾ وَلَا تَقْلُوبُوا
أَوْلَادَكُمْ خَشِيَةً إِمَّا لَقِيْتُمْ عَنْ نُّزُلِهِمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ
خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

په‌یوه‌ندی نهم کۆمه‌له‌ ثابته‌ به‌ ثابته‌ کانی پېشموه په‌یوه‌ندییه‌ کی پته‌وو
تۆکمه‌یه‌. چونکه له‌وه‌پېش ناده‌میزادانی کردن به‌دوو تاقم؛ تاقمیکیان دونیا
یستو ماده‌ پدرست، تاقمیکیشیان خواپدرستو قیامه‌تویست، سزای شه‌وان
ناگری دۆزه‌خه‌و ریسوا بوونه، پاداشی شه‌مانه به‌هه‌شتی رازاوه‌و پازو به‌رینه.
به‌لام بۆ تاقمی خوداپدرست مهرجی دانان سییهم مهرجیان شه‌وه بسوو:
فهرمووی: ﴿وهو مؤمن﴾ واته: خاوه‌ن بپروا بی، به‌شوین شه‌وه‌دا حه‌قیقه‌تی
نیمانی رون کرده‌وه‌و شه‌وه‌ی راگه‌یاند: که کاکله‌ی نیمازو کۆله‌که‌ی سهره‌کی
باوه‌ر په‌کتابه‌رستییه؛ شه‌مجار ده‌ست ده‌کا به‌روون کردن شه‌وه‌ی شه‌عائیری
نیمازو مهرجه‌کانی، به‌دیاری کردنی کۆله‌که‌و هۆکاری ریک‌خستنی کۆمه‌لگای
نیسلامی.

له‌لایه‌کی تره‌وه له‌وه‌پېش فهرمووی: ﴿ان هذا القرآن یهدی للتی هی
اقوم﴾؟ هه‌روه‌ها فهرمووی: ﴿وکل شیء فصلنا تفصیلا﴾.

شه‌مجار لی‌ره‌دا هه‌ندی فهرمانو جله‌وگیری قورئان راده‌گه‌یه‌نی و هه‌ندی
قاعیده‌و یاسای پیکه‌وه‌نانی کۆمه‌لگای خاوه‌ن باوه‌ر راده‌نوینی و فهرمان ده‌کا
به‌په‌یره‌وکردنیان، بۆ شه‌وه‌ی کۆمه‌لگایه‌کی خاوه‌ن باوه‌ر و ته‌باو هه‌مناه‌نگ
پیک بی، کۆمه‌لگایه‌ک بی هاوه‌ل بۆ خودا داننه‌ی، خوداپدرست بی، ریزی
باوکۆ دایکی تیدا بگیری، یارمه‌تی هه‌ژارو نه‌بوانی تیدا بدری، باربووی
ری‌وارو لیقه‌وما‌وانی تیدا بکری. به‌لام به‌شیوه‌یه‌کی مام ناوه‌ندیانه، هه‌روا
یاسا‌گکردنی له‌ناو‌بردنی مندا‌لۆ زارۆک له‌ترسی هه‌ژاری، یاسا‌گکردنی

داوینپسی و یاساگردنی ناده‌میزاد کۆشتن به‌ناره‌وا، سه‌روکاریکردنی مالی هه‌تیو. به‌شیوه‌یه‌کی باشرو سود به‌خش، وه‌فا به‌عه‌ه‌لو په‌یمان، ریک‌خستنی ئامیری پێوانه‌و کیشان، چه‌سپاندنی حه‌قو راستی و جله‌و‌گیری کردن له‌خۆیه‌زلزانی و فیزو لوتبه‌رزیی.. ده‌فرموئ: ﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّخْذُولًا﴾ خیطابه‌که رو ده‌کاته پێغه‌مبهر ﷺ حه‌قیقه‌تی ئیمانی راسته‌قینه‌ی قیر ده‌کا: که بریتیی به‌یه‌که‌تاپه‌رستی و دانه‌نانی هاوه‌ل بو خودا، مه‌به‌ستیش ناده‌میزاد» به‌رپرسیاره‌کانی ئومه‌ته‌که‌یده‌تی، چونکه نه‌و کاته‌ی ئه‌م خیطابه‌ نازل بووه، پێغه‌مبهر باوکتو دایکی نه‌ماوون! جله‌و‌گیریه‌که له‌هاوه‌لدانانه بو خوداو ترساندنی ناده‌میزادانه له‌ناکامه‌که‌ی! فەرمانه‌که گشتی‌یه به‌لام ئاراسته‌ی تاک کراوه، بو ئه‌وه‌ی هه‌موو که‌سیک هه‌ست بکا: که فەرمانه‌که به‌تایبه‌تی ئاراسته‌ی ئه‌و کراوه ئه‌و مه‌به‌سته. عه‌قیده‌و بیرو باوه‌ر مه‌سته‌له‌یه‌کی شه‌خصیه‌و هه‌موو که‌سیک بو خۆی له‌خۆی به‌رپرسیاره‌و سه‌ره‌نجام له‌ئه‌ستۆی خۆیه‌تی.

پوخته‌ی مانای نایه‌ته‌که به‌م جوژه‌یه: ئه‌ی ناده‌میزادی پێگه‌یه‌شتوو! نه‌که‌ی هاوه‌ل بو خودا دابنێی، نه‌چی جگه له‌خودا که‌سیکی تر به‌خودا بزانی و به‌ندایه‌تی بو بکه‌ی! چاک بزانه‌و دُنیا به‌جگه له‌خودا که‌سیکی تر شیایو په‌رستن نیه، جا نه‌گهر تو ئه‌ی ناده‌میزاد له‌گه‌ل خودادا که‌سیکی تر بپه‌رستی ده‌بێته جیگای سه‌رزه‌نشوو لۆمه، ریسوا ده‌بی و که‌س یارمه‌تیت نادا، خودا پشتت لی ده‌کا و ده‌تداته ده‌ست ئه‌وانه‌ی به‌ندایه‌تیت بو کردوو ئه‌وانیش هه‌یچیان له‌ده‌ست نایه!!

ئیمامی نه‌حمه‌دو ئه‌بو داودو تیرمیزی له‌عه‌بدوللای کوری مه‌سعوده‌و» ریاوایه‌ت ده‌که‌ن، ده‌لێ: پێغه‌مبهر ﷺ فرمووی: (من أصابته فاقة فأنزلها بالناس لم تسد فاقته، ومن أنزلها، بالله، فيوشك الله له برزق عاجل أو آجل) که‌سیک هه‌زاری یه‌خه‌ی گرتو پێویستی به‌یارمه‌تیدان هه‌بوو پشتی

به‌ئاده‌میزاد به‌ستو خودای له‌بیر چووه‌وه، پیوستی‌یه‌که‌ی جی به‌جی ناکری، که‌سیک په‌نا بۆ خودا به‌ری له‌وانه‌یه خودا فریای که‌وی و زوو یان دره‌نگ رزقو رۆژی ده‌داتی!

به‌کورتی :

یه‌که‌م بنه‌مای دامه‌زراندنی کۆمه‌لگای موسولمان یه‌کتاپه‌رستی په‌روه‌ردگار، به‌روا نه‌زانینی هاوه‌لو هاوشانه بۆ زاتی پاکي!
﴿وقضى ربك ألا تعبدوا الا اياه﴾ خودای تۆ فه‌رمانی کردوه به‌وه: که له‌زاتی خۆی به‌ولا، «که‌سی تر نه‌په‌رستن، به‌ندایه‌تی و په‌رستش هه‌ر بۆ خودا نه‌نجام به‌دن، خۆتان له‌به‌ندایه‌تی‌کردن بۆ غه‌یری خودا بیاریزن، چونکه عیباده‌ت کردن نه‌په‌ری ته‌قدیسو ریزلینه‌نه، جگه له‌خودای خاوه‌ن نیعمه‌تو ده‌سه‌لات که‌سی تر شیایو نه‌و ریزو ته‌قدیسه‌ نه‌.

تایه‌ته‌که به‌جه‌خت‌کردنه‌وه فه‌رمان ده‌کا به‌یه‌کتاپه‌رستی، فه‌رمانه‌که به‌وشه‌ی (قضی) ناراسته‌ ده‌کا، فه‌رمانیکه‌و ده‌بی ته‌نفیذ بکری، وشه‌که مانای جه‌خت‌کردنه‌وه ده‌گه‌یه‌نی، نه‌و کورت هه‌لینه‌نی نه‌فی و چه‌رت‌کردنه‌که ده‌یگه‌نی جه‌خت‌کردنه‌وه‌یه‌کی تر ده‌خاته پال ته‌عبیره‌که، هه‌مووشی ده‌بیته ته‌نکیدو گرنگی پیدان: یه‌کتاپه‌رستی! به‌راستی هه‌ر له‌قورنان جوانه ته‌عبیری ناوا ناراسته‌ بکاو رسته‌ی ناوا داب‌پێژی!

جا که بناغه‌ی کۆمه‌لگای موسولمانی دامه‌زراند: که یه‌کتاپه‌رستی‌یه نه‌مجار دیته سه‌ر نه‌رکه پیوسته‌کانی ترو ئاوێته‌ی خودا په‌رستییان ده‌کاو ده‌یان‌کاته به‌شیک له‌پیکهاته‌ی ئیمان! نه‌وه‌تا دوابه‌دوای فه‌رمان به‌یه‌کتاپه‌رستی و عیباده‌ت‌کردن بۆ خودا، فه‌رمان به‌ئاده‌میزاد ده‌کا: که له‌گه‌ن باوکتو دایکیاندا چاکه‌ کارین، چونکه پاش په‌روه‌ردگار نه‌وان هۆکاری رواله‌تی په‌یدا‌بوونی ئاده‌میزادن، منداڵ به‌هۆی هه‌بوونی دایکتو باوکه‌وه دیته‌ وجود، نه‌وان به‌په‌ری عه‌طفو خۆبه‌خت‌کردنه‌وه به‌خۆی ده‌که‌ن، زۆر نه‌رکتو

ماندوبوون ده‌کیشن له‌پیناو په‌روهرده‌کردنو پښگه‌یشتنی منداډا که‌وابی
 رابیطمی یه‌که‌م دوا رابیطمو په‌یوه‌ندی عه‌قیده رابیطمی خیزانه، بویه تایه‌ته‌که
 چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوکنو دایکنو په‌یوه‌ست ده‌کا به‌خوداپهرستی یه‌وه، نه‌و ریزو
 نرخه تایه‌تیه‌ی پی ده‌به‌خشی!

ده‌فرموی: ﴿وبالوالدین احساناً﴾ واته: په‌روهردگار به‌جه‌خته‌وه
 فرمانی کردوه و برپاری داوه: که چاکه له‌گه‌ل باوکنو دایکتان بکمن، وه‌کوو
 له‌شوی‌نیک‌ی تردا ده‌فرموی: ﴿ان اشکری ولوالدیک الی المصیر﴾ لقمان/۱۴.
 چونکه باوکنو دایک نه‌وپه‌ری توانای خویان به‌خه‌رج داوه بزو په‌روهرده‌کردنو
 پاراستنو پښگه‌یانندی منداډه‌کان، که‌وابی جی‌گای خویه‌تی و ده‌فاو
 نه‌مه‌کدانه‌ویه له‌لایمن نه‌و منداډه‌وه: که چاکه‌ی باوکنو دایکی له‌به‌رچاوان بی
 و چاکه‌یان بداته‌وه، به‌ه‌لسرو که‌وت کردنی جوان له‌خزمه‌تیا‌ن‌دا، به‌گو‌پراپه‌لی
 فرمانه‌کانیان بزو دابین‌کردنی پټو‌یسته‌کانیان، ه‌مول بدا به‌دلی نه‌وان
 بجو‌لټه‌وه، کاریک نه‌کا پی‌ی دل‌گران بن، نه‌گر پټو‌یستیان به‌یارمه‌تی بدا
 مادی بوو نه‌ویش ه‌بوو بوو یارمه‌تیا‌ن بدا.

﴿اما یبلغن عندک الکبر أحدهما أو کلاهما فلا تقل لهما أف ولا
 تنهرهما وقل لهما: قولاً کریماً﴾ نه‌ی ناده‌میزادی ژیر هر کاتی باوک و
 دایک یه‌کی‌کیان یان ه‌مردوکیان گه‌یشتنه ته‌مه‌نی پیرو که‌نه‌فتی و که‌وته
 لای توو پټو‌یستیان به‌یارمه‌تی توو بوو؛ وه‌کوو چو‌ن نه‌تو به‌منداډی پټو‌یستیت
 به‌نه‌وان بووه، نه‌وه ده‌بی ره‌چاوی نه‌م پټنج خالانه بکه‌ی ه‌مول بده‌ی به‌وردی
 جی به‌جی‌یان بکه‌ی!

۱- ﴿فلا تقل لهما أف﴾ ه‌رگیز له‌خزمه‌تیا‌ن‌داو به‌رو‌پویان وشه‌ی توو
 نه‌لی‌ی، وشه‌یه‌کت لی نه‌بیسن و ه‌ر‌زبوونی توو له‌وان بگه‌یه‌نی. هیچ کاتیک
 نابی به‌رویان‌دا ه‌لشاخی و قسه‌ی ناخوشت لی بیسن، به‌تایه‌تی له‌حالی
 پیرو په‌که‌وته‌ییان‌دا، چونکه نه‌و کاته پټو‌یستیان به‌یارمه‌تی و دل‌نه‌وایی

زۆر تر هه‌یه، دلیان ناسک بۆته‌وه‌و به‌که‌مترین شت توپه ده‌بن، به‌که‌مترین سه‌رپێچی کردنی تو بۆیان دلگران ده‌بن.

ئیمامی موسلیم فرموده‌یه‌ک له‌ئهبو هورپه‌وه‌و ریوایه‌ت ده‌کا؛ ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فرموی: (رغم انقه، رغم انقه، رغم انقه، قيل: من یا رسول الله؟ قال من ادرك والديه عند الکبر، أحدهما أو کلیهما ثم لم یدخل الجنة) تیرمیزیو حاکم ئەم فرموده‌یه‌یان له‌ئهبو هورپه‌وه‌و به‌شیوه‌یه‌کی درێژتر ریوایه‌ت کردوه.

۲- ﴿ولا تهرم﴾ نه‌که‌ی کرده‌وه‌یه‌کی ناشیرین له‌روی‌ان‌دا نه‌نجام بده‌ی سه‌رپێچی فره‌مانیان بکه‌ی، به‌گژیان‌دا به‌چیه‌وه، لییان توپه‌ بیی، به‌درویان به‌خیه‌وه، رقه‌به‌رییان له‌گه‌ڵ بکه‌ی، واده‌ی درویان پێ بده‌ی!

۳- ﴿وقل لهما قولاً کریماً﴾ به‌نهرمو نیانیو به‌شیوه‌ی رێز لیگرتنو ئەده‌بو هیشمه‌ته‌وه‌ ناخاوه‌تییان له‌گه‌ڵ‌دا بکه، به‌شهرمو حه‌یاوه‌ هه‌لسو که‌وتیان له‌گه‌ڵ‌دا بکه‌ به‌شیوه‌ی دایه‌ گیان! باب‌ه‌ گیان! بانگیان بکه، نه‌چی به‌ناوی خۆیان‌ه‌وه‌ بانگیان بکه‌ی، له‌خزمه‌تیان‌دا ده‌نگ به‌رز بکه‌یت‌ه‌و به‌نهرپێنی، به‌چاوی مۆزو سوکایه‌تی سه‌ریان بکه‌ی، قیزیان لی بکه‌ی، روی گرژ بی له‌خزمه‌تیان‌دا.

۴- ﴿واخفض لهما جناح الذل من الرحمة﴾ به‌کرده‌وه‌ پچوکسی خۆتیان بۆ بنۆینه، بآلی به‌ندایه‌تیو خزمه‌ت‌چیه‌تی خۆتیان بۆ بکه‌ره‌وه، به‌دڵ خزمه‌ت‌کاریان به‌و له‌ناخه‌وه‌ ریزیان بگره. نه‌ک له‌بهر لۆمه‌و ره‌خنه‌ی ئەمو نه‌و.

۵- ﴿وقل: رب ارحهما کما ربیانی صغیراً﴾ داوای ره‌حه‌ته‌و به‌زه‌یی خودایان بۆ بکه، بۆیان بپارێوه، له‌کاتی پیرو له‌دوا مردنیان دوعاو پارانه‌ودیان بۆ له‌په‌روه‌ردگار بکه، بآی: خودایه‌! ره‌حمیان پێ بکه، خودایه‌! به‌ره‌حه‌ته‌و چاکه‌ی خۆت دایانپۆشه، وه‌کوو چۆن ئەوان له‌کاتی منداڵیم‌دا چاکه‌یان له‌گه‌ڵ کردوم، به‌خۆریان کردوم، پێیان گه‌یان‌دوم، خودایه‌ له‌تاوانیان

خۆش به، خێرو خۆشیان له چاره بنووسه، بیانخهره بهر بارانی رهحمه تی خۆت!

چاکه کردن له گهڵ باوکتو دایکتدا له حالی ژیانیا نذاو له پاش مردنیشیان ده بی، به لگه شمان نهو فرموده یه پیغه مبه ره ﷺ: که نه حمه دو نه بو داودو ئیبنو ماجه له مالیکی کوری ره بیعه وه ریوایه تیان کردوه؛ ده لی: له کاتی کتدا نه من له خزمهت پیغه مبه رددا دانیشتبوم پیاو یکی نه نصاری هاته خزمه تی، وتی: نهی ره وانه کراوی خودا! ئایا پاش مردنی باوکتو دایکم شتی که هیه من چاکه یان پی له گهڵ بکه م؟؟ پیغه مبه ر ﷺ فرموی: (نعم، خصال اربع، الصلاة علیهما، والاستغفار لهما وانفاذ عهدهما واکرام صديقهما، وصلة الرحم التي لا رحم لك الا من قبلهما فهو الذي بقي عليك من برهما بعد موتهما) به لی چوار جور کرده وه هیه ده توانی له ریگه یانه وه چاکه یان له گهڵدا بکه ی: دوعایان بو بکه ی، داوای لیخۆشبوونی تاوانه کانیان بو له خودا بکه ی، عه هلو په یمانه کانیان جی به جی بکه ی، ریزی دۆسته کانیان بگری، صیله ی ره حم له گهڵ نه وانه دا نه پچرینی که به هوی نه وانه وه په یوه ندییان به تۆوه هیه. ثم شتانن که له سهرت پیوسته پاش مردنیان له ریگه یانه وه چاکه یان له گهڵ بکه ی!

جا نه گه ر باوکتو دایک کافر بوون نه وه هه ر ده بی ریزیان بگری بو خراپه نه بی ده بی گو ی بیسی فرمانه کانیان بی، چاکه یان له گهڵ بکا، به نه ره م نیانی له گه لیان بجوو لیته وه، تا له ژیا ن دان دوعایان بو بکا خودا هی دایه تیان بدا، بیانخاته سه ر ریزیان ئایینو خودا په رستی، که ئیمانیشیان هی نا داوای ره حمو به زه بی خودایان بو بکا، به لام پاش مردنیان به کافری نه بی دوعایان بو بکا، چونکه قورئان به روونی جله وگیری له وه کرده: که دوعا بو کافر بکری با خزمو که سه و کاریش بن ده فرموی: ﴿ما كان للنبي والذين آمنوا ان يستغفروا للمشركين ولو كانوا اولي قربى﴾ التوبة/۱۱۳.

سیر بکه قورثانی پیروژ بهم ناخاوتنه شیرینو ئوسلو به جوانو
له‌سهرخویه، هستی چاکه‌کردنو سۆز له‌دلی کورو کچدا بهرام‌بهر باوکئو
دایک ده‌جولینئ، هه‌لیان ده‌نی بۆ خزمه‌ت کردنیان، بۆگویی بیس بوونی
فرمانه‌کانیان، جا چونکه باوکئو دایک به‌سروشت ناماده‌باشییان تیدا به
خزمه‌تکردنی مندا له‌کانیان، بۆ خویه‌ختکردن له‌پیناویاندا قورثانی پیروژ شهو
فرمانه‌ی ئاراسته‌ی مندا له‌ی کردوه بهرام‌بهر باوکئو دایکی ئاراسته‌ی شهوانی
نه‌کردوه بهرام‌بهر مندا له‌کانیان!

سه‌یری که چون گژوگیای تازه شین بوو هه‌رچی فیتامیناتو بۆتوی ناو
ده‌نکه تۆمه‌که هه‌یه هه‌لی ده‌مژێو خۆی پی پسه‌روه‌ده ده‌کا تا وای لی دئ
ده‌نکه تۆم ده‌بیته قرویلکئو هه‌یچی تیدا نامینئ، یان بپچو له‌ناو هیلکه‌دا
ورده ورده هه‌موو فیتامیناتی ناو هیلکه‌که هه‌لده‌مژێو خۆی پی پسه‌روه‌ده
ده‌کا تا وای لی دئ هیلکه‌که توێکله‌که‌ی ده‌مینیتوهو به‌س!

هه‌ر بهو جوهره‌ش مندا له‌ هه‌موو هه‌یزو توانیه‌کی باوکئو دایک هه‌لده‌مژن،
شه‌م باوکئو دایکه هه‌رچی له‌توانایاندا به‌ بۆ پێگه‌یانندی مندا له‌کانیان
به‌خه‌رجی ده‌ده‌ن، کاتی که به‌خۆیان ده‌زانن پیرو که‌نه‌فت بوونو پۆلکاون،
که‌چی له‌گه‌ل شه‌و شه‌دا خۆیان به‌به‌خته‌وه‌ر ده‌زانن!

وه‌لی مندا له‌ که پی ده‌گا و خۆی ده‌ناسی هه‌موو شه‌و خویه‌ختکردنه‌ی
باوکئو دایکی له‌بیره‌چیتوه، له‌بهر خاتری هاو‌پێکانی یا ده‌سه‌ستگیرانو
خه‌زانی خۆی و مندا له‌ی؛ واز له‌باوکئو دایکی ده‌هینئو فراموشیان ده‌کا. بۆیه
باوکئو دایک پێوستیان به‌ناموژگاری نیه بۆ چاکه‌کردن له‌گه‌ل مندا له‌کانیان،
به‌لکوو کورو کچه‌کان پێوستیان به‌راچله‌کینی وێژدان هه‌یه، بۆ هوشیار
کردنه‌وه‌و پێزانینی شه‌وه‌رکه‌ی له‌سهر شانیانه بهرام‌بهر شه‌و باوکئو دایکه‌ی
گۆلی ته‌مه‌نی خۆیان له‌پینا و ته‌ماندا خه‌رج کردوه، مانده‌نه‌ناسانه به‌شه‌وو
روژ خۆیان به‌خت کردوه بۆ په‌روه‌ده کردنو پێگه‌یانندیان. شه‌و باوکئو دایکه‌ی

خوځيانيان له پېښاو نه مان دا پيرو كه نه فت كړدوه، هه موو هه لوټو ته قه ټلايه كيان داوه له پېښاو به ختمو هري مندا له كانيان دا. بږيه فهرمان به چا كه كړدنه كه ناراسته مندا كراوه، ناراسته چيني تازه پيگه ييشتو كراو بهرامبر چيني پيشوو.

نه بو به كړي به زاز له بوړه يده وه له باوكييه وه ريو ايت ده كا؛ ده ټي: پياويك دايكي له كوټ كړد بوو ته وافي كه عبه ي پي ده كړد، كه ته واو بوو، پرسياړي له پيغه مبر كړد ﷺ وتي: نه ي پيغه مبر خدا! ناي چا كه دايكم دايده؟؟ پيغه مبر فهرموي: نه خه ير، هيشتا پاساوي مان دويووني هه ناسيه كي نموت نه داوه ته وه.

ثيرمذي له عه بدو ټلاي كوري عومره وه فهرموده يه ك ريو ايت ده كا! ده فهرموي: (رضا الله في رضا الوالد، وسخط الرب في سخط الوالد). ره زامه ندي خدا له ره زامه ندي باوكو دايك دايه نار هايي خدا له نار هامه ندي باوكو دايك دايه.

نه مجار په روه ردگار هره شه له وانه ده كا: كه كه مته رځه مي ده كهن له چا كه كړدن له گه ټ باوكو دايكيان دا. ده فهرموي: ﴿ربكم أعلم بما في نفوسكم﴾ نه ي ناده ميزا دينه! باش بزائن: خوداي ټيوه زور زانايه به وه ي له دلو د هروونتاندايه، ده زاني تا چ نه ندازه يه ك به د ټسو زي يا بو ريايي و له ترسي لومهي خه ټك ريزي باوكو دايكتان ده گرن، به ټكوو زور باشت ر له خوتان ناگاداري مبه مست و هه ټسو كهوتتانه، ري ده كه وي يه كيكتان به هه ټه كاريك ده كا ده بيته هوي دلگراني باوكو دايكتان نه وه خودا له سر نه وه سزاتان نادا به مبرجي نييه تان باش بي چونكه ﴿ان تكونوا صالحين فانه كان للأوابن غفورا﴾ نه گمر ټيوه خوتان صالحو راستال بكهن، به نه نقه ست نه زيه تي باوكو دايكتان نه دن، فهرمان به رداري په روه ردگار بن، له وه ي فهرماني پي كړدون كه مته رځه مي نه كهن، نه وه خودا عيقابي نادا، بيگومان

په‌روه‌ردگار زۆر لیخۆشبوونی هه‌یه‌ بۆ ئه‌وانه‌ی له‌تاوان په‌شیمان ده‌بنه‌وه‌! له‌وه‌
کرده‌وه‌ خراپانه‌ تۆبه‌ ده‌که‌ن که به‌ئه‌نقه‌ست ئه‌نجامیان داوون! ده‌ست
ده‌که‌نه‌وه‌! به‌کرده‌وه‌ی چاکو هه‌وڵی ره‌زامه‌ندیی خودا ده‌ده‌ن!

ئه‌مه‌ هه‌ره‌شه‌یه‌ له‌وانه‌ی که‌مته‌رخه‌می ده‌که‌ن ده‌ریاره‌ی چاکه‌کاری
له‌گه‌ڵ باوکۆ دایکیان، به‌ئه‌نقه‌ست ئه‌زیه‌تیان ده‌ده‌ن. واده‌و به‌ئینی خودایه‌ بۆ
ئه‌وانه‌ی به‌دڵسۆزی خزمه‌تی باوکۆ دایکیان ده‌که‌ن!

ئه‌مجار پاش فەرمان کردن به‌چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ باوکۆ دایکه‌دا فەرمان
به‌چاکه‌کردن ده‌کا له‌گه‌ڵ ئاده‌میزادی تر؛ ده‌فهرموی: ﴿وَأَتِذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ السَّبِيلِ﴾ ئه‌ی ئاده‌میزادی خاوه‌ن دارایی و به‌رپرس! به‌هه‌شه‌وه‌
ده‌ستی یارمه‌تی درێژ بکه‌ بۆ که‌سو کاری هه‌ژارت، مافی خۆیان به‌ده‌ری:
صیله‌ی ره‌حمیان له‌گه‌ڵ مه‌چرپه‌نه‌، هه‌لسو که‌وتی باشیان له‌گه‌ڵ بکه‌، له‌مال
به‌خشین و یارمه‌تی بۆ به‌شیان مه‌که‌ن، هه‌روه‌ها یارمه‌تی هه‌ژاری تریش به‌
کۆمه‌گی به‌ریوارو دا‌پراو له‌مالو حاڵی خۆی بکه‌، قسه‌ی خۆشیان له‌گه‌ڵ بکه‌،
به‌یارمه‌تی مالی و به‌داینکردنی پێداویستی ژیان فرایان بکه‌وه‌، تیشووی
سه‌فه‌رو را‌حیله‌یان بۆ دا‌بین بکه‌ تا ده‌گاته‌وه‌ زینو نیشتمانی خۆی.

هه‌لبه‌ته‌ ئه‌م خیطابه‌ به‌ پێغه‌مبه‌ره‌و مه‌به‌ست ئومه‌ته‌که‌یه‌تی له‌پاش
خۆی..

ئه‌بو داود له‌به‌کری کوپی حاریشی ئه‌نصاریه‌وه‌ فهرموده‌یه‌ک ریوايه‌ت
ده‌کا ده‌ریاره‌ی ئه‌وانه‌ی: که‌ پێویسته‌وه‌ له‌پێشه‌وه‌ن بۆ چاکه‌ له‌گه‌ڵ کردن.
ده‌فهرموی: (أَمْكُ وَأَبَاكُ، ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ).

بوخاری و موسلیم ئه‌نه‌سه‌وه‌ ریوايه‌ت ده‌که‌ن: ده‌لێ: پێغه‌مبه‌ر ﷺ
فهرموی: (مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَبْسُطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيَنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ
رَحْمَةً).

فرمانی نایه‌ته‌که به‌لای تَبُو حَنِيفَهُ بُو وَجُوهُ خَزْمی مَه‌حَرَم ده‌گَرِیتَه‌وه، وه‌کُوو خوشکُوو براو دایکُو باوک، به‌لای شافعییه‌وه بُو نه‌دبه. له‌لای جه‌ماوه‌ری زانایان ته‌نیا نه‌فه‌قه‌ی بنه‌چه‌و وه‌چه پَیویسته، جگه له‌وان نه‌فه‌قه‌یان ناکه‌وِیتَه سهر ئینسان، به‌لای ئیمامی نه‌حمه‌ده‌وه نه‌فه‌قه بُو هه‌موو خَزْمِیک واجبَه. یارمه‌تیدانی هه‌ژارو رَی‌بواران به‌صده‌قه‌ی سوننه‌ت ده‌ژمیردری.

ماموستا سه‌یید ده‌فرموئ: لَیْره‌دا نایه‌ته‌که راستیه‌گ «چه‌سپینئ: نه‌ویش نه‌وه‌یه: که خَزْم هه‌ژارو رَی‌بوار مافیان له‌سهر ئاده‌میزاد هه‌یه، حه‌قیان له‌سهر هه‌بوو خاوه‌ن دارایی هه‌یه، به‌مال‌به‌خشین نه‌و حه‌قه‌یان له‌نه‌ستۆدا ده‌مالئ، یارمه‌تیدانو مال‌به‌خشین به‌خَزْم هه‌ژارو رَی‌بوار جِی‌گای منه‌تکردن نیه، به‌لکُوو مافی‌که له‌نه‌ستۆی دایه‌و خودا له‌سهری فهرز کردوه و نه‌نجامی ده‌دا، حه‌قی‌که ده‌یدا به‌خاوه‌ن حه‌ق و ذیمه‌ی پاک ده‌بِیتَه‌وه، خۆشه‌ویستی له‌نیتوان به‌خشنده‌و پئ به‌خشارودا په‌یدا ده‌بئ.

به‌لام ده‌بئ مال‌به‌خشاره‌که‌ی به‌سروکه‌ت بئ و زیده‌ره‌وی تیدا نه‌کا، بۆیه دوا به‌دوای فرمان به‌مال‌به‌خشین فرموئ: ﴿وَلَا تَبْذُرْ تَبْذِیراً﴾ به‌میان‌ره‌وی نه‌بئ مال مه‌به‌خشن، له‌خرابه‌کاری دا خه‌رجی مه‌که‌ن، بیده‌ن به‌وانه‌ی: که شیای مال پئ به‌خشین!

میان‌ره‌وی له‌مال‌به‌خشین دا سیاسه‌تیکی نه‌گۆری سه‌ره‌کی ئایینی ئیسلامه له‌روی ئابووری کۆمه‌لایه‌تی و ئایینی‌یه‌وه، نه‌وه‌تا له‌شۆنیکێ تردا قورئان ده‌فرموئ: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا، وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾ الفرقان/ ۶۷.

عوسمانی کوری نه‌سوه‌د ده‌فرموئ: له‌گه‌ل مواج‌هیددا سه‌رگه‌رمی ته‌وافی که‌عبه‌ بووم، له‌پَرتِکا سه‌ری به‌رز کرده‌و «سه‌یری کتوی تَبُو قویه‌یسی کردو فرموئ: وه‌للاه‌ی نه‌گه‌ریه‌کیک باره‌ستایی نه‌و کتو» له‌طاعه‌تی

خودادا خەرج بکا بە موسریف ناژمیر درئ، ئەگەر دیرەھەمیەک خەرج بکا
لە خراپەکاری دا دەچیتە پێپری موسریفەکانەوه.

ئیمامی عەلی دەفەرموو: ئەوێ خەرجی دەکەوێ بۆ مالێ منداڵت
بەشیوەیەکی میانەپەرەوێ ئەوێ دەبێەخشی بەموحتاجان، ئەو بەشی تۆیە
سودی لێ وەرەدەگری، ئەوێ دەبێەخشی بەشیوەی ریاکاری بۆ ناو شوۆرت
ئەو بەشی شەیتانەو بێهەدەیه، هەندێ لەزانایانی ئیسلام زیدەپەرەیان کرد
لەمالەخشین دا، پێیان گوترا: خێرو چاکە لەزیدەپەرەوێ دا نیە، لەولام دا گوتی
زیدەپەرەوێ لەخێردا نیە! واتە چەندیەک لەریگای خێردا مال بەخشی
بەموسریف ناژمیردرئ.

عەبدوللای کورێ عومەر دەلئ: پێغەمبەر ﷺ بەلای سەعددا تێپەری
ئەوخەریکی ۱۱ ەستونۆژ شتن بوو، پێغەمبەر ﷺ پێی فەرموو: ئەم زیدەپەرەوییە
چیە ئەو سەعد! لەدەستونۆژگرتن دا؟ بۆ ئەوەندە ئاو بەکار دەهێنی؟ سەعد
وتی: جا بۆ لەدەستونۆژگرتنیش دا زیدەپەرەوێ هەیە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرموو:
بەلئ، تەنانهت ئەگەر لەسەر چەمیکی رەوانیش بێ!!

ئیمام ئەحمەد لەئەنەسی کورێ مالیکەو ۱۱ ریوايەت دەکا: دەلئ:
کابرایەکی تەمیمی هاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ وتی: ئەو رەوانە کراوی خودا!
من خاوەنی مالێ سامانیکی زۆرو زەبەندەم، منداڵو خێزانیکی زۆرم هەیە،
پێم بفرموو: چۆن مالی خۆم ببەخشم، هەلسرو کەوتم چۆن بێ، چی بکەم
باشە؟! پێغەمبەر ﷺ فەرموو: (تخرج الزكاة من مالك ان كان، فانها
طهر ۱۱ تطهرک، وتصل اقرباءك، وتعرف حق السائل والجار والمسكين)
وتی: ئەو پێغەمبەری خودا! بۆم کەم بکەرەوه، فەرموو: ﴿فَاتِذَا الْقَرَبَى
حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذُرْ تَبْذِيرًا﴾ وتی: ئەو پێغەمبەری خودا!
بەسمە، ئەگەر من زەکاتی مالێ سامانم بدهم بەکاربەدەستە ئێردراوەکانی تۆ
ئەو من ئەرکی سەرشارنی خۆم بەجێهێناوهو خوداو پێغەمبەرم لەخۆم رازی

کردوه؟ پیغه مبعر ﷺ فرمووی: به‌لی: نه‌گمر زه‌کاتی ماله‌کەت دا به‌پیاوی نیردراوی من ئەوه ئەرکی خۆت به‌جیه‌یناوه‌و پاداشی خۆت هه‌یه، نه‌و که‌سه تاوانی له‌سهره که‌ نه‌م یاسایه‌ بگۆڕی.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار دیمه‌نی ناشیرینی زید‌په‌روی ده‌رده‌خواو زید‌په‌روان به‌برای شه‌یاتینی‌به‌کان ناو زه‌ده‌کاوه‌فرمووی: ﴿ان‌المبذرين‌ كانوا اخوان‌ الشیاطین﴾ بی‌گومان ئەوانه‌ی مال‌و سامانی خۆیان له‌تاوانکاری‌دا ده‌به‌خشن، له‌پیناو ره‌زامه‌ندی خودادا نایبه‌خشن؛ ئەوانه‌ پێرو تا‌ق‌می شه‌یتان، هاره‌لو هاونشین شه‌یاتینی‌به‌کان، وی چوو نمونه‌ی شه‌یاتیتیان له‌ره‌وشتو کرده‌وه‌دا، وه‌کوو له‌ئایه‌تیک‌ی تردا ده‌فرمووی: ﴿ومن‌ یعش‌ عن‌ ذکر‌ الرحمن‌ نقیض‌ له‌ شیطاناً فهو‌ له‌ قرین﴾ الزخروف/۳۶.

له‌زمانی عه‌ره‌به‌ی‌دا هه‌ر که‌سی‌ک ری‌و ره‌سمی تا‌ق‌میک‌ په‌په‌رو بکا، به‌برای ئەوان ده‌ژمێردری.

﴿وكان‌ الشیطان‌ لربه‌ كفوراً﴾ واته: شه‌یتان نیعه‌ته‌کانی خودای له‌به‌ر چاو نه‌بوو، پێیان کافر‌بوو، سوپاسی ئەو نیعه‌ته‌نه‌ی خودای نه‌کرد، سه‌پله‌یی نواند، فرمانی خودای شکاندو روی کرده‌ خراپه‌کاری و سه‌رپێچی کردن، خۆی ته‌رخان کرد بۆ نه‌نجامدانی تاوانو بلاوکردنه‌وه‌ی فساد له‌سهر زه‌وی گو‌مراکردنی خه‌لک.

شیخی که‌رخ‌ی ده‌لی: هه‌ر که‌سی‌ک خودا مال‌و سامانو شکۆمه‌ندی پێداو له‌پیناو ره‌زامه‌ندی خودادا خه‌رجی نه‌کرد، ئەوه‌ «کافر» به‌نیعه‌ته‌ی خوداو وه‌کوو شه‌یتان وایه‌ له‌ره‌وشتو کرداردا.

دابو نه‌پرتی عه‌ره‌به‌کان وا بوو مال‌و سامانیان له‌ری‌گه‌ی تالانو داگیرکردنو چه‌پاوکردنه‌و کۆ ده‌کرده‌وه‌، پاشان له‌پیناو خۆه‌ل‌نانه‌وه‌و به‌خۆنازین‌دا خه‌رجیان ده‌کرد. موش‌ریکه‌کانی قورپه‌شیش مال‌و سامانی خۆیان له‌پیناو ری‌گه‌ گرتن له‌موسولمان‌بوونی خه‌لک‌دا خه‌رج ده‌کردو به‌هۆی مال‌و

سامانیان سوکایه‌تییان به موسولمانان ده‌کردو یارمه‌تی دوژمنانی نی‌سلامیان ده‌دا، نیت‌ر نهم نایه‌ته نازل بوو بۆ هۆشیار کردنه‌وی نه‌وان له‌وکاره ناشیرینه‌یان.

﴿واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك فقفل لهم قولاً ميسوراً﴾ هه‌تا تۆ خاوه‌نی دارایی، به‌گۆڕه‌ی توانا ناتاجان بۆ به‌ش مه‌که، جا نه‌گەر جارێک له‌جاران داوايان لێ کردی یارمه‌تییان به‌دی نه‌تۆش مالتیکی وات له‌ژێر ده‌ستا نه‌بوو بتوانی یارمه‌تییان به‌دی، پشتت لێیان هه‌لکرد له‌وی شتیان پێ به‌دی، چاوه‌ڕوانی نیعمه‌تو ره‌حمه‌تی خودای خۆت بووی بۆت بۆ، به‌هیوای شتیک بووی بێته‌ ژێر ده‌ست، نه‌وه به‌گفتو ناخاوتنیک شیری و لا میان به‌ره‌وه، عوزریان بۆ پێنه‌ره‌وه، به‌شێوه‌یه‌ک جوابیان بکه له‌دلی نه‌گرن.

نه‌مجار په‌روه‌ر «گار فرمان به‌ئاده‌میزاده‌کان ده‌کا: که ریبازی په‌سندو نمونه‌یی بگرنه‌به‌ر له‌مال‌به‌خشین‌دا. ده‌فهرموی: ﴿ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوماً محسوراً﴾ ده‌ست به‌گەر نه‌وه شه‌ته‌ک مه‌ده، واته: نه‌وه‌نده رزوو چرۆک مه‌به، خۆت دوور به‌خه‌يته‌وه له‌خێرو خیراتو به‌جیه‌ینانی یاسای خزمایه‌تی و پیاوه‌تی و به‌خشنده‌یی به‌جۆرێک سودت بۆ خۆتو خزمو که‌سو کارو ناتاجان نه‌بۆ، صیله‌ی ره‌حم به‌جۆ نه‌هینی و هیچت لێ هه‌لنه‌وه‌ری!

هه‌روه‌ها نه‌وه‌نده‌ش ده‌ست بلاو به‌خشنده مه‌به زیاد له‌توانای دارایی خۆت پێ، نه‌وه‌نده ده‌ست بلاو بی هیچ له‌ده‌ستی خۆت‌دا نه‌هیلێته‌وه.. به‌گورتی و پوختی بنه‌مای مال‌به‌خشین بریتیه له‌میان‌ه‌ره‌وی له‌بواره‌کانی ژبان‌دا «میان‌ه‌ره‌وی له‌مال‌به‌خشین‌دا، به‌بۆ ده‌ست قوچاندن و ده‌ست بلاوکردن؛ رزدی زنده‌ره‌ویه‌یه له‌خۆگرتنه‌وه له‌به‌خشین، ده‌ست بلاویش بریتیه له‌زنده‌ره‌وی له‌به‌خشین‌دا، هه‌ردوکیان ناپه‌سندن، باشترین کار نه‌ویه مامناوه‌ندی پێ.

نیمام نه‌حمده له‌ئینو مه‌سعوده» ریوایت ده‌کا ده‌فهرموئ: پیغه‌مبهر ﷺ
 فهرموئ: (ماعال من اقتصد) که‌سیک په‌پره‌وی ئیقتیصاد بکا هه‌زار
 نابئ.

به‌یه‌قی له‌ئینو عه‌باسه‌وه ریوایت ده‌کا ده‌فهرموئ: پیغه‌مبهر ﷺ
 فهرموئ: (الأقتصاد فی النفقة نصف المعیشة) ده‌یله‌می له‌موسنه‌دی
 (الفردوس) دا له‌ئنه‌سه‌وه» ریوایت ده‌کا؛ فهرموئیه‌تی: (التدبیر نصف
 العیش، والتودد نصف العقل، والهم نصف الهرم، وقلة العیال احد
 الیسارین) ته‌گبیره‌و پیلاندانان بۆ به‌پره‌وه‌چون نیوه‌ی بژیه‌وه، خو‌ خو‌شه‌ویست
 کردن نیوه‌ی عاقل مه‌ندییه، غه‌م نا‌په‌حه‌تی نیوه‌ی پیرییه، که‌می خیزان
 نیمچه» وه‌له‌مه‌ندییه‌که.

هه‌ردو پیری فهرمووده له‌ئبه‌و هه‌ره‌یسه‌وه ریوایت ده‌که‌من ده‌فهرموئ:
 پیغه‌مبهر ﷺ فهرموئ: (ما من یوم یصبح العباد فیه الا و ملک ان ینزل ان
 من السماء، یقول أحدهما: اللهم اعط منفقا خلفا، ویقول الآخر: اللهم
 اعط ممسکا تلفا) هیچ رۆژیک نیه: که به‌نده‌کانی شه‌وی تیدا به‌روژ
 ده‌که‌نه‌وه» ئیلا دو فریشته دینه سه‌ر زه‌وی، یه‌کیکیان ده‌لئ: خودایه! به‌خسه
 به‌وانه‌ی به‌خشنده‌ن، شوینی به‌خشینه‌که‌یان بۆ پر بکه‌ره‌وه، نه‌وی تریان ده‌لئ:
 خودایه! نه‌وه‌ی ناب‌ه‌خشئ مالویرانی بکه.

نیمام موسلیم له‌ئبه‌و هه‌ره‌یسه‌وه فهرمووده‌یه‌کی به‌مه‌رفوعی هیناوه
 ده‌فهرموئ: (ومن تواضع لله رفعه الله) مال به‌به‌خشین لی‌ی که‌م نا‌کا،
 هه‌ر به‌نده‌یه‌که به‌خشنده‌ بی‌ خودا شکۆمه‌ندی ده‌داتئ و پله‌و پایه‌ی به‌رز
 ده‌کاته‌وه، که‌سیک له‌به‌ر خاتری خودا خو‌ی به‌که‌م بزانی و موته‌واضیع بی‌
 خودا به‌رز ده‌کاته‌وه و ریزو نرخی له‌ناو خه‌لکدا بۆ زیاد ده‌کا.

ئبه‌و داود له‌عه‌بنو‌لای کورپی عومه‌ره‌وه به‌مه‌رفوعی فهرمو» هیه‌که
 ریوایت ده‌کا: ده‌فهرموئ: خۆتان له‌رژدی و چروکی به‌اریزن، چونکه رژدی سوو

به هوی له ناو بردنی گه له پیشینه کان فرمانی پی کردن به به خیلی شهوانیش به خیلی بان نواند، فرمانی پی کردن به پچراندنی صیلهی رحم به گوتیان کرد، فرمانی پی کردن به فیسقو فجور نه نجامیان دا!

نه مجار پهروه گار نمو راده گه یه نی: که رزقو روژی و ده له مهنیدی و هه ژاری بهنده کان په یوهنده به ویستو ئیرادهی خودا له بهر حکمه تیک که هر خوی ده یزانی و بهس! له روانگه وه ته سه لای پیغه مبرو موسولمانان ده داته وه، پیان ده زانی نی: که ته نگ کردن وهی رزقو روژی له سر چنده که ساتیک نیشانهی نمو نیه خودا رقی لیانه، به لکو ویستی خودای خاوه رزقو روژی و دارایی وایه و حکمه تیکی تیدایه هر خوی ده یزانی.. ده فرموی: ﴿ان ربك یسط الرزق لمن یشاء ویقدر﴾ بیگومان خودای تو نهی موحده مه دا رزقو روژی زورو زه بنده ده کا بو که ساتیک مهیلی لی بی، هروه ها بو هندی کیش که می ده کاته وه، ده ستکورتو نه دارایان ده کا، خودا بو خوی یاسایه کی داناوه له جیهان دا، دابو نه پرتیکی تایه تی بو خوی داناوه به گویره ی نمو دابو نه پرتیه بونه وه هه له ده سو پرتی.

﴿انه بعباده خیراً بصیراً﴾ بیگومان خودای تو: که خاوه نی بوونه وه ره زانو ناگاداره؛ ده زانی به ره وه ندیی هه مو ئاده میزادیک له چی دایه، کی شیای ده وه مهنیدی، کی شیای هه ژاریه جوداوازی نیوان ئاده میزادان له به ره ی ده وه مهنیدی هه ژاریه وه له بهر رژی و چروکی نیه، به لکو به ره وه ندیان وا ده خوازی هه ندیکیان هه ژار بن هه ندیکیان ده وه مهندا! له فرموده ی پیغه مبر هاتوه ده فرموی: هه ندیک له بنده کانم هه ن ته نیا هه ژاریان بو باشه، نه گهر ده وه مهنیان بکه م تاینه که یان لی ده شیوی، هه ندیکیشان ته نیا ده وه مهنیدی بویان باشه، نه گهر هه ژاریان بکه م تاینه که یان تیک ده چی.

جاری وایش ھەییە دەولەمەندیی بۆ ھەندێ کەس ئیستیدراجو لەخستە
بردنە، ھەژاری سزاو تۆلەییە.

بە کورتی :

خودا بۆ خۆی (رەبب و لعالە مینە) بە خێو کەری ئادەمیزادە دەزانێ چی
باشە بۆیان، چی خراپە بۆیان، بە گوێرە ی پتووست داراییان دەدات، بۆ
ھەندیک زۆرو بۆ ھەندیک کەم، چونکە ئەو لە بەرژ و ھەندیانە لە ھەموو
حالیکیشدا فرمانیان پێ دەکا میانەرەوین، لە سنووری ئاسایی تێپەر نە کەن،
نە زۆر دەست قوچاوین نە زۆر دەست بلار!

بنەمایەکی تری گرنگ بۆ یاسای کۆمەڵگای ئیسلامی

وَلَا تَقْتُلُوا

أَوْلَادَكُمْ خَشِيَةَ إِمْلَاقٍ تَحَنُّنٌ نَّرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنْ قَتَلْتُمْ كَانَ
خِطَاً كَبِيراً ﴿٣١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ
سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ
قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيٍّهُ سُلْطٰنًا فَلَا يَسْرِفُ فِي
الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي
هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَاتِبٌ
مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ۚ

ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾ وَلَا تَقِفْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
 إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾
 وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ
 الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾
 ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا
 ءَاخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٩﴾

لهو پيش پدروهر دگار فەرمانی به ناده میزاد کرد به پینج شت:
 (یه کتابه رستی، خود اهرستی به دلسوزی، خواراستن له هاوه لدانان بو خودا،
 چاکه کردن له گهله باوکتو دایکندا، کومه کی کردن به کسه و کاری هه ژارو
 هه ژارانی ترو ریسواران، نه گهر توانای کومه کیششت نه بوو به قسه ی خوش
 ولامیان بده یه وه) دوا ی نه م پینج بنه ما سهره کیانه بو ریک خستنی کومه لگا،
 فیری چونه تی مالبه خشینی کردینو فەرمانی پی کردین میانهره و بین.
 نه مجار جله و گیریمان لی ده کا: له سی شت: له کوشتنی به ناحق،
 له داوینپسی، له نریک بوونه وه ی مالی هه تیو به شیوه ی ناپه سند!

نه مجار فەرمانمان پی ده کا به سی شتی گرنگ که برپه ی ژینانی
 کومه لاتین، نه وانیش وه فا به عه هلو به لیزو ریکو پیک کردنی نامیری
 پیوانه و کیشانه یه به هه موو جوهره کانیه وه. نه مجار جله و گیریمان لی ده کا
 له سی شت: شوینکه تنی کویرانه، خویه زلزانینو فیزه ونی، هاوه لدانان بو خودا.

به کورتی خودای میهره بان لهم نایه تانمو نایه ته کانی پیشووی دا بیستو پینج جور ته کلیفی خسته سهرشانمان به فرمان بهیه کتاپهرستی دهستی پیکردو به فرمان بهیه کتاپهرستی کوتایی هیئا.

ده فرمانوی: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ﴾ نئی ناده میزادینه! نهچن کچه کاناتان زینده به چال بکمن له ترسی هه ژاری یان له ترسی نهوی ببیه هوی سوکایه تی پی کردن بۆتان. ﴿لَنْ نَرْزُقَهُمْ وَإِيَّاكُمْ﴾ نیمه بۆوی نهوانیشو نیوهش فراههم دینین، نیمه رزقو روژیان ده دیننی نهک نیوه، وه کوو چۆن خه زینهی ره حمه تی خۆمان ده کهینهوه بۆ کوپه کانو رزقو روژیان بۆ دابین ده کهمین، بۆ کچه کانیش به هه مان شیوه رزقو روژی فراههم ده هینین. که وابوو هیچ بیانوتان به دهستهوه نیه بۆ له ناو بردنیان! خۆتان لهو تاوانه بیاریزن ﴿إِنْ قَتَلْتُمْ كَانُ خَطَاً كَبِيراً﴾ بیگومان زینده به چالکردنی نهوانه تاوانیکی زۆر گهورهیه، زهرهرو زیانیکی زۆر ترسناکی لی ده که ویتنهوه، به دهستی خۆتان گهراو گهرچه کی خۆتان ده کوژننهوه، به شیکی گرنگی ناده میزاد که نافره تهو نیوهی کۆمه لهو دایکی دوا روژه، نیوه به ساوایی قه لاچۆی ده کهمن، ناهیلن پی بگاوه بهر بی، نهوانه گولی ژیانن، نیوه به چروییو به ناسکی قتیان ده کهمن!!

له صه حیجی موسلیمو بوخاری دا هاتوه: عه بدولای کوری مه سعود ده فرمانوی: عهرزی پیغه مبهرم کرد چ تاوانیک زۆر دژوارو گهورهیه؟ پیغه مبهر ﷺ له ولامدا فرمانوی: (إِنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ ندا وَهُوَ الَّذِي خَلَقَكَ) نهوه تا تو هاوهل بۆ خودا دابنی و پیت وابی جگه له خودای گهورهو میهره بان خودای تر همن، له حالیکدا ههر خودا توی دروستکردوه. گوتم: پاشان چ تاوانیک گهورهیه؟ فرمانوی: (إِنْ تَقْتُلْ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ) نهویه جگه رگوشهی خۆت بکوژی له ترسی نهوهی خواردنت له گهل ده خوا، واته: له ترسی به خێوکردنی زینده به چالی بکهی. گوتم پاش نهوه چ تاوانیک

زۆر گه‌وره‌یه؟ فه‌رمووی: (ان تزنی بحلیلة جارك) ته‌وه‌یه داوین پیسی
له‌گه‌ل ه‌اوسه‌ری جیرانه‌کەت بکه‌ی!!

به‌کورتی:

زینده به‌چال‌کردنی زاپۆکی می‌بیننه ته‌گەر له‌ترسی هه‌ژاری بی ته‌وه
نیشانه‌ی ته‌وه‌یه: گومانی خراپتان به‌خودا هه‌یه و له‌بی ئیمانی و بی
یه‌قینیتانه‌وه سەرچاوه‌ی گرتوه. خۆ ته‌گەر له‌بەر جۆره‌ غیره‌تو نامووسی بی
که له‌دابو نه‌پیتی ئیوه‌دا هه‌یه، ته‌وه هه‌ول‌دانه بۆ له‌نا‌بردنی ره‌چه‌له‌کی
ئاده‌میزاد و یران‌کردنی عاله‌م. یه‌که‌میان پیشیل کردنی فه‌رمانی خودایه‌وه
دوه‌میان پیچه‌وانه‌ی یاسای شه‌فه‌قه‌تو به‌زه‌یی هاتنه‌وه‌یه به‌وه زاپۆکه بی
ده‌سه‌لاتانه‌دا، هه‌ردووکیان ناپه‌سندن! بیانوه‌کانتان بۆ زینده به‌چال‌کردنیان
عوزری نامه‌عقولو بیانووی بی سه‌رو به‌رن!

بی‌گومان دابو نه‌پیتی عه‌ره‌به‌کانی سه‌رده‌می نه‌قامی وابوو میراتیان بۆ
می‌ینه‌ دانه‌ده‌نا، میرات هه‌ر به‌شی تیرینه‌ بوو به‌س. وا ده‌بوو کابرا منداڵی
می‌ینه‌ی ده‌بوو هه‌ر خێرا به‌زیندویی زینده به‌چال‌ی ده‌کرد! به‌بیانووی ته‌وه‌ی
هه‌ژاره‌وه‌ پێی به‌ختیو ناکرێ، خۆ ته‌گەر ته‌م کچه‌ گه‌وره‌ش بیی کارو کاسی
ناکا، ناتوانی وه‌کوو کوپ تالانزو برۆ بکا، راوو روتو چه‌ته‌یی پێ ناکرێ،
ته‌مجار چونکه هه‌ژاره‌ هاوشانی خۆی نایه‌ته داخوازی و ناچار ده‌بی بیداته
ناهاوشان، ته‌مه‌ش له‌ککه‌یه به‌وه شانی و پێی ناخۆشه کچه‌کی بدا
به‌ناهاوکوف، به‌م بیانوه بی جیانه‌ پرکێشی زاپۆکی تازه له‌دایکبووی ده‌کردو
ده‌یبره به‌زیندویی ژێر خاکی ده‌کرد!

خویندیری هیژا! ریزنه‌گرتنی می‌بیننه سوکایه‌تی پیکردنی و پیشیل کردنی
مافه‌کانی له‌زوربه‌ی کۆمه‌لگا‌کانی ته‌وسادا با‌وبوه به‌جۆریک له‌جۆره‌کانی
چه‌وساندنه‌وه‌وه زینده به‌چال‌کردن سوکایه‌تی پیکردن مافی ئافه‌رت پیشیل
ده‌کرار ده‌چه‌وسینرایه‌وه، ئیسلام هات ته‌م حه‌قه‌ی بۆ چه‌سپاندنه‌وه، مافی
ته‌فسیری ره‌وان

سروشتي ڇوڀ پڻ ڏاڍو هو. سهيري ميڙووي ڪهوناري ٿاڊه ميزاد بڪن، پروانه
سهرچاوھ ڪاٺي ميڙووي ڪڙمه لايهتي ٿاڊه ميزاد، لههر شونڀيڪ ٿيسلام
نه بوو پڻ ڇهوسانڊنهي ٿاڦهت بهرجهسته بووه، هر ڪاٺي ٿيسلام
(شهر ٻهتي خودا) بهرقرار نه بوو پڻ مافي ٿاڦهت پيشيل ڪراوه!!

ئەوانەش لە ژێر درووشمی غەیری ئیسلامدا بە دەم داوی مافی ئافەرت دە کەن پەرو پاگەندە ی حیزبایەتی و چەواشە کردنی خەڵکانی سافیلکەو تێنەگەییشتوو. ئەگینا ئەوانە: کە ئیستا داوی مافی ئافەرت دە کەن بۆ مەبەستی تایبەتی خۆیانە، دەیانەوی کۆمەڵ بڕۆخێنن، خێزان پەرتەوازە بکەن: ئەمجار بۆ خۆیان لەناوی قورراودا ماسی بگرن!

ئەگىنا كىي دىويەتە كىي بىستىيەتى كاكي تىكۆشەر داواي مافى
ئافرەت بكاو، كۆپو فيستقال بەم بۆنەمە ساز بكا كەچى بۆخۆي خىزانى ئازار
لەگەل چەشتووي خۆي بەرەلا بكاو ژنى مېردار داگير بكا!! كىي دىويەتى كابرا
خۆي بە تىكۆشەر جانفېداي گەلو ولات بزانى ياساواڭو گەوا دەكانى بىيىرى
لەفەرمانگەو خويندنگادا يا لەمالو خانەم لانەمى خۆي دا كچى رو سوورى
دەست لى نەدراو يان ژنى خاوەن مېردى جوازو جور برفىنن بۆ كاكي
تىكۆشەر لەگەلى رابويىرى، تەمەدداي ناموسى لى بكا، خۆ ئەگەر ئافرەتى بى
دەسلەلات (معارضە) بوو تىرۆرى بكا!!!^(۱)

خوینەری هیژا! سەیری وردی تەعبیری قورئان بکەو بە دڵ سەرنجی
 بەدەری! لێرەدا رزقو رۆژی منداڵی پێش رزقو رۆژی باوکان خستوو
 دەرەموی: ﴿لَنُحْنُ نَرْزُقَهُمْ وَاِيَاكُمْ﴾ کەچی لە سورەتی (الانعام/ ۱۵۱) دا رزقو
 رۆژی باوکانی پێش هێ منداڵەکانی خستوو دەرەموی: ﴿لَنُحْنُ نَرْزُقَهُمْ

(۱) بۆ زۆیده مەلۇمات سەیری كەتتیی چىشتى عۆتۈر بېكەن، ھەر ۋەھ تەھەشائى كەتتیی (اكتت ابنا للرنيس) دانراوى (الطيف عيسى) بېكەن سەیری نووسراوى حیزەكانى كوردستان بېكەن بەتایىفتى لەكاتى شەرى نىعلامى دا برونن چۆن بەردە لەسەر يەكترى ھەل — مەنەھ!!!

وایاهم ﴿ هۆی ئەم پاشرو پیش خستنه ئەوه یه: لەتایه ته که ی ئیره دا خیطاب ئاراسته ی دهوله مهنده کان کراوه ئهوانه ی کچی خۆیان زینده به چال ده کرد له ترسی هه ژاری، ده ترسان نه گهر کچه کانیا ن به یلنه وه هه ژار بین، بۆیه رزقی مندال پیش خراوه، له سوره تی (الانعام) دا خیطابه که ئاراسته ی باوکانی هه ژار کراوه، ئهوانه ی کچی خۆیان زینده به چال ده کرد چونکه به فیعلی هه ژار بسوون، بۆیه رزقی خۆیانی پیش هی منداله کانیا ن خستوه.

ئه مجار له جله و گهری کردن له کوشتنی منداله وه ده گوێزیته وه بو جله و گهری کردن له داوێن پیسی، چونکه له راستی دا زینا زینده به چال کردنه به جوړیک له جوړه کانی زینده به چال کردن، یان بلێ: زینده به چال کردنه له چه ند رویه که وه، زینده به چال کردنه لهم رووه: ئه و دلۆپه ئاوه: که ماده ی ژیا نه ده پرژیته غهیری شوینی خۆیه وه، زوریه ی کات دوا به دوا ی کاره که هه ول ده درێ خۆ له ناکامه که ی رزگار بکری، به م جوړه هه ول ده درێ (جه نینه که) پیش دروست بوونی یان دوا دروستبوونی پیش له دایکبوونی یان دوا له دایکبوونی له ناو ببری و خۆیانی لێ رزگار بکه ن! خۆ نه گهر له بهر هۆیه ک له هۆیه کان ئه و زارۆکه له ناو نه بری ئه وه به ره لای ناو ژیا نیکی کوله مه رگی و چه ره سه ری ده کری، زوریه ی کات ئاده میزادی پهیدا بوو له زینا به چاو یکی بی ریزو سوکایه تی به و سهیری ده کری، به زۆلۆ ناکه س به چه ده ژمی درێ، هه موو ساتیکی مردنه و هه موو روژیکی ته مه نی جوړ کوشتنیکه! له لایه کی تره وه زینا کوشتنی کۆمه له، کوشتنی ئه و کۆمه لگایه یه: که زینای تیدا بلا و ده بیته وه، خوینه کان تیکه له پیکه له ده بن که س نژاد و ره چه له کی خۆی نانا سیته وه، بتمان له ناموس و ه چه و نه وه دا نامینی، کۆمه له داده پرژینی، هۆکاری په یوه ندیا ن لیک ده پچرینی و مردنی کۆمه له به دی دینی!

زینا کوشتنی کۆمه له لهم رووه وه: که ئاسانکاری بو ئه نجامدانی کاری جینسی له ریگه ی نا شه رعیه و وا ده کا ژیا نی ژنو میردایه تی شه رعی گرنگی

پئی نه‌دری، به‌شتیکی زیاده‌و ناپیویست بژمی‌دری، پی‌که‌وه‌نانی خیزیانی
 شه‌رعی پیویست نه‌بی، ئە‌مه‌ له‌کاتی‌کدا خیزان باشترین لانه‌یه‌ بۆ
 پی‌گه‌یانندی مندالی ساوای ئیستاو پیاوی دوا رۆژ! جا له‌بهر ئە‌م په‌یوه‌ندییه‌ی
 ئیوان زینده‌به‌چال کردنی مندالۆ زیناکردن: که‌ هه‌ردوکیان ده‌بنه‌ هۆی
 له‌ناوبردنی ناده‌میزاد دوا به‌دوای جله‌وگیریکردن له‌زینده‌به‌چال کردنی مندال،
 جله‌وگیری له‌زینا کردو فرموو: ﴿ولا تقربوا الزنا انه کان فاحشة وساء
 سبیلاً﴾ وریابن، ئاگاتان له‌خۆبی، به‌هیچ شیوه‌یه‌ک نزیک زینا مه‌بنه‌وه،
 خۆتان بپاریزن له‌و شتانه‌ی سهر ده‌کیشن بۆ زینا. هیچ کاریک مه‌که‌ن راتان
 کیشی بۆ زینا کردن، پی‌گومان زینا کرده‌وه‌یه‌کی ناشیرینو تاوانیکی گه‌وره‌و
 ری‌گایه‌کی زۆر سامناکو دژواره‌و، روخینه‌ری خیزانو کۆمه‌له‌و، ده‌ستدریژیکردنه
 بۆ سهر ناموسی خه‌لک، تی‌که‌لا‌بوونی نژادو ره‌چه‌له‌کی لی ده‌که‌یتسه‌وه،
 ده‌ستدریژیکردنه‌ بۆ سهر مافی خه‌لک، هۆکاری بلا‌بوونه‌وه‌ی ئاژاوه‌و
 پشپوییه‌و، نه‌خۆشی سامناکو کوشنده‌ی لی ده‌که‌یتسه‌وه.

ئیبنو ئە‌بی‌دوניה له‌هه‌بیبی کوری مالیکی طانی‌یه‌وه‌ فرمووده‌یه‌ک
 به‌مه‌رفوعی له‌پی‌غه‌مبه‌ره‌وه‌ ﷺ ریا‌یه‌ت ده‌کا، ده‌لی: فرموویه‌تی: (ما‌من
 ذنب بعد الش‌رک اعظم عند الله من نطفة وضعها رجل في رحم لا يحل
 له) (هیچ تاوانیک دوا‌ی ها‌وه‌لدانان بۆ خ‌ودا له‌وه‌ گه‌وره‌تر نه‌یه‌ پیا‌وی‌ک دلۆ‌په‌
 نا‌وی خ‌ۆی بخاته‌ ره‌حه‌می‌ک که‌ بۆی هه‌لا‌ل نه‌یه‌.

پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌فرمووده‌یه‌کی‌دا که‌ ئیمامی ئە‌حمه‌د ریا‌یه‌تی کرده‌و،
 وانه‌یه‌کی زۆر دل‌گی‌رو کاریگه‌ری به‌کورتیکی گه‌نج فرموو: تی‌ی گه‌یانند: که‌
 چۆن تۆ پی‌ت ناخۆشه‌ که‌سانی دیکه‌ زینا له‌گه‌ل دایکت یان خوشک‌نو ک‌چو
 پورت بکه‌ن، خه‌لکی تریش پی‌ی ناخۆشه‌ تۆ زینا له‌گه‌ل دایکتو خوشک‌نو ک‌چو
 پوریان بکه‌ی!

ئەمجار پاش ئموه‌ی بھو شیۆه کاریگەر» تاوانی زینای بۆ رون کردەو،
 دەستی پیرۆزی خستە سەرشانی کۆرە گەنجە کەو دوغای بۆ کردو فەرمووی:
 (اللهم اغفر ذنبه، وظهر قلبه، وأحصن فرجه) نیتەر دوغاکە ی پێغەمبەر
 واگیرابوو لەو دەوا ئەم گەنجە بەهیچ جۆریک روی لەو شتانە نەکردەو!

بێگومان هەر گەلو ولاتیکی زینای تیدا بلاییتەو» بەرەو روخانۆ
 تیکچوونی یاسای کۆمەلایەتی دەروا، خێزانی تیدا دەروخی، کۆمەلگای
 تووشی نەخۆشی سامناک دەبێ، ئەخلاقو ره‌وشت تیاندا پێشیل دەکرێ، زوو
 یان درەنگ ئەو کۆمەلگایە بەرەو نەمان دەروا، چونکە لە کۆمەلگای ئاوادا
 ئەخلاقو ره‌شت قەلاچۆ دەکرێن، هەر گەلو نەتوویە کیش ئەخلاق ی جوانو
 ره‌شتی بەرز ی نەما، بەنەبوو حیسابە.

بۆیە قورئان جەلەوگیری ئەک لەخودی زینا بەلکۆو لەنزیکبوونەو ی
 داخواییه‌کانیشی دەکا، ئەمەش ئموپەری جەلەوگیری و خۆپاراستنە لەو
 تاوانە، چونکە نزیکبوونەو لەداخواییه‌کانی زینا دەبنە هۆی پەیدا بوونی
 زەختیکی زۆر لەسەر ئادەمیزادو زۆر زەحمەتە لەکاتی پەیدا بوونی ئەو
 زەختەدا خۆی پێ لەو تاوانە بپارێزێ! بۆیە ئیسلام بەهەموو جۆریک دەیه‌وێ
 هۆکارو داخواییه‌کانی زینا بنێرێ بکا، ئەوەتا بۆ زەرورەت نەبێ رێگا نادا ژنو
 پیاو تیکە لاوین، کۆیونەو ی ژنو پیاوی نامەحرەم قەدەغە دەکا. دەرخیستنی
 شوینی جوان و هەموەس ئاوەری لەئافرەتدا مەنع کردو، ئەوانە ی توانای
 ژنەپنانیان هەیه هەلیان دەنێ بۆ ژن ماره کردن، ئەوانە ی توانای ئەو کارە
 پیرۆزیان نیه، داوایان لێ دەکا بەرۆژوبزو بەهۆی رۆژووەو هەموەسو ئارەزووی
 خۆیان کەم بکەنەو، هەول دەدا: ئەو کۆسپو لەمپەرانیە دەبنە رێگر
 لەبەردەم ژن هێناندا قەلاچۆیان بکا، یان کە میان بکاتەو، ئادەمیزاد
 هەلەدەنێ زیدەرەو ی لەسارەیی دا نەکەن، پەلپی نابەجێ لەو کچو کۆپانە نەگرن
 کە دەیانەوێ لانە ی ژنو مێردی پیکەوێن. هەول دەدا ترسو بیمی هەژار

بوون به‌هۆی ژنه‌پنانو منداڵ زۆر بوون بژه‌وینیته‌وه، ه‌وله‌مه‌ندو خاوه‌ن سامانان ه‌له‌ده‌نی که یارمه‌تی نه‌وانه‌ بدن که ده‌یانهمۆ خیزان دروست بکه‌نو نامووسی خویان بیاریژن، له‌هه‌مان کاتدا گه‌وره‌ترین سزاو تۆله‌ی داناوه له‌سهر نه‌وانه‌ی تاوانی زینا نه‌نجام ده‌دن. هه‌روه‌ها سزای توندی داناوه له‌سهر نه‌وانه‌ی به‌بی به‌لگه‌ی ناشکرا بوختان به‌نافره‌تی موحصه‌نو داوینپاک ده‌که‌ن.... به‌کورتی هه‌موو جوړه وه‌سیله‌یه‌کی گونجاوی به‌کار هی‌ناوه بۆ پاراستنی خیزانو کۆمه‌لگای ئیسلامی له‌و نه‌خۆشییه‌ سامناکه روخینه‌ره.

نه‌و ولاتو کۆمه‌لگایانه‌ی له‌روژه‌لاتو روژئاوادا زینایان له‌ناودا شتیکی ئاساییه، نه‌وانه‌ گرنگی به‌تیکه‌لاو‌بوونی نژادو ره‌چه‌له‌ک ناده‌ن، شتیکی که پێی ده‌گوتری: نامووسو عیرض لای نه‌وان نه‌ماوه، نه‌م به‌ها ره‌وشتیانه‌ لای نه‌وان نیه، نه‌وان به‌لایانه‌وه ئافره‌ت کالایه‌که‌و بۆ له‌زه‌ت لی وه‌رگرتنه‌و به‌س! نه‌مه‌ش دیارده‌یه‌کی ترسناکه‌و هه‌لگیرانه‌وه‌ی سروشته‌و پێچه‌وانه‌ی فطره‌تی ناده‌میزادیه‌..

چونکه مه‌به‌ست له‌ئافره‌ت ته‌نها دامرکانده‌وه‌ی شه‌هوه‌تو ئاره‌زو نیه، به‌لکوو له‌ئایینی ئیسلامدا مه‌به‌ست له‌ئافره‌ت نه‌وه‌یه بپێته هاوسه‌ری پیاوو هاوکاری ژیا‌نی، پێکه‌وه لانه‌ی خیزان پێکه‌وه‌تین، پێداویستی ژیا‌ن دا‌بین بکه‌ن، هه‌ریه‌که‌یان نه‌رکی گونجاوی سه‌رشانی خۆی نه‌نجام بدا، منداڵ به‌دی به‌پنژو له‌و لانه‌ سروشته‌یه‌دا په‌روه‌رده‌ی بکه‌ن، خیانه‌تی ژنو مه‌تردایه‌تی له‌یه‌کتری نه‌که‌ن، جا که خیزانه‌کان به‌م جوړه پێک هاتن، هه‌لبه‌ته نه‌و کۆمه‌لگایه‌ی له‌و خیزانه‌ پاکو سروشتیانه‌ پێک دی کۆمه‌لگایه‌کی خاویژنو پا‌قژ ده‌بی. کۆمه‌لگایه‌کی نمونه‌و په‌سند ده‌بی، کۆمه‌لگایه‌ک ده‌بی تاکو خیزان تییدا به‌خته‌وه‌ر ده‌بی، خۆشی له‌ژیا‌ن ده‌بین!!

نه‌مجار دوابه‌دوای جله‌وگیریی کردن له‌کوشتنی منداڵو له‌زینا کردن، جله‌وگیریی له‌کوشتن ده‌کا به‌گشتی؛ مه‌گه‌ر کوشتنه‌که ره‌وا بی، ده‌فه‌رموی:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ نئی ناده میزادینه! نه‌که‌ن پرکیشی کوشتنی نمو نه‌فسانه بکه‌ن: که‌خودا کوشتنه‌که‌یانی یاساغ کرده، مه‌گهر به‌حه‌قتیکی شرعی بی. شرع ریگای کوشتیان بدا، نمویش له‌سی حال دایه؛ که‌سیک له‌نایین پاشگه‌ز بیته‌وه، پی‌او ژنی هینابی‌و زینا بکا یان نافرته شوی کردبی‌و زینا بکا. که‌سیک به‌نه‌نقه‌ست موسولمانیکی بی‌تاوان بکوژی، نه‌مانه شرع ریگای داوه بکوژین. وه‌کوو له‌فهرموده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ هاتوو که‌بوخاریو مسلم له‌نبینو مه‌سعودوه ریوایه‌تیان کرده فرموده‌تی: (لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثٍ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ، وَالثِّيبَ الزَّانِي، وَالتَّارِكَ لِدِينِهِ الْمَفَارِقَ لِلْجَمَاعَةِ).

هله‌به‌ته نایینی نی‌سلام نایینی ژیانو ناشتی‌یه، کوشتنی ناده‌میزاد له‌و نایینه‌دا تاوانیکی گه‌وره‌یه دوا هاوه‌لدانان بو‌خوداتاوان له‌وه گه‌وره تر‌یه، چونکه‌خودا خو‌ی ژیانی به‌و ناده‌میزاده به‌خشیوه، نمو جه‌سته‌و گیانه‌شاکاری ده‌ستی په‌روه‌ردگاره، به‌بی‌نیزنی خودا بو‌که‌س نیه نمو گیانه‌له‌ناوبه‌ری و نمو‌قه‌لایه بروخینی! هه‌موو ناده‌میزادی‌ک خو‌ینو گیانی پاریزراوه، نابی‌ده‌ستی بو‌دریژ بکری مه‌گهر به‌حه‌ق.

له‌سونه‌نی تیرمی‌زیو نه‌سائی‌دا له‌نبینو عومروه‌وه فهرموده‌یه‌ک ریوایه‌ت کراوه ده‌فهره‌وی: (لِزَوَالِ الدُّنْيَا عِنْدَ اللَّهِ أَهْوَنُ مِنْ قَتْلِ مُسْلِمٍ) ویرانبوونی دونیا لای خودا ناسانتره له‌کوشتنی موسولمانیکی بی‌تاوان! کوشتنی به‌ناحق تاوانیکی زور گه‌وره‌و سامناکه، چونکه‌ه‌وی ناشوب نانه‌ویه، ده‌ستدریژیکردنه، تیکدانی ناسایشی گهلو ولاته، له‌گریژه‌بردنی جه‌مه‌ری کۆمه‌لایه‌تییه، هۆکاری قه‌لاچۆکردنی ناده‌میزاده!

نه‌مجار پاش نمو‌ی په‌روه‌ردگار به‌رسته‌ی (الا بالحق) هه‌ندێ حاله‌تی کوشتنی چهرت کرد، مافی تۆله‌ی‌دا به‌خوینگره‌وه‌کانی کوژراو و حه‌قی تۆله‌

کردنه وهی بۆ چه سپاندون، به لām له ژیر چاودیری دهوله تداو ده بۆ کوشتنه وه که
ته نیاو ته نیا رویکاته بکوژو بهس! فرمووی: ﴿وَمَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا
لَوْلِيهِ سُلْطَانًا﴾ که سیك به بۆ تاوان بکوژی بیگومان ده سه لاتیکی
به فرراوانمان داوه به خوینگره کانی، ده توانن تۆله له بکوژ وهریگر نه وه، بکوژ
بکوژ نه وه، یان عه فوی بکه، یان خوین وهریگر، له هه موو حاله کان دا ده بۆ
له ژیر چاودیری قاضی دا بزو نابۆ سه ربه خو ئهم تۆله وهریگر نه وه، خو نه گهر
کوژراو بیکهس بوو میراتگرو خوینگری نه بوون، نه وه فرمانپه و ده بیته
میراتگرو خوینگری کوژراو، تۆله له بکوژ ده ستینی!

نه بو داودو نه سائی له نه بو شوره یحی خوزاعیی هه ریوایهت ده که نه ده لی:
پیغه مبه ر ﷺ رۆژی رزگار کردنی مه که که فرمووی هتی: (من قتل له بقتیل
بعد مقالتي هذه، فأهله بين خيرتين: اما أن يأخذوا العقل - أي الدية -
أو يقتلوا) که سیك به ناپه وای یه کیکی لی کوژرا دواي ئهم وته یی من، نه وه
میراتگره کانی سه رپشکن: یان خوین وهریگر، یان بکوژ بکوژ نه وه!

ده سه لاتیکی به فرراوانیان دراوه تی؛ کهس ناتوانی ده ستیان بهر ده ست
بینی، به ویستی خۆیان کام جوړه تۆله یه یان به لاوه په سندن بوو نه وه یان
هه لده بژیرن.

وه لی ئهم ده سه لاته به فرراوانه: که دراوه به وه لی کوژراو، با په نه ده
به مه رجی زیده په وهی نه کردن له تۆله ستاندنه وه که دا: ﴿فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ﴾
نابۆ خوینگری کوژراو زیده په وهی له کوشتنه وهی بکوژدا بکا، بهم جوړه وپرای
کوشتنه وه که ی ته کیشی بکا، یان بچۆ غهیری بکوژ بکوژیته وه. وه کوو له ناو
کۆمه لگا دواکه وتوه کانی پیش ئیسلامو ئه مپو شدا باوه، هه ندۆ بنه ماله و
هۆزو عه شیره ت: که روداوێکی ئاوا رو ده دات ده چن وپرای بکوژ کۆمه لیک
له خزمو که سو کاریشی ده کوژ نه وه، یان ده چن پیاوماقو لیک له جیاتی
کوژراوه که ی خۆیان ده کوژ نه وه. به مهش سه رپچی فرمانی خودا ده که نه و

حیکمهتی قیصاص پوچەئ دەکەنمەو، هەر بۆیەشە کوشتنەوێکە کاریگەر نابێ، چونکە زۆر جار بکوژ وەک بەرزەکی بانان بۆی دەردەچیو پیاویکی ریش سپیو بێ تاوان دەبیته قوچی قوربانی!!

با خاوەن خوێن (وەلێ کوژراو) زی دەپەڕەوی نەکا لەپەمپەرەوکردنی ئەو دەسلەتە پێی دراو. ﴿انە کان منصوراً﴾ بێگومان کەسو کاری کوژراو (وەلێ کوژراو) لەلایەن خەڵوە یارمەتیدراو، مافی تۆلەیی بۆ چەسپاندو، لەدوایو قیامەتدا پاداشی باشی بۆ داناو، تاوانەکانی دەسپێتەوێکە بکوژیش بەناگری دۆزەخ سزا دەدا.

نایەتەکە ناماژە ئەوێ تێدایە کە باشتەر وایە بۆ وەلێ کوژراو خوێن وەرگری، یان بکوژ مەرەخەس بکا، وەکوو لەنایەتێکی تردا دەفرموی: ﴿فمن عفى له من اخيه شيء فاتباع بالمعروف واداء اليه باحسان﴾ البقرة/۱۷۸. یان ﴿وان تعفوا اقرب للتقوى﴾ البقرة/۲۲۷.

ئەمجار پاش ئەوێ سییاقی نایەتەکە حورمەتی ناموسو نەفسی راگەیانداو جەوگیری لەدەستدرێژکردنە سەربانی ئاراستە کردو مافی خوێنگرو کەسو کاری کوژراوو سزای بکوژی رونکردو، باسی حورمەتی مائی هەتیو دەکاو دەفرموی: ﴿ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتي هي احسن، حتى يبلغ أشده﴾ نزیک مائو سامانی هەتیو مەکەنەو بەمەبەستی خواردنی یان فەوتاندنی، ئاگاداری خۆیو مائو سامانەکە ی بن، تەصەروف لەمائی هەتیواندا مەکەن مەگەر بەجۆرێک لەبەرژووەندی هەتیوێکە بێ، کاتیێک تەصەروف لەمائی هەتیویدا بکەن بەناشکرا بەرزووەندی ئەوێ تێدا بێ، بەم جۆرە بێخەنە مامەڵەو پارێزگاری بکەن گەشەیی پێ بکەن، تا هەتیوێکە پێ دەگاو عەقڵو هۆش پەیدا دەکاو رەسیدە دەبێو دەبیته پیاو دەتوانێ مائو سامانی خۆی رەدام بێتو سەروکاری بکا.

نه گهر ره سیده بوو به لام بی عه قلو گیل بوو، نهوه ده بی له ژیر چاودیری
 سه پر رشتیارد! بمینیتنهوه. نابی مالو سامانی بخیرتهوه بهر ده ست!
 نایینی نیسلام نایینی مروقیاتی و ناشتیخوازی و هه مانه نگیسه.
 خوین و ناموس و مالی موسولمانو غهیری موسولمانی تیدا پاریزراوه.
 پیغه مبر ﷺ ده فرموی: (کل المسلم علی المسلم حرام دمه و عرضه
 و ماله) ^(۲) و له بی مال هتیه زیتر جه ختی له سهر پاراستنی کردوتهوه،
 ته نانهت جله و گیری لهوه کرده که له بی نریک بینهوه، مه گهر بۆ بهر ژه و نندی
 مالی هه تیوه که بی! چونکه هه تیو توانای رهام هینانو سهروهر کردنی مالی
 خوی نیهو ناتوانی پاریزگاری بکا، گه شهی پی بکا، بزیه کومه لی موسولمانان
 بهر پرسن: که چاودیری هه تیو بکن، ماله که بی پیارین، بۆ به ختی بکن،
 بۆ به خنه بازرگانی و مامه لهوه گه شهی پی بکن!

خوینهری هیژا! پروانه فرمانو جله و گیریه کان؛ نهوانه نهرکی تاکه
 که سین فرمانو جله و گیریه کان به تاکی (مفرد) ناراسته کراون. نهوه فرمانو
 جله و گیریه نهرکی جه ماوه رین به شیوهی کو ناراسته کراون. بۆ نمومه
 ده رباره ی نیحسان له گهل باو کو دایکدا. ده رباره ی مال به خشین به هه ژارو
 خزمو که سو کار، ناموزگاری بۆ ره چاودرنی مامناوه نندی له مال خهرج
 کردن دا. پابه ندبون به حه قو راستی یهوه، خو پاراستن له فیزو خویه زلزانین
 هه موو نه مانه به شیوهی موفرده ناراسته کراون، که چی ده رباره ی جله و گیری
 له کوشتنی مندا لو زنده به چال کردنیان، جله گیری له زیناو داوینپسی،
 جله و گیری له کوشتنو پرینی ناو خوی ناده میزاده کان، ده رباره ی فرمان
 به پاریزگاری کردنی مالی هه تیو گه شه پی کردنی، ده رباره ی و فا به واده
 به لئین. جله و گیری له ته رازوبازی و دزی و فزی نامیری پیوانو کیشاندا به شیوهی

(۲) بوخاری و موسلیمو مالیکتو نهو داودو تیرمینی ریوایه تیان کرده.

کۆ ئاراسته کراون. چونکه پابه‌ندبون بهو فرمانو جله‌وگیریه‌نه ئهرکی سهرشانی تیکرای کۆمه‌لن، په‌یرو کردنیان سودی گشتی تیدایه‌و پیشیل کردنیان زیانی گشتی تیدایه، بۆیه لی‌ره‌دا جله‌گیری له‌نزیک‌بونوه له‌مالی هه‌تیوی به‌شیوه‌ی کۆ هی‌نا تا تیمان بگه‌یه‌نی: که پارێزگاریکردنی هه‌تیوو مالی هه‌تیو ئهرکی سهرشانی کۆمه‌له‌و ده‌بی هه‌موو که‌س له‌عاست خۆیه‌وه خۆی به‌به‌رپرس بزانی، جا چونکه سهرپهرشتیکردنی مالی هه‌تیو په‌یمانیکه‌و له‌هه‌ستۆی کۆمه‌ل‌دایه‌و ده‌بی هه‌ر که‌سه له‌ناست خۆیه‌وه پابه‌ندی ئه‌م په‌یمانه بی‌ بۆیه دوا به‌دوای نه‌وه فهرمووی: ﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا﴾ پابه‌ندی واده‌و به‌لێنی خۆتان بن، ئه‌و عه‌ده‌و په‌یمانه‌ی به‌یه‌کتری ده‌ده‌ن، ئه‌و سه‌وداو مامه‌لانه‌ی دایان ده‌به‌ستنه‌و له‌سهر خۆتانیا‌ن پێویست ده‌که‌ن وه‌کوو کرپنه‌و فروشتنه‌و نیجاره‌و ره‌هن... هه‌تد لێیان پاشگه‌ز مه‌بنه‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکێ تردا ده‌فهرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ﴾ المائدة/۱. چونکه عه‌ده‌و په‌یمانو سه‌وداو مامه‌له‌ شتیکێ گرنه‌گو بایه‌خ پیدراون، خودا لێیان ده‌پرسیته‌وه: پرسیار له‌خواه‌نه‌کانیا‌ن ده‌کا، پاشگه‌زبووه‌کان سزا ده‌دا، سه‌ره‌زنه‌شتو لۆمه‌یا‌ن ده‌کا، که‌سی وه‌فا به‌عه‌ده‌و په‌یمانی خۆی نه‌کا به‌سه‌رپێچیکار ده‌ژمێردی!

عه‌ده‌و په‌یمان فه‌ضیلو میثاقه، سه‌وداو بریاردان له‌سهر فروشتنه‌و کرپنی شتیک پابه‌ندبونو په‌یوه‌ست بوونه، به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ریان نیشانه‌ی ئیستیقامه‌و بتمانیه، نیشانه‌ی پاکو خاوینی دلو ده‌روزو سروشتی ئه‌و که‌سانه‌یه که پابه‌ندن پێیان‌ه‌وه. هه‌له‌وه‌شاندنه‌وی عه‌ده‌و په‌یمان خیانه‌تو دوورپێیه، ژێوان بوونه‌وه له‌سه‌وداو مامه‌له‌ له‌ده‌ستدانی بتمانو پیشل کردنی مافی خه‌له‌که، پێویسته جێ به‌جێیان بکاو پێیان‌ه‌و پابه‌ندبێ. که‌سیک بی‌ واده‌و به‌لێن بی‌ وه‌فا به‌عه‌ده‌و په‌یمانی خۆی نه‌کا پابه‌ندی بریارو سه‌وداو

مامه لای خوی نه بیّ خاوه نی قسه ی خوی نه بیّ تاوانباره و سه ریچی فه رمانی
خودای کردوه.

عهده و په یمان شتیکی عامه و هه موو په یوه ندیه کی نیوان ئاده میزاد
له گه ل خودادا یان له گه ل خوی خه لکندا ده گرتیه وه.

عهده بریتیه لهو سه وداو فو تو یانه ی ئاده میزاد له سه رخوی پیویست
ده کا، وه کوو سویندو نه زرو سه وداو فروشتنو کرینو نیجاره و صولحو ژن
ماره کردنو شوکردن... هتد، جا ئه م عهده عهده تاک بی، عهده کومه ل
بی، عهده حکومته بی، عهده حاکم بی، عهده مه حکوم بی، پابه ند
بوون پییه وه واجبه !!

پیگومان فه رمان به پابه ندبون به عهده و په یمان عوقود له قورئانو
فه رموده ی پیغه مبهردا به جوړه ها شیوه و شیواز ئاراسته کراون و. جهخت
کراوه ته وه | له سه ر پابه ندبون پییانه وه. ده فه رموی: ﴿والموفون بعهدهم اذا
عاهدوا﴾ البقرة/ ۱۷۷. یان ده فه رموی: ﴿والذین هم لاماناتهم وعهدهم
راعون﴾ المؤمنون/ ۸. یان ده فه رموی: ﴿واحل الله البيع وحرم
الربا﴾ البقرة/ ۲۷۵.

وه فا به عهده و عهده یانی جی به جی کردنی ناوه روکیانو پابه ندبون
پیانه و. به شیوه یه کی شه رعی و په سند!

ئه مجار له فه رمان به وه فا کردن به واده و به لاین: ده گرتیه وه بو
فه رمان کردن به ریک خستنی ئامیری پیوانه و کیشانه و دزی و فزی نه کردن تییان
دا، ده فه رموی: ﴿وأوفوا الکیل اذا کلتم وزنوا بالقسطاس المستقیم﴾ نه گهر
شتان به کهسانی دیکه فروشت به ته واری بویان کیشانه و پیوانه بکن، لییان
که م مه که نه وه، ئامیری پیوانه و کیشانه ریکو پیک بکن، که و کورپیان
تیدا نه بی، مافی خویان به تیرو ته سه لی بده نی، نه گهر بوخوتان ده کیشا یان
ده پیوا مه هیلن حقی کهسانی دیکه تان به لادا بی، نه گهر له حقی خوتان که م

بکه نه وه قهینا کا، به ترازووی راستو عدل شت کیشانه بکه نه، دزیو فزی
تیدا نه بی، هموو خه لک پیوستی به مامه لهو شت گورینه وهو کپینو فروشتن
هده، تهرازوبازی ستمم کردنه له کومه لهو تاوانیکی گه ورو به فتاره دهره،
خوتانی لی بیارین!

﴿ذلك خیر، وأحسن تأویلاً﴾ وه فا کردن به عه هلو په یمانو بهرده وام
بوونتان له سهر پابه ندبون به وادهو به لیزو ریک خستنی نامیری پیوانه و کیشانه
زور باشه بو ئیو له دونیاو قیامه تدا سهره نجامی باشی ده بی بو تان؛
له دونیاو رمیبنی مامه له تان زیاتر ده بی، ناوی باشو چاکه تان به ناو خه لکدا
بلاو ده بیته وه له قیامه تیش دا شیای پاداشی باشن.

له قورنانی پیروزدا زور نایه ت له م باره وه هن؛ وه کوو ه فهرموی:
﴿واقیموا الوزن بالقسط ولا تخسروا المیزان﴾ الرحمن/۹. یان ده فهرموی:
﴿ولا تبخسوا الناس اشیاءهم، ولا تعثوا فی الارض مفسدین﴾ الاعراف/۸۵.
یان ﴿ویل للمطففین الذین اذا اکتالوا علی الناس یستوفون، واذا کالوهم او
وزنوهم یخسرون﴾ المطففین/۱-۲.

بیگومان وه فا به عه هلو پابه ندبون به بریارو به لیزو ریک خستنی تهرازو
حوققهو کیلوو مه ترو قسناغو مه نو دۆلکهو هموو نامیریکی پیوانه و
کیشانه دابو نه پیتیکی خودا په سنده دیارده یه کی کومه لایه تی پتیکه و تروی
به رزو پیروزه، بناغه یه کی توندو تۆلی پیکه پنیانی کومه لگای به خته و ورو
هاریکارو هه مناهه نگه. هوکاری بلاو بونه وه ی بمانه به یه ک کردنو نارامی
گه لو کومه له، نیشانه ی گه شه کردنی په یوه ندی کومه لایه تییه. زور جار
کابریه کی هه ژار به هو ی ده ستپاکی و مامه له دروستی یه وه دونیا روی تی
کردوه بو وه ته خاوه نی سهر وه تو ساماتیکی زورو لی جی حساوه ته وه.

﴿ولا تقف ما ليس لك به علم﴾ نهی ناده میزاد! شوین شتیک مه‌کوه:
 که زانیاریت ده‌بارهی نیه، به‌هوانتمو به‌بی زانیاری راست، حوکم مه‌ده،
 له‌خۆتمو مه‌لئ نه‌وه وایمو نه‌وه وای نیه، به‌بی به‌لگه پرپار مه‌ده!
 نایه‌ته‌که جله‌گیری له‌کافره‌کان ده‌کا شوین بیرو باوه‌ری فاسید نه‌که‌ون،
 له‌بواری نیلاهییاتو نبواتدا نه‌بنه لاسایی که‌روهو شوین هه‌واو هه‌وه‌س
 نه‌که‌ون! وه‌کو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿ان يتبعون الا الظن وما تهوى
 الانفس﴾ النجم/۲۳.

هه‌روه‌ها نایه‌ته‌که جله‌گیری له‌شایه‌تیدانی به‌دروو بوختانکردن به‌ژنو
 پیایو داوینپاکو درۆ هه‌لبه‌ستن و تانمو ته‌شهردان له‌موسولمانانو
 هه‌لگیرانه‌وی حه‌قائیقی عیلمو هه‌والی چه‌سپاو... هتد ده‌گریته‌وه، ره‌وا نیه
 نابئ ناده‌میزاد له‌خۆیه‌وه شت بلئ: یان کار بکا به‌ربازیک که زانیاری
 ده‌بارهی نیه، یان ذه‌می که‌سیک بکا! به‌نه‌زانی و شتیک پال بدا که تی‌یدا
 نه‌بی!

زۆر به‌داخوه به‌هۆی لاوازیونی ئیمان و روخانی ره‌وشتمو ئهم ره‌وشته
 ناشیرینه‌ی که ئاماژه‌مان پئ کرد به‌شیوه‌یه‌کی به‌فرراوان له‌ناو موسولماناندا
 ته‌شه‌نه‌ی کردوه، وای لئ هاتوو ره‌مل هایشتن و قسه هه‌لبه‌ستن و
 بوختانکردن دیاره‌یه‌کی بلاو به‌رچاوه له‌ناو موسولماناندا، کابرا به‌ناره‌زۆی
 خۆی درۆ هه‌لد به‌ستی و بلاویان ده‌کاته‌وه، ته‌مجار که‌سانی دیکه دین شییان
 ده‌که‌نه‌وه، به‌لگه‌وه ده‌لیلیان بۆ ده‌هیننه‌وه، تا وای لئ دئ راستی هون ده‌بی و
 ناسه‌واری نامینئ! بۆیه قورئانی پیروژ له‌و دیارده ناشیرینه هه‌مانترسینئ و
 ده‌فرموی: ﴿ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسؤولا﴾
 بیگو مان گوێچکه‌و چاو و دل ده‌بارهی هه‌موو ته‌مانه پرسیار
 له‌خاوه‌نه‌کانیان ده‌کری: له‌چیدا به‌کاری هینان؟ چۆن به‌کاری هینان؟
 چونکه چاو و گوێچکه هۆکاری زانیاری حیسی و تاقیکردنه‌وه‌ن، ته‌م جو‌ره

زانباریان له‌ریگه‌ی نه‌وانه‌وه په‌یدا ده‌بن، زانیاری‌یه عه‌قلیه‌کانیش به‌هۆی دله‌وه ■ ه‌سته‌به‌ر ده‌بن.

جا که‌وابێ نه‌گه‌ر ئاده‌میزاد گوئی له‌شتیکی حه‌رام گرت، یان سه‌یری شتیکی حه‌رامی کرد، یان دلی خۆی خه‌ریک کرد به‌زانیاری حه‌رامو شتی پ‌رو پوچ، نه‌وه کابرا به‌رپرسیاره‌و تاوانی کردوه، چونکه نه‌و نامیرانه‌ی له‌شتی حه‌رام‌دا به‌کاره‌یناون، که ده‌بوايه له‌خودا په‌رستی و شتی به‌سوودا به‌کاریان ب‌ینن.

ئیبنو عه‌بباس له‌مانای ئه‌م نایه‌ته‌دا ده‌فه‌رموێ: هه‌رچی نه‌یه‌یینی و نه‌یه‌یسی، یان لێ د‌ل‌نیانه‌بێ، شایه‌دی لێ مه‌ده‌.

قه‌تاده ده‌لێ: نه‌گه‌ر شتیکت نه‌یه‌ستبێ مه‌لێ بیستومه، شتیکت نه‌دیبێ مه‌لێ دیومه، شتیکت نه‌زانی مه‌لێ ده‌یزانم.

هه‌ندێ ج‌له‌و‌گیری نایه‌ته‌که‌ رو ده‌کاته نه‌وه کابرا له‌زانیاری‌یه‌وه قسه نه‌کا، به‌ل‌کوو له‌گومانو وه‌همه‌وه بلێ نه‌وه وایه‌و نه‌وه وا نیه، واته: شوین گومان ده‌که‌ون وه‌کوو له‌شوین‌تیکێ تر‌دا ده‌فه‌رموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ أَثْمٌ﴾ الح‌ج‌رات/۱۲. پ‌یغه‌مبه‌ر ﷺ له‌فه‌رموده‌یه‌کی‌دا که ئیمامی بوخاری له‌ته‌بو هوپه‌یره‌وه ر‌یوايه‌تی کردوه فه‌رمویه‌تی: (إياكم والظن، فإن الظن اکذب الحديث) خۆتان له‌گومان ب‌پار‌زن چونکه درۆترین قسه نه‌ویه بلێ: وا پ‌ی‌ده‌چێ، گومان وایه.

شه‌که‌لی کوپی حومه‌ید ده‌لێ: چوومه لای پ‌یغه‌مبه‌ر ﷺ عه‌زم کرد: نه‌ی پ‌یغه‌مبه‌ری خودا! دوعایه‌کم پ‌ی ب‌فه‌رمو: بۆ خۆپاراستن له‌شه‌ر ب‌یخوینم، نه‌ویش ده‌ستی گرت‌ه‌و فه‌رموێ: بلێ: (أعوذ بك من شر سمعي وشر بصري، وشر قلبي، وشر مني) خودایه! په‌ناده‌گرم له‌شه‌رو خراپه‌ی بیستم له‌شه‌ری دیتنم، له‌شه‌ری گومانی د‌لم، له‌شه‌ری هه‌واو ئاره‌زۆی شه‌ه‌ه‌ه‌ت‌بازیم.

﴿وَلَا تَمْسُ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا﴾ به‌فیزو خۆبه‌زلزانیتموه به‌سمر زه‌وی دا هاتو چۆ مه‌که، چونکه تۆ بۆخۆت دروستکراویکی زه‌بونو لاوازی، چه‌ندیک به‌خۆت بنازیو خۆت به‌به‌هیز بزانی هیشتا دروستکراوی له‌تۆ به‌هیزترو گه‌وره‌تر زۆرنو تۆ له‌چاویان دا همر هیچ نی، پڕوانه له‌ژێر قاجتدا زه‌وی هه‌یه به‌و هه‌موو پازو پۆریه‌وه، سه‌یری ئەم لاو ئەولای خۆت بکه چه‌ند کیوی بڵندو زه‌به‌للاح ده‌بینی ﴿إِنَّكَ لَنْ تَخْوَقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طَوْلًا﴾ ئەتۆ چه‌ندیک زلو به‌هیزی ناتوانی زه‌وی شەق بکه‌ی، به‌ئه‌ندازه‌ی کیوه‌کانیش به‌رزو بڵندو سه‌رکەش نی! ده‌ی که‌وابی ئەو ته‌که‌به‌بوو خۆبه‌زلزانیته‌ له‌چی‌یه؟ بۆ وه‌نده به‌خۆت ده‌نازیو له‌خۆت رازی؟ چه‌ندیک خۆت به‌قۆزو ئازاو زیره‌کئو هه‌لکه‌وتوو بزانی، زۆر که‌س له‌وانه‌ی ئیستا له‌ژێر خاکدان له‌و ره‌وشتانه‌دا له‌تۆ له‌پیشتر بونو شکۆمه‌ندتر بوون. کاتیکیان به‌خۆ زانیوه سلاربوونه‌وه‌و چوونه‌ توونی نه‌مانه‌وه، ها‌کا روژیکیش مه‌رگ یه‌خه‌ی پێ گرتیو خوسته‌ی لی بێ!!!

﴿كُلْ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئَةً عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا﴾ هه‌موو ئەو ره‌وشتانه‌ی بۆمان شی کردییه‌و به‌فرمانو به‌جله‌وگیری: که بیستو پینج ره‌وشتن ئەوه‌ی جله‌وگیریمان لی کردوه ره‌وشتی ناشیرینو ناپه‌سندنو خراپیه‌که‌یان لای خوایه‌و ناخۆشی ده‌وتنو هه‌رکه‌سی بیانکا سزای ده‌داو جینگای ناپه‌زانه‌ندی خودانوئیه‌ش به‌هه‌موو جوړیک خۆتانیان لی بیاریزنو توخنیان مه‌که‌ون.

﴿ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾ ئەوه‌ی فه‌رمانمان پێ کردی له‌ره‌وشتی ناشیرین ئەوانه هه‌موویان به‌شیکن له‌و نیگایه‌ی بۆمان ناردووی ئەمی موچه‌مه‌مه‌! بۆ ئەوه‌ی به‌ئاده‌میزادانی رابگه‌یه‌نیو بۆیان شی بکه‌یه‌وه‌و قیریان بکه‌ی!

﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا﴾ خودایه‌کی تر بپیارمه‌ده‌و مه‌یکه به‌هاوه‌لی خودا، که‌س مه‌به‌ره هاوشانی خودای تاکو

تهنیا، نه گهر وا بکه یو هاوهل بۆ خودا دابنئی، نه وه سزای سهخت ده درئی و ده خرییه نا دۆزه خه وه، سه رزه نشته ده کړئی و له ره حمه تی خودا دوور ده خرییه وه. له هه موو خترو خوشی یه ک بی بهش ده بی!

تایینی :

له تایه تی ﴿ولا تقف ما لیس لك به علم﴾ نه وه مان بۆ ده رده كه وی: كه دروسته حوکم به (قیافه) بکړی چونکه هه ر شتیک نا مه میزاد زانیاری پی هه بی، یان گومانی غالبی هه بی دروسته حوکم به زانیاری به کا. هه وه ها دروسته حوکم به. قورعه ش بکړی چونکه نه ویش به شیکه له خه رساندزو ته خمین! سه رناس (قائف) منداډ وه پال ساوکی ده دا به هوی لیکچونی نیوانیانه وه، وه کوو شه رعان قیاسی فدرع ده کا بۆ سه ر نه صل به هوی لیکچونی نیوانیانو هه بوونی عیله تی حوکم له هه ردوکیان دا..

پیغه مبه ر ﷺ کارکردنی به زانیاری قیافه و سه رناسی له بواری چه سپاندنی نژادی نوسامه (که ره ش پیست بو) بۆ زهیدی کوپی حاریشه (که سپی پیست بو) به ره وا داناوه.

له سه حیحی موسلیم دا فدرمووده یه ک له خاتو عایشه و ریوایه ت ده کړی ده فدرموئ: رژییک پیغه مبه ر ﷺ هاته و. بۆ لای من، زور که یفخو ش بوو، ده و چاوی گه شابوه وه فدرمووی: (الهم تری ان مجززا) مه بهستی کابرایه کی قائف بوو. سه یری زهیدی کوپی حاریشو نوسامه ی کوپی کرد هه ردوکیان جهسته یان داپو شرا بوو ته نها قاچیان دیار بوو. وتی: نه م قاچانه لیک ده که ن. جه ماوه ری زانایانیش نه م خوشحالیه ی پیغه مبه ریان به وتی کابرای سه رناس کردو ته به لکه له سه ر راستی بریاری قائف.

سهرزه نشتی کردن ده مکو تانه وهی نه وانهی مندال

هاوهل بو خودا داده نین (۴۰-۴۴)

أَفَاصْفَكُمْ رَبُّكُمْ

بِالْبَيِّنَاتِ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنثَاءً إِنَّكُمْ لَقُلُوبٌ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا الْأَبْغَاؤُا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا

﴿٤٢﴾ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾ تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَوَاتُ

السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ

لَا يَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

له وه پیش پیره ردگار ناماژی به سهریتچی نه وانه کرد: که هاوهل بو خودا داده نین، نه مجار به شوین نموه دا سهرزه نشتی نه وانه ده کا: که مندال وه پال خودا ده ده نو ده لین: خودا کچی هن، کورو کج بو خویان داده نین، به لام بو خودا ته نیا کج به رهوا ده زانن، نه مه له کاتی کنده ده زانن خودا که مالی موطلهقی ههیه، نه وه پیری شکومه ندی جه لالی ههیه.

نه مجار نموه راده گهیه نی: که له قورتاندا چه ند پهنو مه ته لی بو کافره کان هیئا ونموه بو نموه پییان پهنو نامیز بنو به خویاندا بچنه وه: که چی نه پهنو مه ته لانه زیاتر شیلگیری کردنو هیندهی تر تارونو له ریبازی حق لایان دا.

ده‌فرموی: ﴿أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُم بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا؟﴾
 پرسیاره‌که پرسیارِیکی ئینکار ئامیزه‌و بۆ سه‌رزه‌نشتکردنی ئه‌و کافرانیه‌: که
 ده‌ئین: فریشته‌کان ره‌گه‌زی مَیینه‌زو کچی خوداته‌سه‌رزه‌نشتی ئه‌وانه‌ ده‌کا: که
 هاوه‌لو مندال بۆ خودا داده‌ئین، ئه‌وان بۆخۆیان به‌چاوی سووک ده‌پواننه‌ کچو
 به‌پله‌ی نزمتر له‌پله‌ی کوپ حسیبی ده‌که‌ن، بۆخۆیان له‌ترسی هه‌ژاری
 عه‌بیداری زینده‌به‌چالیان ده‌که‌ن، که‌چی بی شه‌رمانه‌ وه‌پال خودایان ده‌ده‌ن.
 جا که خودا بۆخۆی کوپو کچ ده‌به‌خشێ به‌ئاده‌میزاد ئایا ده‌گونجی و عه‌قل
 په‌سندی ده‌کا کوپ دا به‌ئیه‌و بۆ خۆی کچ هه‌لبژیری؟ ئایا ده‌گونجی خودا

ریزی ئیه‌و بگری و هه‌ر ئیرنه‌ به‌به‌خشێ پیتانو بۆ خۆشی کچ دابنی؟

ئه‌مه‌ جوړیکه‌ له‌به‌ده‌مه‌وه‌دانو موحاراتکردنی کافره‌کان، بۆ ئه‌وه‌ی بی
 بناغه‌یی و پووچی باوه‌ره‌که‌یان ده‌ریکه‌وی، ئه‌گینا قه‌ضیه‌که‌ له‌ بناغه‌وه‌
 ناپه‌سنده‌و نامه‌عقولوه‌و هه‌رگیز خودا هاوه‌ل و مندالی نیه‌و نه‌بوه‌و نای بی!
 ﴿وَأَنكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا﴾ ئیه‌و به‌وه‌لو ئسته‌تان به‌و قسه‌یه‌تان: که
 هاوه‌ل بۆ خودا داده‌ئین و فریشته‌ به‌کچی خودا ده‌زانن. قسه‌یه‌کی گه‌وره‌
 ده‌پمَین! تاوانیکی گه‌وره‌ نه‌نجام ده‌ده‌ن، خۆتان شیای سزایه‌کی سه‌ختو
 دژوار ده‌که‌ن، چونه‌ به‌ج عه‌قڵیک کوپ بۆ خۆتان داده‌نینه‌و کچ وه‌پال خودا
 ده‌ده‌ن؟ به‌راستی دابه‌شکردنیک سته‌مکارانه‌یه‌... وه‌کوو له‌ئایه‌تیکێ تردا
 ده‌فرموی: ﴿الْكَافِرُونَ وَالْأَنفِثُ؟ تِلْكَ إِذَا قَسَمَ ضِيزَى﴾ النجم/۲۱-۲۲.

نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکێ تره‌: که ده‌فرموی: ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ
 وَلَدًا، لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا، تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَّقَطْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ،
 وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا. وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا،
 أَنْ كُلِّ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَ الرَّحْمَنِ عَبْدًا لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ
 عَدًّا، وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا﴾ مریم/۸۸-۹۵.

به لئی ئیوه بهو بوختانه گهوره تان: که کچ پال خودا ده دهن قسه یه کی زور گهوره ده کهن، تا بلئی ناشیرینو نه گونجاوو بی بناغمو وی نه چوو. هیچ ته صه ورو ته صدیقیک بیرۆکه ی ئاوا ناهینیتته کایه وه، قسه یه کی هینده گه ورو بوختانیککی نه ونده زه به للاحه کهس ناویرئ نه نجامی بدا نه دی ئیوه به چ عه قلیکه وه، به چ بیرو بۆ چونیک نهو قسه گه ورو «درکینن؟ هه رگیز نه ده بوو ئیوه قسه ی ئاوا بی بناغه بکه ن، نه ده بوو روتان بی شتی وا بلین.

﴿ولقد صرفنا في هذا القرآن ليدكروا وما يزيدهم الا نفورا﴾
 بیگومان ئیمه لهم قورئانه دا هه موو ئامۆژگاریو به لگه وه ده لیلیکمان رون کردۆته وه، په ندو مه شه لمان بۆ ئاده میزاده کان هیئانوه، ترساندومانن هه ره شه مان لی کردون، هه لمان ناوون بۆ چاکه کردنو ئیمان نه یئانزو خودا په رستی، چیرۆکمان بۆ گپراونه وه، نموونه ی زۆرمان له میژوو بۆ هیئانوه وه بۆ نه وه ی په ند ئامیز بب، واز له بته په رستیو بوختان کردنو سته مو سه ریچی کردن به یینن، که چی نهو هه موو بیرخستنه وه وه په ندو ئامۆژگاریانه کاریان تی ناکه ن زیاتر گومرا ده بنو له حه ق دوور ده که ونه وه هه لده تیزینن! بیگومان قورئان مه نه ه جی ئایینی یه کتاپه رستییه و بۆ چه سپاندنو رون کردنه وه ی نهو مه به سته پیروژه زور ریبازی جیا جیا ره چاو کردون، جۆره ها ئوسلوبی به کار هیئانوان، بۆ نه وه ی ئاده میزاده کان وا لی بکا بیر بکه نه وه، به خۆیان دا بچنه وه «چونکه یه کتاپه رستی شتیکی فیطرییه و له سروشتی ئاده میزادایه، هه ر پئویستی به بیر کردنه وه یه به ته نها گه رانه وه ی بۆ یاسای سروشتو مه نطیقی سروشت، بۆ بیر کردنه وه له ئایه ته که ونی یه کازو نیشانه کاریان، برۆای یه کتاپه رستی پهیدا ده بیو په رده له سه ر برۆا فیطرییه که هه لده دریتته وه و پاکو خاویزو بی گه رد نمایان ده بی، که چی نه نه فامانه به پیچه وانه وه ن، هه تا قورئانیان بۆ بخویندریتته وه، تا زیاتر نهو که لاهه پیروژه ببیسن زیاتر پشت هه لده کهن، پتر گومرا ده بن، یان بلین: خۆیان گومرا ده که نهو له بهر قورئان هه لدینو

گوئیچکه‌ی دلیان داده‌خن له‌ترسی نه‌وی نه‌وه‌کوو ده‌ستکموته ماددییه‌کانیان له‌کیس بچن، نه‌وه‌کوو بیرو باوه‌ری پرو پووجیان بنبر بکری!!

نه‌مجار جاریکی تر بۆ موجاراتکردنی موشریکه‌کانو به‌ده‌مه‌وه‌دانیان ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلَهُ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا لَابَتُوا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌دا! به‌و موشریکه‌کانه‌ بلی: که له‌ته‌ک خودادا خودای تر داده‌نین، شتی تر به‌خودا ده‌زانن، پییان بلی: نه‌گهر نه‌و بیرو باوه‌ری ئیه‌ راست بوایه، نه‌وی ئیه‌ ده‌یلین گونجاو بوایه نه‌گهر له‌ته‌ک خودادا خودای تر هه‌بونایه (وه‌کوو ئیه‌ ده‌لین) دلنیا بن نه‌و به‌خودا دانراوانه‌ی ئیه‌وش به‌ندایه‌تییان بۆ خودای خاوه‌ن عمرش ده‌کرد، هه‌ولیان ده‌دا به‌به‌ندایه‌تیکردنو په‌رستش، خۆی لیٰ نزیک بکه‌نمه‌وه، هه‌میشه به‌ندایه‌تی خۆیان راده‌گه‌یانوو گهردنکه‌چی ده‌بون.

وشه‌ی (لو) وه‌کوو نه‌حوی ده‌لین: (حرف امتناع لامتناع) که‌وابوو هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه‌ قه‌ضیه‌که یاساغه‌و نه‌بوه‌و نابۆ ببی، هیچ شتی‌ک نه‌ه‌اوه‌لی خودا بی، خودا بی ه‌اوه‌لو بی منداڵو بی وینو نه‌ظیره. نه‌و شتانه‌ی موشریکه‌کان به‌خودایان ده‌زانن دروستکراویکی خودان، جا نه‌و شته‌ ئه‌ستیره‌ بی، یان ئاده‌میزاد بی، یان ئاژه‌ل بی، گیانه‌بهر بی یان بی گیان بی، هه‌موویان به‌گویره‌ی یاسای که‌ون به‌ندایه‌تی خودا ده‌که‌نو ملکه‌چی ویستو ئیراده‌ی زاتی په‌روه‌ردگارن!

﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا﴾ پاکو مونه‌ززه‌هی بۆ خودا له‌و شتانه‌ی که شیای زاتو صیقاتی نه‌و نه‌، به‌رزیو پیروزیی بۆ زاتی پاکی له‌وه‌ی نه‌و موشریکه‌نه‌ وه‌پالی ده‌دن، په‌روه‌ردگار زۆر له‌وه‌ به‌رزو پیروزتره: که ه‌اوه‌لو مندالی هه‌بی، نه‌و ئاتاجی به‌ه‌اوه‌لو منداڵ نه‌، خودایه‌کی تاکو ته‌نهاو بی ئاتاجه‌ له‌که‌س نه‌بوه‌و که‌سی لیٰ نه‌بوه‌و که‌س هاوشانی نه‌.

به‌دوو وشه‌ی (علواً کبیراً) ناماژه بۆ هه‌بوونی جوداوازیسه‌کی زۆر
 به‌رفراوان له‌نیوان زاتو صیفات‌ی خودا و نیوان وه‌پال‌دانی هاوشانو منداڵو
 شه‌ریک بۆ خودا. جوداوازیسه‌که هه‌نده به‌رفراوانو ناشکراو نمایانه، ته‌سه‌وور
 ناکرێ، ده‌بی جوداوازی نیوان خودایسه‌کی شه‌زه‌لی بی سهره‌تا له‌گه‌ڵ
 دروستکراویکی تازه په‌یدا بوو چون ته‌سه‌وور بکری؟! بۆیه له‌شونییکی تردا
 ده‌فه‌رموی: ﴿تکاد السموات يتفطرن منه وتنشق الأرض، وتخر الجبال هداً
 ان دعوا للرحمن ولداً﴾ مریم/ ۹۰-۹۱.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار گه‌وره‌یی خۆی و شکومه‌ندییو به‌رفراوانی ده‌سه‌لاتی
 رون ده‌کاته‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿تسبح له السموات السبع والأرض ومن فيهن﴾
 جه‌وت ناسمانه‌کانو زه‌وی به‌هه‌موو جه‌شامه‌تیکیان هه‌و شه‌وی تییان دایه
 له‌دروستکراوان هه‌موویان تیکراو به‌به‌ره‌هوامی شایه‌تی تاکو ته‌نه‌ایی بۆ
 خودا ده‌ده‌ن، گه‌واهیده‌ری ربوبیه‌تو ئوله‌یه‌تی زاتی په‌روه‌ردگارن،
 هه‌موویان خه‌ریکی ته‌قدیسو ته‌زیه‌ی به‌دییه‌نهری خۆیانن. هه‌موو
 گه‌ردیله‌یه‌کی ئه‌م بوونه‌وه‌ره گه‌وره‌یه خه‌ریکی ته‌سبیحاتی خودایه. هه‌موو
 بوونه‌وه‌ره به‌یه‌کده‌م شایه‌تی ده‌دا: که خودا تاکو ته‌نهاو بی وینه‌و بی هاوه‌لو
 منداڵه.

هه‌موو به‌ردو دارێک، هه‌موو ده‌نکی تۆم په‌لکه گه‌لایه‌ک هه‌موو گۆلو
 به‌روبوو میوه‌یه‌ک، هه‌موو خشوکتو بالنده‌و پێڕویه‌ک، هه‌موو گیانله‌به‌ریکی
 ئه‌م بوونه‌وه‌ره له‌وشکانی بی، یان له‌ناو ئاودا بی یان له‌هه‌وادا بی، دانیش‌توانی
 ناسمانه‌کانیشیان له‌گه‌ڵدا بی، هه‌موویان سه‌ری به‌ندایه‌تییان داخستوه‌و
 ته‌سبیحاتی زاتی پاکی ده‌که‌نه‌هه‌موو شتیکی ئه‌م بوونه‌وه‌ره نیشان‌ه‌ی تاکو
 ته‌نه‌ایی خودای بی هاوتایه.

ئه‌مجار جه‌خت له‌سه‌ر رسته‌ی پیشوو ده‌کاته‌وه‌و ده‌فهرموئ: ﴿وَأَنْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِغْ بِحَمْدِهِ﴾ هه‌رچی شت هه‌یه له‌بوونه‌وه‌ردا هه‌موویان ته‌سبیحاتی خودا ده‌کهن، جا یا به‌زویانی حالّ یان به‌زویانی مه‌قال!!
 ﴿وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ وه‌لّی ئیوه له‌ته‌سبیحاته‌که‌تّیان حالّی نابن، نازانن: شته‌ جو‌راو جو‌ره‌کانی بوونه‌وه‌ر چۆن ته‌سبیحاتی خودا ده‌کهن!
 چونکه ته‌سبیحاتکردنه‌که‌یان به‌زویانیکه ئیوه لی‌ی حالّی نابن!
 له‌سه‌حیحی بوخاری‌دا فهرمووده‌یه‌ک هه‌یه له‌ئینبو مه‌سعوده‌وه ریوایه‌ت کراوه ده‌فهرموئ: (كُنَّا نَسْمَعُ تَسْبِيحَ الطَّعَامِ وَهُوَ يُوَكِّلُ).
 قه‌تاده ده‌لّی: هه‌موو شتیک گیانی تّیداوه ته‌سبیحاتی خودا ده‌کا.

﴿إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ بی‌گومان په‌روه‌ردگار زۆر به‌حیل‌وو له‌سه‌ره‌خۆیه. په‌له له‌سزادانی نه‌وانه‌ ناکا که لّی‌ی یاخی ده‌بن، هاوه‌لّی بۆ داده‌نّین. مۆله‌تّیان ده‌دا بۆ نه‌وه‌ی له‌تاوانه‌کانیان په‌شیمان بینه‌وه، تۆبه بکه‌ن، به‌خۆیان‌دا بچنه‌وه! لی‌خۆشبوو لی‌بورده‌وه بۆ نه‌وانه‌ی تۆبه ده‌کهنو ده‌گه‌رپنسه‌وه بۆ لای خودا!

ئیمامی نه‌حمه‌دو ئینبو مه‌رده‌وه‌یه‌ی له‌ئینبو عومه‌ره‌وه ریوایه‌ت ده‌کهن ده‌فهرموئ: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموئ: (أَنَّ نُوْحًا عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قَالَ لِأَبْنِيهِ: أَمْرُكُمْ بِسُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فَانْهَازُوا كُلَّ شَيْءٍ، وَبِهَا يَرْزُقُ كُلَّ شَيْءٍ).

زانایانی ته‌فسیر راجیاییان هه‌یه ده‌رباره‌ی عومومییه‌تی نایه‌تی ﴿وَأَنْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِغْ بِحَمْدِهِ﴾ نایه‌ته‌که ته‌خصیص روی تّی ده‌کا یان نا؟ کۆمه‌لّیک ده‌لّین: عومومییه‌تی نایه‌ته‌که باقییه‌وه مه‌به‌ست ته‌سبیحاتی مه‌جازیه، واته: هه‌موو دروستکراوێک نیشانه‌ی نه‌وه‌یه: که خودا تاکو ته‌نهایه. وه‌کوو نه‌بو نو‌ئاس ده‌لّی: (وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَّهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ).

کۆمه‌لیکی تر ده‌فرموی: ته‌سبیحات‌کردنه‌که حه‌قیقی یه‌و هه‌موو شتی‌ک به‌زوبانی خۆی ته‌سبیحاتی خودا ده‌کا به‌لام ئاده‌میزاد نایبسی!

کۆمه‌لیکی تر ده‌فرموی: (من شيء) له‌نایه‌ته‌که‌دا عامه‌و مه‌به‌ست خاصه‌، واته‌: شتی زیندوو گه‌شه‌دار ده‌گرێته‌وه‌ شتی بێ گیانو بێ نه‌شو نما ناگرێته‌وه‌. هه‌ر بۆیه‌شه‌ عی‌کریمه‌ ده‌فرموی: داری ته‌ر ته‌سبیحات ده‌کا و داری وشک ته‌سبیحات نا‌کا. له‌فرموده‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ دا پشتگیری بۆ ئه‌م رایه‌ ده‌ست ده‌که‌وی: ئه‌وه‌ تا له‌ئینو عه‌باسه‌وه‌ گیر درا و ته‌وه‌ ده‌فرموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌لای دوو گۆر‌دا تپه‌ری و فرموی: (انهما ليعذابان وما يعذبان في كبر اما احدهما هكان يمشي بالنميمة، واما الآخر هكان لا يستبرئ من البول) نیت پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌قه‌داریکی ته‌ری هینا و کردی به‌دو له‌ته‌وه‌ و هه‌ر له‌ته‌ی له‌سه‌ر گۆری یه‌کیان چه‌قاند فرموی: (لعله يخفف عنهما ما لم ييبسا)^(۳) فرموده‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ که ده‌فرموی: (ما لم ييبسا) ئاماژه‌یه‌ بۆ ئه‌وه‌ ئه‌و دوو له‌قه‌داره‌ هه‌تا ته‌راپیان تیدا بێ ته‌سبیحات ده‌که‌ن، هه‌ر کاتی وشک بوون ده‌بنه‌ جه‌مادو له‌ته‌سبیحات‌کردن ده‌که‌ون.

زانایانی ئیسلام له‌ژێر رۆشنایی ئه‌م فرموده‌دا هاتوونه‌ سه‌ر ئه‌م رایه‌: که رواندنی دره‌خت له‌سه‌ر گۆرستان و خۆبندنی قورئان له‌سه‌ر گۆر سوودی بۆ مردوه‌کان هه‌یه‌. چونکه‌ ئه‌گه‌ر به‌له‌قه‌داریکی ته‌ر سزا له‌سه‌ر مردو سووک بێ، چۆن ده‌بێ به‌خۆبندنی قورئان له‌لایه‌ن موسولمانیکه‌وه‌ سزای مردوو و سووک نه‌بێ؟!

(۳) به‌شیکه‌ له‌و حه‌دیثه‌ی بوخاری له‌باسی دستنویژدا ژماره‌ (۲۱۶) (باب/۵۵) (من الکبائر ان لا یستر من بوله) ر‌ی‌ایه‌تی کردوه‌. موس‌لیم له‌باسی (الطهارة) دا ژماره‌ (۲۹۲) (باب/۳۴) (الدلیل علی بخاسة البول ووجوب الاستبراء منه) ر‌ی‌ایه‌تی کردوه‌.

همر لهم روانگه شه‌ویه: که زانایان ده‌فرموون: همر خیرو خیراتی‌ک
بکری بۆ مردو پی‌ی ده‌گا. زانایانی همر چوار مه‌ذه‌ب شه‌م رایه‌یات به‌لاوه
په‌سندده.

پاراستنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ئه‌زیه‌تی موشریکه‌کانی مه‌که‌

له‌کاتی خویندنی قورئان دا (۴۵-۴۸)

لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾ وَإِذَا قَرَأْتَ

الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا

مَسْتُورًا ﴿٤٥﴾ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ

وَقْرًا وَإِذَا ذُكِّرْتُمْ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَوْ أَنَّ عَلَى آذَانِهِمْ نُفُورًا

﴿٤٦﴾ لَمَنْ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ بِخُجُوعٍ

إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾ أَنْظِرْ

كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾

دوای شه‌وی ده‌رباره‌ی مه‌سائیلی نیلاهییات دواو بیرو بۆچونی
موشریکه‌کانی ره‌تکرده‌وه‌و په‌ندو شه‌مثالی هیئانه‌و» بۆ به‌ربه‌رچدانه‌وه‌یان،
دیه‌ سه‌رباسی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و راستی پیغه‌مبه‌ریه‌تی جه‌زه‌تی موحه‌مه‌د
د ده‌سپینیی و گالته‌ به‌عه‌قلی شه‌وانه‌ ده‌کا که نایانه‌وی له‌قورئان حالی بنو
گوتی خۆیانی لی که‌ر ده‌که‌زو پابه‌ندی فرمانو جله‌وگیریه‌کانی نابزو
گالته‌ی پی ده‌که‌ن: نه‌زیه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌دن، بوختانی بۆ هه‌لده‌به‌ستن؛
ته‌فسیری ره‌واز

ده لئین: کاهینه، جادویاز، شیت، شایره، خوی قورئانی داناوه و به ناوی خوداوه بلاوی ده کاتمه.

ده رباره ی نایه تی ﴿وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ...﴾ ئیبنو لمونذیر له ئیبنو شه هابی زوهریه وه ریوایت ده کا ده لی: هر کاتی پیغه مبر ﴿قُرْآنِ﴾ قورئانی بو موشریکه کانی مه که بخویندایه وه بانگهوازی بکردنایه گالتیهان پی ده هاتو ده یانگوت: ﴿قُلُوبِنَا فِي أَكْثَرِ مَعَا تَدْعُونَا إِلَيْهِ، وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ حِجَابٌ﴾ فصلت/۵. پهروهر دگار نایه تی ﴿وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا...﴾ الآیه کی نازل کرد.

ریش سپی و گه وړه کانی قورپه یش گوئیان له قورئان خویندنی پیغه مبر ﴿قُرْآنِ﴾ ده گرت: به لام به ده موو جوړیک هملیان ده دا کاریان تینه کا، دلیان پی دانه خورپی، به ربه کانی فیره تو سروشتی خویان ده کردو خویان لی گیل ده کرد، پهروهر دگار قاری لی گرتزو دلی مؤر کردنو گوچه کیهانی هاخنی و سودیان له و نورو روناکی و ره حمت و ورنه گرتو به رنمونیه کانی به هره مه ند بون! و ده کوو ده فرموی: ﴿وَإِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا﴾ نهی پیغه مبر! کاتیک تو قورئان بو موشریکه کان ده خوینییه وه، ئیمه له نیوان توو شو کافره بی باوه رانه دا په ربه کی داپوشمر ده گیرین؛ په ربه یه کن: که به چاو نابینری.

واته: به هوی کرده و هی ناپه سندی خویان کاریکی وایان له گهل ده که ین تو نه ناسن، هه ست به و به لگوو نیشانانه نه کن: که ده به شایه دی راستی پیغه مبرایه تی تو! له مانای قورئان ورد نابنه وه، نه گمر لیشی ورد بینه وه نایانه وئ تی بگن. ﴿وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكْثَرًا أَنْ يَفْقَهُوهُ﴾ به سمر دل ه کانیا دا په رده ی نه ستور ده گیرین به جوړیک هیچ تیگه ییشتنیک ده رباره ی قورئان نه چیت نه او دلیانه وه، له هیچ حالی نه بن، هیچ زانیاری و کوکو نه نیی و مه به ستو نا کامیکی به سود رو له دلیان نه کا. ﴿وَفِي آذَانِهِمْ

وقراً گیرا ومانه له گوچچه که یاندا گوی گرانو کپری، هیچ نابینسن ههرچی سودی هه بی ناچیتنه ناو گوچچه که یانه وه. ئینو ئیسحاق له کتیبی به ناوبانگی خوی دا ریوایه تیکی دورو دریژ له موحه ممه دی کوری موسلیمی کوری شیهاب نه ویش له زوهریه وه ریوایه ده کا ده لی: کۆمه لیک له سهرانی قوره ییش ههر که سه له مالی خوی ده شهوان خو ده دزیته وه دئ گوی له قورنان خویندن پیغه مبه ر بگری: که شهوانه له مالی خوی له ناو نوژدا ده یخویند، ههریه که یان له پنه پاسارکمه وه به بی نه وه ی ئه ویریان پی بزانی، خوی گرتو گوچچه که یان کلور کردو تا به یانی گویان لی گرت، جا که به یانی ههریه که یان گه رایه وه بو مالی خوی له ریگه دا به یه کتر ده گهنو لوتیان ده بی به لوتی یه کترییه وه ده ست ده کهن به سه رزه نشترکرنی یه کتری ده لئین: کوره ده خیل جاریکی تر شتی وا مکه ن، نه گهر گه نجه کانمان شتی واتان لی بیسن ده که ونه گومانه وه ده باره ی نایینه که یازو له وانیه هه لبخه له تین جا: که شهوی دو وه دادی خویان پی ناگیری، ههریه که یان خو ده دزیته وه دیته وه شوینی خوی وه ک شهوی پیشو خویان مه لاس ده ده نه وه هه تا به یانی گوی له قورنان خویندن پیغه مبه ر ده گرنه وه، که ده گه رپنه وه بو مال وه له ریگه دا تووشی یه کتری ده بنه وه هه مان نامۆژگاری شهوی پیشووی یه کتر ده که نه وه، که شهوی سییه م دادی هه مان رفتار نه نجام ده ده نه وه، که به یانی دادی ده گه رپنه وه بو مال، له ریگه یه کتر ده گرنه وه، ئیتر هه ندیکیان به هه ندیکیان ده لئین: وه رن با په یمان به یه کتر به دین: که ههرگیز جاریکی تر نه یه ینه وه بو گوینگرتن له قورنان خویندن موحه ممه د. په یمان به یه کتر ده دن: که جاریکی تر نه و کاره نه که

جا که دنیا روناک بو وه کیشته نگاو داها ت نه خنسه سی کوری شوریه ق گۆچانی ده ست دایه وه ده چی بو مالی ته بو سوفیانو پی ده لی: پیم بلئ: تو رات چیه ده باره ی نه وه ی له موحه ممه دت بیست؟ نه ویش ده لی: هه ندی شتم

بیستو تیشی گه‌ییشتمو زانیم مده‌ست چیه، هه‌ندی شتیشم بیست نه‌تی ی گه‌ییشتمو نه‌زانیم مده‌ست چیه. (ته‌خنه‌س) یش ده‌لی: ده‌سا منیش هه‌روه کوو تو وا بووم. نه‌مجار له‌وی هه‌لده‌ستی و ده‌پوا بو مالی نه‌بو جه‌هل هه‌مان پرسیری ئاراسته ده‌کا. ئه‌ویش ده‌لی جا چیم لی بیستوه؟؟

ئیمه‌و خیلی عه‌بدولمه‌ناف له‌کۆنه‌و به‌ربه‌ره‌کانیمان له‌نیوان دا هه‌بووه. له‌سه‌ر پیاوه‌تی و شکۆمه‌ندی پیشبرکیمان کردوه: میواندری خه‌لکیان کرد ئیمه‌ش کردمان، ولاغی سوارییان دا به‌خه‌لک ئیمه‌ش دامان، یارمه‌تی خه‌لکیان دا ئیمه‌ش کردمان؛ تا وامان لی هات پیکه‌ل پیک بووینو وه‌کوو یه‌کمان لی هات. ئیستا نه‌وان ده‌لین: ئیمه‌ پیغه‌مبه‌ریکمان تیدا هه‌لکه‌وتوه له‌ئاسمانه‌و نیگای بو دئ. ده‌ی ئیمه‌ که‌ی ده‌گه‌ینه‌ ئه‌و پله‌و پایه‌؟ سویندبی هه‌رگیزاو هه‌رگیز بروای پی نه‌که‌ینو قه‌ت ئیمانی پی نه‌هینین ئیتر ته‌خنه‌س هه‌لده‌ستی و به‌جی دلی.^(۴)

ئاواو به‌و جوړه‌قورئان کاری ده‌کرده‌ سه‌ر دلو ده‌روونی ئه‌وانه‌ی گوئیان لی ده‌بوو، هه‌ستی ده‌جولاندزو له‌وه‌ته‌ری جه‌ساسی ده‌دان، به‌لام نه‌وان خویان لی گیل ده‌کردو خویان لی دوور ده‌خسته‌وه‌و لی ده‌تاران چونه‌که ده‌یانزانی ئایینی تاز له‌به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانیان ده‌داو پله‌و پایه‌ی دونیاییان: که به‌ناپه‌وا بۆیان فراهه‌م هاتبوو نامینی، فیزو خو‌به‌زلزانیان تیدا ده‌چی، کۆتایی به‌مله‌وری ده‌ربه‌گایه‌تیان دئ.

﴿وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَوَّا عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا﴾ هه‌ر کاتی تو نه‌ی موحه‌مه‌د! له‌قورئان خویندنتدا باسی په‌روه‌ردگارت به‌تاکنو ته‌نها‌ی بکه‌یو بلئی: (لا اله الا الله) و نه‌لی (واللات والعزی) پاشه‌و پاش هه‌گه‌پنه‌وه‌و بلاوه‌ی لی ده‌که‌ن به‌توره‌ییو رق هه‌لساوی به‌فیز ته‌که‌بورو

(۴) فی ظلال القرآن ج ۵/ ۳۳۲-۳۳۳ طه سالی ۱۹۶۷.

خویه زلزانیه وه ده گهرینه وه، بیزاری خوین دهرده برن لهوتی تاکو ته نهایی
خودا، چونکه پیمان وایه: چه سپاندنی ئالای (لا اله الا الله) کوتایی هاتنی
ملهوری ئهوانی پیوهیه. نه گینا ئه و پیاوماقوئو سه روکانه ی قورپه ش ئه وه نده
که وه نه و نه فام نه بوون جوداوازی ئیوان بیرو باوه ری پوجی خوینازو ئایینی
ئیسلامی پیروز نه که ن! ئه وان به یه کتاپه رستی قه لئس ده بوونو پیمان خوش
نه بوو وشه ی (لا اله الا الله) بیسن وه کوو له نایه تیکی ترده ده فهرموی: ﴿واذا
ذكر الله وحده اشمزت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة﴾ الزمر/۴۵.

﴿نحن أعلم بما يستمعون به﴾ ئیمه ئه ی موحه ممه ده! ده زانین باش
ناگامان ئیه چۆن به چ شیوه یه ک گوی ده گرن ﴿اذ يستمعون اليك﴾ ئه و
کاته ی گوی له تو ده گرن، به شیوه ی گالته کردنو لاقرتی پی کردنو
به دروخستنه وه ت گوی ده گرن. ئیمه زانترین به و نه ئینی و قسه په نامه کیانه ی
ئه وان له ئیوان خوینا ده به گویچه کی یه کتری ده چرپینن ده رباره ی توو قورئان،
﴿اذ يقولوا الظالمون﴾ ئه و کاته ی بی باوه رو موشریکه کان ده ئین: ﴿ان
تبعون الا رجلاً مسحوراً﴾ ئیه ته نیا شوین پیاویکی جادولیکراو که وتون
شوین پیاویک ده که ون سه نتمری عه قلی له ده ست داوه، نایا ده گونجی ئیه
شوین پیاویکی شیتو ویت بکه ون؟ یان شوین پیاویکی جادوباز ده که ون،
به جادوبازی ناده میزاده کان هه لده خه له تین. جا که ئیه شوین موحه ممه ده
بکه ون ئه وه شوینی پیاویکی له و جوو ده که ون!

هه ر له و وته که یانه وه دهرده که وی: که قورئان رایچه کاندون، هه سستی
بزواندون، ئه وان له ناخه وه هاتوونه سه ر ئه و: که: قورئان که لامیکی ئاسایی
نیه وه هه ست، ده که ن: قورئان شتیکی تیدایه هی ناده میزاد نیه، بویه وه پالی
سیحرو جادوبازی ده ده ن، که وایی ئه وان قه ناعه تیان په یدا کردوه: که قورئان
قه سی موحه ممه ده نیه. ده ی ئه وان نه گه ر ویرئانیان هه بویه ده بوو یه کسه ر
بلین: ئه مه که لامی خودایه، ئه مه نیگایه و له خوداوه هاتووه.

﴿انظر: كيف ضربوا لك الأمثال﴾ سمرنج بدهو لهه لوئستو بیرو
 بۆچوونی ئەو مله پرو نه فامانه ورد بهروه چۆن ره وشتو سیفه تی سهیرو
 جۆراو جۆرت بۆ بریار ده ده ن: ده میك ده لئین: شیت، تاویکی تر ده لئین:
 جادوبازه، جاختیکی تر ده لئین شاعیره، نه خهیر کاهینه، نا قیلبازه و ده چی لای
 کهسانی تر ئەمه ده خوینی و دی به ئیمه ی ده گه یه نی ﴿فضلوا﴾ به راستی
 نه وانه گومرا بونو له ربیازی حق لایان داوه، شاره زای ربیازی هیدایه ت نه بون
 به سه رلی شیواوی ماونه وه ﴿فلا يستطيعون سبيلاً﴾ ناتوان هیچ ربیازیك
 بگره بهر، ریگای هیدایه ت ناگرن، ناشتوان بایس بۆ هه لوئسته شپړپوه که ی
 خویان به ئینه وه. ههیرانو په شوکاوو گومراو سه رلی شیواوو به ده ختی دویاو
 قیامه تن!! هه رچی ده لئین درۆیه، هه رچی ده یکه ن هه لیه، کهس به حالی
 نه وان نه بی.

ئینکاریکردنی موشریکه کان بۆ زیندوبوونه وه و
 ره تکردنه وه ی ئینکاریکردنه که یان

وَقَالُوا آءِذَا كُنَّا عِظْمًا وَّرُفًّا آءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾
 ﴿قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾ أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي
 صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَن يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
 فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَن
 يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْجِئُونَ لِحَمْدِهِ
 وَتَقُولُونَ إِن لَّبِثْنَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾﴾

وه‌کوو ناشکرایه نمو مه‌سه‌له گرنگانهی له‌قورئاندا باسیان لیوه ده‌کری
 به‌ئوسلویی جؤراو جؤر دووباره و سیبارهیان ده‌کاته‌وه چوار مه‌سه‌له‌ی گرنگو
 سه‌ره‌کین: که بریتین له‌ئیلاهیاتو پیغه‌مبه‌رایه‌تی و زیندوبونه‌وه و قه‌زاو
 قه‌در. جا له‌وه‌پیش باسی نیلاهیاتی کردو به‌شوین نه‌وه‌دا باسی نمو ره‌خنه‌و
 شوبه‌انه‌ی کرد: که ئاراسته‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی کراونو ره‌تی کردنه‌وه و پوچه‌لی
 کردنه‌وه. نه‌مجار له‌م نایه‌تانه‌دا باسی شکو گومانی کافره‌کان ده‌کا
 ده‌رباره‌ی زیندوبونه‌وه و پاداشو سزای کرده‌ی ناده‌میزدان، گومانه‌کانیان
 ده‌ره‌وینیتنه‌وه و پوچه‌لیان ده‌کاته‌وه به‌جؤریک نه‌گهر خاوه‌ن ویزدان سه‌یری
 بکا دلیا ده‌بی‌و ده‌زانی: که داواکه شتیکی راستو حقه‌و یه‌کسر پر‌وای پی
 ده‌کا! قسمی کافره‌کان راده‌نوینتی و رتدانه‌وه که‌ش راده‌گیه‌نی‌و ده‌فرموی: ﴿وَقَالُوا أَإِذَا
 كُنَّا عِظَامًا وَرَفَاتًا ءَآءَنَا لِمُعْثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا؟﴾ نه‌وانه‌ی پروایان
 به‌زیندو بونه‌وه‌ی رۆزی قیامت نیه‌و نینکاری هاتنی نمو رۆژه ده‌کن،
 کاتیک گوئیان له‌قورئان‌خویندنی تو ده‌بی‌ نه‌ی موحه‌مه‌دو باسی زیندو
 بونه‌وه‌ی تیدایه، به‌شیوه‌ی پرسیری نینکارئامیزو به‌سمر سوپمانه‌وه و تیان:
 ئایا ئیمه کاتیک مردینو بوینه ئیسقو پروسقی لیک ترازاو لیک
 هه‌له‌شاو و رزیو بوینه‌وه به‌گل‌و خۆل، ئایا ئیمه پاش نمو نه‌مازو رزینو
 پۆل‌کانه‌ی به‌سهرماندا دی جاریکی دی سه‌ره‌له‌نوی دروست ده‌کری‌ینه‌وه و
 جه‌سته‌مان وه‌کوو پیش مردمانی لی ده‌کری‌ته‌وه؟؟ واته: نه‌خه‌یر شتی و
 نابیی و نا‌کری، نموننی نه‌م نایه‌ته نایه‌تیکی تره: که ده‌فرموی: ﴿يَقُولُونَ
 اٰنَا لَمْرُدُونَ فِي الْحَافِرَةِ؟ اِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخْرًا قَالُوا تِلْكَ اِذَا كَرَّةٌ
 خَاسِرَةٌ﴾ النازعات/ ۱۰-۱۲. یان ده‌فرموی: ﴿وَضَرْبَ لَنَا مِثْلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ،
 قَالَ مَنْ يَحْيِي الْعِظَامَ، وَهِيَ رَمِيمٌ، قُلْ: يَحْيِيهَا الَّذِي اَنْشَاَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ
 بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾ یس/ ۷۸-۷۹.

ئه مجار پهروه دگار فرمان به پیغه مېر ۞ ده کا: که ولایمان بداتمه وه،
 ده فرموی: ﴿قُلْ: کونوا حجارة أو حديدًا، أو خلقاً مما یکبر فی صدورکم﴾
 نهی موحه ممد! پییان بلّی: زیندوکردنه وی مردوو بۆ خودا کاریکی ناسانه،
 چ ماندوبونیکي تیدا نیه، زور له دروستکردنی یه که مجارتان ناسانتره (واته):
 له ته صه ورو بسپرو بۆچونی نیمه ی ئاده میزاددا! نه گینا به نیسبت خوداوه
 همموو کاریک وه کوو یه ک ناسانهو کاری ناسانو کاری گران لای نهو چون
 یه که) چونکه همموو ماده به کی لیکدراوو پیکهاتوو نه گهر توخمه کانی ده ست
 که و تنو خاصیه ته کانی زاندرانو ناسران به ناسانی شتی هاو وینه ی لی
 دروست ده کریتمه وه. جا نه گهر له فرزیکدا ئیوه نهی بی باوه ران؛ نهی
 موشریکه کان! نه گهر دواي مردنتان بینه شتیک که زور دوور بی قبولی گیان
 بکا، بینه بهردو ناسن که بهر و آلت نهوانه له ئیسقانه رزیوو گل و خول نانه هل
 ترن بۆ گیان به بهر اکردن، یان هر دروستکراونیکي تر: که له ته صه ورو عه قلی
 ئیوه دا ناگونجاوتره بۆ قبولکردنی گیان، وه کوو ناسمانه کانو زهوی کیوه کان.
 نهوه دلنیابن خودا ده توانی سهر له نوی زیندوتان بکاته وه. واته: ئیوه دواي
 مردنتان بینه هر شتی نه ک ئیسقانه رزیو: که بۆتیکي گیانی لی دئو
 روژگاریک بووه قبولی گیانی کردوهو گیانی تیدا بووه. خودا زیندوتان
 ده کاته وهو بۆ ده شتی مه حشر کیشان ده کاو حیسابو لیکولینه وه تان له گه ل
 ده کاو سزاو پاداشی کر ۞ وه کانتان وهرده گرنه وه.

هه لبه ته نهوان توانای نهوه یان نیه بینه بهردو ناسن یان هر شتیکي تر.
 وه لی نه مه وه کوو بهر لی برینه وه وایه مويا له غه کردنه له ره هایو بهر فراوانی
 ده سه لاتی خودا دا. له هه مان کاتدا ناماژهی سوکه سهرزه نشترکردنیکي تیدایه
 به وهی: که نهوانه وه کوو بهردو ناسن بی هوشو ههستن!

ئه مجار دواي نهوه ی زیندوبونه و یان به دوور زانی، به دووریشی ده زانن:
 که سیک هه بی، نهوان بینه بهردو ناسنو زیندویان بکاته وه! ﴿فسیقولون من

یعدنا؟ ﴿ نهی موحه‌مه‌دا! نه‌مجار نه‌وان ده‌لین: باشه، کی ده‌توانی نیمه به و حاله‌وه زیندو بکاته‌وه. نه‌گهر نیمه مردینو بوینه به‌ردو ناسن، یان دروستکراویتی تر کی ده‌توانی نیمه بینیته‌وه. حاله‌تی ژیان؟؟ ﴿

قل الذي فطرکم أول مرة ﴿ پتیا بلی: زیندو کهره‌وه‌تان نه‌و که‌سه‌یه یه‌که‌مجار نیوه‌ی له‌نه‌بو‌وه هینانه‌وته وجود. نه‌و که‌سه‌ی نیوه‌ی له‌گل‌و خولیک که هیشتا بونی ژیانی نه‌کردبو به‌دی هیناوه. له‌نه‌بو‌وه نیوه‌ی دروست کردوه. هیچ نه‌بونو هینانیه گوره‌پانی ژیانو پی‌ی گه‌یاندنو به‌سهر زه‌وی‌دا بلای کردنه‌وه، نا نه‌و خودایه ده‌توانی نیوه سهرله‌نوی زیندو بکاته‌وه.. وه‌کو له‌شونیتیکی ترده ده‌فرموی: ﴿وهو الذي یبدا الخلق، ثم یعیدہ وهو اھون علیہ﴾ الروم/۲۷.

نه‌وه‌ی چاوه‌روان ده‌کری له‌کاتی بیستنی نه‌م ولامه گورچکبه‌دا نه‌وه‌یه: ﴿سینغضون الیک رؤوسهم﴾ که سهرت بو ده‌له‌قینن، لاقرتیت پی ده‌که‌ن، به‌مه‌به‌ستی گالته پی کردن و به‌درؤ‌خستنه‌وه‌ت سهریان ده‌له‌قیننو نه‌مجار پرسیار ده‌که‌نو ﴿ویقولون متی هو؟﴾ ده‌لین: جا نه‌و زیندوبونه‌وه که‌ی ده‌بی؟ مه‌به‌ستیان نه‌وه‌یه: هاتنی روژی قیامت شتیکی نامه‌عقوله‌وه عه‌قل به‌دووری ده‌زانی. وه‌کو له‌نایه‌تیکی ترده هاتوه ده‌فرموی: ﴿ویقولون: متی هذا الوعد ان کنتم صادقین﴾ الملک/۲۵.

﴿قل: عسی أن یكون قریباً﴾ نهی موحه‌مه‌دا! پتیا بلی: نیوه له‌و روژه بترسن چونکه نزیکه بی‌و ههردی گوماتان له‌هاتنی‌دا نه‌بی، چونکه هه‌موو هاتوئیک نزیکه، ههر شتیکی هاتنی موحه‌قه‌ق بی نزیکه با زوریش بو‌ه‌غری! وه‌کو له‌شونیتیکی ترده ده‌فرموی: ﴿انهم یرونه بعیداً ونراه قریباً﴾ المعارج/۶-۷.

شایانی باسه کاتی هاتنی قیامت نه‌ینی‌یه‌کی یه‌زدانه‌وه که‌سی لی ناگادار نه‌کردوه، نه‌فریشته‌کانی نزیک باره‌گای نه‌قده‌س نه‌پیغه‌مبه‌ران، که‌س

ناگاداری و زانیاری ده‌باری هاتنی قیامت نیه. به‌لام پیغه‌مبهر هه‌والی
پئی داوین: که هاتنی نزیکه، له‌فهرموده‌یه‌کی‌دا: که نه‌حمه‌دو موسلیمو
بوخاریو تیرمیزی له‌نه‌سه‌وه ریوایه‌تیاں کردوه ده‌فهرموی: (بعثت أنا
والسعة کھاتین) ناماژهی به قامکه‌شاده و قامکی ناوه‌راستی کرد.

وشهی (عسی) له‌نایه‌ته‌که‌دا بۆ ره‌جاو ئومید نیه، به‌لکوو به‌مانای
ته‌ئکیدو چه‌سپاندنی هاتنه‌که‌یه‌تی.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار هاتنی روژی قیامت به‌شیه‌یه‌کی سوکو ناسان
ده‌خاته به‌رگو‌ئچکه‌ی ناده‌میزادانو ده‌فهرموی: ﴿یوم یدعوکم فتستجیون
بمحمد﴾ زیندوبوونه‌وه‌تان روژیک ده‌بی په‌روه‌ردگار بانگتان لی ده‌کا، ئیه‌وش
هه‌مووتان له‌گۆره‌کانتان راست ده‌بنه‌وه‌ فهرانبه‌ردارو ده‌ست به‌سینگه‌وه‌و
ملکه‌چو پابه‌ند به‌فهرمانو سوپاسگوزارو سه‌ناخوان.

برئی له‌زانایانی ته‌فسیر پییان وایه: مه‌به‌ست به‌و بانگ‌کراوانه‌ خاوه‌ن
باوه‌پانن، به‌لگه‌شیان سوپاس کردنه‌که‌یانه‌ که له‌وشهی (بمحمد)ی وهرده‌گیری.
ظاهیری نایه‌ته‌که‌ نه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نی: هاتن به‌ده‌مه‌وه‌ که گشتیه‌ به‌لام ههر
بی‌پرواکان مه‌به‌ستن چونکه‌ سیاقی نایه‌ته‌که‌ باسی نه‌وانه‌و بۆ نه‌وان هیندراره‌و.
به‌هه‌رحال یمه‌نه‌که‌ سه‌رسوپه‌ینه‌رو هه‌ست بزوتنه‌، یمه‌نیکه‌ وینه‌ی
نه‌وانه‌ ده‌کیشی که له‌دونیادا بروایان به‌و روژه‌ نه‌بوه‌، که‌چی ئیستا ناوا به‌ده‌م
بانگ‌کردنه‌که‌وه‌ دینو ده‌م به‌ویردو سوپاسو سه‌نا! به‌راستی ولامدانه‌وه‌یه‌کی
سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌، هاتن به‌ده‌نگه‌وه‌یه‌و ئیعتیرافو داننانه‌ له‌لایهن که‌سانیکه‌وه‌:
که‌ له‌وه‌پیش ئینکاری نه‌و روژه‌یان کردوه، ئینکاری خودایان کردوه، نه‌و
روژه‌: که‌ بانگ ده‌کرین هیچ ولامیکیان نیه‌ جگه‌ له‌وه‌ی پر به‌ده‌میان ده‌لین:
(الحمد لله، الحمد لله).

نیترو نه‌و روژه‌ که‌ بیر له‌ژیانی دنیایان ده‌که‌نه‌وه‌، وه‌کوو سیبه‌ری
ماوه‌کورتو تارمایی به‌ک دیته‌وه‌ یادیان ﴿وتظنون ان لبثتم الا قليلاً﴾ وا

گومان ده‌بن: که ماوه‌یه‌کی زۆر کورت ژیاو‌زو ژیا‌نی دونیا‌یان ساته‌وه‌ختیک بووه، ئیواره‌یه‌ک یان چیشته‌نگاو‌یک بووه‌و رابردوه. وه‌کو وه‌شو‌نیک‌ی تردا ده‌فرموی: ﴿كَانَ هُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا﴾ النازعات/۴۶. یان ده‌فرموی: ﴿نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ، إِذْ يَقُولُ أَثْلَمَ طَرِيقَةً إِن لِّبْثِمْ إِلَّا يَوْمًا﴾ طه/۱۰۴. یان ده‌فرموی: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ﴾ الروم/۵۵. هه‌لبه‌ته وینه‌کیشانی دونیاو ته‌صه‌ورکردنی به‌و شیوه بۆ نه‌وه‌یه نرخ‌ی له‌دلی ئاده‌میزادان‌دا که‌م بیته‌وه. گرنگی پی نه‌ده‌زو هه‌ول‌ی قیامت ده‌ن!!

هه‌ندی‌ک پیا‌یان وایه: مه‌به‌ست به‌مانه‌و «که‌مه‌که‌یان که له‌نایه‌ته‌که‌دا ناما‌ژه‌ی پی ده‌کا مانه‌وه‌ی نیوان دوو فوو‌کردن به‌صوره‌که‌دایه، چونکه وه‌کو ده‌لین: له‌نیوان دوو فوو‌کردنه‌که‌دا (مابین النفختین) نازاری گۆر هه‌لده‌گیرئ وه‌موو که‌س خه‌ویان لی ده‌که‌وئو بی ناگان، ماوه‌که‌شی چل ساله، که له‌سوره‌تی (یس/۵۲) دا ده‌فرموی: ﴿مَنْ بَعَثْنَا مِنْ مِرْقَدْنَا﴾ ناما‌ژه به‌وه ده‌کا. که‌وابی ئه‌م گومان برد‌زو مانه‌و «به‌که‌م زانینه تایبه‌ته به‌کافره‌کانه‌وه. مواهید ده‌لی: پیش هاتنی رۆژی قیامت کافره‌کان سه‌رخه‌ویک ده‌شکین‌زو ماوه‌یه‌ک خه‌ویان لی ده‌که‌وئو له‌زه‌تی خه‌و ده‌چیزن، جا که بانگ له‌مردوان ده‌کری بۆ زیندوبونه‌وه به‌په‌شو‌کاوی و لیوه‌له‌رزه راست ده‌بنه‌وه.^(۵)

(۵) ته‌فسیری قورطوبی ج ۵/ ۲۹۹۵-۲۹۹۶.

دابو نه‌پیتی موجداه‌له‌کردنو ده‌مه‌ده‌می

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ

عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ يَشَأْ

يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ

بِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ

وَعَايَنَّا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

نه‌مجار سییاقی نایه‌ته‌کان واز لهره‌تدانه‌وه‌ی نه‌مو کافرو موش‌ریکانه
ده‌هینی: که بر‌وایان به‌زیندوبونه‌وه نی‌مو لاقرتی به‌واده‌وه هه‌په‌شه‌ی
په‌روه‌ردگار ده‌که‌نو له‌کاتی خویندنه‌وه‌ی قورئان به‌سه‌ریان‌داو باس‌کردنی روژی
قیامت بزیان سه‌ریان ده‌له‌قینزو گالته‌یان پی‌دی، رو له‌وان وه‌رده‌گی‌پژی
روده‌کاته به‌نده بر‌واده‌ره‌کان، فرمان به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا که دابو نه‌پیتی
موجداه‌له‌وه ده‌مه‌ده‌می قیر ببنو بزائن چۆن دانو سان له‌گه‌ل به‌رامبه‌ره‌که‌یان‌دا
ده‌که‌ن، ده‌فه‌رموی: ﴿وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ نه‌ی موحه‌مه‌ده‌!
به‌به‌نده موسولمانه‌کانم بلئی: پییان رابگه‌یه‌نه له‌هه‌موو کاتو شوینی‌کدا
به‌رامبه‌ره به‌موش‌ریک‌و دره‌کانیان قسه‌ی جوانو شیرینو پرمانا بکه‌ن،
قسه‌یه‌ک بکه‌ن له‌دل‌دا جی‌بی ببیته‌وه، ئیقناع نامیز بی، به‌لگه‌ی ره‌تدانه‌وه‌یان
تیکه‌لاوی جنی‌وو قسه‌ی ناب‌ه‌جی نه‌بی. هه‌موو ده‌مو گو‌فتار جوانو زمان
شیرین بن، قسه‌په‌رین و قسه‌ت‌رن نه‌بن، هه‌موو قسه‌یه‌ک بگیژنو ببیژنو
قه‌فسیری ره‌وان (۱۰۰)

نه‌مجا بییژن، بزائن چ ده‌لینو بۆچی ده‌لین: وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا فرمان به‌پیغه‌مبهر ده‌کاو له‌ریگه‌ی ئه‌میشه‌وه بۆ هه‌موو بانگ‌خوازانێ خواوه‌ن باوه‌ڕ ده‌فرموی: ﴿ادع الی سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنه، وجادلهم بالتي هي احسن﴾ النحل/۱۲۵. یان ده‌فرموی: ﴿ولاتجادلوا اهل الکتاب الا بالتي هي احسن﴾ العنکبوت/۴۶. چونکه نه‌گهر له‌ناخواه‌تندا کاراماو لی‌زان نه‌بن، گفتو گۆتان خۆش نه‌بی. نمو: ﴿ان الشیطان یفرغ بینهم﴾ بی‌گومان شه‌یتان نارامی و ناشتی ئیوان موسولمانانو بی‌ پروایان تی‌ک ده‌داو فیتنه‌و نا‌زاوه‌یان ده‌خاته ئیوانه‌وه، به‌گۆیه‌کدا ده‌چن، شه‌رو هه‌را به‌ریا ده‌بی، رۆلی دانو سانو گفتو گۆ وه‌لا ده‌نری، چه‌ک وه‌کار ده‌خری، هه‌ر کاتی‌کیش چه‌ک وه‌کار خراو نا‌گری فیتنه‌ به‌ریا بوو، کوژاندنه‌وه‌ی ئه‌سته‌مه، زۆر شت که له‌ریگه‌ی دانو سانه‌وه نه‌نجام ده‌دران له‌کیس ده‌چن، شه‌یتان هه‌ل به‌ده‌ست دینی‌و کاری خۆی ده‌کا. چونکه شه‌یتان دوژمنی سه‌ره‌کی ئاده‌مو نه‌وه‌کانیه‌تی، دوژمنایه‌تیه‌که‌ی بۆیان ناشکراو نمایانه. بۆیه پیغه‌مبهر ﷺ جله‌وگیری له‌وه ده‌کا: که ئاده‌میزاد چه‌ک به‌ره‌و روی برای موسولمانی رادی‌ری چونکه نازانی له‌وانه‌یه شه‌یتان له‌ده‌ستی ده‌رچوینی‌و توشی تاوانی گه‌وره‌بی.

ئیمام نه‌حمه‌دو موسلیه‌و بوخاری له‌نه‌بو هوره‌یره‌وه ریه‌یاته ده‌که‌ن، ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فرموی: (لا یشرن احدکم الی أخیه بالسلاح، فانه لا یدری احدکم لعل الشیطان أن ینزغ فی یدیه فیقع فی حفرة من النار). دوژمنایه‌تی شه‌یتان بۆ ئاده‌میزاد دوژمنایه‌تیکی کۆزو دامه‌زراوه له‌کۆنه‌و شه‌یتان دوژمنایه‌تی بۆ به‌ره‌ی ئاده‌میزاد راگه‌یانده‌وه وه‌کو له‌شوینیکی تردا له‌سه‌ر زوبانی نمو ده‌فرموی: ﴿ثم لا تینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شماثلهم﴾ الاعراف/۱۷.

هه‌ر کاتی ئاده‌میزادان له‌ناوخۆیاندا ناخاوتنیان نه‌رمو نیان بوو، دانو سانیان زانستانه‌و له‌سه‌رخۆ بوو، خۆیان له‌قسه‌ی ره‌قو زیرو تپن پاراست،

رنگای نه‌وه ده‌به‌ستن: که شه‌یتان بتوانی ناوانیان تی‌ک بدا، شه‌یتان نیوانی
برایان تی‌ک ده‌دا به‌وته‌ی زی‌رو ره‌ق که له‌ده‌م ده‌رده‌چی‌و ولامی ناشیری‌نی
ده‌دری‌ته‌وه، له‌م قسه‌یه‌ک‌و له‌و ولامی‌ک کاتی‌ک ده‌زانی ناشتی شی‌واو نا‌کو‌کی
په‌یدا‌بوو، شه‌ر به‌ریا بوو، دوژمنایه‌تی هاته کایه‌وه. قسه‌ی جوانو شیرین
برینی دل ده‌رمان ه‌کا، گه‌شه‌و نه‌شه ده‌خاته‌و نیوان نینسانه‌کانه‌وه.
پی‌ویسته نه‌وه بزانی‌ر: مه‌به‌ست له‌و فرمانو ناموژ‌گاری‌انه نه‌وه نیه
چاپو‌شی له‌نا‌ه‌ه‌قو سته‌م‌کاری‌ی بکری، واز له‌ناموژ‌گاری‌و جله‌و‌گیری‌کردن
له‌خرابه‌کاری به‌ی‌نری‌و دلی بی‌ پروایان و خرابه‌کاران نه‌ره‌نجین‌دری، نه‌خه‌یر
مه‌به‌ست نه‌وه نیه. به‌ل‌کو‌و پی‌ویسته به‌پی‌ی تواناو گون‌جان جله‌و‌گیری
له‌خرابه‌کاری و توان بکری، به‌لام ده‌بی بان‌گ‌خ‌وا‌زانی نی‌سلام نوسلو‌ی‌یک به‌کار
به‌ینن خرابه‌کار له‌خرابه‌کردن ب‌گیر‌نه‌وه نه‌ک بیتارین‌زو وای لی‌ ب‌ک‌ن زی‌اتر
سو‌ور بی‌ له‌سه‌ر خرابه‌کاری. وه‌کو‌و ده‌ل‌ین: (الکل مقام مقال) پی‌اوی زاناو دانا
ده‌زانی‌ چو‌ن قسه ده‌کا‌و بو‌ کی‌ی ده‌لی‌.

﴿ان الشيطان كان للانسان عدواً مبيناً﴾ پی‌گومان شه‌یتان بو
ناده‌میزاد دوژمنی‌کی ناش‌ک‌را‌و راسته‌قینه‌یه، هه‌میشه له‌ه‌ه‌و‌لو ته‌قه‌ل‌ای
تی‌ک‌دانی نیوان ناده‌میزاده‌کان‌دایه! به‌وشه‌ی جوانو گو‌فت‌اری شیرین ده‌ر‌گ‌ای
لی‌ ده‌گیری‌و به‌ریه‌ستی خرابه‌کاری لی‌ ده‌ک‌ری‌و ناتوانی نیوان ناده‌میزاده‌کان
تی‌ک بدا.

نه‌م‌جار سی‌اقی نایه‌ته‌کان ده‌گه‌ر‌پ‌ته‌وه بو‌ نا‌کا‌و سه‌ره‌نجامی نه‌وه
خه‌ل‌که‌ی له‌گو‌ره‌کانیان راست ده‌ک‌ری‌نه‌وه بان‌گی‌شی ده‌شتی مه‌حه‌شه ده‌ک‌ری‌ن،
ب‌زیا‌ن ده‌رده‌که‌مو‌ی هه‌مو‌و شتی‌ک به‌ده‌ست خودایه‌و که‌س نیه بتوانی ده‌ستی
به‌رده‌ست بی‌نی!

﴿ربکم أعلم بکم، ان یشأ یرحمکم أو ان یشأ یعذبکم﴾ خودای نی‌وه
نا‌گاداره به‌نی‌وه، هه‌مو‌و حال‌و وه‌زع‌ی‌کتان ده‌زانی، نه‌گه‌ر مه‌یلی بی‌نی

ره‌حمتان پی ده‌کا به‌وه توفیق‌تان ده‌دا بۆ ئیمان‌ه‌ئینان و نه‌نجامدانی کرداری باش، یان نه‌گهر بیه‌وی هیدایه‌ت‌تان ناداو به‌بی پروایی ده‌مردن و شیایوی عه‌زابی دۆزه‌خ ده‌بن.

واته پتویسته به‌و شیو قسه له‌گه‌ل موشریکه‌کان بکری، نه‌ک به‌قسه‌ی ره‌قو توندو تیژ پتیا بلیسن: ئیوه دۆزه‌خین و ئیوه بی پروانو به‌دبه‌ختو مالتویرانو نه‌گبه‌تن، چونکه ئه‌م جوړه قسانه زیاتر رقیان هه‌لده‌ستین و سووریان ده‌کا بۆ به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر کوفر.

نایه‌ته‌که ناماژه‌ی ئه‌وه‌ی تیدا‌یه: که پتویسته موسولمانان به‌چاوی سووک سه‌یری موشریکه‌کان نه‌که‌زو به‌قه‌طعی پتیا وانه‌بی ئه‌وانه دۆزه‌خین، چونکه چاره‌نووس نادیاره‌و هه‌ر خودا به‌نده‌ی خۆی ده‌ناسی، کئ نالی ئه‌وه‌ی تۆ به‌نه‌هلی دۆزه‌خی له‌قه‌لم ده‌ده‌ی پیش غه‌رغه‌ری مردن تۆیه ناکاو خودا لی‌ی خوش نابێ؟!

سه‌رباری ئه‌وه‌ش ئه‌و جوړه قسانه ده‌بنه هۆی ناکۆکی و دلی خه‌لک کریمی ده‌کاو چ سودیکیشی نابێ!

ئه‌مجار خیطاب ئاراسته‌ی گه‌وره‌ترین ئاده‌میزاد ده‌کا: که هه‌زهره‌تی موحه‌مه‌ده ﷺ بۆ ئه‌وه‌ی ئومه‌ته‌که‌یشی چاو له‌بکه‌زو ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلاً﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! ئیمه تۆمان بۆیه نه‌ناردوه به‌ زۆره ملی خه‌لکی بێنییه سه‌ر رێگای ئیسلام و زه‌برو زه‌نگ به‌کار بێنی، ئه‌تۆ به‌رپرسو ره‌قیبی ئه‌و خه‌لکه‌نی، به‌لکوو مژده‌ده‌رو ترسینه‌ری، له‌گه‌لیان هه‌لبکه‌و رقیان هه‌لمه‌سینه به‌نرمو نیانی و گوشتاری شیرین و دانو سان له‌گه‌لیان بجوتیره‌وه، فه‌رمان به‌هاوه‌لانیشت بکه ئه‌و رێباز ره‌چاو بکه‌ن، چونکه ئه‌و شیوه هه‌لسو که‌وته کاریگه‌رت‌ره بۆ ئیمان‌ه‌ئینانی خه‌لک به‌په‌یامی ئیسلام شوێنکه‌وتنت!!

﴿وَرَبِّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خدای تو زانیه به‌هرچی له‌ناسمانه‌کانو زه‌وی‌دا هه‌یه. ناگای له‌هه‌لسو کهوتی هه‌یموو فریشته‌و پیغه‌مبه‌رانو ناده‌می و جندۆکه هه‌یه. به‌لکوو ناگای له‌شتی وا هه‌یه هه‌ر خۆی ده‌زانئ چیه و چی نیه. ناگاداری حالۆ وه‌زعو ژماره‌و نه‌ندازه‌و قه‌باره‌و چه‌ندیه‌تو چۆنیه‌تیانه. هه‌روه‌ها ده‌زانئ کئ شیایو پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌یه و کئ شیایو پیغه‌مبه‌رایه‌تی نیه، وه‌کوو له‌شوینیکی تر‌دا ده‌فهرموی: ﴿إِلَّا يَعْلَمُ مَن خَلَقَ؟ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ الملك/۱۱. خدا له‌هه‌موو که‌س باشت‌ر ده‌زانئ: شانیان چ هه‌لده‌گرئ، هه‌ر به‌و زانیاریه موطلقه ره‌هایه: که ناگای له‌هه‌موو کاروباریکی به‌نده‌کانیه‌تی هه‌ندی له‌پیغه‌مبه‌رانی ریزدار تر کرده له‌هه‌ندیکیان، ده‌فهرموی: ﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّنَ عَلَى بَعْضٍ﴾ بیگومان هه‌ندیک پیغه‌مبه‌رمان به‌سه‌ر هه‌ندیکیان‌دا ته‌فضیل داوون بریکیان زیده ریزو تایبه‌تمه‌ندیان پی به‌خشیون، بۆ نمونه ئیبراهیممان کرده به‌دۆستو خۆشه‌ویستی خۆمان، موسامان کرده به‌قسه له‌گه‌ل کراوی خۆمان، موحه‌مه‌دمان کرده به‌سه‌رده‌سته‌ی پیغه‌مبه‌رانو دوا پیغه‌مبه‌ر، قورئانمان به‌نیگا بۆ ناردوه. موعجیزه‌ی ئیسراو میعراجمان بۆ فه‌راهه‌م هیانه‌و.

په‌روه‌ردگار به‌م نایه‌ته ره‌دی کافره‌کانی دایه‌وه: که ده‌یانگوت: زۆر دووره هه‌تیوه‌که‌ی ئه‌بو طالیب بیته پیغه‌مبه‌رو ئه‌و پی‌خاوسو روتو برسیانه‌ی: وه‌کوو صوه‌دیبو بیلاو خه‌باب، ئه‌وانه صه‌حابه‌و هاوه‌ل بنو گه‌وره‌و پی‌اوماقوله‌کانی قوره‌یشیش هیج! جا: که ده‌فهرموی: ﴿بِمَن فِي السَّمَوَاتِ﴾ ئه‌وه ره‌دی ئه‌و قسه‌یانه: که ده‌یانگوت: ﴿لَوْلَا نَزَلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ﴾. که ده‌فهرموی: ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ ره‌دی ئه‌و قسه‌یانه: که ده‌یانگوت: ﴿لَوْلَا نَزَلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرِيقَيْنِ عَظِيمٍ﴾ الزخرف/۳۱.

کۆرای زانیانی ئیسلام له‌سه‌ر ئه‌وه دامه‌زراره: که ره‌سوله‌کان له‌نه‌بییه‌کان گه‌وره‌ترن، ئه‌ولعه‌زمه‌کانیان: که پینجن له‌وانی تر ریزدارترن.

ثولولعزم ئهو پيغه مبرانمن له سوره‌تی (الاحزاب/۷) و سوره‌تی (الشوری/۱۳) دا دیاری کراون له‌ناو ثولولعزمه کانیش دا حه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د له‌هه‌موان گه‌وره‌تره، دوا‌ی ئهو حه‌زهره‌تی ئیبراهیم نه‌مجار حه‌زهره‌تی موسا نه‌مجار حه‌زهره‌تی عیسا، نه‌مجار حه‌زهره‌تی نوح دررودی خودایان لی بی.

﴿وَاتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا﴾ ئیمه زه‌بورمان داوه به‌داوه به‌هۆی نازلکردنی زه‌بور بۆ سه‌ری ریزدارمان کردوه، واته: ریزو شکومه‌ندیی داود به‌هۆی ناردنی زه‌بور بووه بۆی، نه‌ک به‌هۆی پادشایی و ده‌سه‌لاتمه‌و بووه! هه‌روه‌ها بۆردانی جوله‌که‌کانیشه‌و پێان ده‌فهرموی: ئیوه ئینکاری نازلکردنی قورشان بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د نه‌که‌ن، چونکه وه‌کوو چۆن زه‌بورمان ناردوه بۆ داودو ئیوه بروتان پێیه‌تی، نه‌میش قورنانمان بۆ ناردوهو ئیمانی پێ به‌ینن!

بوچه‌لکردنه‌وه‌ی یه‌کی تری شوبه‌هی کافره‌کانو

ره‌واندنه‌وه‌ی گومانه‌کانیان

قُلْ اَدْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِيْهِۚ فَلَا

يَمْلِكُوْنَ كَشَفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا ﴿٥٦﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ

يَدْعُوْنَ يَبْغُوْنَ اِلٰى رَبِّهٖمُ الْوَسِيْلَةَ اَيْهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ

رَحْمَتَهُ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهُۥٓ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا ﴿٥٧﴾

وَ اِنْ مِنْ قَرِيْبَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوْهَا قَبْلَ يَوْمِ الْفَيْكَةِ

اَوْ مُعَذِّبُوْهَا عَذَابًا شَدِيْدًا كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتٰبِ مَسْطُوْرًا ﴿٥٨﴾

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ
وَاللَّيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ
إِلَّا تَخَوِيفًا ﴿٥٩﴾ وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا
جَعَلْنَا الرِّيَاءَ الَّتِي أَرَيْتَكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةُ الْمَلْعُونَةُ
فِي الْفُرْعَانِ وَنُحُوفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

دوای نهوهی پمروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا هه ره شهی له کافره کان
کرد له سهر نهوه ۱۱ ینکاری هاتنی قیامت ده کمنو زیندو بوونه وهیان به لاوه
درویه. لیره دا هاته وه سهریانو جاریکی تر ناره زامه ندیی خوئی دهره بری
بهرام بهریانو هه ره شهیان لی ده کا له سهر نهوه فریشته ده په رستن، جندو که
ده په رستن، عیسا به خودا ده زانزو عوزه یر ده که نه کوپی خودا، چونکه
نهوانی نهوان به خودایان ده زانن بو خویان له خودا ده پارپنه وه، به ندایه تی بو
ده کهن، له سزاو تو له ی ده ترسن. کهوابی نهو کهسه شیاوی به ندایه تی بو کردنه:
که خاوه نی نهوانه، دارای سود که یاندنو زیانگه یاندنی هه یه، نهو کهسه
خودایه: که به دیه ینه ره، زاناو داناو هه همیشه زیندو خاوه ن ۱۱ سه لاته.

نه مجار هه ره شهی له ناو یردنیان لی ده کاو ده فهرموئ: سهره نجامی شارو
دیهایتی نیوه، ناکامی خو تازو مال حالتان له هی گه له پیشینه کان باشت نابی،
نه گهر بهره ۱۱ وام بن له سهر لاساریو سهر پیچی دوور نیه وه کوو گه له
پیشینه کان قه لاچو نه کرین، یان سزا ده درین به کوشتنو فراندنو تالانکردن.

نه مجار ره دی نهو موشریکانه ده داته وه: که په لپی موعجیزه ی
حیسی و مادی له پیغه مبر ده گرن، وه کوو قورئان لیان ده گیرپته وه

ده‌فهرموی: ﴿لَنْ نؤمن لك حتى تفجر لنا من الأرض ينبوعاً... الآية﴾ الإسراء/۹۰-۹۳.

پیشان راده‌گه‌یه‌نی: که به‌جیه‌نیانی پیشنیاره‌کانیان له‌وانه‌یه بی‌یتسه هۆکاری له‌ناو‌چوونیان، چونکه نه‌گهر نیمه‌ئو موعجیزانه‌ بدینه پیغه‌مبه‌ر ﷺ پاشان ئیوه ئیمانی پی نه‌هینن، ئه‌وه به‌گویره‌ی دابو نه‌پیتی خودا له‌بونه‌وه‌دا ریشه‌کیش ده‌کرتیو تا‌قموارتان لی نامینی!

جا هه‌رچه‌نده به‌دی‌هینیانی موعجیزه‌ی پیشنیارکراو له‌به‌رژه‌وه‌ندیی کافره‌کان نه‌بوو، که‌چی ئه‌وان وه‌کوو (که‌ری دیز) له‌قسه‌و لاساری خۆیان نه‌ده‌که‌وتن، به‌پیغه‌مبه‌ریان ده‌گوت: نه‌گهر تو راست ده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری له‌خوداوه نی‌درداوی، ئه‌و موعجیزانه‌ی داوامان لی کردوی ده‌تخستنه‌رو، وه‌کوو چۆن کاتی خۆی موسا و غه‌یری موسا: که داوای ئه‌و جو‌ره موعجیزانه‌یان لی کراوه خیرا خستویاننه‌رو.

نه‌مجار ئه‌وه روون ده‌کاته‌وه که شه‌وپه‌وی کردن به‌پیغه‌مبه‌رو می‌عراجی بو ناسمانه‌کان تا‌قی‌کردنه‌وه‌ی ئاده‌میزاده‌کان بوو، ته‌رازوی ئیمان و باوه‌ریان بوو، وه‌کوو چۆن دره‌ختی زه‌قوم له‌ناو نا‌گری دۆزه‌خدا تا‌قی‌کردنه‌یه بو‌یان ده‌فهرموی: ﴿قل: ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلاً﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! به‌و موشریکه نه‌فامانه‌ بلی: به‌وانه‌ بلی: که غه‌یری خودا ده‌پهرستن، بلی: ده‌بانگ له‌و شتانه‌ بکه‌ن: که به‌هاوه‌لی خودایان ده‌زانن، به‌نده‌ایه‌تیان بو ده‌که‌ن، ئایا ده‌توانن و لا‌مبتان به‌نه‌وه؟ ده‌ له‌کاتی ته‌نگانه‌و به‌لاو مو‌صیبه‌تدا هانایان بو به‌رنو لی‌یان بی‌ارپینه‌وه، بزنان نا‌خۆ به‌هاناته‌وه دین؟ به‌لاو نا‌خۆشی‌تان له‌سه‌ر لاده‌به‌ن؟ ده‌توانن ئه‌و نا‌خۆشیه له‌ئیه‌وه دوور به‌خه‌نه‌وه، یان ده‌توانن بی‌خه‌نه‌ سه‌ر یه‌کی‌کی تر؟ ئایا ده‌توانن ئه‌و نا‌خۆشی‌یانه له‌شو‌ئینیکه‌وه بگو‌یزنه‌وه بو شو‌ئینیک‌ی تر؟

بێگومان ئەوانەى ئىمو موشرىكانە بەخودايان دەزانن، ناتوانن: هېچ شتێك بکەن، هېچیان لە دەست نایە، ئەوان دەسلالتى ئەوەیان نیە سوود بۆ خۆیان کێش بکەن و زیان لەخۆیان دوور بخەنەو، دەى چۆن بۆ غەیری خۆیان دەتوانن؟!

ئەو کەسەى توانای هەموو شتێکی هەبێو دەتوانی ئەو شتەکانە بکات ئەنھا پەرورەدگاری بێ ھاوێژو بێ نەزیرە، ئەو خودایەى بەدیھێنەرو رزقو رۆژیدەرە هەر ئەو دەتوانی بەھانای لێقەوماوانەو بێو فریادەرەسیان بێ. ئیبنو عەبباس دەلى: موشرىکەکان دەیانگوت: ئێمە عیبادەت بۆ فریشتەو عیساو عوزەیر دەکەین چونکە هەر ئەوان شیاوی پەرستش بۆ کردنو بانگیان لى دەکړئ.

ریوایەتکراوە کاتێک قورەیشییەکان گرانو قاتو قریان بەسەردا ھات، چوونە لای پێغەمبەر و ھانایان بۆ ئەو برد، ئیعر پەرورەدگار ئەم ئایەتەى داوی نازل کردو دەفەرموی: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ﴾ ئەو مەخلوقاتانەى موشرىکەکان بانگیان لى دەکەن و داواى بەھاناچونیانەو لى دەکەن و بەخودايان دەزانن. لێیان دەپارێنەو زیانیان لى دوور بخەنەو ئەوانە خودى خۆیان ھاوار دەکەنە خودا و لى دەپارێنەو، خۆى لى نزیک دەکەنەو سوورن لەسەر بەدەستھێنانى رەزامەندیى خودا، بەندایەتى بۆ دەکەن، لەھەموو تیکۆشان دان بۆ ئەوێى خودا لەخۆیان رازی بکەن، عیبادەتو بەندایەتى هەر بۆ خودا دەکەن، یەکتاپەستن.

تیرمىذو ئیبنو مەردەوھى فەرمو: «یەکیان لەئەبو ھورەیرەو رىوایەت کردو، دەلى: پێغەمبەر ﷺ فەرموی: (سَلُوا لِيَّ إِلَهَ الْوَسِيلَةَ، قَالُوا وَمَا الْوَسِيلَةُ؟ قَالَ الْقَرَبُ مِنَ اللَّهِ) ئەمجار ئەم ئایەتەى خوێندەو.

﴿أَيُّهُمْ أَقْرَبُ﴾ کێیان لەوانەى ئێو بەندایەتییان دەکەن و لەخودا نزیکە، کێیان لای خودا نزیکترەو پایەى بەرزترە، ھەموو ئەو دەدا زیاتر لەخودا

نزىك بېيتەۋە، زياتر بەندايەتى خودا بكا، جا كە ■ ستمەۋەسانى و دامماۋى
لەبارەى لابرەنى زيان و ھىنانى سوودو قازانچ بۆخۇيانو غەيرى خۇيان رەۋشتى
بەرودوايان بىۋ ھەموويان لەو بوارەدا چون يەك بن، ئەدى ئىۋە بەج عەقلىك
عبادەتيان بۆ دەكەن؟ چۆن بەخودايان دەزانن؟

﴿وَبِرْجُون رَحْمَةً وَيَخْافُونَ عَذَابَهُ﴾ ئەوانەى ئىۋە بەخودايان دەزانن
ھەموويان لەپىشپرەكىى ئەۋەدان خۇيان لەخودا نزىك بکەنەۋە، ھەردەم
دەيانەۋى لەرىگەى طاعەتکردنەۋە رەحمەتى خودا بەدەست بېنن، بەتەماى
بەزەبى پەرۋەردگارن، لەسزاو تۆلەى دەترسن خۇيان لەلاسارى سەرپىچى
فەرمانەكانى دەپارىزن! چونكە ﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مُحْذَرًا﴾ يىگومان
سزاو تۆلەى خوداى تۆ ئەى موحەممەد! سامناكەو شىاۋى ئەۋەيە لىى
بترسىن و ھەق وايە كەس لىى ئەمىن نەبى. پىۋىستە فرىشتەو پىغەمبەرەن
پاشگوۋى نەخەن ترسيان لىى ھەبى، ج جايى ئەۋان.

ئەمجار باسى سەرەنجامى جىھان و جىھانيان دەكاو دەفەرمۇى: ﴿وَإِنْ
مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا﴾ ھىچ
شارو لادىيەك نىە لەو شارو گوندانەى دانىشتوانيان ستمەكارو كافرن،
سەرپىچىكارو تاۋانبارن مەگەر ئىمە پىش ھاتنى رۆژى قىامت ئاسەۋاريان
دەپرنەۋەو رىشەكىشيان دەكەين و لەناويان دەبەين، يان سزايان دەدەين
بەسزاي بەلاو موصىبەتو كوشتن و برىن و بلاۋبونەۋەى نەخۇشى ترسناك،
ئەمەش بەھۆى ستمەو ستمەكارى خۇيان، ۋەكوو لەشۋىنىكى تردا دەفەرمۇى:
﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ ھود/۱۰۱. خۇيان تاۋانبارن
خۇيان بەرپرەن!

﴿كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا﴾ ئەۋەى گوترا برىارىكى گشتى و
چەسپاۋە لەزانيارى خودادا لەلەۋحولمەحفوظدا تۆمار كراۋە.

تیرمیذی لسهوبادهی کوری صامیتوه ریوایت ده کا ده لئی:
له پیغه مبهرم ژنهوت ده یفرموو: (ان اول ما خلق الله القلم، فقال له: اكتب، فقال ما اكتب؟ قال اكتب المقدر وما هو كائن الى يوم القيامة).

ئه مجار وه کوو ده گیرنهوه؛ ده لئین: کافره قورپه یشییه کان چونه لای
پیغه مبهرو و تیان: نهی موحه ممه دا تو پیت وایه له پیش تودا پیغه مبهری تر
هه بوون! هه یانبوه بابوی موسه خمر بووو، هه یانبوه مردوی زیندو
کردوونهوه، جا نه گهر ده تهوئ ئیمان پئی بهینین داوا له خودای خوت بکه
کیوی (صفا) مان بۆ بکا به زیر!! ئیتر خودای مهزن ئهم بۆچونهی
ره تکردهوه وه فهرمووی: ﴿وما معنا ان نرسل الآيات الا ان کذب بها
الاولون﴾ هیچ شتی که نه بو بیته بهرهلستی ئیمه له وهی نهو موعجیزانهی
موشریکه کانی مه که که په لپیان لی گرتبوو بیانیهینینه دی، جگه له وهی که
گه له پیشینه کان نهو جزره په لپانه یان گرتزو پاشان که موعجیزه کانمان به دی
هینان برپایان پئی نه کردو ئیمانیا نه هینا ئیمهش له ناومان بردن، جا که ئیمه
بۆ موشریکه کانی قورپه ییش هه مان هه لوئست بنوئینیزو په لپه کانیا نه هینینه
دیو یه کسه ر ئیمان نه هینن، نهوه به گویره دی دابو نه پیتی خو مان ده بی
له ناویان به رین، نهوهش ویستی ئیمه نیه، چونکه ئهم په یامه په یامیکی
گشتی وه همیشه بییه، نه مان خوشیا ن ئیمان نه هینن مندا له کانیا نه وه کانیا ن
ئیمان ده هینن، بویه نهو موعجیزانهی داویان کردو پاشگوئیمان خستزو
نه ماهینانه دی.

برپئی لهو په لپانهی موشریکه کانی مه که که له پیغه مبهریان گرتبوو نهوه
بوو، و تیان: ده بی کیوی صفا بکه یه ئالتونو کیوه کانی ده ورپه ری مه که که
دوو ر خرنه وه وه زه وییه که ی وای لی بی به کاری کشتو کال بی و کانیاوی تیدا
بته قینو جوگه و جواری تیدا جاری بن.

ئەو موعجیزانەیی گەلە پێشینەکان داوایان لە پێغەمبەرەکانیان کردو
 دوایی: کە موعجیزەکان هاتنە دی پروایان پێ نەکردن و ئێمەش بە هیلاکمان
 بردن و ناسەوارمان بڕینەو زۆر زەبەندن. یەکی لەوانە و شتری صالح
 پێغەمبەر: کە موعجیزەییەکی خودایی بوو هاتە دی، کەچی سەرباری ئەو
 کە نیمانیا پێ نەهێنا و شترە کەشیان کوشتو سەریان بڕی. ئێتر بە عەزابی
 گرمەو نالەیی زەندە قەبر لە ناو بران و ئێستاش شوێنەواری لەناو چوونە کەیان
 ماوە و نزیکیی سنووری مەککەییەو ئەوان لە هاتووچۆی گەشتو گوزاریان دا ئەو
 شوێنەوارانە دەبینن، وەکوو زانیمان پەرەردگار چەند جارێک ناماژە بەو
 روداو دەکا و بۆ نمونە موعجیزەیی صالح پێغەمبەر ﷺ دەگێڕێتەو،
 بۆدەش بە تاییبەتی لێرەدا موعجیزەیی ئەم پێغەمبەرە رادەنۆینی چونکە خۆی
 گەلە کەیی عەرەب بوون و روداو کە لای قورەیشییەکان ناشکرا بوو
 بەریوایەتو عەنەعنات بۆیان گێڕدرا بوو.

دەفەرموی: ﴿وَاتَيْنَا مُوسَى الْنَّاقَةَ مَبْصُورَةً﴾ بە خشیمان بە گەلی ئەموودئەو
 خوشترە بە ناویانگەیی کە بە موعجیزە لە بەردیکی رەقو تەق هێنا مانە دەری.
 بە لگەییەکی ئاشکراو نمایان بوو لە سەر بە دەسەلاتی ئێمەو نیشانەیی تاکو
 تەنهایی ئێمە بوو، نیشانەیی راستی پێغەمبەریتی پێغەمبەرە کە مان بوو،
 نیشانەییەکی بەرچاوو بینراو بوو، بە چا و دەبینراو بە عەقل هەستی پێ دەکرا،
 ﴿فَظْلَمُوا بِهَا﴾ پروایان بەو موعجیزە گرنگە نەکردو پێی کافر بوون، ناوی
 خواردنەوایان لێ قەدەغە کردو پاشان کوشتیان و سەریان بڕی. ئێتر خودا
 ریشە کێشی کردن و ناسەواری بڕینەو.

﴿وَمَا نَرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا﴾ ئێمە موعجیزە ئایات نایترین نیلا
 کە دەیاننێرین بۆ ترساندنی ئادەمیزادە لە هاتنی عەزابی بە عەجەلەو دەست
 لەعاست. بۆ ئەوێ پەندنامیزین و بترسن و بە خۆیان دا بچنەو و
 لەهەلۆیستە کەیان ژێوان بینەو، جا: کە موعجیزە کە هاتە دی ئەوان

ئیمانیان نه هیئناو ترسیان لی نیشته ئه وه عه زابیان دیتسه سهر و له ناو ده برین،
ئه مه ش دابو نه پیتی خودایه و گۆرانی به سهردا نایه!

بیگومان موعجیزه ی ئیسلام بریتیه له قورئان: که نامه یه کی
ناسمانی یه و بهرنامه یه کی کامل و گونجاوه بۆ ژبان، له گه ل بیرو عه قل و دل
ده دوی، داخوازی سروشت جی به جی ده کا، بۆ هه موو سهرده مه کان به کاردی و
کۆن نابێ، رۆژ له دوا ی رۆژ و سال و دوا سال و چهرخ دوا چهرخ چینه کانی
ئاده میزاده ده یخویننه وه و پروای پێ ده که نه و ده یکه نه بهرنامه ی ژبانی خۆیان.
جا چونکه ئایینی ئیسلام؛ ئایینی هه زه ته ی موحه ممه ده وه دوا ئایینه و
ته واکه ری ئایینه کانه و هیه چ دینیکی تر نایه ئه م به سهریتته وه. ده بی
بهرنامه که شی بهرنامه یه کی تۆکه به ی و بۆ هه تا هه تایی بی.

به لام موعجیزه ی پیغه مبه رانی پیشو و بریتی بوون له خاریقه ی مادی و بۆ
کاتیکی دیاریکرا و بوون له گه ل چینیکی دوا و کاریه گرییه که یان ته نیا بۆ ئه و
که سانه بوو: که موعجیزه که یان بینیه وه به س!

شایانی باسه هه موو ئه و بورکان و بومه له رزه و لافاو و زریانیه ی بهینه
نابه ی نیکی لیره و له وێ رو ده ده ن هه مرویان موعجیزه و بۆ ترساندنی
ئاده میزاده، بۆ ئه وه ی په ند وهریگرن و به خۆیان دا به چنه وه.

له فهرمووده ی صه حیح دا هاتوو و بوخاری و موسلیم ریوایه تیان کردوه،
پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: (ان الشمس والقمر آیتان من آیات الله، وانهما
لا ینکسفان لموت أحد ولا لحياته ولكن الله عز وجل یخوف بهما عباده،
فاذا رأیتم ذلك فافزعوا الی ذکره ودعائه واستغفاره) بیگومان خۆرو
مانگ دوو نیشانه ن له نیشانه کانی په ره ره گار، ئه وانه به هۆی مردن و ژبانی
که سه وه ناگیرین، به لکوو که ده گیرین ئه وه خودا بهنده کانی خۆی پێ
ده ترسینی. جا: که بینیتان خۆرو مانگ گیران په لاماری یادی خودا به نه و

دهست بکن به لئی پارانوهو لالا ناوهو نووزانهوهو داوای لیخوشبونو عه‌فوی
لی بکن!

نه‌مجار پیغمبر فەرموی: (یا أمة محمد! والله ما أحد أغیر من الله
أن یزنی عبده أو تزنی أمته، یا أمة محمد! والله لو تعلمون ما أعلم
لضحکتهم قليلاً ولبکیتم كثيراً).

پاشان په‌روه‌ردگار پیغمبر ﷺ هه‌لده‌نی بۆ نه‌وه‌ی به‌ره‌ه‌وام بی له‌سه‌ر
چاونه‌ترسی خۆی بی په‌روا په‌یامه‌که‌ی خۆی بگه‌یه‌نی له‌هیچ شتیک
نه‌ترسی، فەرموی: ﴿وَاذْ قُلْنَا لَكَ: اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ﴾ ئه‌ی
موحه‌مه‌دا یادی ئه‌و کاته بکه‌روه: که نیگامان بۆ ناردیو پیمان
راگه‌یاندی: که خودای تۆ بالاده‌سته به‌سه‌ر هه‌موو ئاده‌میزادان داو به‌زانیاری
ئاگاداری خۆی هه‌مووی کۆنترۆڵ کردووه له‌ژێر ده‌سه‌لاتی ئه‌ودان، به‌بی
ویستو ئیراده‌ی خودا ناتوان هه‌یچت لی بکه‌نو برپاری داوه له‌زه‌ره‌رو زیانی
ئاده‌میزادان به‌تپاریزیو له‌ئاگامیشدا بالاده‌ستت بکا به‌سه‌ریاندا. وه‌کوو
ده‌فەرموی: ﴿وَاللّٰهُ يَعْصَمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ المائدة/۶۷. یان: که مزگینی
سه‌رکه‌وتنی به‌دری پی ده‌دا ده‌فەرموی: ﴿سَيَهْزِمُ الْجَمْعَ وَيُولُونِ
الدَّبْرَ﴾ القمر/۴۵. یان ده‌فەرموی: ﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَتْغْلِبُونَ وَتَحْشَرُونَ اِلَى
جَهَنَّمَ﴾ آل عمران/۱۲. هه‌روا گه‌لیک نایه‌تی تریش له‌م باره‌وه له‌قورئاندا هه‌ن!
﴿وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي اُرَيْنَاكَ اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ﴾ ئیمه ئه‌و شه‌وره‌ویییه‌ی
به‌تۆمان کردو ئه‌و بیسترو دیتنه گرنگانه‌ی بۆت ده‌سته‌به‌ر بوو ئه‌وشته
عه‌جایه‌بانه‌ی به‌چاوی سه‌ر بینیتن: هه‌ر له‌به‌ر تاقی کردنه‌وه‌ی ئه‌و خه‌لکه‌ بوو
ویستمان ده‌ری بخه‌ین کۆ موسوڵمانی ته‌واوه‌و کۆ بی باوه‌ره‌ ئه‌و شتانه‌ی
شه‌وی ئیسراو میعراج نیشانی تۆ دران بۆ ئیمتیحانو تاکیکرنه‌وه‌ی
ئاده‌میزاده‌کان بوو به‌نیسبه‌ت خۆیانوه‌وه، نه‌ک بۆ ئیمه، ئیمه زانیاری به‌رو
دوامان هه‌یه ده‌زانین کۆ چیه‌و کۆ چی نیه، پیوستمان به‌تاکیکردنه‌وه نیه.

به‌کورتی :

موعجیزه‌ی تۆ قورئانه، په‌یامی ئاده‌میزاد، بۆ هه‌تا هه‌تایه، به‌رنامه‌ی هه‌موو نه‌جیاله‌ی ده‌ک به‌دوا یه‌کدا، بۆیه‌ ئهو ته‌زموروانه‌ی ئاده‌میزاد پێیدا تیپه‌ری، داخوازی ئهو بوون ریساله‌یه‌کی بۆ بێ خاریقه‌ی مادی نه‌بی به‌لکوو ریساله‌یه‌کی گشتی و هه‌تا هه‌تایی بێ، ته‌ویش قورئانی پیرۆزه، ئهو موعجیزه‌ی مادیانه‌ی بۆ پیغه‌مبهر هاتوونه‌ی دی که هه‌ره‌ گرنگیان روداوی نیسراو میعراجه، نه‌کراو به‌موعجیزه‌یه‌کی وا پیغه‌مبهرایه‌تی پیغه‌مبهر به‌چه‌سپیی، به‌لکوو بۆ تاقی کردنه‌وه‌ی لیک هه‌لاواردنی موسولمانو بێ باوه‌ران بوو. ئهو به‌بوو دواي ئهو ی پیغه‌مبهر ﷺ باسی شه‌وپه‌وی میعراجی بۆ خه‌لکه‌که‌ کرد، هه‌ندێ له‌وانه‌ی موسولمان بووون پاشگه‌زبوونه‌وه، برێ موسولمان ئیمانی زیاتر به‌هێز بوو کافره‌کانیش پتر شیلگیربوونو له‌سه‌ر کوفری خۆیان زیاتر سوور بوون، که‌وابوو ئهو بینینه‌ی له‌وه‌دا خۆدا نیشانی پیغه‌مبهری خۆی دا فیتنه‌ بوو بۆ ئاده‌میزاده‌کانو پێی تاقی کرانه‌وه. موسولمانی راستو ناراستی پێی که‌شف کرا. نیحاطه‌دانی په‌روه‌ردگاریو به‌ئاده‌میزادان، ئهو واده‌یه‌ک بوو له‌خوداوه‌ بۆ پیغه‌مبهر ﷺ به‌ئاگاداریی کردو پاراستنی و به‌سه‌ر خستنی و زāl کردنی به‌سه‌ر دوژمنانی دا.

﴿والشجرة الملعونة في القرآن﴾ ئهو دره‌خه‌ نه‌فرین لیکراوه‌ش که له‌قورئاندا باسمان کردوه هه‌ر بۆ تاقیکرینه‌وه‌ی خه‌لکی باسمان کردوه، بۆ ئهو ده‌ری به‌خه‌ین کێ خاوه‌ن باوه‌ره‌و باوه‌ری زیاد ده‌کاو کێ بێ باوه‌ره‌و سووره‌ له‌سه‌ر کوفرو بی‌دینی خۆی؟

ئهو بوو خه‌لکه‌که‌ کاتێ نایه‌تی ﴿ان الشجرة الزقوم طعام الاثیم﴾ بیان بیست که‌وتنه‌ مقۆمقۆو راجیایی به‌وه، هه‌ندیکیان که موسولمان بووون زیاتر ئیمانیان چه‌سپاو بریایان به‌هێزتر بوو، هه‌ندیکیان پێی شیلگیر بوون زیاتر سوور بوون له‌سه‌ر کوفری خۆیان، بۆ نمونه‌ ئهو جه‌هل وتی: سه‌یر بکه‌ن (ابن

ابی کبشة) مەبەستی پێغه مەبر بوو، هەر شەتان لێ دەکا بەو دەلی: ئاگری
دۆزەخ بەردە دەسوتینی، کەچی لە هەمان کاتدا پێی وایە لەناو دۆزەخدا
درەختی ژەقنەموت هەیە!! ئیوەش بۆخۆتان باشباش دەزانن ناگر چون درەخت
دەسوتینی!!

عەبدوللای کورێ زەبەعرا وتی: سەیرە موحەممەد بەزە قوم
دەمانترسینی، جا خۆ زە قوم بریتییه لە خورماو رۆنە کەرە، جا فەرمانی
بەکارە کەرە کە ی کرد: خورماو رۆنە کەرە یان بۆ هینا بە هاورێکانی گوت: وەرن
زە قوم بخۆن. بەمەش هەندێ لەنە فامان بەتەواوی گومارابوون!

ئەو نە فام گومارایانە بیرێکیان لەو نە کردووە: کە لەدو نیادا زۆر شت
هەیە ئاگر نایا یسوتینی، ئەو تا جۆرە حەریرێک هەیە بەعەرەبی پێی
دەگوتری: (الحریر الصخري) ئاگر کاری تێ ناکا، بەلکوو تا لەناو ئاگردا بێ
زیاتر پالفتە دەبێ... بۆیە لەولاتە پێشکەوتوووەکان ئاگر کوژینەکان ئەو جۆرە
پۆشاکە حەریر دەپۆشن. ئەو تا بۆخۆیان دەبینن حوشتەمورغ پشکۆناگرو
پارچە ئاسنی گەرم دەخواو هیچی لێ نایە. ئەو ئەو تا لەپیش چاوی خۆیان
درەختی مەرغو عیفار دەدریژن لەیەکنو ئاگریان لێ پەیدا دەبێ.

لەسەر زەوی زۆر شتی ئاوا سەرسوڕهێنەر هەن، لە هەسارەکانی تریش دا
هەروا، زەوی بۆ خۆی پرە، لە ئاگر، تەنیا توێکڵە کە ی سەرەوێ: کە ئێمە ی
لەسەر دەژین ئاگر نیه، هیچ درەختێک نیه ئاگری تیدا نەبێ، هیچ بەردێک
نیه ئاگری تیدا نەبێ، ئاوا بۆ خۆی مادە یەکی ئاگری یە، نزیکە هەشت
لەنۆبەشی ئوکسجینە، بەشە کە ی تری ئەدرۆجینە، دە ی ئوکسجین مادە یەکی
ئاگراوی بەنزی ناسایە. کەوابوو زەوی ئێمە ئاگرە، ئاوی ئاگر. ■ (بەردی پز
لە ئاگر!!

﴿وَنُخَوِّفُهُمْ، فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا﴾ کافرەکان بە هەر پەشەو عەزاب
«تەرسینن، بەعەزایی دونیاو قیامت دەیانترسینن کەچی ترساندنە کە زیاتر

گومرپایان ده کاو پتر سوور ده بن لسمر کوفرو بی دینی خوړان، جا که سائیک
نموه حالو وه زعیان بی چون به به جیهیانی نمو موعجیزه مادیانه ی په لپیان
لی گرتوون تیمان ده هیئن؟ نموان نه گهر به قورئان تیمان نه هیئن چون
به موعجیزه و خاریقه ی مادی تیمان ده هیئن؟؟

بویه په لپه کانمان نه هیئانه دی، حکمه تو ویستو نیراده مان داخوازی
نموه نه بوو وه کوو گه لی نوحو هوو و صالح شو عیب له ناویان بیهین ..
نیتر هندی لهو به درو خه روانه خوړان موسولمان بوونو بوونه سهریازی
دلسوزی نیسلام هندی کیان بو خوړان به کافری مردن، به لام وچمو نموه کانیان
موسولمان بوون.

سهرگوروشته ی نادم له گهل شهیتان دا

فهرمان به فریشته بو کرنوش بردن بو نادم

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
قَالَ اسْجُدْ لِمَنْ خَلَقْتُ طِينًا ﴿٦١﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي
كَرَّمْتُ عَلَىٰ لَيْنٍ أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأُخَنِكَ
ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ يَبْعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾ وَاسْتَفْزَزَ مِنْ أَصْطَفَتْ
مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلَبَ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكُهُمْ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعِدهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا

عُرُورًا ﴿٦٤﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى
بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

په یوه نهم نایه تانی به هی پیتشه وه له دوو لاوه یه :

۱- گریدانو پدیدار دنی لیکچواندنیک له نیوان خه مو خه فته پیغه مبه ر
 ﷺ به ده ست موشریکه کانه وه خه مو خه فته ناده م به ده ست نیبلیسه وه. که
 موشریکه کان به ره لستی پیغه مبه ریان کره دهراره ی پیغه مبه رایه تیه که یو
 به درو یان خسته وه، به تاییه تی که هه والی نیسراو میعراجی پیدانو باسی
 دره ختی ژه قنه موتی بژ کردن نه ونده ی تر شیلگیربوزو په لپی موعجیزه ی
 جوړاو جوړیان لی گرت، هه سودییان پی برد، لوتبه رزیان نواند، دوا به دوا ی
 نه وه گونجاویو: که سهرگورشته ی هه زره تی ناده مو نیبلیسی نه فرین لیکراو
 بیښته گوړی: که نه ویش هه سودیو لوتبه رزیی وای لی کرد، کرپوش بژ ناده م
 نه باو فرمانی خودا بشکینی!

۲- نه وه یه: په روه ردگار له نایه تی پتشیودا فهرمووی ﴿فما یزیدهم الا
 طفیاناً کبیراً﴾ لیره دا بایسی طوغیانه که دینتسه وه: که بریتیه له وته ی
 نیبلیس که گوتی: ﴿لأحتکن زریته الا قلیلاً﴾.

به م جوړه له ژیر روشنایی نه و شته عه جایبانه ی پیغه مبه ر ﷺ شه وی
 میعراج چاوی پیکه وتن، نه وه ی بینی که بینی له معالهمی بالا، دره ختی
 نه فرین لیکراویشی بینی: که خوراکی شونکه وتوانی شه ی تانه: به شوین نه و:
 سهرگورشته و رودا وه دا دیمه نی نیبلیسی نه فرین لیکراو دینی: که هه پرشه
 ده کا له نه وه ی ناده م به گومراکردنو له خسته بردنیا.

ده فهرموئ: ﴿وَإِذَا قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ نه ی پیغه مبه ری
 خو شه ویست! سهرگوزه شته ی ناده مو نیبلیس بژ نه و خه لکه بگیړه وه، باسی

دوژمنایه تی شهیتان دهرحق بهئاده مو نهوه کانی بو ژوممه ته کهت بگپړه وه، پټیان رابگه یه نه: که دژایه تی نیوان ئاده مو شهیتان کوژو چه سپاوه، لهو روژوه ئاده م گیانی به بهردا کراوه، ئهم دوژمنایه تییه بهرپا بووه، تا دونیا دونیا به بهرده وام ده بی!

ئوه بگپړه وه بو ژوممه ته کهت: که ئیمه فرمانان به فریشته کان کرد: کړنوشی ریزو خوشه ویستی بو ئاده م بهرن، ریزو ته قدیری بو دابنن، نهک سوژده ی عیباده تو ته قدیس.

﴿فسجدوا الا ابلیس﴾ هه موو فریشته کان جگه له شهیتان سوژده ی ریزو خوشه ویستیان بو ئاده م نه نجام دا، شهیتان فرمانی خودای شکاند، لوتبه رزی نواند، هه سوود بوو، سوژده ی نه برود فرمانی خودای ره تکرده وه. خو ی بهزل زانی و ئاده می به هیچ له قه لئم دا، به ته وسوه و تی: ﴿أَسْجِدْ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا؟﴾ نایا ده گونجی من کړنوش بهرم بو ئاده م له کاتیک دا نهو له قوړ دروست کراوه من له ناگر دروست کراوم؟! وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموئ: ﴿قَالَ: انا خير منه خلقتني من نار، وخلقته من طين﴾ ص/۷۶. هه سودیه که ی شهیتان ناشکراو نمایانه؛ باسی ئوه ده کا: که ئاده م له قوړ دروست کراوه بو ئوه ی لمریزی ئاده م کهم بکاته وه، وه لی باسی ئوه ناکا که نه قوړه نه فخره ی گیانیکی له خوداوه پی به خشراوه بهو نه فخره گیانی به شیاوی نهو ریزو نرخه بووه: که فریشته کانو شهیتانیش سوژده ی ریزو ته قدیری بو بهرن. هه سوودی خو به زل زانی شهیتان گه ییشته ناستیک فرمانی خودای شکاند، بهر بهر ده کانی په روه رد گاری کرد! بهر بهر ی جور ته تو کوفره وه بهر ده نگاری خودا بووه وه ﴿قَالَ: أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ؟﴾ و تی: پی م بلئ: هوی چیه نه م زه لامه ت بهر بهر من دا ته فضیل داوه؟ بو ده بی من سوژده بو نهو بهرم؟ خو من لهو بهر یزترم، که ی نه م یاساو قانونه خاوهن ریز کړنوش بو بی ریز بهر ی؟

ئەو تا شەیتان بەخەییالی خۆی ستمی پال خودا داو، پێی وایە ئەو
 لەئادەم ریزدارترە، چونکە ئەو لەناگر دروست کراوە ئادەم لەقور بەدی
 هینراوە، قور لەناگر پەست ترە!! ئەمە بیروبوچوونی شەیتان بوو، ئەگینا ئەو
 مادە شەیتانی لی دروست کراوە ئەو مادە ئادەمی لی دروست کراوە
 هەموویان خودا دروستی کردوون خەلقنەدی خودانو هیچیان لەهیچیان
 ریزدارتر نین، بەلکۆ دەتوانین بڵین: گل بەسوود ترە گل عونصوریکی
 سەرەکی یە بۆ کشتو کالۆ پیکهاتە ییناوا ئاوەدانی، ناگر هۆکاریکی
 سەرەکییە بۆ سوتاندنو وێران کردن!

لەلایەکی ترەو شەیتان بی ناگا بوو لەوێ: کە ئادەمیزاد وەکوو چۆن
 ئامادەباشی تێدایە بۆ شەر، ئامادەباشیشی تێدایە بۆ خێرو هیدایەت. بی
 ناگا بوو لەو حالەتە ئادەمیزاد: کە پەییوەست دەبی بەخوداوە بەرز
 دەبیتمووە شکۆمەندی بەدەست دینی و پارێزراو دەبی لەگومرایی! بیری بۆ
 ئەو نەچوو: کە ئەمە زێدە ریزیکو ئادەمیزاد بەرز دەکاتەو بەسەر
 کەسیکدا کە خاوەنی یەک سروشتەو یەک جۆر ئامادەباشی تێدایە.

﴿لئن أخرتني إلى يوم القيامة لأحتكّن ذریته الا قليلاً﴾ سوتند بی
 ئەگەر مۆلەتم بەدی و بمهیلێهه تا رۆژی قیامەت هەموو ئەوەکانی ئادەم
 گومرا دەکەم، رێگایان لی تیک دەدەم، سەریان لی دەشیوتینم، مەگەر
 کەمیکیان نەبی کە نەتوانم کاریان لی بکەم ئەگینا زۆری زۆریان
 هەڵدەخەلێتینم!

ویستو نیرادە خودا وا داخوازبوو: کە رێگا بۆ مامۆستای شەر ئاچو
 بکا، دەستی بەردەستی نەهینی و دەسلاتی تەواوی بداتی، هەموو هەولەکانی
 بختە گەرچی بۆ دەکرێ بیکا. ﴿قال: اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم
 جزاؤکم جزاء موفوراً﴾ بۆ هەولی خۆتیان لەگەڵ بەدە، بپۆ و ئیزنم دای،
 چیت بۆ دەکرێ دەربارە گومراکردنیان دەست بەکاربە. ئەوان عەقڵ و

ئیراده‌یان دراوه‌تی ده‌توانن به‌ویستی خویان شوینت بکه‌ون، یان پشتت تی بکه‌ن، جا همر که‌سیکیان شوینت که‌وتو لایه‌نی گومپایی هه‌لباردو ریبازی هیدایه‌تی فراموش کرد، روی له‌بانگه‌وازی ره‌حمان وه‌رگیپاو ولامی بانگی شه‌یتانی دایه‌وه، چاوی خوی له‌ناست نایاتی بونه‌وه‌ر نوقاندنو گوچیکه‌ی خوی له‌ناست بانگی حق که‌ر کرد، نه‌وه تۆشرو شوینکه‌وتوانت باش بزائن دۆزه‌خ شوینو جیگاتانه، جه‌زای پراو پری کارو هه‌لویتستانه، به‌و ئاگر سامناکه‌ تۆله‌ی گومپابوون له‌خۆتو نه‌وانه‌ی شوینت که‌وتوون وه‌رده‌گرینه‌وه، سزاتان بۆ سووک ناکه‌ینو لی‌ی که‌م ناکه‌ینه‌وه. وینه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره: که ده‌فهرموی: ﴿فَاللّٰهُ مِنَ الْمُنْظَرِیْنَ﴾ الی یوم الوقت المعلوم ﴿الحجر/۲۷-۲۸﴾.

هه‌سته برۆ ههر له‌نیستاو بکه‌وه شهر له‌گه‌لیان هه‌موو هی‌زو توانای خۆت به‌کار بی‌نه ﴿واستغفر من استطعت منهم بصوتك وأجلب علیهم بحیلك ورجلك﴾ هه‌موو هی‌زو توانایه‌کت بخه‌ره گمپ بۆ بانگ کردنیان بۆ تاوانکاری و یاخی بوون له‌خودا، به‌هه‌موو جوړیک خه‌ریکیان به‌هه‌لیان خه‌له‌تینه، به‌وه‌سه‌سه‌و ختوکه‌دان، تاوانو تاوانکاریان له‌پیش چاو جوان بکه، هه‌موو وه‌سیله‌یه‌کی بۆ گومپایی و ده‌وره‌دانو زالبوون به‌سه‌ر دلو هه‌ستو شعوریاندا بخه‌ره مه‌یدان.

﴿وأجلب علیهم بحیلك ورجلك﴾ هه‌رچی ده‌ستو دائیره‌ت هه‌یه، هه‌رچی له‌شکری سه‌ربازو سواره‌و پیاده‌ت هه‌یه، هه‌موویان بخه‌ره گۆره‌پانی شه‌ره‌وه دژی ئاده‌میزاد نه‌مه نیستیعاره‌و ته‌میثله، مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: هه‌رچی ده‌توانی بۆیان به‌کار بی‌نه، هه‌رچی فرتو قیلو ته‌له‌که‌بازی هه‌یه له‌دژیان بیخه‌ره‌کار. هه‌رچی هی‌زو توانات هه‌یه هی‌چی مه‌هیلوه‌هه‌مووی بخه‌ره‌کار. جا مه‌به‌ست به‌و له‌شکرو سواره‌و پیاده‌ی له‌شکره. گۆپرایه‌له‌کانی شه‌یتان بن له‌جندۆکه‌و ئاده‌می: نه‌وانه‌ی به‌ویستی نه‌و ده‌جوولینه‌وه. وه‌کوو ئیبنو

عه‌بباسرو موجهاید و قه‌تاده ریوایه‌تیاں کردوه. یان مه‌به‌ست ده‌ستو
پتوه‌نده‌کانیه‌تی له‌تیره‌ی جندۆکه. به‌هر جورێک بێ مه‌به‌ست له‌و شیوه
فه‌رمانه، هه‌ره‌شه‌ کردنه له‌شه‌یتان نه‌ک فه‌رمان کردنه، چونکه‌ خودا فه‌رمان
به‌خرابه‌کاری ناکا. واته: نه‌ی شه‌یتان! به‌رۆ چیت له‌ده‌ست دێ بیخه‌ره‌ گه‌ر،
سه‌ره‌نجامی خۆتو شوێنکه‌وتوانت دۆزه‌خه!!

﴿وشاركهم في الأموال والأولاد﴾ هه‌و به‌شییاں بکه‌ له‌مالۆ مندالدا:
که هه‌ردوکیان کۆله‌که‌ی ژیاڤن، هه‌لیان بنێ بۆ مال کۆکردنوه‌و هه‌رجکردنی
له‌ریگای ناره‌واو سه‌ته‌مکاری دا، هه‌لیان بنێ بۆ دزی داگیرکردن و غه‌ششاشی و
ته‌رازوبازی و زیناکردن و زۆل خستنه‌وه‌و دوا‌یی کوشتنیاڤو زینه‌به‌چال،
کردنیاڤو له‌کۆل خۆ کردنوه‌یاڤو هه‌لیان بنێ بۆ قه‌لاچۆکردنی یاسای خودایی
ده‌رباره‌ی زه‌واج و ته‌لاق و شیره‌خۆری نه‌سه‌بو نه‌فه‌قه‌و به‌خۆکردن و
په‌روه‌رده‌کردن.

هه‌و به‌شی کردن له‌مالۆ ساماندا وه‌کوو نه‌وه له‌سه‌رده‌می نه‌فامی دا
هه‌ندێ له‌ماله‌که‌یاڤو ته‌رخان ده‌که‌ه بۆ به‌ته‌کانیاڤو بکه‌ نه‌مه له‌راستی دا به‌شی
شه‌یتانه! هه‌و به‌شی کردن له‌منداله‌کانیاڤو نه‌وه بوو هه‌ندێ له‌منداله‌کانیاڤو
ده‌که‌رده نه‌ذرو فۆتۆ بۆ به‌ته‌کانیاڤو، یاڤو ده‌یانکردنه کۆیله بۆ به‌ته‌کان، وه‌کوو
(عبد اللات و عبد المناف). جاری وا هه‌بوو هه‌ر راسته‌وخۆ ده‌یانکرده
کۆیله‌ی شه‌ینان وه‌کوو (عبد الحارث) هه‌ر مالۆ سامانی‌ک له‌حه‌رامه‌وه هاتبێ
یاڤو به‌ناحه‌ق ته‌سه‌روفی تیدا بکا، یاڤو له‌حه‌رامدا خه‌رج بکری، هه‌ر
مندالێک له‌حه‌رامه‌وه په‌یدا بووبێ نه‌وه له‌راستی دا به‌شی شه‌یتانی تیدا به‌.

شه‌یتان ریگه‌ی پێ دراوه: که هه‌رچی هۆکار هه‌یه بیخاته گه‌ر ته‌نانه‌ت
واده‌و به‌لێنی رازاوه‌ش. ﴿وَعِذْهُمْ وَمَا يَعْهَدُ الشَّيْطَانُ الا غُرُورًا﴾ واده‌و
به‌لێنی درۆیاڤو پێ ده‌به، پتیاڤو بلێ: به‌ته‌کانتان شه‌فاعه‌تتان بۆ ده‌که‌ن، تاوان
بکه‌ن خودا غه‌فور و ره‌حیمه، لێتان خۆش ده‌بێ، مامه‌له‌ی سود و ریا بکه‌ن

ده‌له‌مه‌ند دهن، زه‌کات مه‌دن با هه‌زار نه‌که‌مون، په‌له له‌تۆبه کردن مه‌که‌ن به‌کاله‌خۆ هیشتا زووه‌و کاتی نه‌هاتووه. به‌ته‌ما شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر بنو گوئ مه‌ده‌نی، دنیا یخۆی حازره، گوئ مه‌ده‌نه قیامت هیشتا دووره... گه‌لی واده‌ی تری له‌م جوړه. جا: که رۆژی قیامت دئو داد‌گایی ده‌ست پئ ده‌کاو درۆکانی ده‌رده‌که‌مون ده‌لی: جا بلیم چی ﴿ان الله وعدکم وعد الحق ووعدتکم فاخلفتکم﴾ ابراهیم/۲۲.

بیگومان به‌هیزترین واده‌و هوکاری هه‌لخه‌له‌تانندی ئاده‌میزاد له‌لایه‌ن شه‌یتانه‌و واده‌ی عه‌فوو لیخۆشبوونی خودایه له‌تاوان، ته‌مه فراوانترین ده‌رگایه شه‌یتان لییه‌وه ده‌چیته ناو دلی ته‌وانه‌وه: کاتیگ ناتوانی له‌روی تاوانی ناشکراوه له‌خشته‌یان به‌ری، ته‌و کاته شه‌یتان بو ته‌م جوړه که‌سانه باری قیله‌که‌ی ده‌گۆرپو به‌نه‌رمی ده‌چیته ناو دلیانه‌وه، تاوانیان له‌پیش چاو جوان ده‌کاو ره‌حه‌مه‌تو به‌زه‌یی خوداو لیخۆشبوونی زۆرو زه‌به‌نده‌و به‌رفراوانی راده‌نۆینیو به‌م جوړه له‌خشته‌یان ده‌با.

﴿ان عبادي ليس لك عليهم سلطان﴾ بیگومان به‌نده راستاله‌کانی من پارێزاون، تۆ ته‌ی شه‌یتان! ناتوانی ته‌وانه له‌خشته‌به‌ری، ده‌سه‌لاتت به‌سه‌ریاندا ناشکی، که‌سیگ دلی په‌یوه‌ست بی به‌خوداوه، روبکاته خودا، ده‌ستی خۆی به‌(عووه‌تولوئقا) وه‌بگری، که‌سیگ نه‌فخه‌ی یه‌زدانی ناو دلی روناک کردیته‌وه هه‌رگیز شه‌یتان ناتوانی کاری لی بکاوه‌لی خه‌له‌تینی، چونکه ته‌و دله روناکی تۆری تیمانی تیدایه. ﴿وکفی بربک وکیلاً﴾ کیفایه‌ته: که خودای تۆ پارێزه‌رو چاودێر بی، یارمه‌تی موسوڵمانان بدا نه‌هیلی شه‌یتان له‌خشته‌یان به‌ری؛ بیان پارێزی، خودا به‌توانایه فرتو قیلی شه‌یتان پووچه‌ل ده‌کاته‌وه.

ته‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ته‌وه: که پارێزراو که‌سیگه خودا بیپارێزی، هه‌موو کاتیکیش ئاده‌میزاد ئاتاجی کۆمه‌کی په‌روه‌ردگاره.

برئى له نعيمه ته كانى خودا به سهر ناده ميزاددا

رَبِّكُمْ الَّذِي يُزْجِي لَكُمْ الْفُلْكَ

فِي الْبَحْرِ لِيَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَذَّابٌ كَرِيمٌ ﴿٦٦﴾
وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا فَلَمَّا نَجَّكُمْ

إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾ أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ

بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ

وَكِيلًا ﴿٦٨﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ

عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِّنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا

لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ

فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ

كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

له نایه‌تی پیشوودا شهوی را گه یاند: که هر خودا خوی پاریزره رو
چاودیری بهنده راستاله کانیه‌تی، له شهری شهیتان ده یانپاریزی، ریگه نادا
تووشی نه گبه تییان بکا. نه مجار به شوین شهودا هه ندی نایه‌تی خوی به سهر
بهنده کانیدا راده نوینی شهودمان به گوینچه که دها: که پیویسته ناده میزاد

هه‌موویان هه‌موو کات شوکرانه ژمیربونایه‌و کوفرانی نیعمه‌ته‌کانیان نه‌کردایه.

ئەو « شەیتانە بەخۆی هەلۆستیه‌وه، هەردەم بۆ ئادەمیزاد لەبۆسەدایه‌و دەیەوێ تووشی ئەزیه‌تو ناپەرەه‌تییان بکا » کەچی وێرایی ئەوه‌ش کەسانیک هەن شوێن ئەو دوژمنه‌ سەرسه‌خته‌ ده‌که‌وزو پابه‌ندی فەرمانه‌کاننی، گوێی بۆ ده‌گرن، به‌قسە‌ی ئەو پشت لەبانگه‌وازی خودا هەڵده‌که‌ن، به‌پیر بانگه‌وازی ئەو خودایه‌و « ناچن کە به‌به‌زه‌یه‌ به‌یانو یارمه‌تییان ده‌دا، پێداویستی ژانیان بۆ دابین ده‌کا، له‌کاتی ته‌نگانه‌و ناخۆشی‌دا به‌هانا یا نه‌وه‌ دێو رزگاریان ده‌کا، ده‌فهرموی: ﴿رَبِّکُم الَّذِي يُرْجِي لَکُمُ الْفَلَکَ فِي الْبَحْرِ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ خودای ئێوه‌ په‌روه‌ردگاریکی ئەوتۆیه‌ که‌شتی و گه‌می‌کان ده‌پۆیه‌نی، به‌قودره‌تی له‌بن نه‌هاتووی خۆی هی‌زو هۆکاری رو‌یا‌ندنی ئەو گه‌می زه‌به‌للاحانه‌ی بۆ فه‌راهم هێناون، خستویه‌تی به‌دلتانه‌وه‌: به‌هۆی وزه‌ی با، یان بوخار، یان کاره‌با، یان ئەتۆمه‌وه‌ ئەو که‌شتیه‌ زه‌به‌للاحانه‌ « له‌ولاتیکه‌وه‌ بۆ ولاتیکی ترلی بخورن. خۆتانو کالاتانی پێی بگۆزنه‌وه‌، بازرگانی و گه‌شتو گوزار بکه‌ن، «انه‌ کان بکم رحیماً» به‌راستی په‌روه‌ردگار بۆ ئێوه‌ به‌ره‌حمو به‌زه‌یه‌یه‌، سه‌رباری ئەو هه‌موو سه‌له‌می و کوفرانی نیعمه‌تو ناشکوریانه‌تان کەچی خودا فه‌رامۆشتان نا‌کاو هۆکاری ژیا‌نتان بۆ دابین ده‌کا. رزقو روژیتان ده‌دا، له‌ته‌نگانه‌دا به‌فیراتان ده‌که‌وێ.

تسه‌عبیره‌ قورئانه‌یه‌ که‌ له‌وه‌ته‌ری هه‌سساس ده‌دا « دلّ داده‌ خورپینیی به‌ئاده‌میزادان ده‌زانین: که‌ قودره‌تی خودایه‌ که‌شتیان بۆ ده‌پۆیه‌نی، پالی پێوه‌ ده‌نی، کیشی ده‌کا، به‌گه‌ری ده‌خا به‌سه‌لامه‌تی به‌ناو ده‌ریاو نو‌قیانووسه‌کاندا کالو به‌روبوومی خۆیانی پێی ده‌گۆزنه‌وه‌..!

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهُهُ﴾ هه‌رکاتی له‌ده‌ریادا تووشی مه‌ترسییه‌ک بین، ته‌نگو چه‌له‌مه‌یه‌کتان بێته‌ پێش، جگه‌

له خودای تا کتو تنهها هه موو ئه مو خودایانهی به ندایه تییان بۆ ده که نو به خه یالی ۳
خۆتان فریاد ره سن له بیرتان ده چنه هه ییچیا تان به خه یالدا نایه. هیهچتان هاوار
ناکه نه فریشته و بتو جندۆ که و عوزه یرو عیسا و ئه مو ئه مو، هانا بۆ کار لۆ
میشیل و تیتۆ که مال ئه تا تورکتو جه مال عبدالناصر.... هتد نابهن، جگه
له خودا کهستان به بیردا نایه و هه ر ئه مو به ر فریاد ره س ده زانن. له کاتی تهنگانه دا
دلّه کان مشتو مال ده کرین ده بنه حه قناسرو حه قه پرست.

ده گیر نه وه: ده لێن: عه که ره مه ی کور ی ئه بو جه هل: که فه تحی مه که که
کرا له ترسی پیغه مبه ر هه ل هاتو چوه سه ر ده ریا و سواری که شتی بوو
به پێته وه بۆ ولاتی حه به شه، له ناو ده ریا دا ره شه بایه کی به هیزو شه پۆلی بی
ئامان لی ی دانۆ که و تنه مه ترسی به وه: هه ندی له سه ر نشینانی که شتی به که
وتیان: هیهچ شتی که دادمان نادا جگه له وه هانا بۆ خودا به رین و لی ی
بپا پی نه وه. عه که ره مه به خۆی دا چوه وه وه له دلی خۆی دا وتی: جا نه گه ر
له ده ریا دا جگه له خودا که س فریای ئیمه نه که وی، نه وه له وشکانیش دا جگه
له خودا که سی تر فریاد ره س نیه. ئه م جار وتی: خودایه! په یمان بی و به لێن
ده ده م نه گه ر ئه م جار ه رزگارم بی یه که سه ر ده چم بۆ لای مو حه ممه دو ده ست
ده خه مه ده ستی به وه و ئیمان ده هینم! جا که له ده ریا رزگاریان بوو عه که ره مه
واده ی خۆی به جی هینا و چو بۆ لای پیغه مبه رو ئیمانی هینا و موسولمانی کی
خودا په رستی راستالی لی ده رچوو.

به کورتی:

نیه که له ده ریا دا تووشی تهنگانه یه که دین هانا بۆ خودا ده به نو به دل
هاواری لی ده که نو به دلسۆزی به ندایه تی بۆ راده گه یهنن، که چی ﴿فلما نجا کم
الی البر أعرضتم﴾ که خودا به هانا تانه وه هاتو رزگاری کردن و که و تنه
وشکانی و له تهنگانه که رزگار بوون روو له خودا په رستی و خودا ناسینه که تان

وهرده گیرنو ده گهرینه وه سمر حاله تی کوفرو بی دینی خوتان، ده ست ده که نه وه به هاوه! دانان بۆ خدا!

﴿وكان الانسان كفوراً﴾ سروشتی ناده میزاد وایه که زوزو نیعمه ته کانی خودای له بیر بچنه وه، کوفرانی نیعمه ته جوراو جوره کانی خودا بکاو سپله و پینه زان بی!

ئه مجار ههر شه له ناده میزاد ده کاو ده فهرموی: ﴿أفأنتم أن یخسف بکم جانب البر أو یرسل علیکم حاصباً ثم لا تجدوا لکم وکیلاً؟﴾ نایا ئیوه پیتان وایه: ههر که له ده ریا رزگارتان بوو که وتنه وشکانی ئیتر له تۆله و عذابی خودا رزگارتان بوو؟؟ نایا ئیوه پیتان وایه خودا ئه گهر مهیلی لی بی ناتوانی سزاتان بدا؟ نایا ئیوه دلنیا له وهی: که خودا به زه وی دا رۆتان چینی و به نه رزدا بتانباته خواری؟ یان ههر به زه وی به که وه رۆتان بچینی؟ یان ئه گهر مهیلی لی بی له ناسمانه وه به رده بارانتان بکاو به خرکه به رد بتانکوژی؟!

وه کوو نه وهی له گه لی لووط کرد. وه کوو له ناتییکی تردا ناماژه ی پی ده کاو ده فهرموی: ﴿انا ارسلنا علیهم حاصباً الا آل لوط نجیناهم بسحر﴾ القمر/ ۳۴. ئه مجار کهستان ده ست نه که موی هانای بۆ به رزو کهس نه بی رزگارتان بکا؟؟!

﴿ام أمتم أن یعیدکم فیہ تارة أخرى فیرسل علیکم قاصفاً من الریح فیفرقکم بما کفرتم ثم لا تجدوا لکم علینا به تبعاً﴾ ئه ی پشت هه لکردوه کان! ئه ی نه وانیه له کاتی تهنگانه دا ئیعتیرافتان به خودایه تیمان کردو، که که وتنه فهره حی وشکانی یه وه ژێوان بوونه وه! نایا دلنیا له وهی جاریکی تر بتانباته وه بۆ ناو ده ریا، جا له و کاته دا: که ئیوه سواری که شتی ده بن، ره شه بایه کی توندو تیژتان بۆ سمر بنیری، ههرچی بکه ویته بهر، تیکی بشکینی و ویرانی بکا، ئه مجار له ناکام دا تقوومی ناو ده ریا تان بکاو

بتانخنکینئ، به‌هۆی کافر یوونتانه‌وه! پاشان که‌ستان ■ هست نه‌که‌وئ
داکۆکیتان لی بکا، داواکار بی لیمان به‌وهی به‌سهرمان هیئان!

بیگومان ئاده‌میزاد هه‌موویان، هه‌موو کاتیئک له‌هه‌موو شوئینیئک
له‌ده‌ریادا بن یان له‌وشکانی‌دا، له‌ده‌ست په‌روه‌ردگاردان، ئه‌وان وه‌کوو چۆن
له‌ده‌ریادا له‌ده‌ست خودادان له‌وشکانیش‌دا به‌هه‌مان جوړ له‌ژیر چنگی
قودره‌تی ئه‌ودان. ده‌ی چۆن دَلْیا ده‌بن له‌قارو غه‌زه‌بی ئه‌و خاوه‌ن ده‌سه‌لاته
بی باکه؟ چۆن له‌وه ناترسین خودا به‌زه‌وی‌دا بتانباته‌ خوارئ، بومه‌له‌رزوه
بورکان له‌ژیرتانه‌وه هه‌لبستی، یان زریانو عاصیقه‌یه‌ک بنیئرئ بۆ سه‌رتان ئاوو
قورپو به‌ردو دارتان پیدادا؟ به‌فتاره‌تان به‌ریئ که‌س نه‌بی له‌سه‌رتان به‌جواب
بیئ داکۆکیتان لی بکا؟ یان چۆن دَلْیان له‌وه‌ی: که‌ جاریکی تر سه‌رله‌نوئ
ناتانباته‌وه بۆ ئاو ده‌ریاو ئه‌و کاته شه‌پۆلو ره‌شه‌باو زریان‌تان بۆ سه‌ر بنیئرئ
نقوومی ئاو ده‌ریاتان بکا به‌هۆی بی باوه‌ریو بی ئیمانیتان؟

ئای له‌و بی ناگایی و نه‌فامییی ئاده‌میزاد تی‌یدایه؛ رو له‌خودا
وه‌رده‌گپزنو پی کافرنو سوپاسی نیعمه‌ته‌کانی ناکهن، که‌چی له‌تۆله‌و سزاشی
ئه‌مینن، له‌کاتی ته‌نگانه‌دا روی تیده‌که‌زنو هانای بۆ ده‌به‌زنو ده‌یناسن، که‌چی
که‌ له‌ته‌نگانه‌که‌ رزگاریان بوو هه‌لده‌که‌پینه‌وه به‌خه‌یالی خۆیان جاریکی تر
موحتاجی خودا نابنه‌وه!

﴿ولقد کرما بني آدم﴾ بیگومان ئیمه‌ ریزمان له‌ئاده‌میزاد ئاو، به‌سه‌ر
زۆر له‌مه‌خلووقاتی خۆمان‌دا، باومان داوه‌تی، شیوه‌و روخساری جوانمان پی
به‌خشیوه، زانستو زانیاریمان قیر کردوه. له‌سروشتی‌دا گلۆ نه‌فخه‌ی یه‌زدانی
تیدایه، ریزمان لیناوه به‌وه ئاماده‌باشی ئه‌وه‌مان تیدا به‌دی هیئانو که‌ بتوانئ
زه‌وی ئاوه‌دان بکاته‌وه، تی‌یدا هه‌لسورپۆ تیبکوشی بۆ وه‌ده‌ست هیئانی
پیداویستی ژیان، عه‌قلۆ هۆشمان پیداه‌وه قیری پشه‌سازی و کشتو کال کردنو
چبوداری و شتی تر بیی ریزمان لیناوه به‌وه: که‌ فریشته‌کانو هه‌موو بونه‌وه‌ر

ئەو پیشوازییه گەورەیان لەنادەم کرد، کەرنووشیان بۆ برد، رێزمان لێناوە بەو
ئەم رێزلێنانەمان لەنامەی خۆمان راگەیاندووە بەگوێچکەیی بوونەوەرماندا
داوە.

﴿وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ دەسەلاتی ئەوەمان پێ بەخشێوە هێزو
تواناکانی ناو بوونەوەر بۆخۆی رام بکاو بۆ بەرژەوێندی خۆی بەکاری بێنێ.
لەوشکانی دا بەگوێرەیی رۆژگار دەتوانی سواری و لاغەبەرژەو گوێدرێژو هێسترو
گالیسکەو ئوتومبیل و قەتار ببێ، لەهەوادا سواری تەیارەو ساروخ ببێ
لەدەریادا سواری کەشتی و گەمیی جۆراو جۆر ببێ!

﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ رزقو رۆژیمان داوێ لەبەرئۆمی کشتو
کالۆ میوەی درەختو گوشتو شیرێ ئازەڵ جۆرەها خواردەمەنی و خۆراکی تر،
هەروا شێوە روخساری جوانمان پێ بەخشیون پۆشاکێ جوانو رازاوەمان بۆ
فەراهم هێناون.

بەکورتی: وشە (الطَّيِّبَات) هەرچەندە خواردنو خواردنەوی پاکو بەتام
دەگەیهێنێ وەڵی هەموو جوانی و رازاوەیەکی تری زیان دەگرێتەو.

﴿وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾ زێدە رێزمان داوێ و بەسەر
زۆریەیی دروستکراوانی خۆماندا پاساومان داوێ، دەسەلاتی ئەوەمان داوە
بەئادەمیزاد: کە دەتوانی زۆریەیی گیانلەبەرانێ تر بۆ بەرژەوێندی خۆی بەکار
بێنێ، عەقل و هۆشمان پێداوە، پاداش و جەزای کردەوێکانی دەدرێتەو.

رێزمان داوێ بەو «کردومانان بەئادەتەکانمەوێ زەوی، رێزمان داوێ
بەو کە لەسروشتیاندا ئامادەباشی جۆراو جۆرمان رسکاندووە.

کە دەفەرموێ: (علی کثیر) بۆ ئەوەیە فریشتە چەرت بکا، چونکە
تێکرای ئادەمیزاد لەتێکرای فریشتە رێزدار تر نیە.

هه‌رچه‌نده هه‌ندی له‌موفه‌سسرین ئه‌م نایه‌ته ده‌کهنه به‌لگه له‌سه‌ر ئه‌وه
که جنسی ئاده‌میزاد له‌جنسی فریشته ریزدارتر» فرموده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ریش
ﷺ ده‌کهنه پالپشتی بۆچو» نه‌که‌یان.

طه‌به‌رانی له‌عه‌بدوللای کوری عومه‌روه، و له‌عه‌بدوره‌زاقه‌و» ئه‌ویش
له‌زه‌یدی کوری ئه‌سه‌له‌مه‌وه به‌مه‌وقوفی و ئیبنو عه‌ساکیر له‌ئه‌نه‌سی کوری
مالیکه‌و» به‌مه‌رفوعی، فرموده‌که‌یان ریوايه‌ت کردووه، ده‌ئین: پیغه‌مبه‌ر
ﷺ فرمویه‌تی: (ان الملائكة قالت: یاربنا أعطیت بنی آدم الدنیا یاکلون
فیها ویشربون ویلبسون، ونحن نسبح بحمدك، ولا نأكل ولا نشرب ولا
نلهو، فکما جعلت لهم الدنیا، فاجعل لنا الآخرة، قال: لا أجعل صالح
ذریة من خلقت بیدي کمن قلت له کن فیکون).

وه‌لی زوریه‌ی زانایانی ئیسلام پێیان وایه: تیکرای فریشته له‌تیکرای
ئاده‌میزاد ریزدار ترن، به‌لام تاکه تاکه‌ی ئاده‌میزاد له‌فریشته ریزدارترن، بۆ
نموونه‌هه‌زه‌رتی موحه‌مه‌د ﷺ له‌فریشته‌کان ریزدار تره‌.

حال و وه‌زعی ئاده‌میزاده‌کان له‌گه‌ل

پیشه‌وایانی خویان له‌روژی قیامه‌ت

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ اُنَاسٍ

بِاِمَامِهِمْ فَمَنْ اُوْتِيَ كِتَابُهُ بِيَمِينِهِ فَاُوْتِيَكَ يَقْرَءُ وَنَ

كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ قِتِيلًا ﴿٧١﴾ وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ

اَعْمٰی فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ اَعْمٰی وَاَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

پاش نه‌وی له‌نایه‌ته‌کانی پیش‌وودا باشی ریزلینانی ئاده‌میزادی کرد
 نیعمه‌ته‌جۆراو جۆره‌کانی خۆی به‌سەر ئاده‌میزاددا له‌ژیانی دونیادا رانواند،
 دیته‌سەر باسی قیامه‌تو حالو وه‌زعی ئاده‌میزادان له‌و رۆژهدا هه‌ندیکیان
 خوشبه‌ختو کامه‌رانو هه‌ندیکیان به‌دبه‌ختو مالتۆزان، ئاده‌میزاد تیکرا کیش
 ده‌کرین بۆ ده‌شتی مه‌حشر و له‌و سارایه‌دا حیسابو لیکۆلینه‌وه‌یان له‌گه‌ڵ
 ده‌کرئ، هه‌ر که‌سه به‌ناوی نه‌و نامه‌یه‌ی کرده‌وه‌کانی دونیای تیدا تو‌مار کراوه
 بانگ ده‌کرئ، یان به‌ناوی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یه‌وه یان به‌ناوی نه‌و کیتابه‌ی
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی په‌یوه‌ی کردوه بانگ ده‌کرئ، بانگیان لی ده‌کرئ نه‌ی
 نه‌ته‌وه‌ی ئیبراهیم! نه‌ی گه‌لی موسا! نه‌ی گه‌لی عیسا! ده‌فه‌رموی: ﴿یوم
 ندعو کل اناس بامامهم﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د! باسی نه‌و رۆژه بۆ گه‌له‌که‌ت
 بکه: که هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک به‌ناوی نامه‌ی کرده‌وه‌کانیان یان به‌ناوی
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌یانوه، یان به‌ناوی نه‌و کتێبه‌ ناسمانیه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان
 کاری پێ کردوه بانگیان ده‌که‌ینو حیسابو لیکۆلینه‌وه‌یان له‌گه‌ڵ ده‌که‌ین،
 له‌و رۆژهدا باسی نژادو ره‌چه‌له‌ک له‌گۆرئ نامینئ، عه‌شیره‌تو هۆزو خێل چ
 رۆلێکیان نیه، ناگوترئ: کوپی فلان کچی فلتان، هۆزی فلانو فیسار،
 ناگوترئ: کئ کورده یان کئ عه‌ره‌به یان کئ فارسه یان کئ...هتد بابێ به‌لکوو
 هه‌ر که‌سه به‌ناوی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یه‌وه یان به‌ناوی نامه‌ ناسمانی‌یه‌که‌ی که
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی کاری پێ کردوه بانگ ده‌کرین.

ده‌شگونجئ مه‌به‌ست به‌ (امامهم) له‌نایه‌ته‌که‌دا نه‌و پیشه‌وایانه بن که
 خه‌لک له‌دونیادا شوێنیان که‌وتوون، خاوه‌ن باوه‌ران شوێن پیغه‌مبه‌ره‌رانو
 به‌رنامه‌کانیان که‌وتوون، گرۆهی کوفرو بئ باوه‌رانیش شوێن پیشه‌وایانی
 خزیان که‌وتوون، شوێن هی وه‌کوو فیره‌هونو نه‌مرودو مارکسو می‌شیل
 که‌وتوون وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وجعلناهم
 ائمة يدعون الى النار﴾ القصص/۴۱. به‌لام رای په‌سند نه‌وه‌یه: که مه‌به‌ست

به (امامهم) نامی کرده وه کانیاں بی، چونکه دوا به دواى شه ده فرموی: ﴿فَمِنْ أَوْتَىٰ كِتَابَهُ يَمِينَهُ فَأُولَٰئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ﴾ جا ته گمر که سیکن لهو بانگ کراوانه نامی عه مه لی بدرتیه دهستی راستی، شه تهوانه نامی کرده وه کانى خویان به که یفخوشی و تهرده ماخیموه ده خویننموه، دلایان خوش ده بی به بینینی کرده وه باشه کانیاں که لهناو تومارگای کرداره کانیاں دا چه سپاوه. وه کوو له شوینیکی ترده ده فرموی: ﴿فَأَمَّا مَنْ أَوْتَىٰ كِتَابَهُ يَمِينَهُ، فَيَقُولُ هَٰؤُمِ اقْرَءُوا كِتَابِيهِ﴾ الحاقه/۱۹.

پاداشی کرده وه کانیاں وهرده گرنه وه ﴿وَلَا يَظْلُمُونَ فِتْلًا﴾ که مترین شت له کرده وه کانیاں که م ناکریتمه، (فتیل) بهو داوه باریکه ده گوتری: که لهناو قه لشی ده که خورمادایه، به نمونه ده یهیننموه به که مترین شت! وه کوو له نایه تیکی ترده ده فرموی: ﴿وَلَا يَظْلُمُونَ شَيْئًا﴾ مریم/۶۰.

تیرمیزی حافیز: نه بویه کری به زاز له شه بو هو په یه وه «له پیغه مبه ره وه» ریاوایت ده کهن که دهر باره ی نایه قی ﴿يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمامِهِمْ﴾ فرموی: شه روزه یه کیکن لهو باونگ کراوانه بانگ ده کری نامی کرده وه کانى دونیای پی ده دهری، بالای بهرز ده بیتمه «دهو چاوی سپی ده بن، تاجیکی لوئلونی ده خریته سهرسمری ده گهریتمه بهو لای هاوه لانی و له دووره» ده بیننو ده لئین: خودایه شه مان بهو بیننه، پیروزیمان بهو بخهره ناو شه وه، کابرا دیته ناویانو پییان ده لئین: موژده تان لی بی بهو هر یه کیکن له نیه شه مه هیه.

شه دی له دونیادا کافر بی که نامی پی ده دهن رووی رهش ده بن بالای بهرز ده بی و هاوه لانی چاویان لی ده بی، ده لئین: پهنا به خدا لهو روو ره شه، خودایه نه یهینیه لای نیمه، دی بهو لایان هه موویان ده لئین: ده ک ریسوابی شه ویش ده لئین: دوورین لهره حمه تی خودا بهو هر یه کی له نیه شه مه هیه.

﴿وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا﴾
 كه سيك لم ژبانی جیهانه ی دا کویر بی، له ناستی به لگمو نیشانه کانی
 په روه ردگار، چاوی خوی بنوقینی و سهیری نایه ته کانی بوونه و نه کا نه وه
 له قیامه تیشدا کویرو کوتر ده بی، ریگای رزگار بوونی ده ست ناکه وی، به لکو و
 له قیامه تدا باشر ریگای لی گوم ده بی! چونکه هیوای لادان له گومر ابوون
 نامینی و کار له کار تراز اوه.

به راستی دیمه نیکي سامناکه همرچی مه خلوقات هدیه کوکراوه ته وه
 همر کومه له و به ناوی پیغه مبهره که یه و یان به ناوی شو په پړه و پړوگرامه ی
 شوینی که وتوه بانگ ده کری، بانگ ده کرین بو نه وه نامی عه مه لیان
 بدریتی، پاداشو سزای خویان و هر بگر نه وه، جا نه وانه نامی عه لیان ده دریته
 دهستی راستیان ده گه شینه وه، به روی خوشه وه له نامه ی کرداریان ورد ده بنده وه
 ده یخویننه وه، پاداشی خویان به بی که و کوی و ده گرنه و به نه ندازه ی تاله
 ده زوله ی ناو درزی ناوکه خورما سته میان لی ناکری! خودایه بو خاتری ناوه
 جوانه کانت، بو خاتری زاتو صیفات و امان لی بکه له و تاقمه بین که نامه ی
 عه مه لیان ده دریته دهستی راستیان و روگه شو دلخوشی نه و رژه بین!

ههول و نیکو شانی موشریکه کان بو لادانی پیغه مبهره ﴿لَهْرِيبَازِي﴾
 خوی و ناچار کردنی بو نه وه مه که به جی بیلی

وَاِنْ كَادُوا

لِفَتْنُوْنَكَ عَنِ الَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ لِتُفَرِّقَ عَلَيْنَا غَيْرُهُ
 وَاِذَا لَا تَخْذُوْكَ خِلَالًا ﴿٧٣﴾ وَلَوْلَا اَنْ تَبْتَئَكَ لَقَدْ كِدَتْ

تَرَكْنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾ إِذَا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ
الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾
وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْرِزُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا
وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خِلْفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ
أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

دەربارە‌ی ھۆی نازلبوونی نایەتی ﴿وان کادوا لیفتنونک...الایة﴾ ئیبنو
مەردەو دەیهی و ئیبنو ئەبی حاتم و ئیبنو ئیسحاق و ھی تریش لەئیبنو
عەبباس و ریوایەت دەکەن: دەفرموی: ئومەییە کۆری خەلفو ئەبو جەھلی
کۆری ھیشام و چەند پیاویکی تری قورەیش کۆبونەو و ھاتنە خزمەت
پێغەمبەر ﷺ و تیان: ئەی موحەممەد! وەرە دەست بەجەستە ی بەتەکانماندا
بێنە، ئیمەیش دێینە سەر ئایینی تۆ، پێغەمبەر ﷺ زۆری حەز دەکرد ئەوان
موسولمان بن، بۆیە تۆزیک دڵی نەرم بوو ئیتر پەرورەدگار نایەتی ﴿وان
کادوا لیفتنونک عن الذی أوحینا الیک﴾ تا دەگاتە ﴿نصیر﴾ ی نازل کرد.

ئەبو شەبیب، ئیبنو حەییانی ئەلئەنصاری لەسەعیلی کۆری جوبەیرەو
ریوایەتی کردووە دەلی: لەکاتی کەدا پێغەمبەر ﷺ خەریکی ماچ کردنی بەردە
رەشە ی کەعبە بوو، کافرەکان و تیان: ناھێلین بەردە رەشە ماچ بکە ی ھەتا
نەبە ی دەست بەبەتەکانماندا نەھێنی، ئەویش تۆزیک بیری کردووەو لەدلی
خۆی دا وتی: چ دەبێ ئەگەر دەستی ک بەبەتەکانیاندا بینم بەمەرچی بێلن بەردە
رەشە ماچ بکەم، خودا بۆخۆی دەزانێ من بەدل رقم لێیانە، ئیتر پەرورەدگار
ئەم نایەتە ی ناردە خواری. ئەمانە (اسباب النزول) و لەکتیبەکانی تەفسیردا
ھینراون جار جار دەیاننوسینەو.

په یوه ندى شم نایه ته بهی پیشموه لم رووه یه: که په روهر دگار له نایه ته کانی پیشوودا نیعمه ته جوړاو جوړه کانی خوۍ به سر ئاده میزاددا رانواندو حالو وه زعیانی له قیامتدا رون کره وه، نه مجار به شوین نه وهدا باسی همولو ته قه لاکانی کافره کان ده کا که چهند به پر وشن بو نه وهی پیغه مبر ﷺ له هلو یتستی خوۍ لبدن، چهاشه کاری بخه نه نیو بهرنامه که یوه. جوړه ها فرتو قیلان به کار هیئا بو نه وهی وا له پیغه مبر بکن به دهم خوداوه شتیک هلبهستی که له بهرنامه که یدا نیه!

ده فرموی: ﴿وان کادوا لیفتونک عن الذی اوحینا الیک لتفتی علینا غیره﴾ نهی پیغه مبر! نریک بوو موشریکه کان به فرتو قیلی جوړاو جوړیان تو لبدن له په پیره وکردنی نهو په یامی بۆت تیردراوه، نهو حوکه مانهی بۆمان نارووی پابه ندیان نهی، پیشنیارت بو ده کهن به وەرگرتنی هلو یتستی جیا جیا، شتیک به دهم نیمه وه بلاو بکه یوه: که بۆمان نه نارووی له بهرنامه که تدا نیه، ﴿واذا لاتخذوک خلیلاً﴾ نهو کاته نه گمر تو به قسه یان بکه یو به دلۍ نهوان بجوړی یوه ده تکه نه به دۆستو براده ری خو یانو به ناو خه لکندا بلاوی ده که نه وه: که توش بوته موشریکو بیرو باوه ری نه وانت به لاو په سنبوو، ده بیته یارم تیدرو پشتیوانی نهوانو له ژیر چاودیری نیمه نامینی!! پاریز گاریت ناکهین، پشتیوانیت لی ناکهین!

﴿ولولا أن ثبتناک لقد کدت ترکن الیهم شیئاً قلیلاً﴾ نه گمر نیمه دلۍ تو مان له سر بیرو باوه ری راسته قینهی خوت دامه زراو نه کردایه بیرو باوه رت به په یامی خوت تو کمسو پتمو نه بوا یمن بیگومان نریک سووی له وهی که می به لایندا مهیل بکه ی، وات به باش بزانیاه: که که می له داخواییه کانیا جی به جی بکه ی!!

واته: به هوی دامه زرانده که ی نیمه بو تو، به هوی نه وهی: که نیمانی تو مان پتمو تو کمه کردوه تو نریک نه بووی له وهی ته نانهت که می کیش

مهیلی دل بکهی بۆ لایان، ج جایی به قسه یان بکهی هه ندی له داخواریه کانیا
به دی بینی.

به کورتی :

تۆ له وان به بو تۆزیک مهیلی دل بپوایه بۆ لایان نه ک له بهر نیمان
له رزۆکی خۆت به لکوو به هۆی فرتو قیلّی جۆراو جۆریان، به لام پارێزگاری
چاودێری ئیمه بۆ تۆ به جۆزیک بوو نه مان هیشته که مترین مهیل بکهی بۆ
لایان!

خویندیری هیژا: سیر بکه: قورئان چۆن پاکو نیمان پتهوی پیغه مبه
ﷺ راده گه یه نی. دهی که واته: نابێ گوی بگیری بۆ بری ریوایهت: که له گه
مانای ئایه ته که دا ریک ناکه ون، بۆ نمونه شه دوو ریوایه تهی له وه پیش
ده ربارهی هۆکاری نازلبوونی ئایه ته که هیناومانن، نابێ سه ده له سه ده وهریان
بگیرن، چونکه مانا که یان له گه مانای ئایه ته که دژ ده وه ستی! بۆیه من
زۆرجار شه جۆره ریوایه تانه پاشگوئی ده خه م تا بۆم بکری خۆمیان لی
ده پارێزم.

﴿إِذَا لَذُقْنَاكَ ضَعْفَ الْحَيَاةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ﴾ خۆ نه گهر تۆ نزیک
بوو ئایه له وهی که مترین مهیل بکهی بۆ لای موشریکه کان، شه به یگومان
دوو چه ندانهی سزای دونیاو دوو چه ندانهی سزای قیامه تمان پی ده چه شتی،
واته: له دونیاو قیامه تدا عه زابی دوو قاتمان ده دای! چونکه که مترین هه له
بۆ پیشه واره ربه شیاری سزای دوو چه ندانهیه، بۆیه نه گهر زانیه ک تاوانیک
بکا سزاکه ی له سزای هه مان تاوان که نه فامیکه نه خوینده واره بیکا به ئیش
تره. ته نانه ته هه ندی شت هه یه بۆ پیاوچاکان خێرو چاکه یه، که چی بۆ زاتی
وه کوو پیغه مبه رازو پیاو هه ره نزیکه کانی خودا به تاوانتۆ که ده ژمیردری بۆیه
ده گوتری: (حسنات سینات المقربین).

ئیمامی مالیکو نه‌حمه‌دو موسلیمو خاوه‌نی سونه‌نه‌کان جگه له‌ئه‌بو داود له‌ئه‌بو جه‌حیفه‌و واثیلای کورپی ئه‌سقه‌مه‌و ریوایه‌تیاں کردوه ده‌لێن: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: (من سنّ سنة سيئة، فعلیه وزرها ووزر من عمل بها الى يوم القيامة) که‌سیک دابو نه‌پیتیکی خراب دایینی، ئه‌وه تاوانی خۆی له‌سه‌ره‌و تاوانی ئه‌وانه‌شی له‌سه‌ره که په‌په‌ره‌وی ئه‌و ده‌که‌نو شوینی ده‌که‌ون!

هه‌ر بۆیه خێزانه‌کانی پیغه‌مبهر ﷺ ئه‌گه‌ر تاوانیکیان بکردایه سزاکه‌یان دووچه‌ندانه ده‌بوو، وه‌کوو قورئان ده‌فهرمووی: ﴿يا نسا! النبي من يات منكن بفاحشة مبينة يضاعف لها العذاب ضعفين﴾ الأحزاب/۳۰.

ئه‌مجار که موشریکه‌کان ناوهمید بوون: له‌وه‌ی پیغه‌مبهر ﷺ که‌مترین داخا‌زییان جی به‌جی بکا، به‌هیچ جۆری نه‌یان‌توانی تووشی فیتنه‌ی بکه‌ن، که‌وتنه هه‌ولێ ئه‌و به‌زۆر له‌شاری مه‌که‌که وه‌ده‌ری ئێن، ئیتر په‌روه‌ردگار نیگای بۆ نارد: که‌ کۆچ بکا بۆ مه‌دینه..! له‌زانستی خودادا ئه‌و چه‌سپاو که قوره‌یشیه‌کان وه‌کوو قه‌ومی عادو لوط بنه‌پ نه‌کا، به‌عه‌زایی کۆکۆژ له‌ناویان نه‌با، خۆ ئه‌گه‌ر به‌زۆر پیغه‌مبهریان وه‌رده‌رنایه ئه‌و کاته شیایوی ئه‌وه ده‌بوون خودا هه‌موویان له‌ناوبه‌ری، ریشه‌کیشیان بکا، ده‌فهرمووی: ﴿وان کا‌دوا لیستفزونک من الأرض لیخرجوک منها﴾ نزیک‌سوو دانیشه‌توانی مه‌که‌که دووباره به‌چاوو راو فرتو قیل دۆژمنایه‌تیکردنت له‌ناخی مه‌که‌که وه ه‌رت ئێن، ئه‌و کاته ئه‌گه‌ر به‌زۆر ه‌رت بکه‌ن ﴿واذا لا یلبثون خلافاک الا قلیلاً﴾ دوا‌ی ئه‌وه له‌پاش تو ئه‌وان ماوه‌یه‌کی که‌م نه‌بی نایانه‌یێنه‌وه، به‌ل‌کوو له‌ناویان ده‌به‌ین! ئه‌مه دابو نه‌پیتی په‌روه‌ردگار ه‌ گۆپانی به‌سه‌ردا نایه، ده‌ریه‌ده‌ر کردنی پیغه‌مبهر له‌زێدو نیشه‌تانی خۆی تاوانیکی گه‌وره‌یه‌و ته‌مبی کردنی سه‌رله‌به‌ری گه‌ره‌که، ئه‌م بوونه‌وه‌ش یاساو نیظامی یه‌زدانی نه‌گۆڕ ده‌یگێڕی، صودفه‌و ریکه‌وت چ ده‌ورێکی له‌هه‌ل‌سوپانی دا نه‌، جا: که‌ خودا

له عیلمی خویدا برپاری نه دابی قورپه شییه کان ککوژ بکاو ناسه واریان نه هیلن، له بهر حیکمه تیکی یهزدانی نه یهوی وه کوو گه له پیشینه به درو خه وه کانیاں به سرپینن، دیاره مو عجزه ی پیغه مبهه که شی له جوړی (خارق العاده) نابی برپاری نه وه شی نه داوه کافره کان به زور دهری بکه، به لکوو نیگای بو کرد به کوچکردن. ته نانت که کافره کان بیستیان پیغه مبهه ﷺ له مه که که درچوه، که وتنه هه ولدانی نه وه نه هیلن درپچی هه چو نیک بی بیگی نه وه بو مه که.

نه مه هه پر شهیه کی یهزدانی به له گه وه وه مله وره کانی قورپه ش به وه: که دوی درچوونی پیغه مبهه له مه که که نه وان به هیلاک ده چن. له راستی دا نه مه هه پر شهیه هاته جی دوی نریک هه زده مانگ له بروری کوچکردنی پیغه مبهه ﷺ له مه که که بو مه دینه له جهنگی به دردا زور به ی نه مله ورانه کوژران!

﴿سنة من قد أرسلنا قبلك من رسلنا﴾ نه وه دابو نه پرتمان بوو دربارهی نه وه گه له پیشینانه ی که پیغه مبهه رانی نیمه یان به درو خسته وه نه زیه تیان دانو له زیدی خویان راویان نان. له بیخ درمان هیان ریشه کی شمان کردنو سه رله بهر له ناومان بردن، خو نه گهر پیغه مبهه ﷺ پیغه مبهه ری ره حمت نه بویه بویان عه زابو سزایه کی سه ختیان بو ده هاتو تیکیه وه ده پیچانو به هیلاکی ده بردن، به لام پیغه مبهه ری نیسلام ره حمت به بو ناده میزاد به گشتی بو گه لی قورپه ش به تایبه تی، بویه به روه ردگار له نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم﴾ الانفال/۳۳.

نه مه دابو نه پرتی خودایه و ﴿ولا تجد لسننتنا تحويلاً﴾ کوژانکاری له دابو نه پرتی خودا دا نه و تیدا نه بوه و نابی، قهت بی واده یی به سه ردا نایه.

فهرمان تہوجیہات و تہعلیمات بو پیغہمبہر

اقم

الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ
 قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ
 نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾ وَقُلْ رَبِّ
 ادْخُلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ
 لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ
 إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ
 وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا
 أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَىٰ بِحَانِهِ ۖ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا
 ﴿٨٣﴾ قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ ۖ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَن هُوَ أَهْدَىٰ
 سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
 وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

ده‌رباره‌ی هۆکاری نازل‌بونى نایه‌تی ژماره (۸۰) ﴿وقل رب
أدخلني...﴾ تیرمیزی له‌ئینو مه‌رده‌وه‌یهی له‌ئینو عه‌بباسه‌و ریوایه‌ت
ده‌که‌ن ده‌فهرموئ: پیغه‌مبه‌ر ﴿له‌مه‌که‌که‌ بوو، پاشان فەرمانی پیکرا: که
کۆچ بکا: نایه‌تی ﴿وقل رب أدخلني مدخل صدق وأخرجني مخرج
صدق...﴾ ی بۆسه‌ر نازل بوو.

ده‌رباره‌ی نایه‌تی ژماره (۸۵) ﴿يسألونك عن الروح...﴾ بوخاری
له‌ئینو مه‌سه‌وده‌ی ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فهرموئ: من خۆم له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ر ﴿...﴾
به‌ناو مه‌دینه‌دا ده‌رویشیتین خۆی به‌سه‌ر لقه‌ دار خورمایه‌که‌دا دابوو به‌لای
چهند پیاوێکی قورەیشی‌دا تێپه‌رین، هه‌ندێکیان به‌هه‌ندێکیان وت: نه‌گه‌ر
پرسیارتان له‌موحه‌مه‌د بکهدایه‌؟! نه‌وانیش وتیان باسی گیانمان بۆ بکه
پێناسه‌ی (روح) مان بۆ بکه، نه‌ویش ساتیک راوه‌ستاو سه‌ری به‌رز کرده‌وه،
وام زانی نیگای بۆ دی، پاشان فهرموئ: ﴿الروح من أمر ربی، وما أتیتم من
العلم الا قليلاً﴾.

تیرمیزی له‌ئینو عه‌بباسه‌و ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌فهرموئ: قورەیشی‌یه‌کان
به‌جوله‌که‌کانیان گوت: پرسیاریکمان پێ بلین: له‌م پیاوه‌ی پیرسین، نه‌وانیش
وتیان: ده‌رباره‌ی (روح) پرسیری لێ بکه‌ن، نه‌وانیش پرسیریان لێ کرد،
په‌روه‌ردگار نه‌م نایه‌ته‌ی نارد ه‌واری ﴿ويسألونك عن الروح قل الروح من
أمر ربی﴾. وه‌لێ هه‌دیشه‌که‌ی بوخاری نه‌و ده‌گه‌یه‌نێ نایه‌ته‌که‌ مه‌ده‌نی بی،
له‌کاتیکه‌ سوره‌ته‌که‌ هه‌مووی مه‌که‌کی یه، پرسیار کردنه‌که‌ی قورەیشیه‌کانیش
هه‌ر نه‌و ده‌گه‌یه‌نێ که سوره‌ته‌که‌ مه‌که‌کی بی!

ئینو که‌تیر بۆ کۆکردنه‌وه له‌نیوان نه‌و دوو هه‌دیشه‌دا ده‌فهرموئ: نه‌م
نایه‌ته‌ دووجار نازل بووه؛ جارێکیان له‌مه‌که‌که‌و جارێک له‌مه‌دینه.

په‌یه‌ه‌ندی نه‌م کۆمه‌له‌ی نایه‌ته‌ به‌نایه‌ته‌کانی پێشه‌وه‌و نه‌وه‌یه: دوا
نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار باسی فرتو قیلێ کافره‌کانی کردو شیوه‌ی ته‌نگ پێ

هه‌لچنین و نه‌یه‌تدانیان بو پیغه‌مبهر ﷺ رونکرده‌وه، له‌وه‌پیشیش باسی نیلاهیات و پیغه‌مبهرایه‌تی و زیندوبونه‌وی کرد. نه‌مجار لی‌رده‌ا فەرمان به‌پیغه‌مبهر ده‌کا به‌گه‌وره‌ترین عیبادت دوا‌ی ئیمان که نو‌یژه. فەرمانی پی‌ده‌کا به‌نو‌یژ کردن و سهره‌نجامی رو‌ژی قیامه‌تیشی بو رونکرده‌وه ده‌فهرمو‌ی: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لَدُلُوكَ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ، إِنْ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ نه‌ی پیغه‌مبهر! نه‌و نو‌یژانه‌ی له‌سهرت فەرمانی که‌راون به‌ریک‌و پیکی نه‌نجامیان بده، خو‌تو ئوممه‌ته‌که‌ت پار‌یز‌گاریان به‌که‌زو نه‌رکان‌و مه‌رجه‌کانیان به‌ته‌وا‌ی تیدا نه‌نجام بده‌ن. که ده‌فهرمو‌ی: ﴿لَدُلُوكَ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ﴾ چوار نو‌یژ ده‌گریته‌وه نیوه‌پۆ، عه‌صرا مه‌غریب، عیشا. (دلوك) به‌مانا لادانی خو‌ره له‌نیوه‌راستی ئاسمانه‌وه بو لای خو‌رئاوا، نه‌و کاته‌ کاتی نو‌یژی نیوه‌پۆیه، (غسق اللیل) یش نه‌و کاته‌یه که دونیا به‌ته‌وا‌ی تاریک ده‌بی‌و (شفق الأحمر) سو‌رایی که‌نار ئاسمان نامین‌ی نه‌وه‌ش سهره‌تای کاتی نو‌یژی عیشایه. نو‌یژی (عه‌صرو مه‌غریب) یش له‌نیوانیان‌دا نه‌نجام ده‌درین. هه‌رچه‌نده‌ خیطابه‌که‌ بو پیغه‌مبهر ﷺ به‌لام ئوممه‌ته‌که‌یش ده‌گریته‌وه.

﴿وَقُرْآنَ الْفَجْرِ﴾ واته‌: نو‌یژی به‌یانیش نه‌نجام بده، نه‌وه نو‌یژی پینجه‌مه. کردار و گو‌فتاری پیغه‌مبهر ﷺ کاتی نو‌یژه‌کانی به‌ریک‌و پیکی رونکرده‌وه سهره‌تاو کو‌تایی کاتی هه‌موو نو‌یژیکی به‌و جو‌ره‌ی که نه‌مپۆ لای موسولمانان ئاشکراو عه‌یانه ده‌ست نیشان کردوه.

﴿إِنْ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ بی‌گومان قورئان‌خو‌یندنی به‌یانیان نو‌یژی به‌یانی فریشته‌ی شه‌وو فریشته‌ی رو‌ژ نا‌گیان لی‌یه‌تی و له‌کاتی شه‌م نو‌یژه‌دا فریشته‌ی شه‌وو رو‌ژ به‌یه‌ک ده‌گه‌ن، فریشته‌ی شه‌و ده‌یانه‌وی به‌رز بینه‌وه و فریشته‌ی رو‌ژیش دینه‌ خو‌اری، له‌و کاته‌دا که نه‌وان ئالو گو‌ر ده‌که‌ن نو‌یژی به‌یانی نه‌نجام ده‌دری، وه‌کوو له‌فهرمووده‌یه‌کی پیغه‌مبهر‌دا هاتوه‌و

ئیمامی نه‌حمه‌دو ئیرمیزی و نه‌سائی و ئیبنو ماجه له‌ئهبو هورپه‌یره وه
ریوایه‌تیاں کردوه، هه‌روا له‌صه‌حیحی بوخاری و موسلیمدا دووباره له‌ئهبو
هورپه‌یره وه ریوایه‌ت کراوه: که پیغه‌مبهر ﷺ فه‌رموویه‌تی فریشته نووسه‌رو
ده‌فته‌ر به‌ده‌سته‌کانی تایبته به‌کرده‌وه‌ی ئاده‌میزاد ئالو گوپ ده‌که‌ن؛
فریشته‌ی رۆژ دینه خوارو فریشته‌ی شه‌و ده‌پۆنه‌وه له‌کاتی نوێژی به‌یانی‌دا
یه‌کتر ده‌گرنه‌وه، هه‌روه‌ها له‌کاتی نوێژی عه‌صریش‌دا کۆده‌بنه‌وه جا که
فریشته‌ی شه‌و به‌جیتان دێلن و به‌رز ده‌بنه‌وه، په‌روه‌ردگار پرسیاریاں لی ده‌کاو
(بو خوشی زۆر باشتر ده‌زانێ) ده‌فه‌رموێ: که به‌نده‌کانمتان به‌جی هێشتن
خه‌ریکی چی بوون؟ نه‌وانیش ده‌لێن: خودایه! چینه لایان خه‌ریکی نوێژ کردن
بوون، به‌جیمان هێشتن خه‌ریکی نوێژ کردن بوون.

عه‌بدوللای کورپی مه‌سه‌عودیش فه‌رموویه‌تی نوێژی به‌یانی فریشته
ئیشکگره‌کان تی‌یدا کۆده‌بنه‌وه، جا فریشته‌ی شه‌و به‌رز ده‌بنه‌وه و فریشته‌ی
رۆژیش ده‌مینه‌وه.

هه‌ندیکیش پیاوان وایه مه‌به‌ست به‌وشه‌ی (مشهوداً) هه‌لنانی ئاده‌میزاده
بو ئه‌وه‌ی نوێژی به‌یانی به‌جه‌ماعه‌ت بکا واته: که مه‌لێکی زۆر ئاماده‌ی
نه‌نجامدانه‌که‌ی بن.

ئیمامی رازی ده‌فه‌رموێ: مه‌به‌ست به‌ (مشهوداً) لێره‌دا ئه‌وه‌یه:
ئاده‌میزاد ئاشاری ده‌سه‌لاتی خودا ده‌بینی، نیشانه‌ی کارسازی په‌روه‌ردگار
به‌دی ده‌کا، به‌چاوی خۆی ده‌بینی چون ئه‌و تاریکه شه‌وه ئه‌نگوسته چاوه
روناکی خۆر رایده‌مالێ، جیهان له‌تاریکیه‌وه ده‌که‌وێته حاله‌تی روناکیه‌وه،
نووستو به‌خه‌به‌ردێن هه‌روا گه‌لیک شتی تر ده‌بینی که دیاره‌ی ده‌سه‌لاتو
قودره‌تی خودان.

مامۆستا سه‌بیدیش له‌م باره‌وه ده‌فه‌رموێ: ئه‌م دوو کاته:
کاتی رۆژئاوا و کاتی شه‌و، کاتی شه‌ورابوردن و هاتنی رۆژ تایبه‌تمه‌ندی

خوځيان هه‌يه، له‌سمر دلّو د‌ه‌روون زوړ كاريگ‌ه‌رو س‌ه‌ره‌نج راكيشن، چونكه ش‌ه‌ودا‌ه‌ات‌ن‌و هيرش هيناني تاريكي، وه‌كوو روژبوونه‌وهو تاريكي رامالين ه‌ه‌ردو‌كيان جيگاي س‌ه‌ره‌نجن و دلّ تيان‌دا ده‌كمويته ترسو له‌رزوه ه‌ه‌ردوو كاته‌كه ش‌ويني تيفكرينو بير كردنه‌ون له‌ياساي بوونه‌وه: كه چاو تروكانيك له‌كار ناكه‌وي‌و راناوه‌ست‌ي. ئالم به‌يانيه‌دا له‌و كاته‌دا: كه ئاسو روناكي تيده‌كه‌وي، كره‌بايه‌كي هيدى هه‌لده‌بي، زينده‌وه‌ره‌كان به‌ئاگا دينه‌وهو جوو جوځيان تي ده‌كه‌ويته‌وه، قورئان خوځندو نوځوړدن له‌وكاتانه‌دا تايبه‌تمه‌نديو كاريگ‌ه‌ري خوځيان هه‌يه.

نه‌مجار ديت‌ه سمر ده‌ست نيشان‌كردني فهرزيكي تر: كه تايبه‌ته به‌پيغه‌مب‌ر خوځيه‌وه. ده‌فرموي: ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَهَجْدَ بِهِ﴾ ش‌ه‌و دواي نووستن، هه‌لسه ش‌ه‌ونوځو بكه، قورئاني تيدا بخوينه، نه‌مه يه‌كه‌م فرمانه ئاراسته‌ي پيغه‌مب‌ر كراوه بو نه‌نجامداني ش‌ه‌ونوځو ﴿نَافِلَةً لَّكَ﴾ زيده فهرزيكه له‌سمر توو له‌پينج نوځه‌كاني تر جودايه‌و تايبه‌ته به‌تووه. بو توو فهرزو پيوسته‌و بو ئومه‌ته‌كه‌ت سونه‌تو ته‌طووعه.

هه‌نديك ده‌لتن: ش‌ه‌ونوځو بو پيغه‌مب‌ر ﷺ به‌تايبه‌تي زيده طاعه‌ته، چونكه به‌نه‌صصي ثايه‌ت په‌روه‌دگار له‌به‌رودواي تاواني پيغه‌مب‌ر خوځ بووه، بو غه‌يري خوځي له‌ئومه‌ته‌كه‌ي زيده تا‌عت ده‌بيت‌ه كه‌فاره‌تي تاوانه‌كانيان. به‌لام ئيبنو جرير نه‌م رايه‌ي ره‌تكردوتمه‌وه، ده‌لي: چونكه پيغه‌مب‌ر ﷺ فرماني پي كراوه به‌وه‌ي داواي ليخوشبون بكا، وه‌كوو له‌شوينيكي تردا ده‌فرموي: ﴿وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا﴾ النصر/۳. هه‌روه‌ها له‌فرموده‌ي پيغه‌مب‌ردا هاتوه: كه روژانه زياد له‌سه‌د جار (استغفر الله)ي كرده، هه‌تا به‌نده زياتر له‌خودا نزيك بيت‌هوه زياتر لي‌ي ده‌ترسي، هه‌رچه‌نده خودا دلنياي كردي له‌وه‌ي كه له‌تاوانه‌كاني خوځ بووه، نه‌مه پله‌و مه‌قاميكه پياوي خوځي ده‌يزاني!!

ئەي پيغه مېهر! ئەوێ فەرمانمان پێ کردی ئەنجامی بدە ﴿عسی أن یبعثک ربک مقاماً محموداً﴾ بۆ ئەوێ رۆژی قیامت کە زیندومان کردیسەوێ مه قامی سوپاسکراوت پێ ببەخشین، هەموو دروستکراوان سوپاست دەکەن، زۆری زانیانی تەفسیر پێیان وایه: ئەو مه قامه موحموده کە به پيغه مېهری ئیسلام دهبەخشێ پلهوپایه شەفاعه تی گهوره یه بۆ رزگار کردنی ئاده میزاده کانی دهشتی مه حشره لهو ناره حه تی و مه ترسییه تی یدان. نه سائی و حاکمو کۆمه لێکی تریش له حوذه یفه وه ریوایه ت ده کەن: کە فەرموویه تی: (پهروه ردار هەموو ئاده میزادان له ساری مه حشره دا کۆ ده کاته وه، دهنگی بانگ لێ کردنی بانگمه ده بیسن چاو ده یان بینێ، هەموویان روتو پێ خاوسن، چۆن دروست کراون ئاوا، هەموویان به پتیه، بێ خوستو نست، کەس قسه ناکا مه گه ر ئیزن وه ر بگرێ، ئا لهو کاته دا بانگ له پيغه مېهر ده کری: نهویش له وه لام دا ده فەرموئ: (البیک وسعدیک، والخیر فی یدیك، والشر لیس الیک، والمهدی من هدیت وعبدک بین یدیك، وربک والیک، لا ملجأ ولا منجی منك الا الیک تبارکت وتعالیت سبحانک رب البیت) ئا ئەمه یه مه قامی مەحمود.

له صدحیحی بوخاری دا فەرمووده یه ک له ئیبنو عومه روه ریوایه ت ده کا ده فەرموئ: (ان الناس یصیرون یوم القیامة جثاً، کل أمة تتبع نبیها تقول: یا فلان! اشفع حتی تنتهی الشفاعة الی النبی ﷺ فذلک یوم یبعثه الله المقام المحمود)^(۶).

ئیمامی موسلیم له صدحیح هکده فەرمووده یه ک له ئه نه سه وه ریوایه ت کردوه. ده فەرموئ: پيغه مېهر بۆی باس کردین و فەرموئ: (اذا کان یوم القیامة ماج الناس بعضهم الی بعض فیأتون آدم فیقولون له: اشفع

(۶) بوخاری لعبابی تفسیردا (باب ۱۱) ژماره ی فەرموده ی (۴۷۱۸) ریوایه تی کردوه. وشه ی (جثاً) به مانا کۆمه ل کۆمه ل دێ.

لذريتک فيقول لست لها، ولكن عليكم بابراهيم عليه السلام فانه خليل الله،
 فيأتون فيقول لست لها، ولكن عليكم بموسى فانه كليم الله فيؤتى
 موسى فيقول لست لها ولكن عليكم بعيسى عليه السلام فانه روح الله وكلمته،
 فيؤتى عيسى فيقول لست لها، ولكن عليكم بمحمد ﷺ فأوتى فأقول أنا
 لها).^(۷)

نیمامی بوخاری له جابیری کوری عبدولاوله فرموده‌یه‌ک ریوایت ده‌کا
 ده‌لی: پیغهمبر ﷺ فرمودی: (من قال حين يسمع النداء، اللهم رب هذه
 الدعوة التامة والصلاة القائمة آت محمد ﷺ الوسيلة والفضيلة وابعثه
 مقاما محمودا الذي وعدته حلت له شفاعتي يوم القيامة).^(۸)

نیمامی تیرمینی له‌نبر سه‌عیدی خودرییوه ریوایت ده‌کا؛ ده‌لی:
 پیغهمبر ﷺ فرمودی: (أنا سيد ولد آدم يوم القيامة ولا فخر، وبیدي
 لواء الحمد ولا فخر، وما من نبي يومئذ آدم فمن سواه الا تحت
 لوائي).^(۹)

وشه‌ی (عسی) له‌زاراوه‌ی عمره‌بی‌دا بۆ ره‌جاو به‌ته‌ما‌بوونه به‌لام لی‌ره‌دا
 بۆ وجوبو ته‌تکید دی.

نه‌مجار به‌بۆ‌ته‌ی فرمان‌کردن به‌پیغهمبر ﷺ به‌کۆچ‌کردن بۆ مه‌دینه.
 فرمان به‌ پیغهمبر ده‌کا که له‌په‌روه‌ردگاری خۆی بیاریتموه: که له‌دونیاو
 قیامت‌دا پله‌و پایه‌ی باشی پی به‌خشی. ده‌فرمودی: ﴿وقل: رب أدخلني
 مدخل صدق وأخرجني مخرج صدق﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د له‌خودا بیاری‌په‌وه‌و
 بلێ خودایه! له‌دونیاو قیامت ده‌رچونو داخل بوونم په‌سند بی، چونه‌ ده‌رم

(۷) صحیح مسلم کتاب‌الایمان (۳۱۶/۱۹۳) باب (۸۴).

(۸) صحیح بوخاری له‌باسی ته‌فسیردا (۴۷۱۹) باب (۱۱).

(۹) نیبنوماجه له‌(الکتاب‌الزهد) دا ژماره (۴۳۰۸) باب (۳۷). نیمامی نه‌محمد له‌(المستند) دا ژماره

۱۰۹۸۷) دا.

له مه ککو داخل بوونم به شاری مه دینه جیگای ره زامه ندی تو بی. هه موو
شتیکم به راستی بیو راسته قینانه نه نجامی بدهم، له دونیا ده رچوونمو داخل
بوونم به گور ده رچوونم له گور داخل بوونم به دهشتی مه حشر په سندنو
راسته قینه بی، جیگای ره زامه ندی تو بی. ریزم لی بگری، پلهو پایم به رز
بکه یته وه.

﴿واجعل لي من لذنك سلطاناً نصيراً﴾ خودایه! به لگمو نیشانه ی به هیزم
پی بیه خشه، هیزو توانای مادیو معنه ویم بده ری بتوانم به سهر ناحه زانم دا
زال بیم، نایینه کهم به جیهان دا بلاو بیته وه، تاریکی کوفرو بی دینی رامالم.
له راستی دا خودا دوعاو نزاکانی پیغه مبه ری گیرا کرد: خودی پیغه مبه
خوی له دهستی کافره کان پاریزراو بوو دهستی دوزمنانی لی دور خسته وه...
وه کوو ده فرموی: ﴿والله يعصمك من الناس﴾ المائدة/۶۷، نایینی
به جیهان دا بلاو بوو وه به سهر نایینه کانی تر دا زال بوو وه کوو ده فرموی:
﴿ليظهر على الدين كله﴾ التوبة/۳۲، فرمانی هایی جیهانیان دهست که وتو
هر نهوانیش سهر که وتوون، وه کوو ده فرموی: ﴿فان حزب الله هم
الغالبون﴾ المائدة/۵۶، یان ده فرموی: ﴿ليستخلفنهم في الارض﴾ النور/۵۵.
هه لبه ته داوا کردنی پیغه مبه ﷺ بو ده سلاتو فرمانی هایی بو نه وه
نه بوه جهزی له ده سلات بووی، به لکوو بو پاریزگاری نایینو سنوره کانی،
چونکه پیوسته حق هیزو توانای هه بی بو به رنگار بوونه وهی ناحه زانی. بو
لابردنی کوسپو ته گهری که ده خرینه پیشی، بزیه له نایه تیکی تر دا
په روه ردگار ناردنی پیغه مبه ران و ناردنی نامه ی ناسمانی بزیان ناویتی نازل
کردنی ماده ی ناسن کرده: که که ره سه ی هیزو توانای لی پیک ده هیئری.
وه کوو ده فرموی: ﴿لقد ارسلنا رسلنا بالبينات، وانزلنا معهم الكتاب
والميزان ليقوم الناس بالقسط، وانزلنا الحديد فيه باس شديد ومنافع
للناس... الآية﴾ الحديد/۲۵.

له ئیمامی عوسمانه وه ریوایت کراوه ده فمرموی: (ان الله لیزع بالسلطان مالا یزع بالقرآن) واته: جاری وا هدی به هوی هیزو ده سه لاتمه و جله وگیری له نه نجامدانی تاوانو بلاویونه وهی فساد ده کری: که زور جار شه و کاره به همره شه و ته ماع بهرنانی قورئان نایه ته دی.

نه مجار همره شه له کافره کانی قوره یش ده کاو ده فمرموی: ﴿وقل جاء الحق وزهق الباطل﴾ نهی موحه مهده به موشریکه کان بلی: حه قو راستی که ئیسلامه له خوداوه هات، قورئانی پیروزو ئیمانی راستو زانیاری به سوود له خوداوه هاتوه، ده بی بجه سپی، به تال که بتپهرستی و بیدینی به جیگای نایته وه پوچاوه یه و نابی بمینی. ﴿ان الباطل کان زهوقاً﴾ بیگومان به تال پوچاوه و بی نموده و قه لاچۆ کراوه. وه کوو له شوینیکی تردا ده فمرموی: ﴿بل تقذف بالحق علی الباطل فیدمغه، فاذا هو زاهق﴾ الانبیاء/۱۸.

بوخاری و موسلیمو تیرمیزی و نه سائی له عه بدوللای کوری مه سعوده وه ریوایت ده کهن ده فمرموی: رۆژی فه تحی مه که که پیغه مبه مر ﷺ چوه ناو شاره وه له ده وری کابه ده (۳۶۰) سی سده و شه صت بت هه بوو ئیتر پیغه مبه مر ﷺ داریکی به ده سته وه بوو، به داره که تی وهی ده ژنیزو ده یفه رموو: ﴿جاء الحق وزهق الباطل، ان الباطل کان زهوقاً﴾ هه روا ده یفه رموو: ﴿جاء الحق وما یبدئ الباطل وما یعید﴾ سبا/۴۹.

حافیظ نه بو یه علاو له جاییری کوری عه بدوللاوه ریوایت ده کا: ده لئ: له خزمهت پیغه مبه مردها چوینه ناو مه که که وه له ده وری کابه سی سده و شه صت بت هه بوو، له جیاتی خودا په رستشیان بۆ ده کرا پیغه مبه مر ﷺ فهرمانی کرد به شکاندنیان هه موویان به ره و ده م خزانو تی کشکێران. جا پیغه مبه مر ﷺ نه م نایه ته ی ده خوینده وه ﴿جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقاً﴾.

به لئ به تال جیگیر نابی، پایه دار نابی، چونکه هۆکاری مانه وهی تیدا نه، هۆکاری مانه وهی کاتی و لهرزۆکن، ده ره کین، بنه ره تی نین هه ره له گه ک

پیغه مبسر ﷺ له فرمو: «یه کی دا: که ده یله می ریوایه تی کرده ده فرموی: (من لم يستشف بالقرآن فلا شفاء له)»^(۱) که سیک له قورئان دا شیفای ده ست نه که وی شیفای نیه.

﴿ولا يزيد الظالمين الا خسارا﴾ بیستنی قورئانو ځیونده وهی بۆان دوور که و تنه وه له ریگای راستو نیمانه ینان بۆ کافرو سته مکاران زیاد ده کا. چونکه کوفرو بی دینی له ناخیان دا ره گی دا کوتا وه، دلّیان له وهرگر تنی حق مؤر کرا وه، پی پی سود به خشو به هره مند نابن. وه کوو له شوینی کی تر دا ده فرموی: ﴿قل: هو للذين آمنوا هدى وشفاء، والذين لا يؤمنون في آذانهم وقر، وهو عليهم عمی، اولئك ينادون من مكان بعيد﴾ فصلت/ ۴۴. یان ده فرموی: ﴿فاما الذين آمنوا فزادتهم ايماناً وهم يستبشرون. واما الذين في قلوبهم مرض فزادتهم رجساً الى رجسهم وماتوا وهم كافرون﴾ التوبة/ ۱۲۵.

قورئانی پیروژ (حبل المتین) ه دلّه کان به خدا وه پدیوه ند ده کا نارامی وه ست کردن به پاریزگاری چاودیری ده کا.

قورئان شیفای دهر دی هوه سبازی وژدی وچروکی وحه سودییه. شیفایه بۆ عه قل؛ ناهیلّی بیرو بۆ چونی شپړیوی و شه طه طی تی بکه وی. له ده رده سامنا که کان ده پیاریزی، مشو مائی ده کا بۆ شه وی له مهیدانی خوی دا به نازادی پهل بهاری و نامانجی پیروژ به ده ست بی نی.

شیفایه بۆ دهر دی کومه لایه تی؛ شه دهر دانه ی کومهل داد وړزینن تی کی ده دن، ده پروخینن. که وایی هر که سیک، هر کپرو کومه لیک له قورئان دا دهرمانی دهر ده کانی نه دوزیتفه وه شه شیفای نه خوشیه کانی ده ست ناکه وی!! هر کاتیک ئاده میزاد به بی شیفو ره حمه ت بهر لّلا بکری هه و او هه وه سی خوی ربهری بن شه له حاله تی خوشی و خوشگوزه رانی دا سپله و

(۱۰) نینو ماجة له کیتابی (الطب) دا ژماره (۲۵۰-۱) باب (۲۸) (الاستشفاء بالقرآن) ریوایه تی کرده.

پینه زانه، له حاله تی تهنگو چه له مو ناخوشی دا هیوا برارو مه نیوسه
 له ره حمه تی خودا. وه کوو ده فرموی: ﴿وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ
 وَنَآىٰ بِنَاحِيهِ﴾ همر کاتی نازو نیعه تمان به سر ناده میزادا رشت، رزقو
 روژیمان پی دا، له شساغی و دلخوشیمان پی به خشی له جیاتی نه وه ی
 سوپاسگوزار بی پشت له طاعه تی خودا هه لده کا، روی خوی وهرده گپړو دوور
 ده که ویتوه. ﴿وَإِذَا مَسَّ الشَّرَّكَانَ يَتُوسَّأُ﴾ همر کاتی نه خوشی و به لاو
 موصیبه تی توش بین، له جیاتی نه وه ی به صبرو نارام بی، ره شبیزو غه مبارو
 خه میده هیوا برارو ده بی له زیانو به ته وای ده پوخی! ثالیره دا نرخی نیمان
 وهرده که ویتو، خاوه ن باوهر له کاتی خوشی و کامه رانیدا شوکرانه ژمیرو
 سوپاسگوزارو مل که چ بز فرمانی خودا، له کاتی تهنگو چه له مه شدا
 به صبرو نارام وره به رزه و به هیوای رزگار یوونه و ناو مید نابی. نمونه ی نه م
 نایه ته نایه تیکی تر که ده فرموی: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَا لِحِجَبِهِ
 أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا، فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ، مَرَّكَانَ لَمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ ضُرِّ مَسِّهِ،
 كَذَٰلِكَ زَيْنٌ لِّلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ یونس/۱۲. یان ده فرموی: ﴿وَلَنُنْزِلَنَّ
 اَذْقَنَّا الْإِنْسَانَ مِمَّا رَحْمَةً، ثُمَّ نَرْعَاهَا مِنْهُ، أَنَّهُ لَيْتُوسَ كَفُورٍ، وَلَنُنْزِلَنَّ
 نَعْمًا بَعْدَ ضُرِّهِ مَسَّتِهِ، لِيَقُولَنَّ: ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي، أَنَّهُ لَفَرِحَ
 فَخُورٍ﴾ هود/۹-۱۰.

نه مجار نه وه ده چه سپینی: که هه موو فردیک، هه موو کو مه لیک
 به گویره ی ری و ره سمی خوی کار ده کا پاداشو سزای نه و کارو کر هه وانه و
 حوکم ده ربار هیان عاتید به خودایده و بز خوی ده زانی شیوای چین. ده فرموی:
 ﴿قُلْ: كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ﴾ نه ی موحه ممه د! پیان بلای: همر که سه
 به گویره ی ویستو بیرو بزچونی خوی کار ده کا. چو ن بیر ده که نه وه و چو ن
 هه لسو که ووت ده که ن با بیکن ﴿فَرَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِمَن هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا﴾ خودا:
 نیوه ی له نه بووه و به دیهیناوه. له هه موو که س باشت ده زانی چ ربازیکن

راستو گونجاوهو خودا په‌سندو هه‌قتامیزه سزاو پاداشی هه‌موو کرد وه‌یه‌کتان ده‌داتهوه.

نمونه‌ی ئهم ئایه‌ته ئایه‌تیکی تره که هه‌فرموی: ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ: اَعْمَلُوا عَلٰی مَكَانَتِكُمْ اِنَّا غَامِلُونَ، وَانْتَظِرُوا اِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ هود/۱۲۱-۱۲۲.

ئهمجار هه‌ر له‌روانگه‌ی په‌لپو بیانوی نابه‌جیوه که له‌پیغه‌مبه‌ریان ده‌گرتن پرسپاری چۆنیه‌تی گیانیان لی کرد: جا ئهم پرسپاره له‌لایه‌ن قورە‌یشیه‌کانه‌وه بووی به‌ته‌گبیری جوله‌که‌کان، یان هه‌ر راسته‌وخۆ له‌جوله‌که‌کانه‌وه بووی. ئه‌مه‌ش له‌سه‌ر ئهم رایه: که ده‌لین: ئهم ئایه‌ته‌وه حه‌وت ئایه‌تی دوا‌یی مه‌دینه‌یی‌ین..

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ئه‌وانه پرسپارت لی ده‌که‌ن ده‌رباره‌ی چۆنیه‌تی روح، چیه‌و چۆنه‌؟!

﴿قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي﴾ له‌ولام‌دا بلێ: (روح) شتیکه له‌کاری خودای من. به‌فرمانو دروستکردنی ئه‌وه به‌دی هاتوه‌وه نامادییه، زانیسی چۆنیه‌تی‌که‌ی عائی‌د به‌خودایه‌و جگه له‌ئه‌وه که‌س هیچی لی نازانی، ئیه‌وه شتی‌ک نه‌یه‌ته‌وه ناو چوار چۆه‌ی هه‌واستانو عه‌ق‌لتان په‌ی پی نه‌با، نایزانن، له‌شته‌و مادییه‌کانیش ته‌نیا هه‌ندی دیارده‌وه وه‌صفه‌کانیان هه‌ست پی ده‌که‌ن؛ وه‌کوو ره‌نگ‌و تامو ده‌نگ‌و بۆزو جه‌و جو‌لو گه‌رمی و ساردی، شتی‌ک ناماددی بی وه‌کوو (روح) ئیه‌وه هیچی لی نازانن.

زانایانی ئیسلام ده‌رباره‌ی گیان (روح) چه‌ند رایه‌کیان هه‌یه: ئه‌وه‌ی له‌دل‌دا جی‌گای ده‌بیته‌وه دوو ره‌ئیه:

۱- ئیمامی رازی ئیبنولقه‌ییم له‌کتی‌بی (الروح) دا پی‌یان وایه: روح جیسم‌یکی نوورانی زینلوی جه‌و جو‌لو کاره‌وه به‌شی‌که له‌عالمی بالا، سروشتی جوداوازه له‌گه‌ل ئهم لاشه‌ی تی‌یدایه. به‌ناو ئه‌وه جه‌سته‌دا بلا‌بوته‌وه وه‌کوو بلا‌بوونه‌وه‌ی ئاو به‌ناو گو‌ل‌دا. یان چه‌وری له‌ناو زه‌یتون‌دا، یان ئاگر له‌ناو

خه لوزدا گۆزانی به سمردا نایمو وردو خاش ناکری، که لکی بۆ جهسته هه یه و
که په یوه ندی پتیه کرد ژیا نی پتیه ده به خشی به مهرجی قبوولی نه و فه یضو
فه ره بکاو شتیگ نه بی بیته وه به ره به ستو نه هیلێ پیدایه بلاو بیته وه.

۲- نیمامی غه زالی و راغیبی نیصفه هانی ده لێن: روح نه جیسمه
نه جیسمانیه، په یوه ندی به به ده نه وه په یوه ندی ته دبیره به کار هینانه.

له کۆتایی نایه ته که دا جهخت له سهر په ی نه بردنی ئاده میزاد به چۆنیه تی
روح ده کاته وه ده فه رموی: ﴿وَمَا أَوْتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ تیه نه ی
ئاده میزادینه! نه ندا زه یه کی کهم نه بی زانیاریتان نه درا وه تی به و زانیاریه
که مهش هه رگیز ناتوانن بزائن روح چیه و چۆنه. سهرچاوه ی زانیاری تیه
ههسته کانتانن نه وه نه یه ته بهر جاسوسی ههسته کانتان نازانن چیه.

سهر ناسایی قورنان

وَلَيْنَ شِئْنَا لَنذَٰهَبَنَّ

بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾

إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾ قُلْ

لَئِنْ أَجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَيَّ أَن يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ

لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ

صَرَفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ

إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

«رِبَّارِهِی سَبَبُ نَزُولِی نَایه‌تی (۸۸) ﴿قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ... الْاٰیة﴾ نَبِیْنُو نِیْسَحَاقُو نِیْبِنُو جَمْرِیْرِ لَهْ نِیْبِنُو عَهْ یَاسَهَو» رِیوایه‌ت «ه‌کهن ده‌فهرموی: سه‌لامی کوری میشکه‌می جول‌که سه‌ناوی زوری‌هی جول‌که کانه‌وه هاته خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر ﷺ وتی: نه‌ی موحه‌مه‌دا چون نِیمه شوین تو بکه‌وین؟ نه‌تو رو ناکه‌یته رو‌گهی نِیمه؟ نه‌م کتیبه‌ی هی‌ناوته نِیمه هیچ رِیکو پیکیه‌کی تیدا نابینن، زور بی سهرویه‌ره، نامه‌یه‌کی وه‌کوو ته‌ورا‌تمان بو بی‌نه ناوا رِیکو پیک بی، کتی‌یکمان بو بی‌نه تی‌ی بگه‌ین، نه‌گینا نِیمه ده‌توانین کتی‌بی وه‌کوو هی تو بی‌نین.. نِیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی: ﴿قُلْ: لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰی اَنْ یَّاتُوْا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا یَسْاْتُوْنَ بِمِثْلِهٖ﴾ ناردده خواری.

په‌یوه‌ندی نه‌م نایه‌ته به‌هی پیشه‌وه له‌م روه‌ویه: دوا‌ی شه‌وی په‌روه‌ردگار منه‌تی خوی نواند به‌سهر پیغه‌مبه‌را به‌وه: که وه‌حی بو سهر نازل کردوه، قورثانی بو ناردوه: که شیفایه بو ئاده‌میزاد، منه‌تی به‌سهر‌دا ده‌کا: که قورثان به‌پار‌یزراوی ده‌هیلتیه‌وه، که‌س ناتوانی که‌لامی وا به‌ینی و بیخاته روو. ده‌فهرموی: ﴿وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِیْ اَوْ حِیْنَا اِلَیْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَیْنَا وَکِیْلًا﴾ سویند بی نه‌گهر بمانه‌وی شه‌و تو‌زه زانیاری‌هی پیمان داوی: شه‌و قورثانه‌ی به‌نیگا بزمان ناردوی له‌ناو دل‌و ده‌روون‌دا له‌ناو په‌ر کاسیتو شری‌تا ده‌مانس‌په‌وه ناسه‌وار‌یکمان له‌لا نه‌ده‌هیشتنه‌وه، وه‌کوو حاله‌تی پیشوومان لی ده‌کردنه‌وه: که نه‌تانه‌زانی نامه‌ی قورثان چیه‌و نِیمان چیه‌! بی‌گومان په‌روه‌ردگار ده‌توانی که له‌نکاویک نه‌م قورثانه له‌سهر دل‌ه‌کان هه‌لبگری‌و له‌ناو کتی‌بان‌دا بیس‌پرتیه‌وه. ﴿ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَیْنَا وَکِیْلًا﴾ نِیتر شه‌و کاته تو که‌ست ده‌ست ناکه‌وی یارمه‌تیت بدا شه‌و زانیاری‌هی لی‌ت سه‌ندراوه‌ته‌و «بوت بی‌نیتیه‌وه، که‌س ناتوانی به‌رگری‌ت لی بکاو نه‌هیلتی شه‌و کار» نه‌نجام بده‌ین. ﴿اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَّبِّكَ﴾ به‌لام ره‌حمه‌تو به‌زه‌یی خودای

تویه: که نهو ویستهی نهبوو نهو کارهی نه نجام نه داوه نایدا. ﴿ان فضله کان علیک کبراً﴾ بیگومان فاضلو به خششی خودا به سمر تودا زورو بی نه ژماره، کردویتی به گموره ترین و ریزدارترین تاده میزاد، مه قامی مه حمودی بو دانای، قورثانی پیروزی بو ناردوی، فیتری کردوی چون به خه لکی رابگه یه نی.

حاکیمو به یه قی و طبعه رانی سه عیدی کوری مه نصوور له ئیبنو مه سعوده ریوایه ده کهن؛ ده لی: (نهم قورثانهی ئیستا له بر ده ستاندا یه له وانده له ناوتاندا هه لگه ریته وه مه حف بیته وه، و ترا: چون لیمان هه ندریته وه، خو نه وه تا له دلو هه روونماندا چه سپاندویه تی، له ناو په ره و کتیبدا نووسیومانه ته وه؟؟ فیتری بوینو فیتری مندا له کانمانی ده کهن؛ نه وانیش فیتری نه وه ی خویانی ده کهن، هه روا هه تا روژی قیامه ت!! نه ویش فهرمووی: له شه ویکدا هه رچی له ناو دلو ده رووندا هه ده له ناو په ره و کاغه زو کتیبدا چه سپاو هه موو ده سپریته وه کهس هیچی لی نازانی و هه موویان وه کوو نازه لیان لی به سمر دی).

له ریوایه تیکی تر دا هاتوه ده لی: تاده میزاد هه موویان هه ژار ده کهن: واته له باره ی قورثانه وه. نه مجار ئیبنو مه سعود نایه قی ﴿ولئن شئنا لنذهبن بالذی او حینا الیک﴾ خوینده وه.

قورطویی ده فهرمووی: نهم هه دیشه ئیسناده که ی صه حیه وه له ئیبنو عومه ره وه ریوایه تکراره فهرموویه تی: قیامه ت را نابی هه تا قورثان نه چیته وه نهو شوینه ی لیوه ی نازل بووه. (لَهُ دَوِيٌّ كَدَوِيٍّ النَّحْلِ) ویزه یه کی لی دی وه کوو ویزه ی هه نگ. په ره ردگار لی پرسیار ده کا: نه وه چیته؟ ده لی خودایه! له توه رویشتمو بو لای تو دیمه وه، ده مخویننه وه کارم پی ناکهن. هه خویندریمه وه کارم پی ناکهن. ^(۱۱)

(۱۱) ته فسیری قورطویی ج ۵/ ۳۰-۳۱ لوتدا هه دیشه که ی حوزیفه دینی ده کاته شاید بو نهم باسه. که سیک ده یوه ی بابی بگه ریته وه.

به‌کورتی :

ئاده‌میزاد لهم سهرزه‌وییه گه‌لئیک زانیاری به‌ده‌ست هیناوه به‌لام
له‌ئاستی مه‌سه‌له‌ی (روح‌دا) «سه‌وه‌سانه، نازانی چیه، له‌کوئو» هاتوو، چون
هاتوو، چون ده‌روا، بۆ کوئ ده‌چی، مه‌گهر خودا شتیکی لهم باره‌وه فیر بکا.
ههرچی له‌قورئاندا هاتوو زانیاری راستو دروسته چونکه له‌خودای زاناو
داناوه هاتوو، نه‌گهر مه‌یلی بوايه به‌ره‌ی ئاده‌میزادی لی بی به‌ش ده‌کرد.
ئهو نیگایه‌ی بۆ پیغه‌مبه‌ری ناردو «ده‌یبر» وه به‌لام ره‌حمه‌تو فه‌ضلی
خودایه: که شتی وای نه‌کردوه.

به‌لکوو قورئانی بۆ ناردون، ده‌یه‌یلئیه‌وه، پارێزگاری ده‌کا، ئاده‌میزاد
به‌هۆی ئهم قورئانه‌وه هه‌میشه له‌نیعمه‌مه‌ت و ره‌حمه‌تی خودادان. قورئان دیاری
ئاسمانه بۆ زه‌وی، دیاری په‌روه‌ردگاره بۆ ئاده‌میزاد «له‌هیچ رویه‌که‌وه» به‌تال و
پوچ توخنی ناکه‌وئ، زانیارییه‌کانی هه‌موو راستو حه‌قن، سه‌رچاوه‌ی
زانستو زانیارییه، نامه‌ی هیدایه‌تو رێنمویی کردنی ئاده‌میزاده.

جا وه‌کوو روح نه‌پێنی‌یه‌کی خودایی‌یه‌و جگه له‌خودا کهس په‌ی پێ نایا
نازانی چیه، قورئانیش که‌لامی زاتی په‌روه‌ردگاره‌و کهس ناتوانی که‌لامی ئاوا
بخاته‌روو، ناتوانی نمونه‌ی ئهو قورئانه‌یان ده‌سوره‌تی ته‌نانه‌ت کورت‌ترین
سوره‌تیش بپێن: ته‌حه‌ددایه‌که‌وه هزارو چوار سه‌دو ئه‌وه‌نده ساله راگه‌یه‌نراوه
به‌گوێچکه‌ی ئاده‌میزاددا دراوه، ده‌سه‌وه‌سان بوونو نه‌یان‌توانیو «ئهو
ته‌حه‌ددایه له‌سه‌ر خۆیان لابه‌رن. ناشتوانن!

﴿قل: لئن اجتمعت الانس والجن علی أن یأتوا بمثل هذا القرآن
لایأتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض ظهیراً﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌ته‌حه‌داوه
به‌و موشریکانه بلێ: نه‌گهر هه‌موو ئاده‌میزادو جندۆکه کۆبینه‌وه «یه‌ک بگرنو
پشتگیری یه‌کتر بکه‌ن، له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی وێنه‌ی ئهم قورئانه بپێنه‌کایه‌وه،
که‌لامیکی ئاوا به‌لیغو فه‌صیحو ریکو پیک بپێن، نایه‌پێن، ناتوانن بیه‌پێن،

با هم موو ناده میزادو جندوکه، هیژو توانای خوین بخنه گه پرو خه ریک بن یارمه تی یه کتر بدن بۆ هینانی که لامیکی ئاوا، بیگومان ده سه و سه سان ده بنو بۆرده خوینو هیچیان بۆ ناکری.

نهم قورئانه وشمو رسته یه کی ئاسایی نیه، جندوکه و ناده میزادان بتوانن لاسایی بکه نه وه، به لکوو نه مه شاکاری دهستی پهروه ردگاره، ناده میزادو غهیری ناده میزاد ناتوانن لاسایی بکه نه وه و کتییی ئاوا بخنه رو، نه میش وه کوو گیان، کاریکه له کاری خوداو مه خلوقات ناگه نه ئاستیک بتوانن نمونه ی بهینن، دهی جا با عه لمانی و مولحیدو موشریکو هاوه لانیان هه ر له ورگی خوین بدن، با هه زارانی وه کوو ئیبنو راوه ندی و نه وانه ی نه مرۆ وه کوو مشکی خله خانه و جرجی ناو زبانه کان له ژیر دروشمی جۆراو جۆردا گه زاف ده کیشنو تانه و ته شمر ده گر نه نایینی ئیسلامو بهرنامه که ی و ده یانه وی به چاوه راو، به فوو نووری خودا بکوژینه وه. با سه ری خوین له بهر دی ره ق بدن، ته مه نی خوین به ییوه و ده به سه ر بهرن!

خوینه ری هیژا! قورئان بهرنامه ی ژبان، بهرنامه یه کی بی نمونه ی ژبان، بهرنامه یه که یاسای سروشتی تیدا بهرچاوه گیراوه. قسه له گه ل نه فسی ناده میزاده کان ده کا، به کاری هم موو بارو زروقیکی ناده میزاد دی. بۆ هم موو ته نگه زیه ک حه لی شیاوی پییه، یاسای سروشتی گونجاوی بۆ هم موو موشکیله یه ک داناوه. بۆ هم موو ده ردیک ده رمانی پییه، ده رمانی بنبر که ر! عیلاجی شافی، نه ک گولاجی کاتی! ده رمانه کانی عیلاجن گولاج نین!!

که وایی نیعجازو سه رئاسایی قورئان هه ر له باره ی نه ظه و مه عناوه نیه به لکوو له روی یاسا و مه نه ه جیشه وه سه رئاسایه، له هه موو روئیکه وه سه رئاسایه!!!

﴿ولقد صرفنا في هذا القرآن من كل مثل فأبى أكثر الناس الا كفورا﴾

بیگومان له قورئانه دا هم موو مه ثله یه کمان شه نو که و کردوه. هه موو

مانایه کی جوانمان بۆ هینانوان که له جوانی و ناوازیی دا وه کو پهنه مه شمل وان به هه موو جوړیک مه به سته کانمان دووباره و سی باره کردوونه وه. هه جار وه به نوسلوپیک به شیوه و شیوازییک؛ جاریک به کورتی و چه لیک به دریزی و ده میک به شیوه یه کی نه کورت و نه دریز، نهو به لگه و نیشانانه مان به گوی دا داون حقو راستیمان بۆ شی کردوونه وه، چیرۆکو سه رگورشته ی جیا جیا مان بۆ گیراونه وه، ترساندومانن هه لمان ناوان، فه رمانمان پیگردون، جله و گیریمان ئاراسته کردون، باسی خوشی به هه شتو ناخوشی دوزه خمان بۆ کردون، قارو غه زه بی خودامان بۆ باس کردون، بۆ نه وه ی به خوتان دا بچنه وه پهنو عیبه رت وه ربرگرن.

که چی و پرای نه وه ﴿فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا﴾ زوریه ی موشریکه کانی مه ککه و هاو وینه کانیان له جیاتی نه وه ی پهنه نامیز ببزو عیبه رت وه ربرگرن، زیاتر سوور ده بن له سه ر کوفرو بی دینی و ئینکار یکردنی حقو ره تکردنه وه ی نایینی راستو به روخته نه وه ی پیغه مبه ر ﷺ.

پیشنیارو په لپی موشریکه کان

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ

الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَعِنَبٍ

فَتَفْجِرَ الْآلَنْهَرَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا

زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسْفًا أَوْ تَأْتِيَ بَالِلَهُ وَالْمَلَكَةِ قَيْلًا ﴿٩٢﴾

أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرَفٍ أَوْ تَرْفِقَ فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ

لِرُقِيَّكَ حَتَّىٰ تُنَزَّلَ عَلَيْنَا ۖ كِتَابًا نَقْرُؤُهُ ۚ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ ۖ هَلْ
كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾

ئیبینو جهریر له‌ئیبینو عبباسه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌فه‌رموئ: پیاماقولانی قورپه‌یش له‌لای کابه‌ کۆبوونه‌وه، وتیان: بنی‌ن به‌دوو موحه‌مه‌دا هه‌ندئ مشتو مپی له‌گه‌ل‌دا بکه‌ن، تا بیانوتان ده‌ریاره‌ی نه‌میئ، ناردیان بۆ لای وتیان: نه‌وه ریش سپیانی قورپه‌یش گردبوونه‌وه بۆ نه‌وه‌ی هه‌ندیک قسه‌ت له‌گه‌ل بکه‌ن، نه‌ویش ته‌شریفی به‌گورجی هات وه‌یزانی گۆرانکارییه‌ک به‌سه‌ر هه‌لوئستیان‌دا هاتووه‌!

وتیان: نه‌ی موحه‌مه‌دا! وه‌للاهی ئیبه‌ نه‌مان بیستووه‌و نه‌مان دیوه‌ که‌س له‌عەرب وه‌کوو تو ئاوا‌ی له‌گه‌لی خۆی کردبئ، جئبو به‌باوکتو باپیران ده‌ده‌ی، ره‌خنه‌ له‌ئایینه‌که‌یان ده‌گری، گالته‌ به‌بیرو هۆشیان ده‌که‌ی، دووبه‌ره‌کیت تیدا ناوینه‌وه‌، یه‌کیه‌تی ته‌بابی ئیوانمان لیک پچراوه‌! ئیبه‌ نازانین چیت ده‌وی؟ نه‌گه‌ر مه‌به‌ستت مالو سامانه‌و بۆ نه‌و! وا ده‌که‌ی ده‌وله‌مه‌ند ببی، نه‌و! وه‌ره‌ واز له‌و هه‌لوئسته‌ی خۆت بینه‌، هینده‌ت مالو سامان ده‌هینی له‌هه‌موومان ده‌وله‌مه‌ندتر ببی.

نه‌گه‌ر دارای ریزو گه‌وره‌یی ده‌که‌ی ده‌تکه‌ینه‌ گه‌وره‌و سه‌روکی خۆمان. نه‌گه‌ر نه‌م حاله‌ته‌ت له‌ئاکامی ده‌ست ئیوه‌شان‌دنی جندۆکه‌و! توش هاتووه‌، نه‌و! ناماده‌ین چی مالو سامانمان هه‌یه‌ له‌پیناو چاره‌سه‌رو چاکبوونه‌وه‌ت له‌ر ده‌رده‌ خه‌رج بکه‌ین، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌وه‌لام‌دا فه‌رموئ: نه‌خه‌یر نه‌وه‌ی ئیوه‌ ده‌یلین هیچی وا نیه‌، من نه‌هاتووم داوا‌ی مالو سامانتان لی بکه‌م، نامه‌وی بمکه‌نه‌ پیاماقولی خۆتان. شتیتیش نیم، به‌لکوو خودای میهره‌بان منی کردوه‌ به‌پیغه‌مبه‌رو بۆ سه‌ر ئیوه‌ی ناردووم، جا نه‌گه‌ر نه‌و

پدیامه ی بۆم هیئان و لاتان پسنده ی شوینم بکه ون نهو» نیشانه ی به ختمه وه ری
دو نیا و قیامه تتان، خو نه گهر پدیامه کم رهت بکه نه وه، نه وه من صه بر
ده گرم چاوه پروانی بریاری پمروه ردگارم له نیوان منو نیوه دا.

نه مجار و تیان: نه ی موحه ممه دا! نه گهر تو نه م پیشنیارانمان رهت
بکه یه وه سور بی له سه رنه وه ی که تو ره وانه کراوی خودای، نهو» داوا یه کی
ترمان هه یه، نهویش نه وه یه: بوخوت ده زانی ولاتی نیمه ولاتیکی کوپو
ته نگه به ره، ولاتیکی شاخو داخو ره قه نو چه قه نه، گوزره انمان گوزره رانیکی
که مو کورته، کشتو کالو باخو بیستانمان نیه، ده داوا له خودای خوت بکه نه م
کیوانه ی ده ورو به رمان بو بگو یزیته وه، ولاتمان بو بیته سارایه کی به رفراوان،
نه مجار کانیاو چۆم جوگه ی تیدا به قه نو جوگه و جوباری تیدا بکشینو
کشتو کالمانی پی ناو به دین. همروا داوا بکه نهو باوکو باپیرانه ی نیمه: که
له دنیا ده رجون زیندویان بکاته وه، بو نه وه ی پرسیاریان لی بکه ین نایا
نه وه ی تو ده یلی تی راستو حقه یان نا؟ همروه ها داوا له خودات بکه باغو
باغات بو به دی بین، قه صرو باله خانه ت له زیپو زیو بو دروست بکا، بو
نه وه ی پیوستت به نیمه نه بی تو ته ماع نه که یه مالو سامانی نیمه!

نیر پمروه ردگار نایه قی ﴿وَقَالُوا: لَنْ نؤمن لك حتى تفجر لنا من
الأرض ينبوعاً﴾ نارد خوار. (۱۲)

به لی بهو جو ره بیرو بو چونیان ده رباره ی قورنان کورتنی هیئان و نه یانتوانی
خزبان بو وه گرگرتنی قورنان ناماده بکه نو له ناسوی ئیعجازی دا بکه ونه
په رازی خه یالو هه ستو شعوریان بکه نه گوچکه و تی بکه نو وه ری بگرن.
ده ستیان کرد به په لپ گرگرتنی نابه جی و داوا کردنی خارقه ی ماددی و پیشنیاری

سه‌یرو سه‌مه‌ره زوریه‌ی په‌لپه‌کانیان نیشانه‌ی بی عه‌قلی و مندالبازاری و که‌وده‌نی و نه‌فامییان بوو، بی ئه‌ده‌بی و سمر ره‌قی تیدا بوو بهرام‌بهر زاتی په‌روه‌ردگار. ئه‌وه بوو: دواي ئه‌وه‌ی په‌روه‌ره گار ئه‌وه‌ی چه‌سپاند: که قورئان موعجیزه و سهرئاسایه، چونکه که‌لامی خودایه هه‌ر ئه‌وه‌ش نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌ده ﷺ به‌به‌لگه‌ بۆری دانو وه‌لامی موقنیعیان پی نه‌بوو، نیت‌ر سهرانی قوره‌یش (عوتبه‌و شه‌یبه: کورانی ره‌بیعه، نه‌بو سوفیانی کوری حه‌ربو نه‌بو جه‌هلرو وه‌لیدی کوری موعه‌یره‌و نه‌ضری کوری حاریشو ئوممه‌یه‌ی کوری خه‌لف) که‌وتنه‌ چاوو راوو په‌لپ گرتن داوای به‌دی هاتنی یه‌کی له‌شه‌ش نیشانه‌یان کرد:

۱- ﴿وَقَالُوا: لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ مِنْ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا﴾ وتیان: ئیمه ئیمان‌ت پی ناهینین، هه‌تا له‌ناخی مه‌که‌دا کانیاومان بۆ هه‌لنه‌قولینی ده‌بی داوا له‌خوات بکه‌ی ناومان بۆ هه‌لقولی و به‌سهر زه‌وی دا جاری بیی. ۲- ﴿أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرُ الْأَنْهَارَ خَالِهَا تَفْجِيرًا﴾ یان ده‌بی نه‌تو باغیکت بیی له‌دار خورماو داری میوو دره‌ختی به‌ری تر، جۆگه‌و چه‌و ناوباره‌یان به‌خورپه‌م تیدا هه‌لپژیتته‌ خواری، به‌و ناوه‌ کشتو کالو باغو بیستانمان ناودیر بکه‌ین. بۆ ئه‌وه‌ی به‌روبو میان زۆر بیی.

۳- ﴿أَوْ تَسْقُطَ السَّمَاءُ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسْفًا﴾ یان ناسمان پارچه‌ پارچه‌ بیی و به‌سهرمان دا بکه‌ویتته‌ خواری، وه‌کوو بۆ خۆت ده‌لیی خودای من نه‌گه‌ر مه‌یلی لی بی ئه‌وه ده‌کا! مه‌به‌ستیان نایه‌تی ﴿إِنْ نَشَأْ نُخَسِّفْ بِهِمُ الْأَرْضَ﴾ او نسقط علیهم کسفاً من السماء سبأ/ ۹ بوو.

نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره: که ده‌فه‌رموی: ﴿اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حَجَارًا﴾ من السماء الانفال/ ۳۲.

ئه‌ی مه‌حه‌مه‌د! تو هه‌ره‌شه‌ت لی کردین به‌وه‌ روژی قیامه‌ت دی ناسمان شه‌ق ده‌بی، پارچه‌ پارچه‌ ده‌که‌ویتته‌ خواری. ده‌بی منه‌ت به‌په‌له‌

ئەوھمان بۆ بېنە دى، با ئاسمان پارچە پارچە بىيى بەسەرماندا بکەوئتە خواری.

۴- ﴿أَو تَأْتِي بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قِيلًا﴾ يان بەناشکرا بىينين خوداو فریشتەکان کۆمەل کۆمەل بېن، بېمان بۆلین موحەممەد پېغەمبەرە، بەناشکرا قسەمان لەگەڵدا بکەن، شایەتی بدەن بەو کە تۆ پېغەمبەری خودایو لەخوداوە نیردراوی!

۵- ﴿أَو يَكُونُ لَكَ يَوْمَئِذٍ نَصِيبٌ مِّمَّا يَخْلُقُ﴾ يان دەبى تۆ خانوو بەلەخانەیکەت لەئالتونزو زېر دەبى، چونکە تۆ ھەتیویکی ھەژارو نەدارای، بەوھالەى ئیستات بەکەلکی پېغەمبەرتی نایە.

۶- ﴿أَو تَرْقَى فِي السَّمَاءِ﴾ يان دەبى بەچاوی خۆمان بىينين پەيژەیکەت بەرەو ئاسمان ھەل بنیو بەپلیکانەکانی دا بەرەو ئاسمان سەریکەوی، ﴿وَلَن نُّؤْمِنَ لِرَقِيكَ حَتَّىٰ تَنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرُوهُ﴾ ئەو بەزانە ئیمە برۆا بەبەرزی بوونەو کەت ناکەین ھەتا کتیبیک؟ قەبالە نامەیکە لەگەڵ خۆت نەھینییە خواری بۆمان بخوینیەو. چوار فریشتەش لەگەڵ خۆت بېنە خواری شایەتیت بۆ بدەن: کە ھەرچی دەیلێی راست دەکەى!

﴿قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي﴾ ئەى موحەممەد! بەسەرسوڤمانەو! ئەو پەلپو پېشنیارەیان، پېیان بۆ: خودای من زۆر ئەو بەرزترە یەکیک بەخۆی رابەرەمۆی: پەلپى ناوای لى بگرێو پېشنیاری بداتى، ئەو بۆخۆی داناو زاناو لێزانو خاوەن دەسلەتو مۆلکۆ مەلەکووتە، چى بویو چۆنى بوی ئەو دەکاو ناوا دەکا!

﴿هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَكُمْ﴾ نایا من جگە ئەو: کە ئادەمیزادیکى رەوانە کراوم ھىچی ترم؟! بېگومان من تەنھا پېغەمبەریکی ئادەمى سروشتىم، وەکوو باقى پېغەمبەرانى پېشو، پەيامى خودای خۆمتان پى رادەگەینم، نامۆزگارىتان دەکەم، ترسینەرو مۆژدە دەرم، ھىچ پېغەمبەریک بۆى نەو

ناتوانی جگه له‌وهی خودا له‌سر ده‌ستیان ده‌ری ده‌خا، شتی تر بی‌نی، یان داوای بکا. خودا به‌گو‌یره‌ی حی‌کمه‌تی خو‌یو به‌رژه‌وه‌ندی ناده‌میزادان موع‌جیزه ده‌دا به‌پیغه‌مبه‌رانی خو‌ی. نی‌شی نی‌وه ده‌رباره‌ی په‌لپو پیش‌نیا‌ره‌کانتان عائی‌د به‌خودایه نه‌گهر مه‌یلی لی بوو ولامتان ده‌داته‌وه، مه‌یلی‌شی لی نه‌بوو نه‌وه هیچ. نه‌وه‌ی له‌سر من پی‌ویست بوو نه‌نجامم داوه، نه‌رکی سهرشانم را‌گه‌یاندزو ترساندنو مو‌ژده‌دانه، به‌جیم هی‌ناوه نی‌وه‌ش که‌یفی خو‌تانه.

شوبه‌هو گومانی مو‌ش‌ریکه‌کان ده‌رباره‌ی ناده‌میزادیه‌تی

پیغه‌مبه‌رانو نی‌نکار یکردنی زیندو بوونه‌وه

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ
الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كَانَتْ
فِي الْأَرْضِ مَلَكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم
مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾
وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَن تَجِدَ لَهُم أَوْلِيَاءَ
مِّن دُونِهِ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمًا وَعُبَمَا
وَصُمًا ۖ مَا وَلَّهُمْ جَهَنَّمَ ۖ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾

ذَلِكَ جَزَاءُ هُم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظْمًا
وَرُفَّتًا أَعِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾ * أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾
قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذَا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ
الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَنُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

دوای نه‌وی موشریکه‌کان ینکاری موعجیزه‌ی قورثانیان کرد
له‌کاتیکندا قورثان زور له‌و موعجیزانه‌ گه‌وره‌ تر» که‌ خویان داوای ده‌کهن،
په‌روه‌ردگار هه‌والمان ده‌داتی ده‌ریاره‌ی نه‌و هۆکاره‌ لاوازه‌ی: که‌ نه‌وان
کردویانه‌ به‌به‌ریه‌ستو بیانوی ئیمان نه‌هینانیان، نه‌ویش نه‌وه‌یه‌ به‌لایانه‌وه
دوو‌رو نه‌گونجاوه: که‌ پیغه‌مبه‌ر ئاده‌میزاد بی، فرشته‌ نه‌بی، نه‌مه‌ش
شتیکی تازه‌ بابه‌ت نیه، به‌لکو‌و نه‌م شوپه‌یه‌ گه‌له‌ پیشینه‌کانیش به‌رامبه‌ر
پیغه‌مبه‌ره‌کانیان قوتیان کردۆته‌وه‌و کردویانه‌ به‌بیانوی ئیمان نه‌هینانیان.
نه‌مجار شوپه‌یه‌کی تریان باس ده‌کا نه‌ویش ینکاریکردنی زیندوبونه‌وه‌یه.
جا که‌ ینکاری زیندوبونه‌وه‌یان کرد، په‌روه‌ردگار ناگاداری کردنه‌و» به‌وه‌ی
که‌ تواناو ده‌سه‌لاتی خودا زور له‌وه‌ فراوانتره: که‌ نه‌وان ته‌سه‌ووری ده‌کهن.
خودایه‌ک بتوانی نه‌م زه‌وی ئاسمانانه‌ دروست بکا به‌ئاسانی ده‌توانی پاش
مردن ئیو» زیندو بکاته‌وه‌.

ده فەرموی: ﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا؟﴾ هیچ شتیک مەنعی ئادەمیزادی نە کردووە لەوێ ئیمان بێنن لە کاتی کەدا پیغەمبەر و هیدایەت دەریان هاتۆتە ناوێر جگە لەوێ بە سەر سوێمانەو دەیانگوت: بۆچی خودا ئادەمیزاد دەکاتە پیغەمبەر و فروستادە؟ بە ئادەمی دا پەیمانی خۆی بۆ ئادەمیزادان دەنێی؟ واتە: نەخەیر شتی وا نابێت و ناگونجێ! هەرگیز پەر وەردگار ئادەمیزاد ناکاتە فروستادە و خۆی! واتە: هیچکەیان بە دەستەووە نەما بڕواییانویان دەهاتە سەر ئەو چۆن دەبێ ئادەمیزاد ببێتە پیغەمبەر؟! بە بیرو بۆچونی ئەوان دەبواوە فریشتە بکێننە پیغەمبەر! بەلام ئەوانە نە فامن، بێ ئاگان لەوێ فریشتە بە کەلکی پیغەمبەرایەتی ئادەمیزاد نایە، ناشیی فریشتە لە سەر شیوەی خۆی پەيوەندی بە ئادەمیزادەو، بکا، ناتوانن تێی بگەن! بە راستی ئەو بیرو بۆچونە ئەوان شتیکێ نە گونجاو و نە شیاو، حوکمیکی فاسید و خەیاڵیکی بێ سەر و بەرە. دیارە ئەم جۆرە گومانەیان لەووە سەری هەڵداو: کە نرخی خۆیان نازانن، نازانن ئادەمیزاد لای خودا چەند بە نرخی، هۆی ئەم نافامییەیانە، کە دەلێن: نابێ پیغەمبەر لە ئادەمیزاد بێ، ئەوانە بێ ئاگان لە یاسای کەون، بێ ئاگان لە سروشتی فریشتە. ئەوانە نازانن: کە فریشتە بە شیوەی فریشتەییان نامادە باشی ئەوێان تێدا نیە لە سەر زەوی جێ نشین بزو ئێوە بیان بێنن و لەشتی تر جیا بکێننەو!!

ئەمجار پەر وەردگار فەرمان بە پیغەمبەر دەکا: کە گومانیان بڕەوێنیتەو، و لامیان بداتەو: دە فەرموی: ﴿قُلْ: نَبِيٌّ مَّوْحَدٌ!﴾ پێیان بڵی: ﴿لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمشونَ مَطْمَئِنِينَ لَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا﴾ ئە گەر لە سەر زەوی فریشتە لێ بوونایەو هەلسو کەوتو هاتوچۆیان وەکوو ئادەمیزاد بووایە، وەکوو ئادەمیزاد تێدا نیشته جێ

بوونایه پئویست بووایه پیغه‌مبه‌ریان بۆسهر بنیّرن، ئه‌وه له‌ئاسمانه‌وه فریشته‌مان ده‌ناردنه سه‌رو ده‌مانکرده فروستاده‌یان.

که‌وابی ئه‌ی ئاده‌میزادینه! ئیوه ده‌بی پیغه‌مبه‌رتان له‌ره‌گه‌زی خۆتان بۆ بی، نه‌ک فریشته‌ بیته پیغه‌مبه‌رتان. به‌لام وئ ده‌چی و ده‌شیی ئاده‌میزادی تایبه‌تی بیته پیغه‌مبه‌ری غه‌یری ئاده‌میزادیش وه‌کو پیغه‌مبه‌ری ئیسلام کراوته پیغه‌مبه‌ری ئاده‌میزادو جندۆکه، چونکه جندۆکه ده‌توانن نامۆزگاری له‌و جوړه ئاده‌میزادانه وه‌ریگرنو لی تی‌بگن.

ئه‌گه‌ر خودا وای ته‌قدیر بکرايه: که فریشته له‌سه‌ر زه‌وی نیشته‌جی بن، ئه‌و له‌شیوه‌ی ئاده‌میزاددا ره‌نگی ده‌رشتن، چونکه ئه‌و شیوه‌و روخساره له‌گه‌ل یاسای بوونه‌وه‌رو سروشتی زه‌وی ده‌گونجی.. وه‌کو له‌نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌مه ده‌کاو ده‌فهرموی: ﴿وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَّجَعَلْنَاهُ رَجُلًا، وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم مَّا يَلْبَسُونَ﴾ الانعام/۹. هه‌رچهنده په‌روه‌ردگار توانای به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه، وه‌لی یاساو نیزامی‌کی بۆ ئه‌م بوونه‌وه‌ره داناوه به‌ویستو ئیراده‌ی خۆی مه‌خلووقاتی خۆی به‌گویره‌ی ئه‌و یاسایه دروست کردوه، برپاری ئه‌وه‌شی داوه: که ئه‌م یاسایه به‌رده‌وام بی و گۆرانی تی‌دا نه‌بی و نه‌وه‌ستی، چونکه حیکمه‌تی خودای تی‌دا هاتۆته‌ جی، وه‌لی ئه‌و نه‌فامانه ئاگیان لی نیه. (۱۳)

ئێستا لێره‌دا پرسیارێک دێته‌ پیشه‌وه خۆی ده‌نۆینی، پرسیاره‌که‌ش ئه‌وه‌یه: پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئاده‌میزاد بووه، ئه‌دی چۆن توانیوه‌تی نیگا له‌جوبرائیل‌وه وه‌ریگری؟ له‌وه‌لام‌دا ده‌گوتری: وه‌رگرتنی نیگا له‌جوبرائیل عليه السلام پئویستی به‌ناماده‌باشیه‌کی تایبه‌تی هه‌به‌وه، جوړیکه له‌موعجیزه، ئه‌م ناماده‌باشیه‌ تایبه‌تییه‌و جوړه موعجیزه‌یه بۆ پیغه‌مبه‌ران ده‌سته‌به‌ر کراوه‌و

خودا به‌فه‌ضلو گه‌وره‌یی خۆی ئەم به‌هره‌یه‌ی پێ به‌خشیون، حه‌زهره‌تی موحه‌مه‌دیش ﷺ که خاته‌و سه‌روه‌ری پێغه‌مبه‌رانه‌ هه‌لبه‌ته‌ له‌هه‌موو پێغه‌مبه‌ران باشت‌ر ئەم مو‌ع‌ج‌یزه‌یه‌ی بۆ فه‌راهم هه‌بن‌راوه‌. پێغه‌مبه‌ران هه‌لبه‌زارده‌ی په‌روه‌ردگارن نه‌فس‌و گیانیکی تایبه‌تی و پالته‌یان پێ به‌خشاوه‌، خودا به‌جۆرێکی دروست کردوون دوو سیفه‌تو باریان هه‌یه‌، بارو سیفه‌تی فریشته‌یی و بارو سیفه‌تی ئاده‌می، به‌سیفه‌تی فریشته‌ییان نیگا له‌جو‌برائیل وهرده‌گرن، به‌سیفه‌تی ئاده‌مییان نه‌وه‌ی وهری ده‌گرن به‌ئاده‌میزادانی راده‌گه‌یه‌نن!

جا که ئه‌وه‌ دابو نه‌رتی خودا بێ له‌بو‌نه‌وه‌رداو به‌و شیوه‌ به‌یاری دابی، ئیتر فه‌رمان به‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌کا: که وازله‌موشریکه‌کان بێنی و چی دی مش‌تو مه‌ریان له‌گه‌ل نه‌کاو کۆتایی به‌ده‌مه‌ ده‌می بێنی له‌گه‌لیاندا، ئیشی خۆی و کاری نه‌وان هه‌واله‌ی په‌روه‌ردگار بکا، ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ: نَهْی مَوْحِدَه‌! پێیان بلێ: قسه‌ی کورتو موخته‌صه‌ر به‌لگه‌ی به‌هیزو گورچک‌به‌ نه‌ویه: خودا شایه‌ده‌و ناگاداری تیوان منو ئیوه‌یه‌، شایه‌ته‌ به‌سه‌ر منو ئیوه‌ش‌دا دادوه‌ره‌ له‌تیوانماندا، زانایه‌ به‌و په‌یامه‌ی هه‌ناومه‌، ده‌زانێ چۆنم پێ راگه‌یان‌دون، نه‌گه‌ر درۆ بکه‌م توندترین تۆلهم لی ده‌سینی و سزام ده‌دا وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ، لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ، ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ﴾ الحاقه‌/ ۴۴-۴۶. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ الانعام/ ۲۱.

﴿انه بعباده خيرا بصيرا﴾ بێگومان خودای تاکو ته‌نیاو بالاده‌ست ناگاداره‌ به‌وه‌ی کێ شی‌او‌ی هه‌دايه‌ته‌و کێ ناماده‌باشی گو‌مه‌ر‌بو‌نی تێدايه‌، ناگاداره‌ به‌وه‌ی له‌ناو دلیاندا حه‌شاریان داوه‌، نه‌وان نه‌و شو‌به‌هو گو‌مانانه‌یان له‌روی حه‌سودی و کورسی په‌رستی به‌وه‌یه‌. ڕو له‌ح‌ق وهرده‌گه‌ی‌رن‌و شوین هه‌واو هه‌وه‌سی خۆیان ده‌که‌ون. ئیمه‌ زاناو بیناو شه‌ن‌ه‌وا‌ین به‌هه‌موو کارو

کره وهیه کی بهنده کانمان! ههلبه ته نایه ته که بونی هه ره شهی لی دئی بۆ
 کافره کانو دلدانه وهی پیغه مبریشی تیدایه. نه مجار ناکامی هه موو لایه ک
 له دیمه نیکی سامناکی رۆژی قیامه تدا وینه ده کیشی و ده فرموی: ﴿وَمَنْ
 يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ﴾ که سیک خودا هیدایه تی بدا بۆ ئیمانیه نمان نه وه
 به راستی هه ره رێگای حقی دۆزیوه ته وه ﴿وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ تُجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
 مِنْ دُونِهِ﴾ که سیکیش خودا گومرایی بکاو ناماده باشی گومراییونی تیدابی
 نه وه تۆ ده ست ناکموی که سیکی تر جگه له خودا بیانخاته سه ره ریبازی
 حقه و راست. هه روا به گومرایی ده مینه وه نایه نه سه ره ریبازی حقه.. که وایی
 تۆ خه فه تیان بۆ مه خو، به هه لۆستی نادرستیان دلگران مه به !!

مه به ست دلدانه وهی پیغه مبره ﴿﴾ چونکه که سیک له به ره تدا خودا
 برپاری دابی ئیمانداریی و هیدایه تدا وایی نه وه هه ره ده بی به ره و نه و ناکامه
 برپاوه نه وه به هره یه ده ست بکه وئ و ده بی موسولمان بی چونکه زانیاری خودا
 گۆرانی به سه ردا نایه. که سیکیش له زانیاری خودا دا به گومرپا کافر له قه له م
 درایی؛ به م جوړه خودا زانییه تی که نه وه به ویستی خوئی رێگای گومرایی
 ره چاوه ده کاو سوور ده بی له سه ره کوفرو بی دینی، نه وه محاله له و گومرایی به
 زرگاری بی و که سیک هه بی بتوانی بیخاته سه ره ریبازی راست. وه کوو
 له نایه تیکی ترده ده فرموی: ﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ، وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ تُجِدَ
 لَهُ وَلِيًّا مَرْشِدًا﴾ الکهف/۱۷.

بیگومان خودای زاناو داناو تاکتو ته نیا، بۆ هیدایه ته و گومرپا یون یاساو
 قانونی داناو، ناده میزادانی سه ره به ست کردون به گویره ی نه و یاساو قانونانه
 هه لسه کهوت بکه ن، به ره ریبازی ناکامه کانیشی بن. به شیکی له و یاسایانه
 نه وه یه: ناده میزاد ناماده باشی هیدایه ت وهرگرتن گومرپا یونی تیدایه، بۆ
 خوئی به ویستی خوئی له ریبازگی ژبانی دا هه ولای لایه کیان ده داو رێگایه کیان
 هه لده بژیری و په پیره و ده کا، جا نه و که سه ی به هوی هه ولای تیکۆشانی خویره وه

له‌ئاکامی روکردنه ریبازی حه‌قهوه، شیاوی هیدایه‌ت بی ئه‌وه هیدایه‌تدرای به‌راستی ئه‌وه، چونکه شوینی هیدایه‌تی خودا کهوتوه، ئه‌وانه‌یش: که به‌هوی روه‌رگپانی خۆیان له‌ریبازی حه‌قو به‌لگه‌کانی هیدایه‌ت شیاوی گومرپابوون بوون، ئه‌وه کهس ناتوانی له‌عه‌زایی خودا بیانپاریزی.

هه‌بوونی زانیاری نه‌زه‌لی و برپاری نه‌زه‌لی خودا ده‌باره‌ی هیدایه‌ت و گومرپایی ئاده‌میزاد مانای ئه‌وه نیه زۆره ملی کردن بی ئه‌ناده‌میزاد، به‌وه ئیمان یان کوفر وهریگرن! چونکه ئاده‌میزاد له‌چارچیه‌ی ئه‌وه‌ی خودا بۆی هه‌لبژاردوه نازاد و سه‌ربه‌سته! واته: ئینسان به‌نا‌ه‌زۆی خۆی ریبازیکی له‌و دوو ریگایه هه‌لده‌بژی، نه‌گینا له‌راستی دا ئاده‌میزاد وستهو ئیراده‌ی نیه مه‌گه‌ر نه‌و شته‌ی خودا وستهو ئیراده‌ی له‌سه‌ره.

جا ئه‌م مه‌شیه‌ته گشتی و ره‌هایه‌ی خودا نازادی بۆ ئاده‌میزاد ده‌سته‌به‌ر کردوه، به‌جۆریکی ده‌توانی به‌ویستی خۆی ریبازی هیدایه‌ت بگرتیه به‌رو ئیمان و باوه‌ری خۆی پته‌و بکا. یان ریبازی گومرپایی بگرتیه به‌رو خۆی به‌دبه‌خت و مالتۆریان بکا. وه‌کو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموی: ﴿إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ: اٰمَّا شٰكِرًا وَاٰمَّا كٰفِرًا﴾ الدهر/۳.

ئه‌مجار سزای گومرپایان دیاری ده‌کا و ده‌فهرموی: ﴿وَنَحْشُرْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوْهُمْ عَمِيًّا وَبِكُمَا وَصَمًّا﴾ ئیمه دوا‌ی ئه‌وه‌ی رۆژی قیامه‌ت له‌گۆره‌کانیان راستیان ده‌که‌ینه‌وه، راکیشی هه‌شتی مه‌حه‌شریان ده‌که‌ین، به‌سه‌ر روویان دا رایان ده‌کیشین، کوێرن هیچ نابینن، لالۆ و مه‌ته‌قیان بۆ نا‌کری، که‌رنۆ هیچ نابینن. وه‌کو وچۆن له‌دو‌نیادا هه‌سته‌کانی خۆیان له‌کار خستۆن له‌شوینی شیاوی خۆیان دا به‌کاریان نه‌هێناون (هه‌رچه‌نده به‌رواله‌ت بینه‌رو بیسه‌رو گه‌ست و گۆیان هه‌به‌وه) جا له‌تۆله‌ی کرده‌وه‌ی ئاله‌باریان دا ده‌بی له‌قیامه‌ت دا ریگه‌ی رزگاربوون نه‌بینن چاویان پهی قینک نه‌بیته‌وه. قسه‌یه‌ک نه‌که‌ن لیان وهرگیری، شتیکی نه‌ببین که‌یف‌خۆشیان بکا. ئه‌وان له‌جیهان دا

له‌ناستی حەق کوژ بوون دەبێ لەقیامەتدا کوژتر بن! وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى، فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا﴾ الاسراء/۷۳.

موسلیم بوخاری و نه‌حه‌مد له‌نه‌نه‌سی کوژی مالیکه‌و ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌فرموی: گو‌تر: ئەو ره‌وانه‌کراوی خودا چۆن رۆژی قیامەت ناده‌میزادان له‌سه‌ر رو‌کیش ده‌کرێ‌نو کو‌ ده‌کرێ‌نه‌وه‌؟ پێ‌غه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: (الذي أمشاهم على أرجلهم قادر على أن يمشيهم على وجوههم) ئەو که‌سه‌ی له‌سه‌ر قاچ رۆیان‌دونی ده‌توانی له‌سه‌ر روو بیان‌پۆیه‌نی!!

تیرمی‌زی ریوایتی‌کی هێ‌ناه‌و: ده‌فرموی: ناده‌میزادان له‌سارا‌ی مه‌حه‌شه‌ردا ده‌بنه‌ سێ‌ تا‌قم، هه‌یه‌ پێ‌پۆیه‌ هه‌یه‌ نه‌سپ سواره، هه‌یه‌ له‌سه‌ر رووانی راده‌کێ‌شێ‌.

نیمام نه‌حه‌مد له‌هو‌ذه‌یفه‌ی کوژی ئوسه‌ید ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: ئەبو‌ ذه‌ر هه‌ستا‌ و‌تی: ئەو خێ‌لی غه‌فارا! قسه‌ بکه‌نو سو‌یند مه‌خۆ‌ن. راستگو‌ بو‌ی گیرامه‌وه‌ فرموی: (ان الناس يحشرون على ثلاثة أفواج: فوج راكبين طاعمين كاسين، وفوج يمشون ويسعون، وفوج تسحبهم الملائكة على وجوههم وتحشرون الى النار). ده‌سته‌ی سێ‌هه‌م که‌ له‌سه‌ر رو‌یان راده‌کێ‌شێ‌ن هه‌ر به‌وه‌نده‌ سزادانه‌که‌یان کو‌تایی نایه‌، ئەوه‌ خۆ‌ی کێ‌شتیانه‌! ﴿وما‌واهم جهنم﴾ شو‌ێ‌نو جێ‌گای هه‌وانه‌وه‌یان بو‌ هه‌تا هه‌تایه‌ دۆ‌زه‌خه‌، که‌ سارد نایه‌ته‌وه‌ هه‌میشه‌ له‌گرو ل‌فه‌دایه‌ ﴿كلما خبت زدناهم سعيراً﴾ هه‌ر کاتێ‌ ب‌لێ‌سه‌که‌ی دا بمرکێ‌، به‌م جو‌ره‌ پێ‌ستو گو‌شتیان بسوتی‌و ب‌پێ‌ته‌وه‌ ئێ‌تر سه‌ر له‌نوێ‌ پێ‌ستو گو‌شته‌که‌یان بو‌ نوێ‌ ده‌که‌ینه‌وه‌ گرو ب‌لێ‌سه‌ی دۆ‌زه‌خ به‌و سوته‌مه‌نییه‌ نێ‌له‌ نێ‌له‌ ده‌درێ‌ته‌وه‌، ناگره‌ که‌ زیاد ده‌کاته‌وه‌ پشکو‌کانی با‌شتر ده‌گه‌شینه‌وه‌ ئا‌وا به‌و جو‌ره‌ عه‌زابو سوتاندنیان دو‌باره‌و سێ‌بار ده‌بێ‌ته‌وه‌، به‌راستی سه‌ره‌نجام ئاکامی‌کی ترسناکه‌، عه‌زابی‌کی به‌تیشرو دژواره‌، به‌لام

ئەو شیاوی خۆیانەو عەزاییکە پڕ بە پیستیانە ﴿ذلک جزاؤهم بأنهم کفروا بآیاتنا﴾ ئەو عەزابە بە ئیشەیان بۆیە چوئە ئەوان لە جیهاندا بە نایەتەکانی ئیمە کافر بوون، ئینکاری زیندو بوونەویان کرد. «نیشانە هەبوونی خودایەکی تاکو تەنهاو خاوەن دەسەلاتیان رەت دەکردنەو، بە لایانەو شتییکی دوورو نەگونجاو بوو زیندو بوونەو» هەبێ، ﴿وقالوا﴾ دەیانگوت: ﴿أإذا کنا عظاماً ورفاتاً أنا لمبعوثون خلقاً جدیداً﴾ چۆن دەگونجێ پاش ئەوێ ئیمە مردینو بۆینە ئیسقانە رزێو پۆلکایزو بۆینەو بە گلۆ خۆل جاریکی تر سەر لەنوێ زیندو بکریینەو، ئایا پاش رزێو بلاو بوونەوێ گلۆ خۆلە کانمان بەناو زەوی دا جاریکی تر زیندو دەکریینەو؟

ئێتر پەرورەدگار جاریکی تر دەگەریتەو. سەریان بۆ ئەوێ مشتو مەریان لە گەلدا بکا بە مەنطیقی واقعی بەشتیک بۆریان بدا کە هەموویان دەیینن لێ غافلن! بەلگە لەسەر هاتنی رۆژی قیامەتو زیندو بوونەوێ دینیتەوێ دەفەرموێ: ﴿أو لم یروا أن الله الذی خلق السماء والأرض قادر علی أن یخلق مثلهم؟﴾ ئایا نازانن، بێر لەو ناکەنەوێ کە ئەو خودایە ئاسمانەکانو زەوی بەو شیوە جوانە بەدی هینان، ئایا ناتوانن جاریکی تر ئەوانە دروست بکاتەو؟ زیندوکردنەوێ بۆ خودا کە جاریکی ئەستەمە؟ خودا بە دیهینەری ئەم بوونەوێ بەرفراوانیە، کەسیک توانییتێ ئەم بوونەوێ. لەنەبووێ دروست بکا، بێگومان دەتوانن پاش مردن ئیوە سەر لەنوێ دروست بکاتەو. وەکوو لە نایەتییکی تردا دەفەرموێ: ﴿لخلق السموات والأرض اکبر من خلق الناس﴾ غافر/ ۵۷. یان دەفەرموێ: ﴿انتم أشد خلقاً أم السموات بناها﴾ النازعات/ ۲۷. کەوابێ دروست کردنی ئادەمیزادو سەرلەنوێ جاریکی تر زیندوکردنەوێ زۆر زۆر لە دروستکردنی ئاسمانەکانو زەوی ئاسانترە، هەرچەندە بۆ خودا کاری ئاسانو کاری گران وەکوو یەک وان، بە نەیسبەت خوداوە کاری ئاسانو کاری گران نیە هەموو کاریک بۆ خودا ئاسانە!

جا که هاتنی قیامتو زیندوبوونه خوئی له خوئی دا کاریکی مومکین بی، دیاره بۆ پیدابوونه کهی کاتیکی دیاریکراو هیه، هه فرموی: ﴿وَجْعَلْ لَهُمْ أَجْلاً لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ پهره‌دگار بۆ هاتنی قیامتو زیندوبوونه و راستبوونه‌ی ئاده‌میزاد له‌گۆره‌کانیان کاتیکی دیاریکراو مه‌زنده‌کراوی هیه و هه‌ر خودا خوئی ده‌زانێ کهیه! ماوه‌یه‌کی دیاریکراو هیه ده‌بی ئه‌و ماوه‌یه‌ تپه‌په‌ی ئه‌م‌مجار قیامت راده‌په‌ی، هه‌ر کاتی ماوه‌ی دیاریکراو تپه‌په‌ی به‌ته‌شکید قیامت هه‌له‌ده‌ستی و گومانی تیدا نیه.

وێرایی ئه‌و هه‌موو به‌لگه‌و نیشانانه‌ کهی ﴿فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُوراً﴾ کافر سه‌مه‌کاره‌کان بیجگه‌ له‌گومپایی و سه‌ره‌قی و ئینکاریکردنیا هه‌چی تر زیاد ناکه‌ن.

جا ئه‌وانه‌ی په‌له‌پ ده‌گرنو پێشنیاری جو‌راو جو‌ر ده‌خه‌نه‌ به‌رده‌م پێغه‌مبه‌رو ده‌می‌که‌ ده‌لێن: ده‌بی خانووی له‌زێر دروستکراوت هه‌بی، یان باخی داخووماو تریته‌ هه‌بی کانی و کانیایان تیدا هه‌له‌قولێن... هه‌تد. هۆی قبول نه‌کردنی پێشنیاره‌کانیان به‌خیلی و رژدیانه‌و ده‌فرموی: ﴿قُلْ﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! به‌و موشریکو خاوه‌ن پێشنیارانه‌ بلێ: ﴿لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ﴾ نه‌گه‌ر ئیوه‌ ته‌سه‌روفی هه‌موو گه‌نجو خه‌زینه‌ی خوداتان بکه‌وتیه‌ ژێر ده‌ست له‌سه‌ر حاله‌تی رژدی و چروکی خۆتان ده‌مینه‌وه‌و له‌ترسی هه‌زاری هه‌جتان لێ نه‌ده‌به‌خشی. له‌ترسی ئه‌وه‌ی بپه‌یته‌وه‌و نه‌می‌نێ ده‌ستان له‌ماله‌به‌خشین ده‌گه‌رتوه‌و. هه‌رچه‌ند گه‌نجو خه‌زینه‌ی خودا پرانه‌وه‌ی نیه. به‌لام رژدی و چروکی له‌گه‌ل سه‌روشتان تیکه‌لاو بووه. که‌وابی ولامی پێشنیاره‌کانتان نادریته‌وه‌و په‌له‌په‌کانتان جێ به‌جێ نابن.

﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُوراً﴾ ئاده‌میزاد سه‌روشتی وایه: به‌خیل و رژه‌، وه‌کوو له‌ئایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا لَهُمْ نصيب من الملك، فإذا لا یؤتون الناس نقیراً﴾ النساء/۵۳. واته‌: نه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ به‌شیکیان له‌مو‌لکی خودا

هه‌بویه تۆزقالتیکیان لیّ نه‌ده‌دا به‌که‌س؛ ته‌نانه‌ت با به‌ئه‌ندازه‌ی «ه‌زووله‌ی درزی ناوکه خورمایه‌کیش بیّ».

پوخته‌ی مانا :

خودا ولامی موحه‌مه‌دی نه‌دایه‌وه بو به‌جی هینانی پیشنیاره‌کانتان، نه‌ک له‌بهر نه‌وه‌ی پیغه‌مبهری خۆی به‌لاوه‌که‌مبایه‌خ بیّ، یان له‌بهر نه‌وه‌ی بیّ موحه‌مه‌د پیغه‌مبهر نه‌بیّ، یان له‌بهر به‌خیلی خودا بیّ؟ حاشا نه‌مانه‌هیچیان نین. به‌لکوو که ولامتان ناداته‌وه، چونکه زۆر جار عطاو به‌خششی زۆر ده‌بیته‌هۆکاری به‌لاو موصبیه‌ت بو خه‌لک! به‌نیسه‌ت ئیوه‌شه‌وه «هۆیه‌که‌ی به‌خیلی و رژدیتانه، نه‌گهر له‌فه‌رزیک‌دا خیرو به‌ره‌که‌تی ئاسمانو زه‌ویتان بدریتی جگه‌ له‌رژدیو به‌خیلی به‌ولاوه‌هیچی تر نازانن. بۆیه‌هه‌رگیز کلیلی خه‌زینه‌ی خوداتان نادریته‌ ده‌ست، نه‌وه‌کوو بو خۆتانی قۆرغ بکه‌نو خه‌لکی تر سودی لیّ وهرنه‌گریّ».

نایه‌ته‌که‌ به‌لگه‌یه‌کی ئاشکرایه‌ له‌سه‌ر رژی ئاده‌میزادو به‌خشنده‌یی په‌روه‌ردگار. له‌سه‌حیحی موسلیمو بوخاری‌دا فه‌رموده‌یه‌ک هاته‌وه‌ ده‌فه‌رموی: (ید الله ملأی، لا یغیضها نفقة، سخاء، اللیل والنهار، أرایتم ما انفق منذ خلق السموات والأرض، فانه لم یغض ما فی یده) ده‌ستی ره‌حه‌تی خودا په‌ره، لیّ به‌خشین که‌می ناکاته‌وه، لیّ به‌خشین به‌شه‌وو به‌رۆژ لیّ که‌م ناکاته‌وه، ده‌بی له‌وه‌تای ئاسمانه‌کانو زه‌وی دروست کردوه چه‌نده‌ی به‌خشیبی؟؟ بی‌گومان نه‌و لیّ به‌خشینه‌هیچی لیّ که‌م نه‌کردۆته‌وه.

نو موعجیزه‌ی جه‌زرتی موساو
صیفه‌ت و چو‌نیه‌تی نازل‌کردنی قورئان

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ
آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْتَلِ بَنِي إِسْرَءِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُمُ فِرْعَوْنُ
إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ
هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ
يَفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ فَأَرَادَ أَن يَسْتَفِزَّهُم مِّنَ الْأَرْضِ
فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَن مَّعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ
أَسْكِنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾
وَبِالْحَقِّ أَنزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلُ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾
وَقُرْءَانَا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَىٰ مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنزِيلًا ﴿١٠٦﴾
قُلْ ءَامِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ
عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾ وَيَقُولُونَ سُبْحَنَ رَبِّنَا إِن كَانَ
وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾ وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ

داوی نه‌وی پهره‌ره‌گار سهره‌قی و ئینکاری قوره‌یشیه‌کانی گیرایه‌وه،
 به‌ره‌ره‌کانی و درایه‌تیکردنیان بۆ پیغه‌مبه‌رو پیامه‌که‌ی باسکرد، نه‌مجار
 ده‌س ده‌کا به‌دلدا نه‌وی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌لسو که‌وتو هه‌لوئستی فیرعه‌وزو
 دارو ده‌سته‌که‌ی به‌رامبه‌ر موسا و پیامه‌که‌ی وه‌بیر پیغه‌مبه‌ر دینیتیه‌وه.
 نه‌وه‌تا: که‌ موشریکه‌کانی مه‌که‌که‌ داوی نه‌وه‌ ده‌که‌ن: که‌ خودا بیته‌ لایان،
 یان به‌چاوی خۆیان خودا ببینن، قه‌ومی موساش وتیان: نه‌ی موسا! ﴿إِنَّا اللَّهُ
 جَهْرَةً﴾ به‌ناشکرا خودامان نیشان بده. نه‌گهر موشریکه‌کانی مه‌که‌که‌ په‌لپی
 موعجیزه‌و خاریقه‌ی ماددی جۆراو جۆرت لی ده‌گرن نه‌وه‌تا قه‌ومی موساش
 داوی موعجیزه‌و خاریقه‌ی مادی جۆراو جۆریان له‌موسا کردوه. جا له‌گه‌ن
 نه‌وه‌دا خودا نو خاریقه‌ی ماددی بۆ موسا ده‌سته‌بهر کرد که‌چی قه‌ومی
 فیرعه‌ون په‌ندنامیز نه‌بوزو رویان له‌گۆره‌پانی ئیمان نه‌کرد: نه‌و هه‌موو خاریقه‌
 ماددیانه‌ نه‌یان‌توانی بیرو باوه‌ر له‌و دلّه ره‌قانه‌دا برۆینن!
 نه‌مجار دیته‌ سهر باسی چۆنیه‌تی نازلکردنی قورشان وه‌جبه‌ وه‌جبه‌و
 به‌شبه‌شو نه‌وه‌ راده‌گه‌یه‌نی که‌ نه‌و که‌لامه‌ که‌لامیکی حه‌قه‌و له‌خوداوه
 نیردراوه.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ بێگومان نو موعجیزه‌ی
 ناشکراو به‌رچاومان دا به‌موسی بۆ نه‌وه‌ی ببنه‌ به‌لگه‌ له‌سهر راستی
 پیغه‌مبه‌رایه‌تیه‌که‌ی له‌و کاته‌دا که‌ ناردمان بۆ لای فیرعه‌وزو دارو
 ده‌سته‌که‌ی، که‌چی ئیمانیان پێ نه‌هینا و سوور بوون له‌سهر کوفرو مله‌وپی
 خۆیان وه‌کوو له‌شوئینیکی تردا ئاماژه‌ به‌مه‌ ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿فَاسْتَكْبَرُوا،
 وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ﴾ الأعراف/۱۳۳. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَجَحَدُوا بِهَا
 وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾ النمل/۱۴.

بیگومان له‌قورئاندا په‌روه‌ردگار شانز موعجیزه‌ی حه‌زره‌تی موسای
باسکردون:

۱- لابر دنی گری‌ی زوبانی ﴿واحلل عقدة من لساني﴾

۲- بونی گۆچانه‌که‌ی به‌مار.

۳- یه‌دی به‌یضا.

۴- طوفان.

۵- کولله.

۶- ته‌سپی.

۷- بۆق.

۸- خوین.

۹- قوتدانی عه‌صاکه‌ی بۆ ماره‌ درۆزنه‌کانی ساحیره‌کان.

۱۰- دوو له‌تبوونی ده‌ریا.

۱۱- هه‌لقولانی ئاو له‌بهرد که به‌عه‌صاکه‌ی لی‌یدا.

۱۲- به‌رزبوونه‌وه‌ی کۆ بۆ سه‌ر به‌نوئیسرا ئیلی.

۱۳- نازل‌کردنی گه‌زۆ گۆشتی شیلّقه‌ بۆ سه‌ر گه‌له‌که‌ی.

۱۴- گرانی.

۱۵- که‌مبوونی به‌روبووم.

۱۶- پوچه‌ل‌کردنه‌وه‌ی مالّو گه‌نهو ئاردو خوارد مه‌نییان.

زانایانی ته‌فسیر راجیایییان تیدا په‌یدا بووه‌ ده‌رباره‌ی ده‌ست
نیشان‌کردنی شه‌م نۆ خاریقه‌ ماددیانه‌ی ئیره‌.

عه‌بدووره‌زاقو سه‌عیدی کورپی مه‌نصورو ئیبنو جه‌ریرو ئیبنو لمونذیر
له‌چه‌ند ریگه‌یه‌که‌و «له‌ئیبنو عه‌بباسه‌وه‌ ریوایه‌تیاں کردو» فه‌رموویه‌تی: شه‌و
نۆ نایه‌ته (عه‌صاو یه‌دی به‌یضاو طوفانو کولله‌و ته‌سپی و بۆقو خوینو گرانی و
که‌مبوونی به‌روبووم) بووه‌.

برئ لهرافه‌کهرانی قورئان پییان وایه: مه‌به‌ست به‌ئو ثایه‌ته‌کان نه‌حکامه
 شهرعییه‌کانت: نه‌حمه‌دو به‌یهه‌قی و طبه‌رانی و نه‌سانی و ئیبنو ماجه روایه‌تیا
 کردوه‌و ده‌لین: (دوو جوله‌که یه‌کیان به‌ئوی تریانی گوت: هه‌لسه با برؤین
 بؤ لای شه و پیغه‌مبه‌ره پرسپاری لی بکه‌ین، هاتنه لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ
 پرسپاریان لی کرد ده‌باره‌ی ثایه‌تی ﴿ولقد آتینا موسی تسع آیات بینات﴾
 پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمووی: هاوه‌ل بؤ خودا دامه‌نین، زینا مه‌که‌ن، به‌ناحق که‌س
 مه‌کوژن، دزی مه‌که‌ن، جادوبازی مه‌که‌ن، سوود مه‌خۆن، بی تاوان مه‌به‌نه لای
 خاوه‌ن ده‌سه‌لات بؤ شه‌وی بیکوژی، بوختان به‌نافره‌تی داوینپاک مه‌که‌ن،
 ئیوه‌ کۆمه‌لی جوله‌که به‌تایبه‌تی نابئ له‌شه‌مه‌دا سه‌رپیچی فرمانی خودا
 بکه‌ن خودا له‌و رۆژدا راوی ماسی لی حرام کردن، که‌چی به‌قیل ده‌چون
 راوه‌ماسیتان ده‌کرد: ئیتر هه‌ردوکیان ده‌ستو قاچی پیغه‌مبه‌ریان ماچ کردو
 وتیان: شایه‌تی ده‌دین تو پیغه‌مبه‌ری. پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمووی: نه‌دی چی
 ناهیلئ ئیوه‌ موسولمان بن؟ له‌وه‌لام‌دا وتیان: هه‌زهره‌تی داود له‌خودا
 پاراوه‌تموه‌ که‌ له‌وه‌چه‌و نه‌وه‌ی شه‌و، پیغه‌مبه‌ر به‌رده‌وام بن، ئیمه‌ ترسی
 نه‌وه‌مان هه‌یه‌ نه‌گه‌ر ئیمان‌ت پی به‌نین جوله‌که بمانکوژن! (۱۴)

﴿فاسأل بني اسرائيل﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! پرسپار له‌به‌نو ئیسرائیلی‌یه
 هاوچه‌رخه‌کانت بکه؛ نه‌وانه‌ی ئیمانیان پی هیناوی، وه‌کوو عه‌بدوللای کوری
 سه‌لامو هاوه‌لانی. با نه‌وانیش بۆت بگپرنه‌وه‌ دُنیا‌یی و یه‌قینت زیاد بکاو
 بزانی: که‌ نه‌و مه‌شه‌له‌ لای نه‌وان چه‌سپاوه‌.

﴿اذ جاءهم: فقال له فرعون ابي لأظنك يا موسى مسحوراً﴾ واته:
 پرسپاریان لی بکه ده‌باره‌ی شه‌و کاته‌ی موسا هاته‌ سه‌ر باوکتو باپیرانیانو نه‌م
 ثایه‌تانه‌ی بؤ هینانو به‌فیرعه‌ونیشی راگه‌یاندن. ئیتر فیرعه‌ون پی‌هی گوت: من

(۱۴) تیرمیزی له‌باسی تفسیر (باب ۱۸) ژماره (۳۱۴۴) و نه‌سانی له‌بابی (تأویل قول الله جل ثناوه
 ﴿ولقد آتینا موسی تسع آیات بینات﴾ داو ئیبنو ماجه له‌ (باب ۱۶) ژماره (۳۷۰۵) ریوایه‌تیا

وا گو مان ده بهم ئه‌ی موسا! تو شیت بووی، عه‌قلت تیک چوو. بۆیه ئهم قسه هه‌له‌قو مه‌له‌قانه ده‌که‌ی. دیاره سیحرو جادوبازیان لی کردووی!

﴿قال لقد علمت ما أنزل هؤلاء الا رب السموات والأرض بصائر﴾
موسا له‌ولام دا به‌فیرعه‌ونی فهرموو: نه‌تو دلتیای له‌وه‌ی: که ئهم نو نایه‌ته به‌دییه‌ینه‌ری ئاسمانه‌کانو زه‌وی بۆیه‌ی نازل کردون بینه شایه‌ت له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی منو راستی ئهو په‌یامه‌ی پیم راگه‌یاندون، ئهم نایه‌تانه ئاده‌میزاد هیدایه‌ت ده‌دن بو ریبازی راستو رینومایین بو که‌سیک بیه‌وی پییان هیدایه‌ت نامیز بی. ههر که‌سی تییان بفکریو لییان ورد بیته‌وه ده‌زانن له‌خوداوه هاتوون موعجیزه‌و جگه له‌خودا که‌سی تر ناتوانن موعجیزه‌ی ئاوا به‌دی بینن. ﴿وإني لأظنك يافرعون مثبوراً﴾ ئه‌من پیم وایه: ئه‌تو ئه‌ی فیرعه‌ون! له‌حق لاتداوه سروشتت له‌سه‌ر شه‌ر دامه‌زراوه. له‌حق وه‌زیو حه‌زت له‌شه‌ره.

﴿فأراد أن يستفزه من الأرض فأغرقناه ومن معه جميعاً﴾ فیرعه‌ون ویستی موساو نه‌ته‌وه‌که‌ی له‌ئاخی میصر وه‌ده‌رنن به‌کوشتن وه‌ده‌رکردن له‌خاکی میصر دا بنه‌ریان بکا، به‌لام ویسته‌که‌ی نه‌هاته‌دیو به‌پیچه‌وانه‌وه هاته‌وه؛ ئه‌وه بوو خۆی و قه‌ومه‌که‌یمان له‌ده‌ریادا خنکانو به‌و شیوه ترسناکه ئاسه‌وارمان برینه‌وه!

﴿وقلنا من بعده لبني اسرائيل: اسكنوا الأرض﴾ واته: موساو نه‌ته‌وه‌که‌یمان له‌و خنکانه رزگار کردو، پاش خنکانی فیرعه‌ونو دارو ده‌سته‌که‌ی به‌موساو به‌نو ئیسرائیلی به‌کامن و ت: نیشته‌جی بن له‌و خاکه پیروژ ده‌ا: که فیرعه‌ون به‌ته‌ما بوو لی پی وه‌ده‌رتان نن، جا ئهو خاکه یا خاکی میصر یا خاکی شامه. که ئاخی میعاده‌و خاکی واده پیدراوتانه.

﴿فاذا جاء وعد الآخر﴾ جئنا بکم لقیفا ﴿که وه‌ختی قیامه‌ت هات ئیوه ئه‌وان به‌تیکه‌لاوی راکیشی سارای مه‌حشر ده‌که‌ین، حیسابو

لیکۆلینه‌وه‌تان له‌گه‌ڵ ده‌که‌مینو برپاری خۆمان ده‌رباره‌ی ئێوه‌وه‌ نه‌وان
ده‌رده‌که‌ین، کامه‌پرانو به‌دبه‌خته‌کانتان لێک جیا ده‌که‌ینه‌وه‌.

ئه‌وه‌ نموونه‌یه‌ک بوو له‌موعجیزه‌ ماددییه‌کان، بروانن به‌درۆخه‌ره‌وه‌کان
چۆن پیشوازییان لێ کردن، دابو نه‌پرتی خودا چۆن جه‌ره‌یانی کردو چی
به‌سه‌ر هێنانو چۆن ریشه‌کێشی کردن؟؟ جا ئێوه‌ش ئه‌ی موشریکه‌کانی
مه‌که‌هو بێ باوه‌رانی سه‌رده‌م! به‌هۆش خۆتان بینه‌وه‌وه‌ به‌خۆتاندا بچنه‌وه‌،
بزانی ته‌گه‌ر موچه‌مه‌د ئه‌و موعجیزه‌ پیشنیار کراوه‌ی ئێوه‌ی بنواندایه‌و
ئێوه‌یه‌که‌سه‌ر ئیمانتان پێ نه‌هێنایه‌ ده‌ست به‌جێ په‌روه‌ردگار عه‌زایی
ریشه‌کێشکه‌ری بۆ ده‌ناردنو له‌ناوی ده‌بردن، به‌لام هیکمه‌تی خودا وا
داخوازبوو: که‌ پیشنیاره‌کانتان قبوول نه‌کړینو ولامتان نه‌دریته‌وه‌، چونکه
خودا بۆ خۆی ده‌یزانی که‌ بریک له‌ئێوه‌ ئیمان ده‌هێننو بریکتان ئیمان
ناهین! نه‌وانه‌شیان که‌ ئیمان ناهین وچه‌منه‌وه‌کانیان موسوڵمان ده‌بن.

ئه‌مه‌جار ده‌گه‌ریته‌وه‌ بۆ سه‌ر باسی قورئانو چۆنه‌تی نازل‌بونی
ده‌فه‌رموی: ﴿وبالحق أنزلناه﴾ ئێمه‌ قورئانمان بۆسه‌ر نازل کردووه‌وه‌ حه‌ق
راستی له‌خۆگرتوه‌، فه‌رمان به‌عه‌داله‌تکاری و یژدان به‌خه‌رجدانو ره‌وشت
جوانی ده‌کا، جله‌وگیری له‌سته‌مکاری و کرداری ناشیرینی تر ده‌کا، به‌لگه‌و
نیشانه‌ی یه‌کتاپه‌رستی و زیندوبوونه‌وه‌ پێویستی ئاده‌میزادان به‌پێغه‌مبه‌ر بۆ
سه‌ر ناردنو پێغه‌مبه‌رایه‌تی له‌خۆگرتوه‌.

﴿وبالحق نزل﴾ ئه‌م قورئانه‌ بۆ تۆ نێردراوه‌ ئه‌ی موچه‌مه‌د!
به‌پاریزراوی پاکو خاوتنی، هیچی تیکه‌لاو نه‌بوه‌، زیاده‌ که‌می تێدا نیه‌،
به‌لگه‌و به‌هۆی حه‌قه‌وه‌: که‌ جویرائیل‌هو موئموڕیک‌ی به‌هێزو توانا نه‌مینو
ریزداره‌ - نازل‌مان کردوه‌. قورئانمان نازل کردوه‌ به‌و هیکمه‌تو لێزانیه‌ی که‌
داخوازه‌ بۆ هێنانه‌ خواره‌وه‌ی. واته‌: هه‌ر به‌شتی هه‌قو راستو دروسته‌وه‌
نازل‌کراوه‌ هه‌رچی تێیدا یه‌ راستو حه‌قو ره‌وايه‌!

دوای به‌یانکردنی صیفه‌تی قورئان باسی ئهرکی سهرشانی پیغه‌مبه‌ر ده‌کاو ده‌فهرموئ: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مِبْشِرًا وَنَذِيرًا﴾ ئهی موحه‌مه‌ده! ئیمه که تۆمان کردوه به‌پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌مان کردوی بۆیه‌مان ره‌وانه کردوی مژده‌ده‌رو ترسینه‌ری بۆ ئاده‌میزادان؛ مژده‌ی به‌هشت بده‌ی به‌وانه‌ی ئیمان‌ت پی ده‌هینن، ئه‌وانه‌ی ئیمان‌ت پی ناهینن به‌ناگری دۆزه‌خ بیان‌ترسینی. ئه‌مجار دیتمه‌وه سهر به‌یانکردنی نازلکردنی قورئان وه‌جبه وه‌جبه به‌شبه‌ش به‌گویره‌ی روداو پیوستی رۆژگار. ده‌فهرموئ: ﴿قَرَأْنَا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكْتٍ وَنُزْلَاهُ تَبْرِيْلًا﴾ قورئانی‌کمان بۆ سهر نازل کردوی به‌شیوه‌ی به‌شبه‌شو وه‌جبه وه‌جبه له‌ماوه‌ی بیستو سئ سال‌دا به‌گویره‌ی پیوستو روداو به‌و شیوه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی و حیکمه‌ت داخوازیه‌تی سوره‌ت سوره‌تو نایه‌ت نایه‌ت نازل کراوه.

هۆی نازلکردنه‌که‌ی به‌و شیوه‌ی پچر پچره‌ی بۆ ئه‌وه‌یه به‌کاله‌وخۆ به‌سهر ئاده‌میزاده‌کان دا بیخوینی‌هوه‌و ئه‌وانیش وه‌ری بگرنو لی‌ی حال‌ی بن. چونکه ئهم قورئانه‌ بۆیه نازل‌کراوه گه‌لو ئوممه‌ت دروست بکا نیظامو یاسایان بۆ دابنن، گه‌لیک دابمه‌زرتنی قورئانه‌که هه‌زم بکه‌نو به‌چوار ده‌وری جیهان‌دا بلای بکه‌نه‌وه، ئاده‌میزاد فی‌ری یاساکانی بکه‌نو به‌نده‌کانی بچه‌سپینن، کاری پی بکه‌ن، بۆیه به‌و شیوه‌و وه‌جبه وه‌جبه قورئان هاتۆته خوارئ، به‌گویره‌ی پیوستی و به‌دی هاتنی روداو‌ه‌کانو تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی عه‌مه‌لی هاتۆته خوارئ. چینی موسو‌لمانانی یه‌که‌میش به‌وپه‌ری ئاماده‌باشیه‌وه‌ پیشوازیان له‌فهرمانو نه‌هیه‌کانی، له‌په‌ندو مه‌شه‌که‌کانی له‌چیرۆک‌و سهرگورشته‌کانی ده‌کردو له‌هه‌ستو شعوری خویان‌دا له‌هه‌لو‌یستو هه‌لسو که‌وتیان‌دا ره‌نگی ده‌دایه‌وه. له‌ناو مال‌و خیزانیان‌دا، له‌بازارو له‌مزگه‌وت‌دا له‌گه‌ل خویانو له‌گه‌ل خه‌لک‌دا به‌وپه‌ری دلسۆزیه‌وه ته‌وجیه‌اته‌کانی قورئانیان ته‌نفیذ کردوه..

ئینو مه‌سعو ﴿﴾ ده‌فرموی: همر یه‌کی له‌ئیمه که ده نایه‌ت فیر ده‌بو وازی لی نه‌ده‌ئینا هه‌تا باشباش قیری ماناکانیان ده‌بوو کاریشی پی ده‌کردن.

به‌کورتی :

قورئان به‌حق نازل بووه ﴿﴾ بۆ چه‌سپاندنی حه‌ق نازل بووه ﴿﴾ له‌خودایه‌کی حه‌قو به‌تواناو ﴿﴾ نازل بووه ﴿﴾ حه‌ق هیناو به‌تیو حه‌قی پییه، پیغه‌مبه‌ر راگه‌یه‌ئیری نه‌و حه‌قه‌یه!

﴿قل﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د به‌و که‌لامه حه‌قه ولامیان به‌ده‌ره‌وه و بلی: ﴿آمنوا به‌أولاً تؤمنوا﴾ جا ئیوه‌ش ئه‌ی موشریکه‌کان و په‌لپ‌گره‌کان! ئه‌ی نه‌وانه‌ی ده‌ئین: هه‌تا ئاخى مه‌که‌که‌مان بۆنه‌بیته زه‌وی کشتو کالو کانیاوی تیدا هه‌لنه‌قوولین ئیمانت پی ناهینین! ئیمان بینن به‌قورئان یان ئیمانی پی نه‌هینن، نه‌و ﴿﴾ چون یه‌که، قورئان بۆخۆی حه‌قه‌و خودا نازلئى کردوه و نامه‌یه‌کی ئاسمانه بۆ سه‌ر زه‌وی، نامه‌یه‌کی نه‌مه‌وه بۆ رزگاری کردنی مرۆقه. ئیمانی پی بینن یان بروام پی نه‌که‌ن، نه‌وه باش بزائن ئیمانیه‌ئینانتان هیچ له‌ملکی خودا زیاد ناکاو ئیمان نه‌هینانیشتان هیچ له‌ملکی خودا که‌م ناکاته‌وه.

جا: که ئیو به‌راستی نه‌زانو ئیمانی پی نه‌هینن، نه‌وه باش بزائن: که ﴿ان الذين أوتوا العلم من قبله اذا يتلى عليهم يخرون للأذقان سجدا﴾ زانیانی نه‌هلی کیتاب؛ نه‌وانه‌ی پیاوچاکو حه‌ققانی بوون، پابه‌ندی نامه‌ی ئاسمانی خۆیان بوونو گۆرانکارییان تیدا نه‌کردوه، همر کاتئى ئه‌م قورئانه‌یان به‌سه‌ردا بخویندرتته‌وه یه‌که‌سه‌ر ده‌چنه سوژده؛ به‌سه‌ر رویاندا ده‌که‌ونه سه‌ر زه‌وی له‌به‌ر نه‌وه‌ی خودا به‌گه‌وره‌و پیروژ ده‌زانن، شوکرو سوپاسی په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن له‌سه‌ر به‌جیه‌ئینانی واده‌ی خۆی. چونکه نه‌وان له‌کتیبه‌ی خۆیاندا مژده‌ی ره‌وانه کردنی تۆیان خویندۆته‌وه به‌خه‌لکییان راگه‌یانده‌وه چاوه‌روانی ره‌وانه کردنی تۆو نازل‌بوونی قورئان بوون، جا ئیستا که نه‌و قورئانه ﴿﴾ به‌یسن ته‌فسیری ره‌وان

سوجه‌ی به‌ندایه‌تی و سوپاسگوزاری بۆ خدا ده‌بن، ﴿وَيَقُولُونَ: سُبْحَانَ رَبِّنَا. انْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا﴾ له‌سوژده‌که‌یان‌دا پاکو مونه‌ززه‌هی خدا راده‌که‌یه‌ن‌زو ده‌لین: گه‌وره‌یی و شکومندی بۆ نمو خودایه‌یه: که واده‌ی خوی به‌جی هیناوه، بیگومان واده‌و به‌لینی نمو هر ده‌بی بیت‌ه‌جی و پاشگه‌زبون‌ه‌وی تیدا نیه.

﴿وَيَخْرُونَ لِلْأَذْقَانِ يَكُونُ وِزْرُ بَدَنِهِمْ خَشُوعًا﴾ نه‌وانه: که گوئیان له‌قورئان ده‌بی خویان پی ناگیرئ به‌لکوو به‌سهر رویان‌دا ده‌که‌ونه سوجه‌ بردن و ده‌ست ده‌که‌ن به‌گریان، به‌دلی پر له‌ترسو خشوع و به‌ندایه‌تی راگه‌یانندنه‌وه، به‌چای پر له‌فرمیسکو گریان‌ه‌وه به‌ره‌و روده‌که‌ونه سوژده، نمو سوژده‌بردنه‌یان خشوع و ایمانیان بۆ زیاد ده‌کاو پتر خویان نه‌سپهرده‌ی یه‌زدان ده‌که‌ن! وه‌کوو له‌نایه‌تیکی ترده‌ ده‌فرموی: ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾ محمد/۱۷.

بیگومان گریان له‌ترسی خودا نیشانه‌ی بپروا پته‌وی و خودا ناسینی به‌راستییه، له‌باره‌ی گریان له‌ترسی خودا فرمووده‌ی زۆر ریوایه‌ت کراون، پیغه‌مبه‌ر ﷺ زۆر په‌سنی کردوه.

تیرمیزی له‌تیب‌نو عه‌بباسه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فرموی: له‌پیغه‌مبه‌رم ژنه‌وت: ده‌یفه‌رموو! (عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ عَيْنٌ بَكَتَ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) دوچاو ناگری دۆزه‌خ نایان‌سوئینی: چاوئیک له‌ترسی خودا فرمیسک بریژی، چاوئیک له‌ریگای خودادا پاریزگاری بکا.

موسلیمو نه‌سائی له‌ئهبو هوپه‌یه‌ره‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: (لَا يُلْجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ، وَلَا اجْتَمَعَ عَلَى عَبْدِ غِبَارٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدَخَانَ جَهَنَّمَ) ناچیت‌ه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه کابرایه‌ک له‌دونیا‌دا له‌ترسی خودا چاو‌ه‌کانی فرمیسکی رشتبی

مه‌گهر شیری دۆشراو بیته‌وه ناو گوانه‌که!! هرگیز ته‌پو تۆزی تیکۆشان
له‌ریگای خوداداو دوکه‌لی دۆزه‌خ له‌سهر به‌نده‌یه‌ک کۆنابنه‌وه.

پاراننه‌وه له‌خودا له‌ناوه جوانه‌کانی

قُلْ اَدْعُوا اللَّهَ اَوْ اَدْعُوا الرَّحْمَنَ اَيَّامًا تَدْعُوْا فَلَهُ
الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتُ بِهَا وَاُتَبَّعَ
بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيْلًا ﴿١١٠﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَخْذَ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ
لَهُ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلٰلِ وَكَبِيْرَةٌ تَكْبِيْرًا ﴿١١١﴾

نیینو جه‌ریرو نیینو مه‌رده‌وه یه‌ی له‌نیینو عه‌بباسه‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن؛
ده‌فه‌رموی: رۆژێک پیغه‌مبهر ﷺ له‌مه‌که‌که له‌خودا پارایمه‌وه، له‌پاراننه‌وه که‌ی‌دا
فه‌رموی: (یاالله! یارحمن!) موشریکه‌کانی مه‌که‌که وتیان: بپواننه‌ ئه‌م شیته‌.
جله‌وگیری ئه‌وه‌مان لی ده‌کا هاوار له‌دوو خودا بکه‌ین! که‌چی بو خۆی نزاو
پاراننه‌وه که‌ی ئاراسته‌ی دوو خودا ده‌کا. ئیتر په‌روه‌ردگار ثایه‌تی ﴿قُلْ: ادعوا
الله او ادعوا الرحمن...﴾‌ی نازل کرد.

مه‌یموونی کوپی مه‌هران ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ له‌سه‌رتای هه‌موو
به‌شیکی ئه‌و قورئانه‌ی به‌نیگا بۆی ده‌هات (بسمک اللهم)‌ی ده‌نووسی هه‌تا
ثایه‌تی ﴿انه من سلیمان، وانه بسم الله الرحمن الرحيم﴾ نازل بوو. ئه‌مجار
له‌سه‌ره‌تاو ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾‌ی ده‌نووسی. ئه‌مجار موشریکه‌کان
وتیان: ئه‌م (الرحیم) ده‌زانین، ئه‌دی ئه‌م (الرحمن) چیه؟ ئیتر خودا ئه‌و
ثایه‌ته‌ی نازل کرد.

ئه‌حمه‌دو موسلیمو بوخاریو تیرمیزیو هی تریش له‌ئینو عه‌بباسه‌وه
 ده‌بارهی هۆی نازل‌بوونی ﴿وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُهَا﴾ ریا‌یه‌ت ده‌که‌ن
 ده‌فهرموئ: ئه‌م ئایه‌ته له‌کاتی‌که‌دا نازل بوو، پیغه‌مبهر ﷺ له‌مه‌که‌دا
 موخته‌فی بوو، کافره‌کان که گوئیان له‌قورئان ده‌بوو جنیویان به‌قورئانو به‌و
 که‌سه ده‌دا که ناردویه‌تیو ئه‌و که‌سه‌ی هی‌ناویه‌تی ئیتر په‌روه‌ردگار نیگای بۆ
 پیغه‌مبهر کردو پێی فورموو: ﴿وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُهَا وَابْتَغِ بَيْنَ
 ذَلِكَ سَبِيلًا﴾.

په‌یوه‌ندی ئه‌م ئایه‌تانه به‌هی پێشه‌وه ئه‌وه‌یه: له‌وه‌پێش په‌روه‌ردگار
 ئه‌وه‌ی چه‌سپاند: که قورئانی بۆ سه‌ر به‌نده‌ی خۆی ((موحه‌مه‌د)) نازل
 کردو، عه‌ره‌بو غه‌یری عه‌ره‌ب نه‌یان‌توانیو ناتوان به‌ره‌ره‌کانی بکه‌ن،
 ئایینی یه‌کتا‌په‌رستی بۆ هی‌ناو‌زو فره‌خودایی ره‌تکه‌وه. ئه‌مجار رهدی
 موشریکه‌کان ده‌داته‌وه له‌وه‌دا که ده‌یانگوت: چۆن موحه‌مه‌د بۆخۆی لافی
 یه‌کتا‌په‌رستی لی ده‌داو که‌چی هاوار ده‌کاته چه‌ند خودایه‌کتو ده‌لی: (يَااللّٰه!
 يَا رَحْمٰن!) ئیتر په‌روه‌ردگار رهدی دانه‌وه فرمووی: ﴿قُلْ ادْعُوا اللّٰهَ اَوْ
 ادْعُوا الرَّحْمٰنَ اَيٰمٰا تَدْعُوْا فَلِلّٰهِ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰی﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د! پێیان بلی:
 هاوار بکه‌نه (الله) یان (رحمن) به‌هر ناوی‌ک بانگی لی بکه‌ن له‌ناو
 جوانه‌کانی ئه‌وه ناوی جوانو به‌رزو پیروژن، هه‌ر ناوی‌ک له‌و ناوه جوانانه‌ی لی
 بنێن جی‌ی خۆیه‌تی. هه‌موو ناوی‌ک له‌ناوه جوانه‌کانی مانای ریزو ته‌قدیریان
 تێدا‌یه‌و پیروژن!

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار چۆنیه‌تی خویندنی ناو‌نوێژ فی‌ری پیغه‌مبهر ﷺ
 ده‌کاو پێی ده‌فهرموئ: ﴿وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُهَا﴾ وابتغ بین ذلك
 سبیلًا ئه‌تۆ له‌نوێژدا زۆر ده‌نگ هه‌لمه‌په‌هه. بۆ ئه‌وه‌ی موشریکه‌کان گوئیان
 لی نه‌بێو جوین به‌قورئان بده‌ن؛ جنیو به‌و که‌سه بده‌ن ناردویه‌تیو ئه‌و که‌سه‌ی
 هی‌ناویه‌تی. ئه‌وه‌نده‌ش به‌هیاوشی مه‌یخوینسه‌وه هاوه‌لانت گوئیان لی نه‌بێ،

هەول بده لەنیوان بەرزو نزمی دا بەشیوەیەکی مام ناوەندی نوێژە کانت بخوێنه.

ریوایەتکراوە دەلێن: حەزرەتی ئەبو بەکر بەدنگی نزم زیکری دەکردو قورئانی دەخوێند، «هەفەر موو: من لەخودای خۆم دەپارێمەوه ئەو بۆ خۆی پێویستیاتی من دەزانێ! حەزرەتی عومەر دەنگی بەرز دەکردەوه، دەهەفەر موو: شەیتان دەردەکەم خەوالتوان بەناگا دینمەوه، جا کە ئەم نایەتە نازل بوو پێغه مەبەر ﷺ فەرمانی بە ئەبو بەکر کرد: کە تۆزیک دەنگ بەرز بکاتەوه بە عومەریشی فەر موو: هەندێ دەنگ نزم بکەرەوه.

ئەمجار پەرورەدگار قیرمان دەکا چۆن حەمدو ثنای خودا بکەین «فەر موو: ﴿وَقُلْ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِيلِ﴾ بلی: حەمدو ثنای شیاوی خودایە، لەسەر ئەو هەموو نازو نەعمەتە بەبەندەکانی بەخشیون. پەرورەدگار لێرەدا سێ صیفەتی بۆ خۆی چەسپاندو.

۱- پەرورەدگار مندالی بۆ خۆی قەرار نەداوه، چونکە کەسیک مندالی هەبێ هەموو نازو نەعمەتیکی بۆ ئەو دەوێ، هەرەها مندال دەبێتە جێ نشینی باوکی دوا تەواو بوونی تەمەنی کەسیکیش ناوا بێ شیاوی حەمدو سوپاس نیه.

۲- پەرورەدگار لەمولکۆ سەلتەنەتدا کەس هاوبەشی نیه، چونکە ئەگەر کەسیک شەریکی بوايه ئەو کاتە نەدەزانرا کامەیان شیاوی حەمدن. ئەمە رەدد «لەسەر جوله کەکان کە دەیانگوت: عوزەیر کۆری خودایە، هەر وەرەد دی مەسیحییەکانیشە کە دەیانگوت: عیسا کۆری خودایە.

۳- خودا داماو نیه پێویستی بەیارمەتیدەر بێ، بەلکۆ خودا بۆ خۆی بەدیھێنەر و خاوەنی هەموو شتیکی، بێ هاوتاو هاوشانە هەموو شتیکی بەویستی ئەو دیتە جێ.

﴿و کبره تکبیراً﴾ خودای خۆت به‌گه‌وره بزانه، شه‌وی فرمانمان پی کردی پابه‌ندی به‌و نه‌نجامیان بده. زۆر به‌دووری بگره له‌هه‌موو صیفه‌تیکی نه‌قص و نزمی. به‌گه‌وره‌و پاکتو مونه‌ززه‌هی بزانه له‌زات و صیفات‌دا، و بزانه (واجب الوجود) ه‌بوونه‌که‌ی زه‌رووری و پیویسته، شیاوی هه‌موو صیفه‌تیکی که‌مائه. هه‌موو کرده‌وه‌یه‌کی به‌گوێره‌ی حیکمه‌ت و دانایی‌یه. هه‌موو حوکمیکی ره‌وایه، فرمان و جله‌وگیری، به‌رزکردنه‌وه‌و نزم کردنه‌وه تایبه‌تی خۆیه‌تی. هه‌رچی بیه‌وی ده‌یکا، شکۆمه‌ندیی ده‌دابه هه‌ندی که‌سو هه‌ندی که‌س زه‌لیل و داماو ده‌کا.

به‌ریزی بگره له‌ناوه‌کانی‌دا، به‌ناوه‌ پیروژه‌کانی نه‌بی بانگی لی مه‌که، هه‌میشه به‌صیفات و پیروژه‌کانی وه‌صفداری بکه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (الکھف)

نهم سوره‌ته ناوی سوره‌تی (الکھف) ه چونکه چیروکی نه صاحبولکه هفی
تیدایه یه کینکه لهو پیئنج سوره‌ته‌ی به‌رسته‌ی (الحمد لله) ده‌ستیان پیئکراوه که
نه‌وانیش سوره‌تی (الفاتحه، الأنعام، الکھف، سبأ، فاطر)ان.. ده‌ست پیئ کردن
به (الحمد لله) ناماژه‌ی به‌ندایه‌تی ناده‌میزادی بۆ پهره‌ردگار له‌خۆ گرتووه،
دانانه به‌گه‌وره‌یی و شکۆمه‌ندیی پهره‌ردگار.

موسا سه‌به‌ی نهم سوره‌ته له‌گه‌ل سوره‌تی پیئشوو:

په‌یوه‌ندی نهم سوره‌ته به‌سوره‌تی (الاسراء) وه له‌چهند رویه‌که وه‌یه:

۱- سوره‌تی (الاسراء) به (تەسبیح) ده‌ست پیئ ده‌کا. نهم سوره‌ته‌ش
به (تەحمید) ده‌ست پیئ ده‌کا. تەسبیح و تەحمیدیش له‌زۆر شوئنی قورئان‌دا
خراونه په‌نا یه‌که‌وه. زوری‌ی کاتیش ماده‌ی (سبح) پیئش ماده‌ی (حمد)
خراوه وه‌کوو ﴿فسبح بحمد ربك﴾ الحجر/۹۸. له‌لایه‌کی تره‌وه سوره‌تی
(الاسراء) به (حمد) کۆتایی هاتووه. که‌واته کۆتایی سوره‌تی (الاسراء) و
سهره‌تای سوره‌تی (الکھف) له‌یه‌ک ده‌چن.

۲- که جوله‌که‌کان داوایان له‌موشریکه‌کان کرد: پرسار له‌پیغه‌مبه‌ر بکه‌ن
ده‌رباره‌ی سۆ شت (روح، أصحاب الکھف، چیروکی ذیلقرنه‌ین) له‌سوره‌تی
پیئشوودا ده‌رباره‌ی گیان ولامی دانموه، لی‌ره‌ش‌دا لهم سوره‌ته‌دا ولامی دوو
پرسیاره‌که‌ی تریان ده‌داتموه. که‌وابی نه‌مه‌ش جوّره په‌یوه‌ندییه‌که!

۳- که له‌سوره‌تی (الاسراء) دا فرموی: ﴿وما اوتیتم من العلم الا
قلیلاً﴾ گونجاو بوو چیروکی هه‌زه‌تی موسا له‌گه‌ل هه‌زه‌تی خضر‌دا وه‌کوو
به‌لگه‌یه‌ک له‌سه‌ر نمو» باس بکا.

۴- له‌سوره‌تی (الاسراء: ۱۰۴) دا فہرموی: ﴿فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بهم لفيغاف﴾ ئیتر له‌سوره‌تی (الکھف) دا کہئو حەقیقەتە رون دەکاتەو. ده‌فہرموی: ﴿فاذا جاء وعد ربي جعله دكاء، وكان وعد ربي حقاً﴾ تا دەگاتە ئایەتی ﴿وعرضنا جهنم يؤمنذ للكافرين عرضاً﴾ (۹۸-۱۰۰).

ئەم سوره‌تە سەرگورشتەو پەندو نامۆزگاری لەخۆ گرتوون. سەرەتا بەوەصفی قورئان دەست پێ دەکا: لەباسو پەسنی دا دەفہرموی: ئەم قورئانە کەلامیکی راستو حەقو روونە، دژایەتی لەنیوان وشەکانی و مەعناکانی دا نیە، بۆ مۆژدەدان بەبەهەشتو ترساندن لەدۆزەخ ئیتردراوە.

ئەمجار سەرنجی ئادەمیزاد رادەکێشی بۆ وردبۆنەو لەزەوی و ئەوێ تی‌یدایە لەدیمەنی جوانو سەرسۆرھێنەر، بۆ ئەوێ بزائن: کە ئەو شتانە هەموویان نیشانەیی قودرەتو دەسلاتی خودان.

ئەمجار سوره‌تە کە سی چیرۆکی ناوازه دەگێڕێتەو چیرۆکی (أصحاب الکھف) و چیرۆکی (حەزەرەتی موسا لەگەڵ حەزەرەتی خضر) و چیرۆکی (ذیلقەرنەین).

وێرایی ئەوێش چەند پەندو نامۆزگارییەکی دینیتەو کە هەلقولای و واقعین و ئەو دەچەسپین: کە حەق پەیوەندە بەئیمانەو ئاویتەیی یەکتەری و پێویستە موسولمانان پشت بەحەق ببەستن و بەبیرو باوەری راستی خۆیان بنازن و دەسلاتو مالو سامان لەخشتەیان نەبا. ئەوێ لەئایەتی (۳۲) تا (۴۲) بەرامبەرییەکی لەنیوان دەولەمەندی لەخۆبایی یو بەمالو سامانو هەژاری پشت بەستوو بەئیمانی خۆی و حەق راستی ساز دەکا.

یان لەئایەتەکانی ژمارە (۴۵ و ۴۶) نمونەیی ژبانی دنیا دەهینیتەو: چۆن خێرا دەرواو چەند زوو بەسەر دەچی! ئەمجار چەند دیمەنیکی رۆژی قیامت دەخاتە روو. چیرۆکی لەخۆبایی بوونی شەیتانو سوژد نەبردنی ئەو

نه گریسه مان بۆ ده گیریتمهوه بۆ شهوی ئاده میزاد هه میشه له حه زه ردا بی و بزانی ئه وه دوژمنیه تی و هه ولی له خسته بردنی ده دا.

شه وه ش رون ده کاته وه: که قورئان په ندو مه شل دینیته وه بۆ سود لی وه رگرتیان وه ده بی پیمان په ند ئامیز بین. که و ابو جه مسه ری سوره ته که بۆ راست کردنه وه عه قیده یه بۆ ریک خسته نی په یه وه و پرۆگرامی بیر کردنه وه و تیفکری نه، بۆ چاک کردن و چاک کردن وه به ها ره وشتییه کانه به ته رازی عه قیده.

شه وه ش ده چه سپینی که سیاسه تی یاسا دانانو ته شریع ده بی سه رچا وه که یان ره حمه تو عه داله ت بی. هه ر شه ریعه تیک له م دوانه وه سه رچا وه نه گری به کاری کارپیکردن نایه وه له به رژه وه ندی ئاده میزادا نیه. ده رباره ی فاضلو ریزی شه م سوره ته گه لی فه رموده ی پیغه مبه ر ﷺ ریا یه ت کراون.

۱- موسلیمو نه بوداودو نه سائی و تیرمیذی له شه بو ده ردا وه له پیغه مبه ره وه ریا یه ت ده که ن فه رمویه تی: (من حفظ عشر آیات من أول سورة الکھف، عصم من الدجال).

۲- تیمام نه حمه دو موسلیمو نه سائی له شه بو ده ردا وه له پیغه مبه ره وه ﷺ ریا یه ت ده کا: که فه رمویه تی: (من قرأ العشر الأواخر من سورة الکھف عصم من فتنة الدجال).

۳- نه سائی له سونه نه که ی دا له شه بو انه وه له پیغه مبه ره وه ﷺ ریا یه ت ده کا: که ده فه رموی: (من قرأ العشر الأواخر من سورة الکھف فانه عصمة له من الدجال).

۴- حاکم فرموده‌یه کی تری ریوایه‌ت کردوه و فرموشیه‌تی نیسناده‌کی راسته له‌پیغهمبره‌وه فرمویه‌تی: (من قرأ الکھف فی یوم الجمعة أضاء له النور ما بین الجمعین).^(۱۵)

حمدو نه‌نای خوداو کاریگه‌ری قورن‌ان

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَكُمْ عِوَجًا ﴿١﴾
 قِيمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّنْ لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ
 يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾ مَّا كَثِيرٌ
 فِيهِ أَبَدًا ﴿٣﴾ وَيُنْذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴿٤﴾
 مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ
 أَفْوَاهِهِمْ إِنَّ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴿٥﴾ فَلَعَلَّكَ بِخُجَّتِ نَفْسِكَ
 عَلَىٰ أَثَرِهِمْ إِنْ لَّمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾ إِنَّا
 جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا
 ﴿٧﴾ وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

(۱۵) ته‌فسیری قورطوبی ج ۳۰/۴۵ هه‌روا چهند فرموده‌یه کی تریشی هیناون..

﴿الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل له عوجاً قِماً﴾
 حەمدو ئه‌نا به‌به‌رده‌وامی بۆ په‌روه‌ردگاریکه‌ قورئانی نازل کردوه بۆ سه‌ر
 به‌نده‌ی خۆشه‌ویستی خۆی؛ (موحه‌مه‌د ﷺ) که‌ گه‌وره‌ترین نيعمه‌تی خودایه
 بۆ دانیش‌توانی سه‌ر زه‌وی. چونکه‌ ئاده‌میزادی له‌خه‌وی نه‌زانی به‌ناگا
 هینایه‌وه، له‌تاریکی گومرایی رزگاری کردن خستنیه ژیر روشنایی نایینه‌وه.
 قورئانی نازل کردوه کردویه‌تی به‌نامه‌یه‌کی ریکتو پیکتو بی هه‌له‌و
 عه‌یبو که‌مو کورێ، هه‌یج لاری چه‌وتی له‌خۆ نه‌گرتوه. هه‌یج خواری مه‌یل بۆ
 لای خراپه‌ی تیدا نیه. به‌لکوو نامه‌ی هیدایه‌ته بۆ رێبازی راستو حق. راستی
 نامه ئاسمانیه‌کانی پیش خۆی ده‌چه‌سپینێ، هه‌ندیکێ ته‌صدیقی هه‌ندیکێ
 ده‌کا، بێگومان په‌روه‌ردگار هه‌موو کاتی سوپاسکراوه. هه‌ندێ جار
 له‌سه‌ره‌تای سوره‌ته‌کانو کۆتاییاندا سوپاسی نه‌فسی خۆی ده‌کا، بۆ ئه‌وه‌ی
 به‌نده‌کانی قیر بکا چۆن سوپاسی نيعمه‌ته‌کانی بکهن. مه‌به‌ست له‌نازلکردنی
 قورئان به‌و شیوه‌ پهنسندییه ﴿لینذر بأساً شديداً من لدنہ﴾ بۆ ئه‌وه‌ی بی
 بره‌وان بترسینێ له‌عه‌زابیکێ به‌ئیشو سامناک که‌ له‌خوداوه‌یه، عه‌زابه‌که‌ دو
 جوړه: عه‌زابی ده‌س له‌جیو خیرا هاتوو: که‌ عه‌زابی دونیایه، عه‌زابی وه‌غراوو
 دوایی هاتوو: که‌ عه‌زابی دۆزه‌خه!

هه‌روه‌ها ﴿ویبشر المؤمنین الذین یعملون الصالحات﴾ به‌هۆی ئه‌م
 قورئانه‌وه موژده‌ بدا به‌مو موسوڵمانانه‌ی که‌ ئیمانی خۆیان به‌هۆی کرده‌وه‌ی
 باشه‌و به‌هیز ده‌کهن، مژده‌ی ئه‌وه‌یان بداتی ﴿أن لهم أجراً حسناً﴾ به‌وه‌ی که‌
 باداشی باشیان هه‌یه له‌قیامه‌تدا: که‌ به‌هه‌شته‌و خودا واده‌ی ئه‌و به‌هه‌شته‌ی
 به‌ته‌قواکاران داوه، ﴿ما کثیر فیہ ابدان﴾ بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ له‌و به‌هه‌شته‌دا
 ده‌میننه‌وه‌و لی‌ی ده‌رناچن نازو نيعمه‌تیکه‌ برانه‌وه‌ی نیه!

﴿وینذر الذین قالوا اتخذ الله ولدا﴾ هه‌روه‌ها ئه‌و کافرا نه‌ بترسینێ: که‌
 پێیان وایه خودا منداڵی هه‌یه. وه‌کوو هه‌ندێ له‌موشریکه‌کانی عه‌ره‌ب که‌

دهیانگوت: نیمه فرشته دهپرستین چونکه کچی خودان. جوله‌که‌کان: که دهیانگوت عوزه‌یر کوری خودایه نمو مه‌سیحیانه‌ی که دهیانگوت عیسا کوری خودایه، بزیه‌ش به‌تاییه‌تی ناوی نم سئی جوره کافرانه‌ی هینایه‌وه، هه‌ره‌چه‌نده ((انذار)) گشتی‌یه‌که‌ی پیشوو دهیانگریته‌وه. بئ نه‌وه‌ی ناماژهبئی که هه‌لویتسو بیروباوه‌ری نه‌وانه زور ناشیرینو نابه‌جییه‌و له‌هه‌موو کوفریک کوفرتره. ﴿ما لهم به من علم ولا لآبائهم﴾ نه‌وانه که نمو بوختانه هه‌لده‌به‌ستزو نیسبه‌تی منداڭ وه‌پاڭ خودا ده‌دن نه‌خویان نه‌باوکتو باپیریان هیچ به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نیه، به‌لکوو قسه‌یه‌که به‌هه‌واتته نفرئی ده‌ده‌زو هیچ به‌لگه‌و پشتگیرییه‌کی عقلی و نه‌قلیان نیه، ده‌ی خو عه‌قیده‌و بیرو باوه‌ر ده‌بئ له‌سه‌ر بناغه‌ی زانستو زانیاری دابمه‌زریو قناعتو دلنایایی تیدا بئ.

﴿کبرت کلمة تخرج من افواههم﴾ نم بوختانه‌یان بوختانیکی زور گه‌وره‌یه‌و کوفریکی بئ ره‌زایه، کاشکی نه‌وان نمو بوختانه‌یان هه‌ر به‌سه‌ر دلدا رابوردایه‌و نه‌یاندرکاندایه، نه‌وانه هینده بئ شهرمن به‌زویان ناشکرای ده‌که‌زو بئ شهرمانه به‌ناو خه‌لکی‌دا بلاوی ده‌که‌نمه‌و. ﴿ان يقولون الا کذباً﴾ نه‌وان جگه له‌درزو بوختان هیچی تر نالین. هه‌رچی ده‌یلین درو‌یه‌کی به‌ته‌رپیه‌و راستی تیدا نیه.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار ته‌سه‌للای دلی پیغه‌مبه‌ر ده‌داته‌وه: که غه‌م نه‌خوا به‌وه‌ی موشریکه‌کان ئیمانی پی ناهینزو پدیامه‌که‌ی ره‌ته‌ده‌که‌نمه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿فلعلک باخع نفسك علی آثارهم ان لم يؤمنوا بهذا الحدیث أسفاً﴾ نه‌تو خه‌ریکی له‌داخا خۆت بکوژیو خۆت به‌فتاره به‌ری له‌خه‌فه‌تی نه‌وه‌ی که نه‌وانه به‌روا به‌م قورنانه‌ ناکه‌ن، وشه‌ی (العل) لی‌ره‌دا بئ نیستی‌فه‌های ئینکاری‌یه‌و مانای نه‌هی ده‌گه‌یه‌نی، واته: به‌و نه‌نداز داخو خه‌فه‌ت مه‌خو نه‌وانه شیایو نمو نین تو نه‌وه‌نده مه‌راقیان بئ بخۆی. لی‌یان

گه‌پێ، ئەوە‌ندە بە‌هە‌لۆ‌ی‌ستە نە‌قامە‌کان‌یان د‌ل‌گ‌ران مە‌بە، تۆ پ‌ی‌غە‌م‌بە‌ری و تە‌ن‌ها را‌گە‌یان‌دن‌ی پە‌ی‌امە‌کە‌ی خۆ‌ت لە‌سەر شانە، پە‌ی‌امی خۆ‌تی‌ان پ‌ی‌ را‌ب‌گە‌یە‌نە جا هەر کە‌س‌ێ‌ک ه‌ی‌دا‌یە‌تی وەر‌گرت ئە‌و قازان‌جە‌کە‌ی بۆ خۆ‌یە‌تی‌و کە‌س‌ێ‌ک‌یش لە‌سەر گوم‌پ‌ایی خۆ‌ی بە‌ردە‌وام بوو زیانە‌کە‌ی بۆ خۆ‌یە‌تی‌و خۆ‌ی سزا‌کە‌ی دە‌چ‌ێ‌ژێ...

نە‌مۆ‌نە‌ی ئە‌م نایە‌تە چە‌ند نایە‌ت‌ێ‌کی ترە وە‌کو‌و دە‌فەر‌مۆ‌ی: ﴿فَلا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ﴾ فاطر/۸. یان دە‌فەر‌مۆ‌ی: ﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسُكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ الشعراء/۳. یان ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ﴾ النحل/۱۲۷.

ئە‌م‌جار پە‌ر‌و‌ە‌ر‌د‌گ‌ار ئە‌و رادە‌گە‌یە‌ن‌ی: کە‌ د‌و‌ن‌یا خان‌و‌ی مانە‌و‌ە‌ نی‌ەو ج‌ی‌گ‌ای تاق‌ی‌کرد‌نە‌و‌ە‌و کار کرد‌نە، بۆ ئە‌و‌یە‌ چاکە‌کار و خراپە‌کار دەر‌یکە‌و‌ز‌و د‌و‌ایی هەر کە‌سە‌ بە‌پ‌ی‌ی کرد‌ە‌و‌ە‌ی خۆ‌ی پاداش‌و سزای دە‌در‌ێ‌تە‌و‌ە‌ دە‌فەر‌مۆ‌ی: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ ئی‌مە ئە‌و‌ی لە‌سەر زە‌و‌ی‌یە‌ لە‌گ‌یانە‌بە‌رو درە‌خت‌و رو‌ە‌ک‌ت‌و کار‌و د‌یمە‌نە‌کان‌ی کرد‌ومان‌ن بە‌هۆ‌ی ئارایش‌و جوان‌ی بۆ زە‌و‌ی و دان‌یشت‌وان‌ی سە‌ری، کرد‌ومان‌ن بە‌هۆ‌ی تاق‌ی‌کرد‌نە‌و‌ە‌ بۆ‌یان، بۆ ئە‌و‌ی د‌ە‌ری بخە‌ین ک‌ی کرد‌ە‌و‌ە‌ی باش دە‌کا‌و شی‌او‌ی ئە‌و ن‌ی‌عمە‌تان‌یە‌ کە‌ لە‌د‌و‌ن‌یا‌دا‌و لە‌قیامە‌ت‌دا پ‌ی‌ی دە‌در‌ێ.

وە‌کو‌و دە‌بین‌ین دە‌قە‌ قور‌ئانی‌یە‌ کە‌ ب‌ی‌ دە‌نگ بو‌و لە‌وانە‌ی خراپە‌کار‌ن، با‌سی ئە‌وان‌ی نە‌کرد‌و‌ە‌، چون‌کە‌ ئاش‌کرایی‌و قە‌ر‌ینە‌ ئاما‌ژە‌ی بۆ دە‌کا. هە‌ل‌بە‌تە‌ وە‌کو‌و دە‌گوت‌ری: د‌و‌ن‌یا مە‌زرە‌عە‌ی قیامە‌تە‌؛ چ‌ی ت‌ی‌دا دە‌چ‌ێ‌نی لە‌قیامە‌ت‌دا ئە‌و دە‌در‌و‌یە‌و‌ە‌، یان دە‌گوت‌ری: د‌و‌ن‌یا پر‌دە‌ بۆ قیامە‌ت.

ئ‌یمام‌ی م‌وس‌ل‌ی‌م فەر‌م‌و‌ودە‌یە‌ک‌ی لە‌ئە‌بو سە‌ع‌ی‌دی خ‌ود‌ری‌سە‌و‌ە‌ ر‌ی‌و‌ایە‌ت کرد‌و‌ە‌: دە‌فەر‌مۆ‌ی: پ‌ی‌غە‌م‌بەر ﷺ فەر‌م‌و‌یە‌تی (ان الدنيا حلوة خضرة، وان الله مستخلفكم فيها فينظر كيف تعملون) د‌و‌ن‌یا شیر‌ین‌و خۆ‌ش و د‌ل‌گ‌یرە،

خودای مه زن ئیوهی تیدا کردوه به جی نشین بهویستو ئیرادهی خوتان تیدا دینو ده چن، ده پروانی ئیوه چون کارده که نو چی ده کمن، هه لسو که وتتان چونو چیه؟ دوایی به گویرهی کرده وه کانتان پاداشتتان ده دریتموه.

هه لبه ته خودا بو خوی له نه زه لموه ده زانی ئه وان چی ده که نو چون ده کمن، نه و ناگاداری شیردراوهی ناو دل کانه، هه موو په نامه کیه کی بوونه وهر ده زانی و ناگای لییه تی، پیوستی به تاقیکردنه وه نیه. وه لی دابو نه پیتی و هاتوه: پاداش و سزای بو بنده کانی به گویرهی نه و کرده وانیه یان بی: که به فیعلی ده یکه نو له ژبانی عه مه لیاندا نه نجامی ده و نو چون له گه ل نیعمه ته کانی خودا هه لسو که وت ده کمن، واته: ده بی بنده کانی نه وهی خودا زانیوه یه تی ده رباره یان به ویستو خواهیشی خویان به دی پینن، که وابو تاقیکردنه وه که بو زانیی بنده کانه چی ده کمن ده یه وئ ده ری بخا!!

﴿وانا لجاعلون ماعلیها صعباً جرّاً﴾ ئیمه نه و زه وییه جوانو ره نگاو ره نگه تیک ده دین، رۆژیک دئ هه رچی و به سهر نه و زه وییه وه یه له دارو دره ختو گوئو ره که جوگا و کانیو دیمه نی سه رنج راکیش هه مووی له ناو ده به یو سه ر زه وی ده که یه خاکیکی سوته مه پوو ده شتیکی کاک: به کاک بی گیانه به رو ناو سه وزایی!! وه کو له نایه تیکی ترده ده فرموی: ﴿فیذرها قاعاً صَفْصَفاً لاتری فیها عوجاً ولا امْتاً﴾ طه/۱۰۷.

نایه ته که دل دانه وهی پیغه مبه ری تیدا به و پی ده فرموی: تو له هه لوستی نه وانه دل گران مه به و خه فته مه خو، ئیمه چاریان ده که یو تو له یان لی ده ستینن!.

جبرؤکی نه صاحبولکھف

أَمْ حَسِبْتَ

أَنْ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

وَهَبْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾ فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي

الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ

أَحْصَى لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا ﴿١٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ

إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾ وَرَبَطْنَا

عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ﴿١٤﴾ هَؤُلَاءِ

قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَوْلَا يَأْتُواكَ عَلَيْهِمْ

بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأْوُوا إِلَى الْكَهْفِ

يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا

﴿۱۶﴾ وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزْوُرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ
الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ
مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ
يُضِلِلْ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْسِدًا ﴿۱۷﴾ وَتَحْسَبُهُمْ آتِقًا زَاجِرًا
وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقِلَبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ
بَسِيطٌ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ
فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُغْبًا ﴿۱۸﴾ وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ
لِتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا
يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا
أَحَدَكُمْ بِرُوقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى
طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ
بِكُمْ أَحَدًا ﴿۱۹﴾ إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ
أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا ﴿۲۰﴾
وَكَذَلِكَ أَعِزَّنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ

السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَزَّعُونَ مِنْهُمْ أَمْرُهُمْ فَقَالُوا
 ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُيُوتًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَى
 أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿٢١﴾ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ
 رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا
 بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ
 بِعَدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا
 وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾ وَلَا تَقُولَنَّ لِيْشَاءِ
 إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادْكُرْ رَبَّكَ
 إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا
 ﴿٢٤﴾ وَلِئِشْوَا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا
 ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لِيْشْوَا لَهُمْ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ
 فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

دەربارەى ھۆى نازلبوونى ئەم چىرۆكە موخەممەدى كورپى ئىسحاق دەلى: (النضر) كورپى (الحارث) پىاوئىكى زۆرزانى قورەيشىيەكان بوو، شەيتانىك بوو بۆ خۆى. ئەم نەگرىسە زۆر ئەزىزەتى پىغەمبەرى دەدا، بەھەموو جۆرىك دژايەتى دەكرد، لەروژگار ئىكدا چوبو و لاتى حىرە و فىرى چىرۆكى روستەم و ئەسفندىار بوبو، گەلى سەرگورشتەو چىرۆكەكانى لەبەر كردبوون، جا كە پىغەمبەر ﷺ لەكۆرپو مەجلىسەكانى دا بانگەوازی خەلكى دەكردو ناو بەناو باسى بەسەرھاتى گەلە پىشینهكانى دەگىرايەو، (النضر) دەھات لەدواى پىغەمبەر دەستى دەكر بەحىكاىەت گىرايەو بەسەرھاتى سەرنج راكیش دەربارەى پاشاكانى فارس. ئەمجار دەيگوت: ئەى ھۆزى قورەيش! مەن زۆر لەموخەممەد باشتەر دەزانم سەرگورشتە بگىرمەو!

ئەمجار قورەيشىيەكان شاندىكيان پىك هينا لە (النضر) و عوبەى كورپى ئەبو موعىبەطو ناردیان بۆ لای مالمەكانى جولەكە لەمەدینە بۆ ئەو پىرسو رايان پى بكن دەربارەى پىغەمبەر ﷺ پىيان گوتن: بچن پىرسىار لەئەو مالمانە بكن دەربارەى موخەممەدو رەوشتەكانى، دەبارەى بانگەوازی پەيامەكەى، ئەوانە خاوەن كىتبىز پىغەمبەريان ھەبونو زانىارىيان لەو بارەو زۆرە. (النضر) و عتبە بەرەو مەدینە كەوتنە رۆ گەيشتن، چۆن دەربارەى وەزەى پىغەمبەر ﷺ پىرسىارىيان لەمالمەكان كرد، ئەوانىش وتیان: كە چوونەو ھەبارەى سى شت پىرسىارى لى بكن:

۱- دەربارەى ئەو كۆمەلە گەنجەى لەروژگارى كۆندا مالو حالى خویان بەجى ھىشت.

دەربارەى ئەو پىاوەى خۆرەھەلاتو خۆرئاواى پشكنى و خستىە ژىر كۆنترۆلى خۆبەو، چى كرد چى بەسەرھات.

۳- دەربارەى گيان (الروح) لى پىرسن چىو چۆن؟ جا ئەگەر وەلامى دانەو ئەو پىغەمبەرە، ئەگىنا جادوبازو درۆزنە.

جا که نهضرو حاریث گهیشتنهوه مهککه وتیان وهلامی
 یهکالا کهرهوه مان بۆ هیئاونهوه، ئیتر راسپاردهی مالمه جولهکه کانیان پی
 راگه یاندن، نه مجار قورهیشه کان هاتنه خرمهت پیغه مبهرو پرسپاریان لی
 کرد، پیغه مبهرو ۛ فرمووی: بهیانی وهلامی پرسپاره کانتان دهده مهوه، هیچ
 نه گهری داننه، ئینشانه لای نه گوت: قورهیشیه کان رویشتن، ئیتر
 پیغه مبهرو ۛ دوا یئو وادهیه پانزه رۆژ مایهوه نیگای بۆ نه هات.
 قورهیشیه کان کهوتنه مقو مقو وتیان: موحه ممه وادهی سبهینی پی داین،
 نهوه پانزه رۆژ تیه پری هیچ ولامی نه بوو، پیغه مبهرو ۛ بهمه زۆر دلتنگ
 بوو. نه مجار جویرانیل هاتو له خوداوه سوره تی (الکھف) ی به نیگا بۆ هیئا.
 که سه رزه نشتیکی بۆ پیغه مبهرو تیدا بوو، چیرۆکی نه صاحبولکه هفو چیرۆکی
 ذیلقرنهینی تیدا بوو...

په یوه ندیی ئهم کۆمه له نایه ته بهی پیشهوه لهم روه وهیه: که له وه پیش
 په روه ردگار باسی نهوه ی کرد نهو گۆلۆ گۆلزارو دیمه نه جوانانه ی سه رزه وی
 زۆر سه رسوپهینه رنو نیشانه ی ده سه لاتو دانایی په روه ردگارن له بوونه وه ردا.
 نه مجار لیره شدا نهوه روون ده کاته وه: که ته نهها چیرۆکی نه صاحبولکه هفو
 ره قیم سه رسوپهینه ر نیزو بهس! به لکوو زیندوبوونه وه ی زه وی پیگه یشتنی
 روه کۆ گۆلۆ گۆلزارو پشکو تنی دارو دره خست تی یدا زۆر له روداوی
 نه صاحبولکه هفو سه رسوپهینه ر ترن.

ده فرمووی: ۛ ام حسب ان اصحاب الکھف الرقیم کانوا من آیاتنا
 عجباً ۛ نایا تو پیت وایه: همر روداوی نه صاحبولکه هفو ره قیم له ناو نهو
 هه موو نایاتو نیشانه ی ئیمه دا عه جایه بو سه رسوپهینه رن؟! وا مه زانه،
 بیگومان هه موو نایاتی ئیمه سه رسوپهینه رن، ته نهها چیرۆکی
 نه صاحبولکه هفو مانه وه یان به نوستوویی نهو هه موو ماوه دورو درێژه
 له حالو وه زعی جیهان سه رنج راکیشت نه، نه وه تا جوانی زه وی دیمه نه

جؤراو جؤره کانی زؤر عه جایه ب ترو سهر سوپه ینم ترن له چیرۆکی
نه صاحبولکه هف! بیگومان که سیّک بتوانی زهوی وا ئارایش بداو
بیراز یتیتوه، پاشان هه لی پروکینی و بیکاتهوه پوشو په لاش. که سیّک بتوانی
ئاسمانه کانو زهوی ناوا دروست بکا، توانای به سهر هه موو شتیکندا هه یسه و
هیچی لی عاسی نابی، که وابوو ده توانی کۆمه لیک ئاده می به بی خواردنو
خواردنهوه بۆ زه مانیکی دورو درێژ به یلّیتوه.

(ره قیم): یان ناوی سه گه که یانه، یان ناوی ئهو کیوو که ژه یه که لی ی
بوون، یان ناوی ئهو پارچه له وحیه که ناوه کانیان له سهری نووسراوه.

له سهره تاو چیرۆکه که به کورتی ده ھینسی و ھیلّه سهره کییه کانی ده ست
نیشان ده کا، بهم جؤره ده زانین: که نه صاحبولکه هف کۆمه له گه نجیک بوون،
ئیماندارو خاوهن باوه روپان کردۆته ئه شکموتیکو چونه ناوی و چهند سالتیک
خهوپان لی کهوتوه، دواپی له خهو راست کراونهوه، لهو رۆژگارهدا دو کۆمه له
هه بوون ده باره یان مقۆ مقۆیان بووه. ئهوان له ئه شکموته که دا ده میننهوه
یه کیکیان ده نیرن کام تاقو پتیر باشتر حیسابیان راگرتوه، ئهم چیرۆکه
هه ده چهنده سهره نج راکیش بی له نیشانه کانی تری بوونهوه عه جایه ب تر نیه،
ده فهرموی: ﴿اذ اوی الفتیه الی الکھف﴾ ئهی موحه ممه د! بیرى ئهو کاته
بکه ره وه: که ئهو کۆمه له گه نهجه له پیناو ئایینه که یان داو له ترسی گه له که یان
نه وه ک له بیرو باوه ره که یان ژوانیان بکه نه وه په نایان بۆ کوغی ئه شکموت برد،
برد، بۆ ئه وهی خۆیانی تیدا بشارنه وه گه له به تهرسته که یان پێیان نه زانن.

جا که چوونه ناو ئه شکموته که و ﴿فقالوا ربنا آتنا من لدنک رحمة،
وهیى لنا من امرنا رشدا﴾ وتیان: خودایه! له لایهن خۆته وه ره حمتو به زه یی
خۆتمان به سهردا برێژه، وا بکه گه له که مان پیمان نه زانن، سهره نجامان خیر
بی و بهرچاو روزو ئیمان پتهومان بکه، چاودێرمان بهو له هه موو گومراییی و
سهر لی شیواوییه ک بمانپارێزه. ﴿فضربنا علی آذانهم فی الکھف سنین

عدداً ﴿خەوئىكى قورسمان بەسەردا ھېنانز خەويان لى كەوت بەجۆرىك كە
ھىچيان گوى لى نەبىو بەھىچ دەنگىك خەبەريان نەبىتەو ھەچەند سالىكى
ژميرداو نوستن.

﴿ثُمَّ بَعَثْنَا لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحَزِينِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبَسُوا أَمَدًا﴾ پاشان لەخەو
پيدارمان کردنەو ھەو خەو گرەنە دريژ خايەنە وەخەبەرمان ھېنان بۆ نەو ھى
دەرى بخەين لەئەو دو کۆمەلە وەکيشە ھاتو ھەربارەيان، کامەيان ماو ھى
نووستنە کەيانى باشتەر زانیو ھەو سەر ژميريان کردو ھە. بزەنر بۆيان دەربکەوئ
چەند عاجزو بى ھەسەلاتن. بزەنن خودا چى لەگەل کردوونو دلىابن
لەدەسەلاتى خودا و بەتوانايى لەسەر زیندوکردنەو ھەشتى تریش!!

ئەو دو حیزبەى بە (أَيُّ الْحَزِينِ) نامازەيان بۆ کراو ھە کین؟

بەگۆرەى نایەتە کە حیزبیکيان کۆمەلە گەنجە کەن حیزبە کەى تریان
دانیشتوى شارە کەن کە لەسەردەمى ئەواندا ئەمانە بەخەبەر ھینران، چونکە
مىژووى بەسەرھاتى ئەو کۆمەلە گەنجەيان لابوو. ئەمە راي زوربەى
رافە کەرانى قورئانە.

کۆمەللیكى تر دەلین: ئەو دوو تاقمە دوو تاقمى کافرن، کە دەربارەى
ئەصحابولکەھف کەوتوونە کیشەو ھە.

ھەندیکى تر پىيان وایە دوو کۆمەللى موسولمانن دەربارەى ژمارەو
ماو ھى نووستنى ئەصحابولکەھفەکان کەوتوونە مقۆ مقۆو ھە.

ئەمجار دواى رانواندن پوختەى چیرۆکە کە، دەست دەکا بەدریژەدان
بەچیرۆکە کە، ئەو رادەگەيەنئ: کە ئەو ھى خودا لەم چیرۆکەدا دەگىرپیتەو ھە
یە کالاکەرەو ھى کیشەى نىوان کیشە کەرانە. قسەى ھەقو راي راست ئەو ھە: ھە
کە خودا دەفەرموئ: ﴿فَنَقْصُ عَليْكَ نَبأَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ ئەى پىغەمبەر! نىمە
لەو بارەو ھەواللى راستو ھەقت بۆ دەگىرپیتەو ھە، راستى روداو ھە کە ئەو ھە: کە

ئیمه بۆتۆی رون ده‌که‌ینه‌وه! ئەمه ناماژیه به‌وه‌ی که ئەو هه‌والانه‌ی له‌ناو
عه‌ربه‌کاندا باو بوو. ده‌بارهی ئەصحابولکه‌هف راست نین.

﴿اٰھم فتیۃ آمنوا برھم﴾ ئەوانه: کۆمه‌له‌ گه‌نجیک بوون، ئیمانی
راسته‌قینه‌یان به‌خودای خۆیان هینابوو، شایه‌تییان دها به‌تاکو ته‌نهایی خودا
﴿وزدناهم هدی﴾ هیدایه‌تو رینموییمان بۆ زیاد کردن، پتر له‌سه‌ر بیرو
باوه‌ره‌کیان سوور بونو زیاتر رویان له‌خودا کردو ناماده‌باشییان بۆ کرده‌وه‌ی
چاکه‌ زیاتر بوو.

﴿وربطنا علی قلوبھم﴾ دلمان له‌سه‌ر بیرو باوه‌ره‌کیان دامه‌زراندن،
شانازی ده‌کەن به‌ئیمانه‌کیان، پشت نه‌ستورن به‌و بیرو باوه‌ره‌ی بۆ خۆیانیان
هه‌ڵبژاردوه.

ثایه‌ته‌که‌ ناماژ به‌وه‌ ده‌کا: که گه‌نج له‌پیر ناماده‌باشی باشتی تیدایه
بۆ روکردنه‌ حه‌قو به‌ره‌و رووچونو پیشوازی کردن له‌بانگی حه‌قو راستی.
ئهو‌تا زوربه‌ی ئەوانه‌ی پیشوازییان له‌ئایینی ئیسلام کردو ئیمانیان هینا
گه‌نجه‌کان بوون، زوربه‌ی پیره‌کانی قورەیش له‌سه‌ر بیرو باوه‌ره
بتپه‌رستییه‌کیان مانه‌وه. که‌میکیان نه‌بی ئیمانیان نه‌هینا.

ئیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: خودا هیچ پیغه‌مبه‌رێکی نه‌ناردوه ئیلا که
ناردویه‌تی به‌گه‌نجی ناردویه‌تی نه‌مجار بۆ پالپشتی قسه‌که‌ی ئایه‌تی ﴿قالوا
سمعنا فتیٰ یذکرھم یقال له‌ ابراهیم﴾ الانبیاء/ ۶۰. و ئایه‌تی ﴿وقال موسیٰ
لفتاه﴾ الکھف/ ۶۰. و ئایه‌تی ﴿اٰھم فتیۃ آمنوا برھم﴾ ئیره‌ی خوینده‌وه.

رۆژگاری ئەصحابولکه‌هف:

هه‌ندیک پێیان وایه ئەو کۆمه‌له‌ گه‌نجه له‌دوای رۆژگاری حه‌ززه‌تی
عیسا بوونو له‌سه‌ر ئایینی ئەو بوون. وه‌لێ ئیبنو که‌ثیر ته‌رجیحی ئەوه‌ دها:
که ئەصحابولکه‌هف زۆر پێش په‌یدا‌بوونی مه‌سیح بوین. پێی وایه: ئەو
موفه‌سسیرانه‌ی، که ده‌لێن: دوای هاتنی حه‌ززه‌تی عیسا بون، به‌هه‌له‌چونو

شوین چیرۆک و عه‌نعتانی عمر به‌به‌کان که‌وتوون، به‌لگهی ئیبنو که‌ثیر نه‌وه‌یه: که‌ سهر گورشته‌ی نه‌صحابولکه‌هف له‌لای مالمه‌کان باو بووه‌و زانیویانه. وه‌کرو له‌وه‌پیش له‌باسی هۆکاری نازل‌بوونی سوره‌ته‌که‌دا ئیبنو ئیسه‌حاق فهرمووی. ههره‌ها به‌گویره‌ی نه‌و فهرمووده‌یه‌ی ئیبنو نه‌بو شه‌یه‌بو ئیبنو لمونذیرو ئیبنو نه‌بی حاتم له‌ئیبنو عه‌به‌باسه‌و «ریوایه‌تیان کردوه» «فهرموئ: نه‌صحابولکه‌هف له‌سهرده‌می یه‌کیک له‌پاشا مله‌هوره (الجبابة) کاندای بوون: که‌ بانگه‌وازی بته‌پرستیان ده‌کرد، جا که‌ نه‌م کۆمه‌له‌ گه‌نجه‌ له‌بارودۆخه‌که‌ وردبوونه‌وه ههر که‌سه‌یان له‌عاست خۆیه‌وه له‌پیناو نایینه‌که‌می‌دا بریاریدا وه‌کیوی بکه‌وئ، به‌ریکه‌وت یه‌کدیگیر بوونو ههره‌یه‌که‌یان مه‌به‌ستی خۆی له‌وی تریان ده‌شارده‌وه، نه‌مجار کۆبوونه‌وه په‌یمان واده‌یان له‌یه‌کتری وه‌رگرت: که‌ راستی له‌یه‌کتری نه‌لێزو یه‌کتر پیاڕێن، دوا‌ی هه‌موویان له‌سهر یه‌ک را رێک که‌وتو په‌یمانیا به‌یه‌کتری‌دا» «پیاڕیا دا شار به‌جئ بێلێو ژیا‌نی خۆشو شاره‌ستانی به‌لاوه‌ بنێن. ﴿اذ قاموا﴾ نه‌و کاته‌ی له‌ژێر ده‌سه‌لاتی (مه‌لیک ده‌قیانووس) هه‌ستانو بته‌پرستیان ره‌تکرده‌وه. ﴿فقالوا ربنا رب السموات والأرض﴾ وتیان: خودای ئیمه‌ نه‌م بته‌ داتاشاراوه‌ نین، خودای ئیمه‌ خودای ناسمانه‌کانو زه‌ویه، به‌دییه‌نه‌ری بوونه‌وه‌ره «ئیمه‌ به‌ندایه‌تی ههر بۆ نه‌و ده‌که‌ینو به‌س ﴿لن ندعو من دونه‌ الهاء﴾ ئیمه‌ جگه‌ له‌زاتی په‌روه‌رگار که‌سی تر به‌خودا نانا‌سینو نای په‌رستین، که‌سی تر ناکه‌ینه‌ هاوه‌ڵو هاوشانی چونکه‌ جگه‌ له‌په‌روه‌رگار خوداو په‌رستراوی تر نین.

به‌رسته‌ی یه‌که‌م که‌ وتیان: ﴿ربنا رب السموات والأرض﴾ خودایه‌تی و به‌دییه‌نه‌ری خودایان راگه‌یاند، نه‌مه‌ش مه‌سه‌له‌یه‌که‌ بته‌پرسته‌کان دانی پێدا ده‌نێن. به‌رسته‌ی دووه‌میش: که‌ ده‌فهرموئ: ﴿لن ندعوا من دونه‌ الهاء﴾ یه‌که‌تاپه‌رستی راده‌گه‌یه‌نن و، بته‌پرستی ره‌ت ده‌که‌نه‌وه، بته‌پرسته‌کان پێیان

وَابُو هَمر خُودا بَهِدِيهِنَهرِو کَهِسِي تَر نَاتَوَانِي بُوونَهرِو دروست بکا . به لَام
له هَممان کاتدا له تَهک خُودادا شتي تريان دَهِپرست پَيان وا بوو: نَهرِو
پَهِرستراوانه لاي خُودا شَهِفاعه تيان بُو دَهِکَمَن. وِه کوو قورئان له شَهِوينيکي تردا
ثامارَهِ بَهِمَهِ دَهِکاو دَهِفَرموي: ﴿وَلَن سَأَلْتَهُم مِّن خَلْق السَّمَوَات وَالْأَرْض
لَيَقُولنَ اللّٰهُ﴾ لَقمان/۲۵. هَهِروهَا له سَهِر زوياني کافرکان کَهِ پاساو دَينَهرِو بُو
بَته پَهِرستيه کَهِيان دَهِفَرموي: ﴿إِنَّمَا نَعْبُدُهُم لِيَقْرِبُونَا إِلَى اللّٰهِ زُلْفَى﴾ الزمر/۳.
کۆمَهِله گَهِنَجَهِ کَهِ زۆر بُوَيَرائَهِ بَته پَهِرستيان رَهِت کَهِرَده وِه، وِشَهِ (لن)يان
بَهِ کَهِار هَينَا، کَهِ بُو تَهِئيدِي نَهِفِيه وِهرِو دَهِگَهِيَنِي: کَهِ هَهِرگيز ثامادَهِ نَين
بَته پَهِرستِي نَهِنَجام بَهِن، بَهِراشکاوي وِتيان: نَهِگَهِر ئِيَمَهِ بَته پَهِرستِي بَکَهِين
کَهِريکي بَهِتال نَهِنَجام دَهِدَهِين. بُوِيه پاساويان بُو بيرو باوهرَهِ کَهِيان هَينايَهرِو
وِتيان: ﴿لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا﴾ نَهِگَهِر ئِيَمَهِ عيبادَهِتي غَهِيري خُودا بَکَهِين
بِيگومان شَهِتيکي ناحَهِقمان نَهِنَجام داوِه، سَنورمان بَهِزاندوِه قَسه يَهِکي
ناحَهِقو بَهِتالمان گوتوِهرِو..

ئەمە ئاماژەي ئەوێ تەدایە: کە گەنجەکان بانگەوازی کراون بۆ
بەتەرستی و رەتیان کردۆتەو، پاشای مەلھوری ئەو روژگارە ھەرەشەي لێ
کردون و سەرژەنشەي کردون.

ئەمجار كۆمەلە گەنجدەكە رو دەكەنە يەكترو دەلین: ﴿هسۇلاء قومنا
اتخذوا من دونه آلهة لولا يأتون عليهم بسلطان بين﴾ سەير. ئەمانەى قەومى
ئىمە ھەرچەندە بەتەمەن لەئىمە دىيادىدەترن، زۆر تر بەئەزمونو
تاقىکردنەوى ژياندا تىپەرپون، كەچى ھاتوون ھاوەليان بۆ خودا داناو، دەى
بۆچى بەلگەيەكى حاشا ھەلنەگر ناخەنە پو بەبەلگە بىرو باوهرى خۇيان
ناچەسپىنن؟ بۆ بەلگەى ئاشكرا ناھيئەنمەو؟ وەكوو چۆن ئىمە بەلگەى بەھيئو
بەھومان لايە لەسەر بىرو باوهرى خۇمان! بىگومان ئەو نەتەوہيەى ئىمە: كە

ئەوە بیرو باوەڕپانە تاقمیکى سەتەمکارو ناحەقیکارن، ئەگینا چۆن بیرو
 باوەڕی ئاوا رەچاو دەکەن؟ چۆن ئەوە هەلسو کەوتیان دەبێ؟
 ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ جا بۆ کێ لەو کەسە سەتەمکار
 ترە: کە درۆ لەسەر خودا هەڵدەبەستێ و هاوێلی وەپال دەدا؟
 جا لوطف و رەحمەتی خودا وا بوو پاشا ملهوپرە کە دوا ئەوێ هەرپەشەى
 لێ کردن و سەرزەنشەى کردن پشویکی پێدان بۆ ماوەیەک مۆلەتی دان بیریک
 لەسەر نەجامی خۆیان بکەنەو، لەنایینی خۆیان پەشیمان ببینەو، نیشتر کۆمەڵە
 گەنجە کە ئەم مۆلەتدانەیان بەهەل زانی و هەلاتن و رویان لەکیو کەژ کرد!!
 ئەمجار هەندیکیان بەهەندیکیان گوت: ﴿واذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَامَّا يَعْبدُونَ
 إِلَّا اللَّهَ﴾ نێو مادام لەبیرو باوەڕدا لەوان جیا بوونەو بەدڵ و دەروون لەوان
 گۆشەگیر بوون، ئەوان بێپەرست و نێو خودا پەرست! نێو جگە لەخودا کەسى
 تر بەخودا نازان و بۆ زاتی ئەو ئەبێ بەندایەتی بۆ کەسى تر ناکەن، ﴿فَأَوَّا
 إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ، وَيَهَيِّءْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا﴾ دە
 بەجەستەش لێیان جیا ببینەو، لەناو ئەواندا ژیان بەسەر مەبن، رو بکەنە
 ئەشکەوت و شوێنیک بتوانن بەبێ ترسو بیم خودا پەرستی خۆتان بکەن!
 بێگومان نێو ئەگەر لەم بێپەرستانە جیا ببینەو لێیان گۆشەگیر بن، خودا
 رەحمەت و میهرەبانی خۆی دەریژێ بەسەرتاندا و سەرفرازی دۇنیاو قیامەت
 دەبن، رێگای رزگار بوون و ژیاى سەر بەستیمان بۆ ئاسان دەکا، خودا کەرمی
 کارساز و هەموو کارێک دەسازینى، باجی تر لەژێر چاودێری یاسا و ئەکانی
 پاشادا ئەمێنینەو ئەم چەوسانەوە قبۆل نەکەین. (۱۶)

(۱۶) شایانی باسە تا ئیستا نازاندی (أصحاب الکھف) لەج نەتەموو تیرمەکن، لەج رۆژگار نەکا بوون، لەج
 ولات و هەرمیک بوون، ئەو ئەشکەوتەى ئەوان پەنایان بۆ برد لەکۆتییە؟
 قورئان ناماژە بۆ دەکا: کە ئەوانە کۆمەڵە گەنجیک بوون لەپێت و بڕوا بەخودا نایینەکەیاندا تووشی
 چەوسانەو سەتەمکاری سەتەمکاران بوون. ئەم کۆمەڵە گەنجەش نەیان توانیوە ئەو چەوسانەوێ قبۆل
 بکەن، بۆیە شاریان بەجێ هێشتو و رویان لەکیو ئەشکەوت کردو.

میژوی کۆنیش ناماژده بچمند چوساندنوهیهکی نایینی دهکا: که لمرۆژگاری کۆندا لهخۆرهلاتی ناوهراست روی داوه. لیرهدا باسی دووجار لمر چوساندنوهانه دهکین که یهکیکیان زۆر دهگونجی لهگهڵ باردر دۆخی (أصحاب الکھف)دا.

۱- لهسهردهمی پاشا (مهلیک)ای سلوکی ننتیوخۆسی چارهه که نازناوی (بناییقانیس) بووهو لهدهوریهی سالی (۱۷۶-۸۴هز)دا ژاوه چوساندنوهیهکی نایینی زۆر بههیز روی داوه. ئهوه بوو نهم پاشا ملههوه که چوه سهرتهختی پاشایهتی لهسوریا، زۆر رۆچوو لهبیرو باوهرو رۆشنیری نیغریقیدا، زۆر شانازی بهژیارو شارهستانی نیغریقهکان دهکرد. نیتر تینی بۆ جولهکهکانی دانیشتوی فلهستین هینا که واز لهنایینی خۆیان بێنوو نایینی نیغریق قبوڵ بکهن. ههرچی یاساو شریعهتی جولهکه هیهه پوچی کردوه، ههیکهلی پیرۆزی پیس کرد، پهیکری (زوس) که بتی نیغریقهکان بوو خسته سهر شانۆی پهرستش، فرمانی دا بهرازی بۆ بکهنه قوریانی ههرچی نووسراوی تمورات ههبوو هههرو کۆکرهوهو سوتاندی. جا لهزۆر رۆشنایی نهم حهقیقهته میژووییهدا دهواندری بگوتی: نهم کۆمهله گهنجه لهنهتوهی جولهکهبوون شوینهکهشیان فلهستین بووه، بهگشتی، یان نۆرشههلیم بووه بهتایبهتی. نمو کاتهش که لهخوهکهیان راست کراونوه سالی (۲۶هز) بووه نمو کاته خۆرهلات لهزۆر فرمانروایی رۆمهکاندا بووه. واته: (۴۴۵) سالی پێش لهدایکبوونی پیغهههیری ئیسلام بووه. که ریکهوتی (۵۷۱هز) بووه.

۲- چوساندنوهی جاری دووهههیش لمرۆژگاری نیمهراپوری رۆمانی (هادر یانوس) سالی (۱۱۷-۱۳۸هز) نهم نیمهراپۆرهش چی لهدهست هات لهگهڵ جولهکهدا کردی زۆر له (انتیوخوس)ای ناوبراو ستهمکارتریوو. ئهوهبوو لهسهردهمی نهمدا سالی (۱۳۲هز) جولهکه لهنیمهراپۆری رۆمانی یاخی بوون، ههرچی داو دهزگای دهسلاتی رومانی ههبوو لهفلهستیندا وههریان ناو نۆرشههلیمیان خسته زۆر دهستی خزیان، تهناوت ئهوهندهیان دای بهم رزگار بوونه خۆش بوو یاریان بهم ناوه لی داو نمو سالیان کرده سالی رزگاریبوو لهوهدا یادی نمو رۆزهیان دهکردوه. ماوهی سالی بۆ جۆره مانهوه، پاشان (هادر یانوس) بهلشکرکی گهروهه هیرشی بۆ هیناوه فلهستینی داگیر کردوهو نۆرشههلیمی خستهو زۆر دهسلاتی خۆی. قهلاچی جولهکهکانی کردو ریشهکیشی کردن، ههرچی گهروهه پیاوماقولیان ههبوو کۆژان نموانی تر کرانه دیلو لهبازاردا وهکوو ناژله فرۆشان، ههرچی شهعانیرو جهژنو یادو یادوهی جولهکه ههبوو هههرو یاساغ کراو نایینو دابو نهتی جولهکه ناسواریی نهما.

جا بهگۆیرهی نهم روداوه میژوویییه دهگونجی نمو کۆمهله گهنجه جولهکه بوینو شوینهکهشیان لهخۆرهلاتدا بوین یان بهتایبهتی لهنۆرشههلیم بوین. سالی بهخهبر هاتنهکهشیان سالی (۴۳۵هز) بووین. واته: لهپێش لهدایکبوونی پیغهههیر به (۱۳۰) سالی.

بهههر حال چوساندنوهی جاری یهکم زیاتر وچ چوه لهگهڵ رودای (أصحاب الکھف)دا.

ئهوه شمان لهبیر نهچی چوساندنوهی مسیحیهکان ههرچنده نهمهش زۆر جار رودی داوه بهلام لهگهڵ سالی لهدایکبوونی پیغهههیری ئیسلام ریک ناکوو.

ههههه لهرافهکه رانی قورناوه میژوو نووسان پێیان وایه نمو کۆمهله گهنجه دانیشتوی ولاتی نهینا بوون لهشیمالی عیراقو نهشکوتهکهش لهکوردستانی عیراق بووه.

هههههههه پێیان وایه لهباشووری تورکیای ئیستایه. بهلام تا ئیستا بهلگهیهکی نموته نیه شوینهکه دیاری بکا.

نه مجار قورئان شیوه‌ی مانموه‌یان له‌ئەشکەوتە کەدا دەست نیشان دەکاو
 دەفەرموی: ﴿وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَّوَّرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ﴾ تۆ
 ئەمی موحەممەد! یان ھەر کەسیک بۆ خیطاب لەگەڵ کردن بگونجی. ئەگەر
 ئەو ئەشکەوتەت دەبینی بەم شیوہ دەتبینی، کاتی کە خۆر ھەڵدەھات
 ھەتاو کە بەلای راستدا دەکشاو ئەو کۆمەڵە گەنجە دەبواردو تیشکە کە
 لییان نەدە کەوت!

﴿وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ مِنْهُمْ ذَاتَ الشَّمَالِ﴾ کاتی کە خۆر بەرەو ئاوا بوون
 دەکشا، تیشکە کە بەلای چەپدا دەڕۆیشتو ئەوانی دەبواردو ھەتاویان لی
 نەدە درا. ﴿وَهُمْ فِي فُجُوءٍ مِنْهُ﴾ وە لەحال ئەوان لەپانتایی یەکی ناو
 ئەشکەوتە کەدا بوونو ھەوایەکی قینکۆ خۆش و سازگار لی دەدان. لەغازی
 ناو ئەشکەوتە کەو تیشکی خۆر پارێزراو بوون. شۆنە کەیان وابوو تیشکی خۆر
 لی نەدە دانو ھەوای سازگاریان بۆ دەھات.

بە کورتی :

خودای پەرورەدگار رێنموونی کردن بۆ ئەشکەوتی کە روی لەلای سەروی
 زەوی یەوہ بوو، رووہ کە بەرامبەر (بنات النعش) بەرەو باکور ھەڵکەوتبوو،
 دیارە ئەو کاتە لەھیچ وەرزیکی سالا ھەتاو لەبۆشایی ناو ئەشکەوتە کە
 ناکەوی، بەدریژایی سالا نە لەکاتی ھەڵھاتن داو نە لەکاتی ئاوا بوون داو
 نە لەکاتی تری رۆژدا تیشکی ھەتاو لییان نەدە کەوت، بەلکۆو لەدەورو بەری
 قاپی ئەشکەوتە کە دەداو بەس! ئەو ھەش دەبوە ھۆی پاک و خاوێن کردنی
 ھەوای ناو ئەشکەوتە کە،

ھەڵبەتە ئەگەر قاپی ئەشکەوتە کە روو خۆر ھەلات بوایە بەدریژایی سالا
 لەکاتی ھەڵھاتنی خۆردا تیشکی ھەتاو لی دەدان، خۆ ئەگەر ئەشکەوتە کە
 روو خۆر ناو بوایە ئەو بەدریژایی سالا لەئێواراندا تیشکی ھەتاو لی

ده‌دان، نه‌گمر روی له‌لای خواری زه‌وی‌یه‌وه بوايه شه‌وه له‌وه‌ری پاییزو
زستان‌دا تیشکی خۆر لیان ده‌که‌وت.

به‌و جۆره پهره‌ردگار هیدایه‌تی شه‌و کۆمه‌له گه‌نجی‌دا که روبه‌که‌نه شه‌و
نه‌شکه‌وته ناوازه گونجاوه بو تیدامانه‌وه و خه‌ولیکه‌وتن!

﴿ذٰلِكَ مِنْ اٰیَاتِ اللّٰهِ﴾ شه‌وی باسکرا له‌حالو وه‌زعى شه‌و کۆمه‌له
گه‌نجه هه‌ر له‌بیرو باوه‌ری یه‌کتاپه‌رستیانه‌وه ره‌تکردنه‌وی بته‌رستی و
گۆشه‌گیربوونیان له‌نه‌ته‌وه که‌یان به‌دلۆ به‌جه‌سته‌وه به‌گژداچونه‌وی پاشاکه‌یانو
روکردنه که‌ژو حه‌وانه‌ویه‌یان له‌ناو نه‌شکه‌وته که‌داو هه‌لکه‌وته‌تی شه‌و نه‌شکه‌وته
به‌جۆریک که تیشکی خۆر نه‌که‌وته‌ ناوی، گیرانه‌وی شه‌م چیرۆکه به‌و شیشه
سه‌رنج راکیشه به‌شیکن له‌نیشانه‌کانی خوداو گه‌واهی شه‌وه ده‌دن: که خودا
خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی بی سنووره و هه‌رچی به‌هوی ده‌یکاو هه‌یج شتیک نیه بتوانی
ببیته له‌مپه‌ر له‌به‌ر ده‌م ویسته‌کانی‌دا.

شه‌مجار شه‌وه روون ده‌کاته‌وه که روکردنه یه‌کتاپه‌رستی شه‌و کۆمه‌له
گه‌نجه‌وه هه‌موو ئاده‌میزادیکی تر به‌چاودیری خودای مه‌زنه‌وه به‌بی ویستی شه‌و
نایه‌ته‌دی ده‌فه‌رموی: ﴿مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ﴾ که‌سیک خودا ته‌وفیقی بدا
بو دۆزینه‌وه‌ی ریگای راستو رینمویی بکا بو به‌حقوق گه‌یشتن و به‌هه‌ره‌مه‌ند
بوون شه‌وه هه‌ر شه‌و به‌راستی هیدایه‌تدراو به‌مراز گه‌یشتوه!

شه‌م نایه‌ته‌ ناماژه‌ی شه‌وه‌شی تیدایه: که شه‌صاحب‌ولکه‌هف ریگای
راستیان ره‌چاو کردوه و به‌مراز گه‌یشتون.

﴿وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ تُجِدَ لَهُ﴾ له‌ «لِیَا مرشد» که‌سیک خودا به‌هوی خراپی
ونه‌بوونی ئاماده‌باشییان بو ریبازی حه‌ق گومرایان بکا، بو خۆیان به‌ویستی
خۆیان ریبازی ناحه‌ق بگرته به‌ر، شه‌وه هه‌رگیز شه‌تو که‌سیک ده‌ست ناکه‌وی
(جگه له‌خودا) دۆستو یارمه‌تیده‌ریان بی شه‌وه گومرایی رزگاریان بکا، چونکه
هیدایه‌تدانو گومرا کردن به‌ده‌ست خودایه!

نهمه‌ش دل‌دانم‌وهی پیغه‌مبه‌ری تیدایه‌و رینمویی کردنیه‌تی بۆ ئه‌وه‌ی
به‌هه‌لوێستی ناله‌باری گه‌له‌که‌ی دلتەنگ نه‌بی، چونکه نه‌گهر خودا بیویستایه
هه‌موو ناده‌میزادی ده‌خسته سه‌ر ریگای راستو خودا په‌رستی و هه‌موویان
ئیمانیان ده‌هنا!

﴿وَتَحْسِبُهُمْ أَيَقَاطًا وَهُمْ رَفُودٌ﴾ نهی موحده ممه! نه گمر تو چاوت پی
بکهوتنایه واتده زانی به خه بمرزو نوستو نین، چونکه چاویان کراوه بوو، هر
کسی چاوی پی بکهوتنایه وای ده زانی نهوان ته ماشای ده کمن! هیچ
دیاردیه کی نوستنیان پیوه دیار نه بوو. ﴿نَقْلَبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ
الشَّمَالِ﴾ نم دیوو نهو دیومان ده کردن، له سهر نم ته نیشته ده مان خسته
سهر ته نیشته تریان، له راسته و بۆ چه پو له چه په وه بۆ راست هه له و گپیرمان
ده کردن بۆ نه وهی هموا له هه موو جهسته یان بداو نهو به شهی جهسته یان که
له سهر زهویه به هوی زور مانه وه یان نه مرزی.

راجیایی هدیه دهریارهی ماوهی ئەم دیوو ئەو دیو کردنەکیان هەندی گوتووینە: سائی دوو جار ئەم دیوو ئەو دیو کراون، هەندیکی تر دەلێن: سائی جارێک هەلەوگیژ کراون. لەمبارەو هەیچیان بەلگەیان بە دەستەو هەنە، قورئانیش ئاماژەى بۆ نەکردو هەفرمودەى پێغەمبەرىشدا لەم بارەو هەیچ راپۆلەت نەکراو هە.

نیبنو عه‌بباس فهرموویه‌تی: نه‌گهر ئەم دیوو ئەو دیو نه‌کرانییه زه‌وی
دیرزاندن!

﴿وَكَلْبِهِمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ﴾ ئەو سەگەى: كە لەسەرە تاوا
لەشارە كەوێ شۆنێیان كەوتبوو لەقاپى ئەشكەوتە كەدا یان لەناوى دا دوو
چەپۆلەى لەسەر زەوى راخستبوون، وەكوو ئەو ئەشكەوتەى ئێشكیان لى بگرى وابوو،
ئەویش بەهەمان شیۆ خەوى لى كەوتبوو! چاوى بزوى زیت دەچون، وادەزاندرە
بەئاگایە.

شایانی باسه قورئان باسی نهم دیوو نھو دیوکردنی جهستهی سه گه که
ناکاو لی بی دهنگه!!!

﴿لَوَاطَلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رِجْبًا﴾ نهی
موحه ممه د! نه گهر تو له کاتی نووستنه که یان دا چاوت پییان بکهوتایه خوت
پی رانه ده گیرا یه کسهر هه لده هاتی، ترسو بیم دایده گرتی و لییان ده ترسای،
چونکه پهروه ردگار سامو هه بیه تیکی وای خستبوه سهریان کهس نهیده ویرا پر
به چاوان سهریان بکا. همر کهسی چاوی پییان بکهوتایه ده یقاچاند، هه تا
ماوهی نووستنی مه زنده بو کراویان ته و او بوو، نهو حکمه تو
به رژه وه ندیهی خودا دهیزانی هاته جی و به لگی مادی حیسسی له سهر
به توانایی خودا ده باره ی هه موو شتیکو زیندو یونوه به تایبه تی نمایان بوو،
نوستو به خبه ر هاتنه وه که یان بوو به پهنلو عیبره ت بو که سانیک بیانه وی
په ند وه ریگرن!

نه مجار پاش تیپه ریوونی سی سه دو تو سال به سهر نووستنه که یان دا خودا
به خبه ریان ده هیئی ده فمرموی: ﴿وَكَذَلِكَ بَعَثْنَا هُم لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ﴾ واته:
وه کوو چوئن نهو کومه له گه نجه مان هیدایه تدانو له نه شکوته که دا خهومان لی
خستو جهسته مان له رزینو پۆلکان پاراستو به زیندویی به بی خواردنو
خواردنه وه نهو ماوه دورو درژه هیشتماننه وه؛ همر بهو جوړه لهو خهوه دورو
درژه وه خبه رمان هیئانه وه. بو نهو هی تواناو ده سه لاتی خو مانیان بو
ده ربخه ی، بیر له خو یان بکه نه وه له ناکاما بکهونه پرسیار کردن له یه کتری!
﴿قَالَ قَاتِلْ مِنْهُمْ كَمَ لَبِثُمْ؟﴾ یه کیکیان که وته پرسیار کردن و تی:
چهند ماونه؟ به نوستویی؟ نهو ماوه یه خهومان لی که و تبوو چهند بوو؟
نهوان له خهوه هه ستاوو چاوی خو یان ده گلوفنو روده که نه یه کتری پرسیار
له یه کتر ده کهن؛ چهند ماونه وه؟ وه کوو چوئن که سیک له خهویکی درژخایه ن
به خبه ر بی پرسار ده کا چهنده ده بی نوستوه؟ دیاره بو خو یان هه ستیان

به دریتی خهوه که بیان کردوه؛ ﴿قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ﴾ پرسیار لیکراوه کان وه لامیان دانموه وتیان: رۆژیک یان به شیک لهرۆژیک به نوستویی ماوینهوه، چونکه وایانزانی ههر شههنده ماونهوه چونکه باش به ناگا نه هاتبونهوه و خهوه بهری نه دابوونو خهریکی چاو گلۆفینو خهوه له خۆره واندن بون، هیشتا به باشی سهیری دهووبهری خۆیان نه کردبوو، له دیمه نی دهوورو پشتیان ورد نه بوو بوونهوه.....!

زوربهی رافه کهرانی قورئان پییان وایه سهرتای خۆره لاتن چوونه ناو نه شکوته کهوه، به خه بهر هاتنه کهشیان دههوه ئیواره بووه. بۆیه ﴿أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ﴾ بیان گوت. پاشان وایان به باش زانی: که واز لهو مقو مقویه بهینن، بۆ کاتیکی تری ههلبگرن، کاری لهوه گرنگتر ههیه پیویسته شهوه نه نجام بدهن، ئیستا شهوان برسیانمهوه پاره ی زیویان لایه، کاتی خۆی که له شار دهوچوو بوون له گهه خۆیان هینابوویان، بۆیه مهوزوعی ماوهی مانهوه که بیان به نوستویی، ههواله ی خودا کردو ﴿قَالُوا: رَبِّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ﴾ ههندیکیان به ههندیکیان گوت: خودای ئیوه ده زانی چه نه مانهوه، ئیوه ههچ ی لی نازانن، خودا ده زانی ماوهی نووستنه که مان چه نه بووه. واز لهوه بینزو شهوه مهوزوعه وه لا بنین، ﴿فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا﴾ یه کییک بنیرن بۆ ناو شار بهم پارهیهی لامانه با پروانی چ خواره مه نی یه ک باشو به سودو ههرزانه ههندیکیان بۆ بینن؟ ﴿وَلْيَتَلَطَّفْ﴾ شهوه که سهی دهینیرین و دهچی بۆ کرینی خواره مه نییه که بابهریاییو زیره کانه بهچی، له چوزو هاتنهوه ی دا وریاییت، به جۆری ههلسرو کهوت بکا ههستی پی نه کریو نه ناسری، ﴿وَلَا يَشْعُرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا﴾ راستی ئیوه له لای کهس نه درکینن، کهس به ئیوه «شارهزا نه کا، کارتیکی وا نه کا پیمان بزنان، چونکه ﴿أَنَّهُمْ ان يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجِعُوكُمْ﴾ دهستهو دائیره ی دهقیانوسرو یاساوه کانی شه گهر پیتان بزانونو شارهزای شوینه که تان بن به بهر ده بارانکردن ده تانکوژن، به یاخی

بوو ده‌رچوو له‌ئیر ده‌سه‌لاتی یاساتان حیساب ده‌کمن، تاوانی یه‌کتاپه‌رستی‌تان ده‌ده‌نه پال، ئەوان بت‌په‌رستن ناهیلن ئیمه‌ خوداپه‌رستو یه‌کتاپه‌رست بین. یان ده‌مانکوژنو به‌به‌رده‌باران له‌ناومان ده‌بن ﴿أَوْ يَعِدُوكُمْ فِي مَلْتَمِهِمْ﴾ یان به‌زۆره ملیو زه‌خت ده‌مانخه‌نه‌وه سه‌ر بت‌په‌رستیو ئایینی پووچی خو‌یان. جا: که ئیوه واز له‌یه‌کتاپه‌رستی بێننو بچنه‌وه سه‌ر ئایینی ئەوان (با به‌زۆره ملیش بێ) ئەوه خه‌ساره‌تمه‌ند ده‌بینو ﴿وَلَنْ تَقْلَحُوا أَبَدًا﴾ نیت هرگیزاو هرگیز نه‌له‌دونیا‌داو نه‌له‌قیامه‌ت‌دا رزگار یونتان نیه، که‌سی‌ک له‌خودا په‌رستییه‌و بگه‌رپه‌ته‌وه بۆ بت‌په‌رستی، گه‌وره‌ترین خه‌ساری لی که‌وتوه. ئابه‌و جو‌ره ده‌بینن ئەو کۆمه‌له‌ گه‌نجه‌ تازه له‌خه‌وه‌لساوه له‌ناو خو‌یان‌دا چه‌ چپو مقو مقیانه، برسیانه، پاره‌یان پێیه‌و خواره‌مه‌نییان لی نزیک نیه. ده‌یانه‌وی یه‌کی‌ک بنێرن بۆ شارو مه‌ترسی ئەوه‌یان هه‌یه‌ پێیان بزانی، و ده‌زانن هیشتا مه‌لیک ده‌قیانووس ماوه‌و بت‌په‌رستی باوه، بێ ناگان له‌وه‌ی چه‌ند چه‌رخیک تپه‌رپوه‌و چه‌ند چین ئاده‌میزاد به‌دوای یه‌ک‌دا هاتونو رویشتون، نه‌یانه‌زانی ره‌وه‌وه‌ی رۆژگار چه‌ند جار تپه‌ر‌سوپاوه‌ته‌وه‌و دیاره‌ی شاره‌که‌یان گۆپاوه‌و دنیا دنیا‌یه‌کی تره، پاشای مله‌ورو خوانه‌ناسو دارو ده‌سته بت‌په‌رسته‌کانی چونه‌ زیلدانی میژووه‌و!

بێ ناگا بوون له‌وه‌ی ده‌نگو باسی به‌سه‌رهاتی خو‌یان ده‌ماوه‌و چه‌ین له‌دوای چین گه‌رداوه‌ته‌وه‌و بووه‌ته سه‌رگورشته‌و چیرۆکی به‌رناگردانی خه‌ل‌کو روداوێکی میژووییو خه‌ل‌کی ئەم سه‌رده‌مه‌ چه‌ند رایه‌کیان ده‌باره‌یان بۆ په‌یدا‌بووه. هه‌ر یه‌که رمیکیان بۆ ده‌هاوی!

جا لیره‌دا قورئان په‌رده به‌سه‌ر ئەو دیمه‌نه‌دا ده‌داته‌وه‌و دیمه‌نی ناو نه‌شکه‌وتیان داده‌پۆشیو په‌رده له‌سه‌ر دیمه‌نیکی تر هه‌ل‌ده‌داته‌وه، جو‌داوازی نێوان ئەو دیمه‌نه‌و ئەم دیمه‌نه‌ عاسمانو رێسمانه، به‌لام به‌زه‌قی پێشانی نادا، هه‌ر تیلنیشانی بۆ ده‌کا. له‌رانواندن «یمنی دووه‌دا ئەوه روون ده‌بێته‌وه: که

زوربه‌ی دانیش‌توانی شار له‌م چمرخه‌دا ئیماندارو خوداپهرستن، زۆر به‌سۆزو به‌په‌روشن بۆ بیستن و زانینی هه‌وایی ئه‌م کۆمه‌له‌ گه‌نجه: که له‌مه‌وپیش ده‌نگو باسیان له‌ناودا بووه‌و ئیستا به‌هۆی ئه‌و یه‌که‌یان که هاتۆته‌ ناو شار بۆ شت کرپن پێیان زانراوه.

ده‌بی که ئه‌و کۆمه‌له‌ لاوه‌ ئه‌و هاوه‌له‌یان گه‌راوه‌ته‌وه‌ بۆ لایانو هه‌وایی ناو شاری بۆ گێراونه‌وه‌و پێی راگه‌یاندن: که دام ده‌زگا گۆراوه‌و شار شاری جارن نه‌ماوه‌و رۆژگاریکی زۆرو سالو عه‌یامیکی دورو درێژ به‌سه‌ریان دا تیپه‌ریوه، چ سه‌رسامی یه‌ک گرتبنی؟ چ موفاجه‌ئه‌و سه‌رسوپمانیک تووشیان بووبی؟

وه‌ره‌ بۆ خۆت بیر له‌و کۆمه‌له‌ بکه‌ره‌وه، له‌نکاویک به‌خۆیان ده‌زانن که‌وتونه‌و رۆژگاریکه‌و سه‌یرو سه‌مه‌ره، که‌س نانا سۆز که‌س نایانناسی، خزمی که‌س نینو که‌سیان خزم نیه، هیچ شتیک نیه به‌و کۆمه‌له‌و خه‌لکه‌یان به‌سه‌یتته‌وه، نه‌ناسیاوی و دۆستی نه‌خزمايه‌تی و که‌سایه‌تی، نه‌دابو نه‌ریتو هه‌ستو شعور هه‌یچیان له‌وان ناچی، شته‌که‌ تابلیی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌یه، چه‌ند لاویکی له‌دایکبوی سێ سه‌دو ئه‌وه‌نده‌ ساله‌ پێش ئیستا، له‌نکاویک بکه‌ونه‌ ناو گه‌لو جیهانیکی ناوا نامۆ نه‌ناسراو، بێگومان کۆمه‌له‌ گه‌نجیکی ئاوا نامۆ ناتوان به‌ئارامی ژبان به‌سه‌ر به‌رن، بۆیه‌ خودا ره‌حمیان پێ ده‌کاو ده‌یانمرێنی.

ئیمه‌ ده‌توانین هه‌موو ئه‌م جوړه‌ شتانه‌ به‌بیری خۆماندا بپینین، هه‌رچه‌نده‌ قورئان فه‌رامۆشی کردون، ته‌نها دیمه‌نی کۆتایی راده‌نوێنی، دیمه‌نی مردنه‌که‌یانو کۆبوونه‌وه‌ی خه‌لکی له‌ده‌ه‌وریه‌ری نه‌شکه‌وته‌که‌یان، مقو مقوئ ئه‌وه‌یان نه‌مانه‌ کێزو چنۆ له‌سه‌ر چ ئایینیکی بوون؟ چۆن وا بکه‌ن نه‌مریان بکه‌نو له‌بیره‌وه‌ری خۆیاندا بیانیه‌یلنه‌وه‌و چین له‌دوای چین ئاده‌میزادان بۆ یه‌که‌تری بگێرنه‌وه‌.

﴿وَكذلك أَعثرنا عليهم ليعلموا أن وعد الله حق﴾ وه‌کوو چۆن خه‌ومان لی خستزو پاشان زیندومان کردنه‌وه، هه‌ر به‌و جوړه خه‌لکیشمان به‌سه‌ردا نا‌گادار کردنه‌وه. حالو وه‌زعیه‌تی نه‌م کو‌مه‌له گه‌نجه‌مان به‌دانیشتوی شاره‌که‌و ده‌وروبه‌ری زاناند! کردمانن به‌به‌لگه له‌سه‌ر تواناو ده‌سه‌لاتی خو‌مان بو ته‌وانه‌ی گومانیان هه‌بوو له‌زیندوبونه‌وه هاتنی روژی قیامت، ﴿وان الساعة آتیة لا‌ریب فیها﴾ کردمانن به‌نیشاندی نه‌وه‌ی که روژی قیامت دیو شکو گومانی تیدا نیه.

هه‌ر که‌سیک وه‌زعو حالی (أصحاب الکھف) ی بینیبی هیچ گومانی له‌وه‌دا نیه که واده‌و به‌لینی خودا دینه‌جیو قیامت راده‌بی، چونکه حالی نه‌و کو‌مه‌له گه‌نجه‌ی (أصحاب الکھف) له‌حالی نووستوییو به‌خه‌به‌ری‌دا وه‌کوو حالی که‌سیک وایه به‌ریو دوا‌یی زیندو به‌کریته‌وه.

﴿اذ یتنازعون بینهم أمرهم﴾ واته: خه‌لکی نه‌و چه‌رخو روژ‌گاره‌مان به‌سه‌ردا نا‌گادار کردن، له‌کاتی‌که‌دا خه‌لکه‌که بو خو‌یان له‌ناو خو‌یان‌دا مقو مقویان بوو ده‌ریاره‌ی قیامتو زیندوبونه‌وه. هه‌یانبوو ده‌یگوت: قیامت نایه‌و زیندوبونه‌وه نابی، هه‌یانبوو به‌روای به‌هاتنی روژی قیامت هه‌بوو ده‌یگوت زیندوبونه‌وه ده‌بی، جا نا‌گاداربوونی نه‌و کو‌مه‌له - که له‌ناو خو‌یان‌دا کی‌شه‌یان هه‌بوو - به‌سه‌ر حالو وه‌زعی (أصحاب الکھف) دا بوو به‌به‌لگه بو خو‌ه‌ن باوه‌پازو بو‌ردانی بی باوه‌په‌کازو نه‌وانیش موسو‌لمان بوون، پاشای نه‌و روژ‌گاره: که بو خو‌ی خودا په‌رست بوو گه‌له‌که‌شی زور به‌م روداوه که‌یف‌خوش بوون: که بوو به‌مایه‌ی نی‌مان پته‌وی هه‌ندیکیانو موسو‌لمانبوونی هه‌ندیکی تریانو نه‌مانی خیل‌افو راجیایی له‌نیویان.

ته‌فسیری قورطویی ده‌فه‌رموی: پاشای سه‌رده‌می وه‌خه‌به‌ر هاتنه‌که‌یان پیاو‌یکی خودا په‌رستو صالح بوو، دانیشتووی ولاته‌که‌ی له‌باره‌ی زیندوبونه‌وه وه‌شرو نه‌شروه که‌وتنه کی‌شه‌و نیزاعه‌وه، هه‌ندی که‌س

گومانیان پەیدا بوو، وتیان: ئەگەر زیندو بوونەو بەشێ هەر بۆ گیانە بۆ
جەستە نیە، چونکە لاشە گل دێخوا، هەندێ وتیان: نەخەیر زیندو بوونەو بۆ
لاشەو گیانە پێکەو. پاشا کەوتە دلتەنگییەو نەیدەزانی بۆ چی و چی بکا.
رۆژێک پۆشاکیکی دەرۆشانە ی لەبەر کردو لەمال دەرچوو چووە گل
خۆلێکەو. دانیشتو دەستی کر بە نزاو پارانەو و لالانەو، داوای کرد خودا
نیشانە یەکی رووێ ناشرای و پیشان بدا بۆ باوەرەکان ئیمان بێنن، خودای
خاوەن رەحم بەزەیی دوکانانی گیرا کردن و ئەو کۆمەڵە گەنجە خەولی
کەوتوو ی خەبەر کردەو، ئەوانیش یەکیکیان نارد بۆ شار بۆ کپینی
خواردەمەنی بە پارە یەکی زیو: کە کاتی خۆی لە گەل خۆیان بردبوویان بۆ
ئەشکەوتە کە. پارە کە سکه ی ئەو پادشا کافرە بوو کە لە میژوودا بە دەقیانوس
بە ناویانگە. کابرا کە هاتە ناو شارو چوو بە بازار سەیری کرد کەس ناناسی و
دانیشتوانی شار هەموویان نامۆن لای، لە لایەکی تریشەو جادەو رینگاو
بانەکانی دەناسیەو وەبیری دەهاتەو، ئەو هشی بۆ دەرکەوت کە دانیشتوانی
شارە کە خودا پەرستو خاوەن باوەرەن، ئەمجار چوو دوکانێک خۆراکی لی
بکری، کە پارە زیو کە ی پێدا دوکاندار سەرسام ماو پارە ی نەناسی، وتی: یان
دەبێ چۆنیەتی ئەم پارە یەم پێ بۆی، یان دتەمە لای پاشا! ئەویش وتی:
ئەمە سکه ی فلان پاشایە، بۆ ئیستا پادشای ئیرە فلان نیە؟ کابرای دوکاندار
وتی: نەخەیر ئیستا پاشا فلانی کۆری فلانە، ئینجا خەلکی لی کۆبەو و
بردیان بۆ لای پاشاو پاشا چاوی پێکەوتو پرسیاری لی کرد، ئەویش هەوآلی
خۆیانی بۆ گیرایەو، لەو پێشیش پاشا هەوآلی بەسەرھاتی ئەم کۆمەڵە لاوہی
بیستبوو، وتی: وێ دەچی ئەم کۆرە لەو تاقمە بۆ کە کاتی خۆی لەسەردەمی
دەقیانوسدا وەکیوی کەوتوون، بێگومان من لەو پێش لەخودا پارامەو. کە
خودا نیشانە یەکی ئەوانەمان پیشان بدا، پرسیاری لە کۆرە لاوہ کە کرد ئەویش
بە کورتی هەوآلی خۆیانی بۆ پاشا گیرایەو و پاشا زۆر بەو کەیف خۆش بوو

ئەمجار پیاو ماقولئ شاره کەئ کۆ کردەو، لەناویاندا پیاویک ناو نیشانی
ئەو کۆمەلەئ تۆمار کرد بوو، کاتئ ناو کانی بۆ کۆرە گەنجە کە گیرایەو،
وتئ: راستە ئەوانە ئیمە یئ.

ئەمجار پاشا روی کردە خەلکە کەو وتئ: خەلکینە! خودا ئەمانەئ کردو.
بەبەلگەو نیشانەئ قودرەتئو نیشانەو موعجیزەئ پیشان ئیو، دراو. با
لەگەل ئەم کۆرە گەنجەدا برۆین بۆ ئەشکەوتە کە، ئیتر خەلکە کە راجمین
لەخزمەت پاشادا بەرئ کەوتن. کە نزیک ئەشکەوتە کە بوونەو (کۆرە
گەنجە کەئ نێردرابوو بۆ خواردە مەئی کرین) وتئ: با من لەپیشدا بچمەو
لایانو حالو وەزعیان تئ بگەیهنم پێیان بێستە دانیشتووئ شار پاشاو
گەدایان موسوڵمانن.

جا پاشا چاوئ پیکەوتن هەموویان دانیشتبوونو دەو چاویان
دەگەشایەو، پیشوازییە کئ باشیان لەپاشاو هاو لەلانی کرد چاکو چۆنی و ماچو
مۆچیان کردو پاشا دەستی کردە ملیانو زۆر کەیف خوش بوو پێیانو ئەوانیش
سەرگورشتەئ خۆیانیان بەدورو درئئ بۆ گیرایەو. ئەمجار دوعای
تەمەندرئئو بەردەوامی پاشایەتئو فرمانەرەواییان بۆ پاشا کرد. خودا
حافیزیان لەپاشاو خەلکە کە کردو گەرانەو جیگاکەئ خۆیانو راکشانو
گیانیاان دەرچوو. (۱۷)

دەئین: پاشا بەجلو بەرگی خۆئ دایبۆشینو فەرمانی دا هەریەکیان
بخرینە ناو تابوتیکئ زێرینەو، شوو چوونە خەوئ پادشاو وتیان: کاری وا
نەکەو با هەر لەشوینی خۆمان بین، ئیمە لەخاک دروست کراوینو دەبینەو
بەخاک، ئیتر پاشا رای هاتە سەر ئەو هەریەکیان بخاتە تابوتیکئ دارینەو
لەبەردەم قاپئ ئەشکەوتە کە نێزان. مزگەوتیکئ لەسەر دروست کردن.

دهی با بزائین قورئانی پیروژ چون باسی راجیایی خه‌لکه‌که ده‌کاو
 ده‌رباره‌ی دفن کردنو شیوه‌ی نارامگایان چی ده‌فهرموی: ﴿فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم
 بُنْيَانًا﴾ خه‌لکه‌که راجیاییان تیکموت: هه‌ندیکیان وتیان: چهند خانوئیکیان
 به‌سهره‌وه ده‌که‌ین، یان ده‌رگای ئەشکه‌وته‌که‌یان له‌سهر قه‌بات ده‌که‌ین، لئیان
 ده‌گه‌رپئین وه‌کوو خۆیان بمیننه‌وه. ئەمجار له‌سهر ده‌رگای ئەشکه‌وته‌که
 بینایه‌ک دروست ده‌که‌ین ببیته نیشانه‌ی گۆره‌کانیان.

﴿رَبِّهِمْ أَعْلَمَ بِهِمْ﴾ خودای خۆیان زاناتره به‌حالو «زعیان، به‌نه‌ته‌وه
 ره‌چه‌له‌کیان، به‌بیرو باوه‌رو هه‌لسو که‌وتیان. به‌ناوو ژماره‌و شۆره‌تیان. ئەمه
 رسته‌یه‌کی تیه‌له‌کیشه‌وه‌کوو ده‌لئین: (جومله‌ی موعتهره‌ضیه) له‌که‌لامی
 په‌روه‌ردگاره‌ه‌ددی نه‌وانه ده‌داته‌وه: که‌ده‌رباره‌ی (اصحاب الکھف)
 کیشه‌یانه‌جا کیشه‌که‌هی نه‌وانه بی که‌کاتی خۆی پئیان زانینو بینویانن.
 یان کیشه‌ی نه‌و خاوه‌ن نامانه‌بی: که‌له‌سهرده‌می پیغه‌مبه‌ری ئیسلام‌دا
 ده‌رباره‌ی ناوو ره‌چه‌له‌کو ژماره‌یان مقۆ مقۆیان بوو!

﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا﴾ نه‌وانه‌ی
 ده‌سه‌لاتدار بوون له‌و رۆژگاره‌دا: که‌وا دیاره‌پاشاو دارو ده‌سته‌و زوریه‌ی
 جه‌ماوه‌ره موسولمانه‌که‌بووبن، وتیان: په‌رستگایه‌کیان له‌سهر دروست
 ده‌که‌ین، خودا په‌رستان نوژی تیدا بکه‌نو شوینه‌که‌یان به‌پیروژ بزائن.

دروستکردنی په‌رستگا دابو نه‌پیتیکی جوله‌که‌و مه‌سیحیه‌کانه، که
 په‌رستگایان له‌سهر نارامگای پیغه‌مبه‌ره‌کانیازو قه‌دیسه‌کانیان دروست
 کردوه. زوریه‌ی کاتیش ئەمه‌سهرده‌کیشی بۆ بته‌پرستی. به‌داخه‌وه زۆر له‌میژه
 ئەم ده‌رده‌که‌وتۆته‌تیو موسولمانانه‌وه‌له‌زۆر شوین به‌دلسۆزی لاسایی گا‌ورو
 جوله‌که‌ه‌که‌نه‌وه‌و بست به‌بست شوئینان که‌وتوون!

بۆیه به‌پیتیستی ده‌زانم له‌م باره‌وه چهند فهرموده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ر ﷺ
 لیره‌دا تۆمار بکه‌و بیانخه‌مه‌رو:

تیمامی قورطوبی له‌ته‌فسیره‌که‌ی‌دا ده‌فهرموی: لیره‌دا چهند مه‌سه‌له‌یه‌ک دینه‌ پیشه‌وه هه‌ندیکیان دروستن و هه‌ندیکیان یاساغ و نه‌ی لیکراون. یه‌کئی له‌و مه‌سه‌لانه دروستکردنی مزگه‌وت له‌سه‌ر گۆرستانه، دروستکردنی مزگه‌وت له‌سه‌ر گۆر و نوێژ کردن تییدا، هه‌روا دروست کردنی بینا له‌سه‌ر گۆر و نه‌م جوړه‌ شتانه، یاساغ و پیغه‌مبه‌ر ﷺ جله‌وگیری لی‌ کردوه. ئه‌بو داوود و تیرمیزی له‌ئینو عه‌باسه‌وه فهرمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌فهرموی: (لعن رسول الله ﷺ زوارات القبور والمتخذين عليها المساجد والسرج).^(۱۸) پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌فرینی له‌و ئافره‌تانه‌ کرده: که دیده‌نی گۆرستان ده‌که‌ن هه‌روا له‌و پیاوانه‌ش: که مزگه‌وت له‌سه‌ر گۆرستان دروست ده‌که‌ن و چراو فانۆس هه‌لده‌که‌ن.

له‌سه‌حیحی بوخاری و مه‌سلیم‌دا هاتوه: له‌خاتو عایشه‌وه ده‌فهرموی: ئومموحه‌بیه‌و ئومموسه‌له‌ه باسی که‌نیشته‌یه‌کیان بۆ پیغه‌مبه‌ر ﷺ گیرایه‌وه که کاتی خۆی له‌ولاتی حه‌بشه‌ بینیبوویان، هه‌ندئ وینه‌و په‌یکه‌ری تییدا بوون. پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: (ان اولئك اذا كان فيهم الرجل الصالح فمات بنوا على قبره مسجدا وصوروا فيه تلك الصور، اولئك شرار الخلق عند الله تعالى يوم القيامة).^(۱۹)

زانایانی ئیسلام له‌م فهرموده ئه‌وه‌یان وهرگرتوه: که یاساغه له‌سه‌ر موسولمانان: که گۆری پیغه‌مبه‌ران و پاو چاکان بکه‌نه مزگه‌وت.

هه‌ندئ له‌زانایان له‌ئه‌بو مه‌رشم‌دی (الغنوی) یه‌وه ریوایه‌تیان کرده ده‌فهرموی: له‌پیغه‌مبه‌رم ژنه‌وت ده‌یفهرموو: ((لاتصلوا الى القبور ولا

(۱۸) تیرمیزی له‌ (أبواب الصلاة) دا (۳۲۰) (باب ۱۲۱) دا ریوایه‌تی کرده. ئه‌بو داود له‌ (الجنائز) دا ژماره (۳۲۳۶) (باب ۸۲) ریوایه‌تی کرده.

(۱۹) (صحيح مسلم) له‌باسی (المسجد ومواضع الصلاة) (۵۲۸) (باب ۳) (النهي عن بناء المساجد على القبور) دا ریوایه‌تی کرده. بوخاریش له‌باسی (الصلاة) (۴۳۴) (باب ۵۴) (الصلاة في البيعة) دا ریوایه‌تی کرده.

تجسلا علیها^(۲۰) واته: له کاتی نوژن کردندا رو مه‌که‌نه گۆرو نارامگا، هه‌روه‌ها له‌سه‌ریشی نوژن مه‌که‌ن، وه‌کوو جوله‌که‌و نه‌صرانییه‌کان هیکه‌ن، نه‌وه‌کوو سه‌ر بکیشی بۆ په‌رستنه‌و به‌پیرۆز زانینی شه‌وه‌ی له‌ناو گۆره‌که‌دایه‌. وه‌کوو چۆن له‌بهنه‌رتیشدا بته‌په‌رستی له‌وه‌وه‌ داها‌توه‌.

بۆیه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ موسولمانانی ترسانده‌ له‌و جۆره‌ کره‌ وه‌انه‌و هه‌موو ریگایه‌کی به‌ستوه‌ که‌ سه‌ر ده‌کیشی بۆ بته‌په‌رستی، بۆیه‌ له‌فه‌رموده‌یه‌کی تری دا ده‌فه‌رموی: (اشتد غضب الله علی قوم اتخذوا قبور انبیائهم وصالحیهم مساجد)^(۲۱).

له‌سه‌حیحی موسلیم و بخاری دا فه‌رموده‌که‌/له‌عائیشه‌و عه‌بدوڵلای کوری عه‌بباسه‌وه‌ به‌م شیویه‌ ریوایه‌ت کراوه‌. (لعنة الله على اليهود والنصارى اتخذوا قبور انبیائهم مساجد)^(۲۲)

نیمامی موسلیم له‌جابه‌روه‌ ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموی: (پیغه‌مبه‌ر ﷺ جلّه‌وگیری له‌وه‌ کرد: که‌ گۆر دیواری گه‌چی له‌سه‌ر بکری، یان نه‌م لاو شه‌و لای گه‌چکاری بکری، یان له‌سه‌ری دانیشتن بکری)^(۲۳)

شه‌بو داودو تیرمیزی دووباره‌ له‌جابه‌روه‌ ریوایه‌تیکیان هی‌ناوه‌ ده‌فه‌رموی: (پیغه‌مبه‌ر ﷺ جلّه‌وگیری له‌گه‌چکاری‌یه‌کردنی گۆر کردوه‌ هه‌روا نووسینه‌و پێ لێ‌ناوه‌و له‌سه‌ر دروستکردنیشی یاساغ کردوه‌)^(۲۴)

(۲۰) نه‌مه‌ له‌فظی موسلیمه‌ له‌باسی (الجنائز) (۹۸/۹۷۱) (باب ۳۳) (النهي عن الجلوس على القبور والصلاة عليه). نه‌بو داود له‌ (الجنائز) (۳۲۲۹) (باب كراهية القعود على القبور) تیرمیزی له‌ (الجنائز) (۱۰۵۰) باب (۵۷) (باب ما جاء في كراهية المشي على القبور والجلوس عليها). نسائی له‌ باسی (القبلة) (۶۷/۲) (باب النهي عن الصلاة الى القبور) دا ریوایتیان کردوه‌.

(۲۱) نه‌مه‌ به‌شیکه‌ له‌فه‌رموده‌یه‌ک نیمامی مالیکه‌ له‌ (الموطأ) (۴۱۶) له‌باسی کورتکردنه‌وه‌ی نوژن (باب/۲۴) دا ریوایه‌تی کردوه‌.

(۲۲) بخاری له‌باسی نوژن (۴۳۶) (باب ۵۵) دا ریوایه‌تی کردوه‌.

(۲۳) موسلیم له‌باسی (الجنائز) دا (۹۷۰) (باب ۳۲). (النهي... الخ).

(۲۴) تیرمیزی له‌باسی (الجنائز) (۱۰-۱۱) (باب ۵۸) (ما جاء في... الخ).

ئەبۆل ھەبباجی ئەلنەسەدی دەلی: عەلی کۆری ئەبو طالیب پێی گۆتم: ئەری بۆ نەتئیرم بۆ کارێک کە کاتی خۆی پێغەمبەر ﷺ منی بۆ نارد. کارەکش ئەو ھە: بچی ھەرچی پەیکەرە نەپھتلی، ھەر گۆرپێکت بینی بەرز کرابوو ھە لە گەڵ خاکدا یە کسانێ بکە، لەریوایەتێکدا ھەر وینە ھەکت بینی لەناوی بەری. ^(۲۵) لەمەو زانایانی ئیسلام فەرموویانە: ظاہیری فەرموودەکان ئەو دە گەینن: کە بەرز کردنەوێ گۆر حرام بێ، ھەندێ لەزانایانی ئیسلام بەلایانەو ھەرامە تمباری گۆر لەزەوی بەرز بێتەو.

جەماوەری زانایان پێیان وایە: جەلەوگیری ھە کە رو دەکاتە گۆرپێک: کە زیاد لەتەسەنیم بێ، ئەگینا بەرز کردنەوێ سەر گۆر تا ئەندازە تەسەنیم واتە: بستیێک لەزەوی بەرز بێتەو ھە لای سەروی تەسک بکرتەو ھە ئەو ھەندە بێ گۆرە کە پێ بناسری قەیناکا. چونکە شیوێ گۆری پێغەمبەر ﷺ و دوو ھاو لەکانی: (ئەبو بەکر و عومەر) ئاوابوو، بەلام دروستکردنی خانو لەسەری بەرز کردنەوێ گۆرە کە زیاد لەئەندازە وەکوو ئەو جۆرە لەسەردەمی جاھیلی دا دیانکرد ئەو دەروخیندری. ئیمامی شافعی دەفەرموی: ئەگەر سەر گۆرە کە بەقور سواغ درێ دروستە.

ئەبو حەنیفە دەفەرموی: گۆر ھەلبەستز خانوکردن لەسەر گۆر کردنی سەر گۆر بەپەرستگا دابو نەپیتیکی جولەکەو گاوردەکانە گواستراو ھەو بۆ ناو موسوڵمانان، موسوڵمانان وێرای ئەو ھەموو فەرموودە صەحیحانە پێغەمبەر ﷺ دەربارە جەلەوگیریکردن لەوێ خانو گۆمبەز لەسەر گۆرستان بکرتن، گۆرەکان بکرتن بەشوینی نوێزو مزگەوت! کەچی بەداخەو ئەو تا ئەم ھەموو بیناو گۆمبەزو بالە خانانە، ئەو ھەموو خانو کۆشکە گرینگانە بەسەر گۆری پیاو گەورەکانەو کراو، مەرقدو ئارامگایان بەگەچو

(۲۵) ئەبو داود لەباسی (الجنائز) دا (۳۲۱۸) (باب ۷۲) تیرمینی لە (الجنائز) (۱۰۴۹) (باب ۵۶).

موسلم لەباسی (الجنائز) دا (۹۶۹) (باب ۳۱) ریواھیتان کردو.

چیمه نتوو بهردی مهرمپرو کهره سی بهنرخ رابه ستراوه. نه مجار خه لکی نه فامو ساقیلکه نوژی تیذا ده کمن، له گۆره کان ده پارینه وه که به هانا یانه وه بین! زور که سی نه شاره زا ههیه ههول ده دا نوژی له ناو نهو جوړه مهرقه داندها بکا، چونکه به لایم وه له مزگوتنه کان پیروژ ترن. بو نمونه هی وا ههیه ده چیتنه مزگوتی نیمام نه بو حه نیفه یان مزگوتی گهیلانی یان شیخ مه عرفی کهرخی یان مزگوتی گهره ی سلیمانی... هتد ههول ده دا بچیتنه نهو ژووره ی که نارامگای نه بو حه نفهیه یان مهرقه دی شیخ عه بدولقادی گهیلانی یه، یان نارامگای شیخ مه عرفی کهرخی یه، یان ژوره که ی کاکه نه حمه دی شیخ لهو دا نوژه که ی بکا. له کاتیکذا به گۆره ی شهرعه تی نیسلام به فتوی زانایانی نایینی نیسلام نوژ کردن لهو مهرقه داندها حرام نهو گونا نه. پیوسته وازی لی بهینری. چونکه چهند فهرموده ی صه حیجی پیغه مبر ﷺ ههیه بهروونی جلهوگیری لهو کاره ده کا لهو پیش هه ندیکمان لهو فهرمودانه تو مار کردن.

له لایه کی تره وه هه ندی دابو نه پتی ناشیرینو ناشهرعی له کاتی زیاره تکردنی نهو گۆرانه دا نه نجام ده درئ وکوو سوپانهو به ده وری گۆره کان دا. ماچکردنی دارو بهردی گۆره کانو لستنه وه ی دیواره کانی و خۆتیه له سوین له دارو بهردوویان، له وهش ناشیرینترو ناشهرعی ترو گونا هتر نهو یه هه ندی لهو زیاره تکه رانه روده که نه گۆره کانو ده ست بهرز ده که نه وه له بهریان ده پارینه وه ده لاینه وه. داوای جی به جی کردنی مرازه کانیان ده کهن!

له راستی دا نه مه بته رستییو به هیج بریو بیانویک پینه وه پرۆ ناکریو هیج پاساوکی نه. بۆیه پیوسته موسولمانان به خۆیان دا بچنه وه واز لهو کاره ناشهرعییه بینو تویه بکه نه له تاوانی رابوردویان په شیمان بینه وه، بیگومان نه وهش چه سپاوه که له سرده می عومهری کوپی خه تتابدا له عیراق گۆری دانیال پیغه مبر دۆزرایه وه، حه زره تی عومهر یه کسهر فهرمانی ده رکرد

که له گەڵ زەویدا یە کسان بکری، ئەو نووسینە لە گەڵ گۆرە کەیدا
دۆزراوە تەوە ژێر خاک بکری. (۲۶)

پێویستە موسولمانانی رۆشنبیرو زانایانی ئایینی مامۆستایانی مزگەوت
جەڵوگیری لەو کارە ناشیرینە بکەن و ئەم ناشەرعییە بۆ موسولمانان شی
بکەن و ە. لە تانەو لۆمەدی ئەو ئەو نە ترسن، ئادابو شیوەی زیارەتی شەرعی
فیتری موسولمانان بکەن، چونکە بێگومان دیدەنی گۆرستان بە گشتی و
ئارامگای پیاوچاکان بە تایبەتی شتیکی رەواو شەرعییە بە لām بە مەرچی
بە شیوەی شەرعی ئە نجام بدری چەند فەرموودە ی پێغەمبەر هەن موسولمانان
هەڵدەنن بۆ دیدەنی کردنی گۆرستان چونکە دیدەنی گۆرستان بە شیوەی
شەرعی رۆژی دوایی بیر دە خاتەو ە. بە تایبەتی دیدەنی گۆری پیاو چاکان خێرو
بەر کەتی هەیه، وە کوو دیدەنی کردنیان وایە لە کاتی زیندویی دا.

بە کورتی دە بێ مامۆستایانی ئایینی، رۆشنبیرانی خواناس رێبازی مام
ناوەندی بگرن، نە چن وە کوو هەندئ کەس تەقدیسو ریز لە گۆر و ئارامگا بگرن
بگاتە ئەندازە ی بپەرستی و دارو بەردی گۆرە کان ماچ بکەن و خۆ لە دارو
پەردوویان هەڵسوین و دوعاو پارانەویان ئاراستە بکەن. یان بە پێچەوانە وە
نە چن وە کوو هەندئ کەس دیدەنی کردنی گۆرستان بە حەرام بزانی چ
بایە ختیکی پێ نە دەین. نە چن هێندە توند پەوین نوێژ کردن لەو مزگەوتانە ی
گۆری تێدایە بە حەرم بزانی، مزگەوتیک گۆری پیاو چاکیک لە پالدا بێ
بەرەوای نە زانی نوێژی تێدا بکری. لە راستی دا ئەمەش توند پەوییەو ناپەوایەو
پێویستە خۆمانی لی پیا ریزین.

ئایینی نیسلام ئایینی راستی و میانە پەوییە، لە هەموو شتی کدا ناو
راستی گرتووە بە هەر لایە کدا کیش بکری لە جەمسەری ئایین دەردە چێ.

ئەمجار دیتە سەر باسی مقۆ مقۆی ئادەمیزادان لەسەردەمی پێغەمبەر
 ﷺ دەربارەیی ژمارەیی ئەو کۆمەڵە لاوە دەفرموی: ﴿سِقُولُونَ ثَلَاثَةَ رَابِعِهِمْ
 کَلْبِهِمْ﴾ بڕی لەخاوەن نامەکان دەلێن: ئەو کۆمەڵە گەنجە سێ کەس بوون،
 چوارەمیان سەگەکیان بوو.

ریوایەتکراوە: نەصارای نەجرانی هاتنە لای پێغەمبەر و لەم بارەو
 دەستیان کرد بەگفتو گو لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ. مەلکانییەکان وتیان:
 ئەصحابولکەھف سێ کەس بوون چوارەمیان سەگەکیان بوو ﴿وَيَقُولُونَ
 خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ هەندێکی تر: کە یاقوبیەکان دەلێن: پێنج کەس
 بوون سەگەکیان شەشەمیان بوو ﴿رَجُلًا بِالْغَيْبِ﴾ ئەم دوو تاقمە هەر
 لەخۆیانەو رمل دەهاوێژن، هەوایی دەدەن نەتینی یە لێیان و هیچی لێ نازانن
 کوپراڤە قسە فری دەدەن.

﴿وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامَنُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ هەندێکی تریان کە نەسەتوریەکان
 دەلێن: حەوت کەس و هەشتەمەکیان سەگەکیانە.

لەئێبنو عەبباس وەریوایەتکراوە فرمویەتی: ئەم رایە حەق و راستە،
 چونکە پەرەردگار بۆ دوو رایە کەیی تر فرموی کوپراڤە رمل دەهاوێژن
 لەخۆیانەو قسە فری دەدەن، بەلام بۆ رای سێهەم ئەو حوکمەیی نەداو لێی بێ
 دەنگ بوو، ئەمە نیشانەیی ئەوەیە: کە ئەو ژمارە راستەو هاوشانی حەقە.

ئەمجار پەرەردگار رینموییەمان دەکا: بۆ ئەم جۆرە شتەنە لەخۆوە هەوایی
 نەدەین و زانیە کەیی حەوایی خودا بکەین. دەفرموی: ﴿قُلْ﴾ ئەی
 موحەممەد! پێیان بۆ: ﴿رَبِّي أَعْلَمُ بَعْدَهُمْ﴾ خودای من زانائەو ئاگادار ترە
 بەژمارەیی ئەو کۆمەڵەو حال و زەعیان ﴿مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ کەمی
 لەخەلکی نەبی ژمارەیان نازانی، ئەو ژمارە کەمەش ئەو کەسانەن کە لەکاتی
 خۆی دا روداوەکیان بینیوەو چاریان بەو کۆمەڵە لاوە کەوتوو. هەرەها
 ئەوانەش کە لەسەرچاو و رینگایەکی راستەو ئەو هەواییان زانیی.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فرموی: من لهو که‌سانهم: که خودا نیستی‌شنای کردون، ئەو کۆمه‌له‌ لاو. حەوت بوون، ئیبینو جەریریش هەر ئەم ژماره‌یه‌ی له‌عه‌طاو. ریوایت کردوه.

گرنگ زانینی ژماره‌که‌یان نیه، به‌لکوو گرنگ په‌ندو عیبره‌ت له‌چیرۆکه‌که‌ وه‌رگیرۆ بکرتیه‌ به‌لگه‌ له‌سەر نه‌وه: که خودا ده‌توانی پاش مردن ناده‌میزاده‌کان جارێکی تر زیندو بکاته‌وه.

تایینی:

لیره سێ رسته هەن ﴿ثلاثة رابعهم کلبهم﴾ ﴿خمسۃ سادسهم کلبهم﴾ ﴿سبعة وثمانهم کلبهم﴾ له‌دوو رسته‌ی پیشه‌وه‌دا (واو) نیه له‌رسته‌ی سییه‌دا (واو) هه‌یه. ئەم جوداوازییه چی‌یه؟؟

زومه‌خشه‌ری ولامی ئەم پرسیاره‌ی داوه‌ته‌وه‌و ده‌فرموی: ئەم (واو) ده‌چیته‌ سه‌ر رسته‌یه‌ک: که ببیته‌ صیفه‌تی نه‌کیره.

فائیده‌ی ئەو (واوه) جه‌خت کردنه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی ئیوان صیفه‌تو مه‌وصوفه، نیشانه‌ی نه‌وه‌یه: که ئەو وه‌صفه‌ شاییتو چه‌سپاوه‌ بو مه‌وصوفه‌که‌ واته: نه‌وانه‌ی که ده‌لێن: ﴿سبعة وثمانهم کلبهم﴾ له‌زانستو دنیایی‌یه‌و ئەو قه‌سه‌یان کردوه، له‌خۆوه قه‌سه‌که‌یان فری نه‌داوه.

﴿فلا تمار فیهم الا مرءاً ظاهراً﴾ ئەی موحه‌مه‌د! کیشه‌ له‌گه‌ل خواهن نامه‌کان مه‌که‌ ده‌رباره‌ی (أصحاب الکھف) مه‌گه‌ر کیشه‌یه‌کی که‌م هەر ئەوه‌نده‌یان پی بلی که به‌نیگا بو‌ت دئ، هیچی لی زیاد مه‌که، به‌توندو تیژی ره‌دیان مه‌ده‌ره‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکێ تر‌دا ده‌فرموی: ﴿وجادلهم بالتی هی احسن﴾ النحل/۱۲۵. یان ده‌فرموی: ﴿ولا تجادلوا اهل الکتاب الا بالتی هی احسن﴾ العنکبوت/۴۶.

کیشه‌یان له‌گه‌ل مه‌کوو زۆر له‌گه‌لیان پیدا مه‌چۆره‌وه ئەو کیشه‌و ده‌مه‌ ده‌مه‌ ده‌رباره‌ی ژماره‌ی ئەو کۆمه‌له‌ لاوه‌ چ سو‌دیکی لی په‌یدا نابێ، ته‌فسیری ره‌وان (۲۲۲)

ژماره‌که‌یان سئ بن یان پینج بن یان جهوت بن یان زیاتر چون یه‌که
ژماره‌که‌یان چ ده‌ورئکی نیه. ئیشی ئه‌وان لای خودایه، زانیاری ده‌رباره‌یان
لای خودایه و لای که‌میک له‌وانه‌یه به‌چاوی خویان روداوه‌که‌یان دیوه، یان
به‌ریوایه‌تی صه‌حیح و راست پیان گه‌ییشتووه، که‌وابی ده‌مه ده‌می زور
ده‌رباره‌ی ژماره‌یان چ سودیک‌ی تیدا نیه، په‌ند وهرگرتن له‌کاری ئه‌وان که‌م بن
یا زور بن یه‌کسانه، بۆیه قورئان ته‌وحیه‌ی پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: که‌لهم باره‌وه واز
له‌جده‌لو کیشه‌بینی، وزه‌ی عه‌قلی خوی له‌و باره‌و بی‌هوده‌ خه‌رج نه‌کا، بۆ
ئه‌وه‌ی موسو‌لمانان شوین شتیک نه‌که‌ون که‌ عیلمو زانیاریان ده‌رباره‌ی نیه،
ئه‌م روداوه‌ روژگار له‌گه‌ل خوی لوولی داوه‌ بو‌ته‌ نه‌ئینی‌یه‌کی می‌ژوویی و عانی‌د
به‌خودایه‌و هه‌واله‌ی عیلمی خودای بکه‌ن!

﴿ولا تستفت فیه‌م منهم احدا﴾ ده‌رباره‌ی ئه‌و کۆمه‌له‌ لاوه‌ پرسیار
له‌خاوه‌ن نامه‌کان مه‌که، به‌هیوای ئه‌وه‌ی زانیاریان لی وهرگری، چونکه‌ ئه‌وان
هیچی لی نازانزو ئه‌وه‌ی ده‌رباره‌یان ده‌یلتین هیچی به‌سه‌ر هیچه‌وه‌ نیه،
له‌لایه‌کی تره‌وه‌ ئه‌وه‌ی له‌قورئان‌دا هاتووه‌ به‌سه‌.

ئه‌مجار به‌بۆنه‌ی جله‌وگیری له‌کیشه‌و جه‌ده‌ل ده‌رباره‌ی نه‌ئینی رابوردو
جله‌وگیری له‌وه‌ ده‌کا: که‌ ده‌رباره‌ی غه‌یبی داها‌تووش بریار نه‌داو له‌خۆیه‌وه
رمل نه‌هاوئۆی، چونکه‌ ئاده‌میزاد نازانی له‌داها‌توودا چی رو ده‌دا ده‌فه‌رموی:
﴿ولا تقولن لشيء: اني فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! بۆ
هه‌ر کاریک به‌ته‌وئ له‌داها‌توودا نه‌نجامی بده‌ی به‌راشکاوی مه‌لئ سبه‌ینی
من ئه‌وه‌ ده‌که‌م مه‌گه‌ر رسته‌ی (ئینشانه‌للا)ی له‌گه‌ل‌دا بلئ! بۆ هه‌موو
کاریک که‌ ده‌ته‌وئ له‌داها‌توودا نه‌نجامی بده‌ی رسته‌ی (ئه‌گه‌ر خودا
بی‌هه‌وئ)ی له‌گه‌ل‌دا بلئ، هیچ واده‌یه‌ک مه‌ده‌ به‌بی گوتنی (ئینشانه‌للا)
له‌گه‌ل‌دا. هه‌ر کاریک وسته‌ بیکه‌ی بلئ: (ان شاء الله) ده‌یکه‌م.

فهرموده یهك له صه حیهین دا هیه له نه بو هورهیره وه ریوایه تکراره
 نه ویش له پیغه مبهیره وه ده گیریتنه وه ۱۱ فهرموئ: سوله یمانی کوری داود
 دروودی خودایان لی بی، وتی: نه مشمو دچمه لای حفتا له خیزانه کانم
 له ریوایه تیکندا صدد له خیزانه کانم، هر یه که یان کوریکی بیی و گه وره بیی و
 پی بگاو له پیناو نایینی خودادا جیهاد بکا، پیی گوترا بلئ: (ان شاء الله)
 نه یگوت. نهو شهو چوو له لای خیزانه کانو نافرته تیکیان نه بی هیچیان سکی
 نه بو، نهو ژنه شی مندالیکی نیوه چلی بو. ۱۲ مهجار پیغه مبهیر ۱۳ فهرموئ:
 (هو الذي نفسي بيده لو قال ان شاء الله لم يحنث، وكان دركا لحاجته)
 له ریوایه تیکی تردا (ولقاتلوا في سبيل الله اجمعون) له وه پیش له باسی هوئ
 نازل بوونی نه نایه ته دا ناماژهی نه وه مان کرد که کافره کان پرسیاریان
 له پیغه مبهیر ۱۴ کرد دهر بارهی گیانو نه صحابه لکه هفو ذیلقه رنهین،
 پیغه مبهیریش فهرموئ: بهیانی ولامی پرسیاره کانتان ده ده مه وه،
 نینشانه لای نه کرد، نیتر بو ماوهی پانزه روژ نیگای لی برا، پیغه مبهیر ۱۵
 به مه زور ته نگه تاو بو، نیتر نه سورته وه کوو دهر گای ره حمهت لی کردنه وه
 نازل بووه سهری و فهرمانی پی ده کا که بو هر شتیک بهی وئ بیکا،
 نینشانه لای له گه لدا بلئ، برپاری هیچ شتیک نه دا تا به ویستی خودا وه
 په یوهستی نه کا، بو هه موو شتیک که برپاری کردنی ده دا نینشانه لای بلئ:
 به راستی نه مه نه ده بیکی جوانه په روه ردگار فیتری پیغه مبهیری کرد،
 ریمونیش به بو هه موو موسولمانی کتو پیویسته به جوانی په پرهوی نه نه ده به
 بکا، چونکه هیچ شتیک له بوونه وهردا به بی ویستی خودا نایه ته دی، هه موو
 هه ناسه یه کی گیانله بهران، هه موو جهو جولیکی بوونه وهر هر له گه ردیله وه تا
 مه جهیره، هه موو تیکه و لیکه یهك به ستراره به ویستو خوا هیشی
 په روه ردگار وه، به بی ویستی نه وه هیچ شتیک نابی، که وایی پیویسته نیمه ی
 ناده میزاد به دل و به زمان هه موو کاریکمان بهو مه شیئه ته ره هایه وه

بیهستینه‌وه، هه‌روه‌ها هه‌موو روداوێکی له‌مه‌ودوا شتیکی په‌نامه‌کی‌یه‌و
له‌ئیمه‌ غه‌یبی‌یه، که‌وابی پێویسته له‌خۆه به‌بی عیلمو زانین ده‌و له‌و شتانه
نه‌کو‌تین.

له‌لایه‌کی تهره‌و خۆ راهێنانو په‌یره‌وکردنی ئهم فرمانه‌ په‌یه‌وه‌ندی
ئاده‌میزاد به‌خوداوه پته‌و ده‌کا، ده‌بیته هۆی جیگیر بوونی یادی خودا له‌دلو
ده‌روون‌دا، ئاده‌میزاد وا لی ده‌کا هه‌ست به‌ته‌نیاییو بی پشتیوانی نه‌کا،
هه‌ست ده‌کا هیژکی کاریگه‌ری له‌پشته له‌کاتی سه‌رکه‌وتن‌دا له‌خۆی بایی
نابی، به‌تیشکانو ژیر که‌وتن هیوا براو نابێ، له‌حاله‌تی خۆشی ناخۆشی‌دا،
دلی به‌خوداوه په‌یه‌وسته‌و گه‌شبینو به‌رچا‌وو رونه، له‌سه‌ر خۆشی
سوپاسگوزاره له‌سه‌ر ناخۆشی به‌صه‌برو ئارامه!!

ئهمه‌ ئه‌وه ناگه‌یه‌نی که‌ ئاده‌میزاد، پالی لی بداته‌وه‌ بیر له‌داهاتوو
نه‌کاته‌وه‌ پیلان بۆ داهاتوو دانه‌نی، رابوردو ئیستاو داهاتووێ خۆی پیکه‌وه
گرێ نه‌دا، نه‌خه‌یر ئه‌وه ناگه‌یه‌نی، به‌لکوو مانای ئه‌وه‌یه ئاده‌میزاد بۆ هه‌موو
کاریک گرنگ بی یان نا، که‌م بی یان زۆر حیسابی غه‌یب بکا، حیساب بۆ
ویستو خواهیشی په‌روه‌ردگار بکا، حیساب بۆ ئه‌و مه‌شیته‌ته بکا: که
هه‌لسۆپنه‌ری بوونه‌وه‌ره، په‌لاماری هه‌ر شتیکی دا مه‌شیته‌تو ئیراده‌ی خودا
له‌به‌ر چاو بگرێ، وا هه‌ست بکا: که‌ قوده‌تو ده‌سه‌لاتی خودا له‌زور
ده‌سه‌لاتی خۆیه‌وه‌یه. نیازی کردنی هه‌ر کاریکی کرد به‌دووری نه‌زانێ: که
خودا ویستیکی تری هه‌بی، جا نه‌گه‌ر خودا یارمه‌تی‌داو نیازه‌که‌ی بۆ هه‌نایه
دی ئه‌وه‌ باشه‌ خۆ نه‌گه‌ر ویستی خودا به‌پێچه‌وانه‌ی نیازی ئه‌وه‌وه‌ بوو،
ئاواته‌که‌ی نه‌هاته‌ دی، با پێی دله‌نگ نه‌بی، چونکه‌ هه‌موو شتیک به‌ده‌ست
خودایه، ویستی ئه‌و چۆنه‌ هه‌ر ئه‌وه‌ دێته‌ دی.

که‌وابی با ئاده‌میزاد بیر بکاته‌وه، پیلان دانێ، به‌لام باوا هه‌ست بکا: که
بیر کردنه‌وه‌و پیلاندانانی بۆ کاره‌کانی به‌ویستو خواهیشی خودا ده‌سته‌به‌ر

ده بن. دلنیا بی خودا چی له چاره نووسیوه همر نهوه دیته کایه وه، چی بریار داوه همر نهوه ده بی، جا ته گهر له داهاتوودا پهرده ی غهیب له سمر شتیک لادراو ته گبیری خودا له ته گبیری نهو جیا بوو، با به دلکی فراوانه وه قهزاو قهدهری خودا قبول بکاو گهر دنکه چی خواهی شی پهره ردگاری بی، چونکه پی نووسی نه زه له همر نهوه ی بریار داوه، له تم نهینی بووه و نیستا هاتوته دی. نا نه مهیه نهو پهیره و پرؤگرامه ی نیسلام دلی موسولمانی پی پهره ده کا، له حالی بیر کردنه وه ته گبیر کردن ههست ناکا به ته نهایی و بیکه سی، له حالی سه رکه وتزو رزگار بووندا ههست ناکا به له خویایی بوونو لوتبه رزی، له حالی تیشکانو ژیرکه وتندا ههست به نانو میدی و هیوا براری ناکا، به لکوو له هه موو حاله کانی دا دلی په یوهسته به خوداوه، پشتی به نهو قائیمه سوپاسی نیعمه ته کانی ده کاو رازییه به قهزاو قهدهری پهره ردگاری

﴿واذکر ربک إذا نسیت﴾ همر کاتی بریاریکت داو نیازی کردنی کاریکت بوو له بیرت چوو (ان شاء الله) بللی دوا یی بیرت کهوته و خیرا بیلی و فریای قسه که ی پیشووتی بخه، نهو خپرو فهره له کیس خولت مده ده، ههر چهنده ماوه ی زوړیشی به سهردا تیپه ری بی.

نیبنو عه بیاس ده فهرموی: تا سالتیکش بی همر قهینا کا! واته: نه گهر کابرا بریاریکی داو پاش سالتیک بیری کهوته وه که (ان شاء الله) ی بو نهو کارو بریاره ی نه گوتوه با بیلی.

به لام نهوه مان له بیر نه چی بو نه حکامی شهرعی نیستنا کاتیک ده وری هیه که به شوین موسته ثنا منهودا بیو لیک دانه برین.

﴿وقل عسی أن یهدیني ربی لأقرب من هذا رشدا﴾ نهی موحه ممه ده! بللی: نومیده وارم، چاوه روانم خودای خوم شاره زاییم بکا بو شتیک خپرو بیری نهوه ی له بیرم چوه بوم پر بکاتمه وه، فهره به ره که تی نزیکتر بی. هیوا دارم پهره ردگارم رینمویم بکا بو شتیک به لگه و نیشانه ی روونو راستی تری

تیدابی لسه‌ر پیغه مبه‌ریه‌تیم. به‌لگه‌ی وام نیشان بدا باشر بچیتسه دلّو
 ده‌روونه‌وه، زوتر له‌دلا جیگای بیتمه‌وه، له‌م به‌لگه‌یه‌ی هه‌والی چیرۆکی ئەم
 کۆمه‌له‌ لاوه به‌سوود تری بۆ په‌یامه‌که‌م، چونکه عیلمو زانستی خودا ره‌هاو
 موطلعه‌ چه‌ندیك خێرو فه‌ری خۆی پرژینێ به‌سه‌رمدا هیشتا چاکترو زورتری
 لا هه‌یه. بیگومان په‌روه‌ردگار وه‌کوو فه‌رمانی پێ کرد: که داوای به‌لگه‌ی
 روزو ناشکراتر بکا، بۆیشی به‌دی هینا، نه‌وه‌تا ئەو هه‌موو هه‌والو چیرۆکه‌ی
 پیغه‌مبه‌رانی پیش خۆی به‌سه‌ره‌اتو رودای گه‌له‌ پیشینه‌کانی به‌نیگا بۆ
 نارد که رۆژگاریان له‌هی (أصحاب الکھف) کۆنتریوو، هه‌روه‌ها ئەو هه‌موو
 هه‌واله‌ نه‌هینانه‌ی بۆ ناشکرا کردو به‌نیگا ناگاداری کرد به‌سه‌ریاندا: که
 هه‌ندیکیان له‌چه‌رخ خۆی داو نه‌وانی تر دوا له‌دوینا ده‌رچوونی یه‌ک له‌دوا
 یه‌ک دینه‌ دیو تا رۆژی قیامت به‌ره‌ به‌ره‌ دینه‌ جی.

له‌وانه‌ش گرنگترو به‌فه‌رت‌تر ئەو شه‌ریعه‌تو به‌رنامه‌یه‌یه که به‌راستی
 به‌رنامه‌ی ژيانه‌و بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ گونجاوو له‌باره‌، بۆ هه‌موو گه‌لو چه‌رخو
 چینه‌و توێژیک، بۆ هه‌موو ولاتو ناوچه‌یه‌ک ده‌گونجیو کورت ناهینی!!
 چاره‌سه‌ری هه‌موو کیشه‌و گیروگرفتییکی تیدایه‌.

ئه‌مجار ماوه‌ی نووستنه‌که‌یان له‌ئه‌شکه‌وته‌که‌دا ده‌ست نیشان ده‌کاو
 ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا﴾ ئەو کۆمه‌له‌
 لاوه له‌ئه‌شکه‌وته‌که‌یاندا سێ سهد سال مانه‌و به‌حیسابی خاوه‌ن نامه‌کان که
 حیسابی خۆری ده‌که‌ن نه‌وانه‌ی ده‌ریاره‌ی (أصحاب الکھف) پرسیاریان لی
 کردی، نو سالی‌ش زیاد به‌حیسابی قوریشیه‌کان، که حیسابی مانگی ده‌که‌ن.
 واته‌: نه‌ندازه‌ی سێ سهد سالی شه‌مسی مانه‌وه‌ که ده‌کاته‌ سێ سهدو نو سالی
 مانگی.

به‌راستی ئەمه‌ موعجیزه‌یه‌کی روزو ناشکرای پیغه‌مبه‌ره ﷺ ئەو
 پیغه‌مبه‌ره نه‌خوینده‌واره‌ به‌حیسابی خویندوه‌ نه‌زانیاری هه‌نده‌سه‌و فه‌له‌کی

ته‌فسیری ره‌وان

خویندوه، چۆنی زانی هه‌موو سه‌د سالتیکی خۆری سێ سالی مانگی زیاد ده‌کا، هه‌موو سێ سالتیکی خۆری سالتیکی مانگی زیاد ده‌کا، هه‌موو سالتیکی خۆری نریکه‌ی پانزه‌ روژی له‌سالی مانگی زیاتره‌.

بیگومان خودای زاناو دانا به‌نیگا ئاگاداری کردوه. زۆر شتی له‌وه نه‌ینی ترو به‌سوود تریشی قیر کردوه.

﴿قُل: اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا﴾ ته‌گهر لییان پرسى ئەندازه‌ی مانه‌وه‌یان له‌ئه‌شکه‌وته‌که‌دا چهند بووه، تۆیش زانیاریت ده‌رباره‌ی ماوه‌که‌ نه‌بوو، بلی: خودا شاره‌زاو ئاگادار به‌حالتو وه‌زعیان، ماوه‌ی مانه‌وه‌که‌یانی بۆ رون کردیه‌وه. ئەوه‌ی پێی راگه‌یانندی هه‌ر ئەوه‌ راستو حقه‌ نه‌که‌ ئەوه‌ی ئەو خاوه‌ن نامانه‌ ده‌یلین. چونکه‌ نه‌ینی زه‌وی و ئاسمانه‌کان زانیارییه‌که‌ تایبه‌ته‌ به‌خۆیه‌وه‌ که‌سی تر هه‌یچی لی نازانی، مه‌گهر که‌سانیک که‌ خودا بپێک له‌و نه‌ینی‌یانه‌ی پێ بلی!

په‌روه‌ردگار بۆ خۆی داناو زانییه‌ به‌هه‌موو شتیک له‌هه‌موو که‌س باشتەر ئەندازه‌ی مانه‌وه‌ی (أصحاب الکھف) ده‌زانیو ئەوا بۆ تۆشی رون کردۆته‌وه‌.

فائیده‌و نوکته‌ی دواخستنی ئەم رسته‌یه‌ بۆ راگه‌یانندی ئەوه‌یه‌: که‌ ئەو خاوه‌ن نامانه‌ ده‌رباره‌ی ماوه‌ی مانه‌وه‌ی (أصحاب الکھف) له‌ئه‌شکه‌وته‌که‌دا راجیاییان هه‌یه‌ وه‌کوو چۆن له‌ژماره‌که‌یاندا راجیایی و کیشه‌یان تیکه‌وتوه‌.

جا له‌وی بۆ ژماره‌که‌یان کلکه‌ (ته‌ذیل)یکی هه‌نا فهرموی: ﴿قُل ربي أعلم بعدكم﴾. لیره‌ش‌دا هه‌مان کلکه‌و ته‌ذیلی هه‌ناو فهرموی: ﴿قُل: اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا﴾.

به‌کورتی ده‌فهرموی: هه‌موانی راستو دروست ده‌رباره‌ی ژماره‌ی (أصحاب الکھف)و ئەندازه‌ی مانه‌وه‌یان له‌ئه‌شکه‌وته‌که‌دا به‌نوستویی لای خودایه‌، چونکه‌ هه‌ر ئەو زاناو دانییه‌ به‌حه‌قیقه‌تی شته‌کان. ئەوه‌ی خه‌لک ده‌یلین: رمل ه‌اویشتن و شکو گومانه‌، قسه‌ی بی به‌لگه‌و ده‌یلین.

﴿أَبْصِرْ بِهِ وَاسْمِعْ﴾ نای خودا چند بینایه و چند باش شته کان ده زانی و چند شنوایه به ده موو بیستراویک هیچی لی گوم نابی و هیچی لی تیک ناچی!

قه تاده ده فرموی: واته: کس به نه ندازه ی خودا بیسرو شنوا نیه.
﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ نیه بو ئاده میزاد بیجگه له خودا که سیکی تر بتوانی کاروباریان هه لسورپنی، به راستی خودایه کی بی هاو وینهو بی نظیرو بی وه زیره ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ پهروه ردگار بریارو به دیهینان به ده دست خویه تی، چی بریاردا چونی بریاردا هه لوه شانه وه ی نیه و کس نیه بتوانی ده ست له کاری خودا بدا. خودایه کی تاکنو ته نهاو بی وه زیره و بی راویژکاره تاکنو ته نه ای موطلقه، حاکی فردو صه مده!

رینموی کردنی پهروه ردگار بو پیغه مبهرو موسولمانان

وَأَقْلُ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ

رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَتِهِ وَلَنْ يَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾
وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا

وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ
 الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾ أُولَٰئِكَ
 لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
 مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَكَيِّنَ
 فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾

دوای نه‌وی له‌نایه‌ته‌کانی پیش‌وودا چیرۆکی نه‌صحاب‌ولکه‌هفی گیرایه‌وه
 که لای زوری‌هی خه‌لک نه‌زانراو بوو، که نه‌مه بو خۆی به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه:
 که قورئان نیگای په‌روه‌ردگاره، نه‌مجار فەرمان به‌پیغه‌مبه‌رو موسولمانان
 ده‌کا به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر خویندنی قورئانو دانه‌پران له‌و کۆپو مه‌جلیسه‌ی
 قورئانی تیدا راته‌ده‌کریو ده‌خویندیریته‌وه. پاشان سزای کافره‌کانو پاداشی
 خودا په‌رستان دیاری ده‌کا.

ده‌بار‌هی نایه‌تی ژماره (۲۸) ﴿وَاصْبِرْ نَفْسُكَ...الْآيَةَ﴾ سه‌لمانی
 فارسی ده‌فه‌رموئ: عویه‌ینه‌ی کوری حیصنو نه‌قره‌عی کوری حایسرو
 خزمه‌کانیان هاته‌نه‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر ﷺ تازه موسولمانو دل دانه‌مه‌زراو
 بوون. وتیان: نه‌ی ره‌وانه‌ کراوی خودا! نه‌گه‌ر ته‌شریفت له‌سه‌رووی مه‌جلیس
 دانیشی له‌گه‌لماند‌او نه‌م گه‌جه‌رو گوجه‌رانته‌ له‌خۆت دوور خسته‌په‌وه
 (مه‌به‌ستیان سه‌لمانو نه‌بو ده‌رو موسولمانه هه‌ژاره‌کان بوو) هه‌ر یه‌که‌یان
 جبه‌یه‌کی خوری له‌به‌ردا بوو هه‌چی تریان نه‌بوو بی‌پۆشن، وتیان: نه‌گه‌ر تو
 نه‌وانه له‌خۆت دوور خه‌په‌وه، ئیمه له‌گه‌لت داده‌نیشینو قسه‌و باست له‌گه‌ل

ده کهینو نایینت لی قیر ده بین، ئیتر پەرورە گار نایه تی ﴿واتل ما أوحى
إليك من كتاب ربك، لا مبدل لكلماته، ولن تجد من دونه ملتحداً، واصبر
نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه﴾ تا ده گاته
﴿إنا اعتدنا للظالمين ناراً﴾ نازل کرد. ئیتر پیغه مبهەر ﷺ ههستا بۆ شه وهی
سه لمانو نه بو زهرو موسولمانه هه ژاره کانی دیو چاو پی بکهوی، تا له لای
پاشه وهی مزگهوت دوزینی هه خه ریکی یادی خودا بوون، پیغه مبهەر ﷺ
فه رموی: سوپاس بۆ خودا که نه یمراندم هه تا فه رمانی پی کردم که به صه بر
بهو ژیان له گه ل چهند پیاو یکی ئومه ته کهم به سهر بهرم، مردنو ژیانم له گه ل
ئیوه یه.

له ریوایه تیکی تر دا هاتوه، ده لی: عویه یه وهی کوری حیصن هیشتا
ئیمانی نه هی نا بو هاته خزمهت پیغه مبهەر ﷺ له و کاته دا کۆمه لی ک
له موسولمانه هه ژاره کان له خزمهتی بوون، یه کی له وانه سه لمانی فارسی بوو
کراسی کی فشو فۆلی له بهردا بوو، عاره قی تیدا کرد بوو، چیلکه
دار خورمایه کی به ده سه وه بوو کراسه که ی پی ده در یو پاشان ده یچنی یه وه. جا
به پیغه مبهریان گوت نه ری تۆ به بۆگه نی نه مانه ناره حهت نابی؟؟ ئیمه پیاو
ماقۆلی هۆزی موضهرینو شانۆ شکۆمه ندیمان ناشکراو نمایانه، نه گه ر ئیمه
ئیمانت پی بهینین، هه موو کهس چاومان لی ده کاو موسولمان ده بن، وه لی
ئیمه: که ئیمانت پی نا هیینین، له بهر نه مانه، نه مانه دوور بخه ره وه تا ئیمه
شوینت بکهوین، یان که هیچکه نه بی مه جلیسی کی تایبه تیمان بۆ دیاری
بکه، نه وان کۆری خۆیان به جیاو ئیمه مه جلیسی خۆمان به جیا. ئیتر نه م
نایه ته نازل بوو.

ده رباره ی هۆکاری نازل بوونی نایه تی ﴿ولا تطع من اغفلنا
قلبه... الآية﴾ ئیبنو مه رده وه یه ی له ئیبنو عه بباسه وه ریوایهت ده کا:
ده فه رموی: نه م نایه ته له شانۆ ئومه مه یه ی کوری خه له فی جه مه حی نازل بووه،

نوه بو داواى له پيغه مېهر ﷻ كرد: كه موسولمانه هه ژاره كان له لای خۆى
دهربكاو سهرانى قورەيش له خۆى نزىك بكاتهوه نيتىر ئهم نايه ته نازل بوو.

﴿واتل ما أوحى إليك من كتاب ربك لا مبدل لكلماته ولن تجد من
دونه ملتحمدا﴾ ئه ی موحه ممه د! ئهو قورئانه ی به نىگا بۆت نىردراوه
بيخۆينهوه، په پىره ی فەرمانو نه هيه كانى بکه، دلۆ گوێچکه تی بۆ بکه ره وه
تیی بگه و کارى پى بکه، بىگومان هىچ کس ناتوانى وشو که لىماتى خودا
ئال گوپ بکا، هىچ کس رایه ی ناکه وى، واده و به لىنى خودا بۆ
فەرمان به ردارانو هه ره شه ی له ياخى بوان بگوپى، جا نه گه ر تۆ ئه ی
موحه ممه د! فەرمان به ردارى ئهم په يامه نه بى و کارى پى نه که ی وه ره شه ی
خودا گرتى ته وه و تووشى دهر دو مه ينه تی بوو، نيتىر ئهو کاته بىجگه له خودا
په نايه کت ده ست ناکه وى هانای بۆ به رى، کس نيه يار مه تىت بدا، چونکه
ده سه لاتو قورده تی خودا هه موو بوونه وه رى گرتۆ ته وه ۱۱ کس ناتوانى له چنگ
خودا را بکاو له ژىر ده سه لاتى بچى ته وه ده رى.

﴿واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغدات والعشي يريدون
وجهه﴾ به صه برو نارام به له گه ل هاوه لانی هه ژارت دا، خۆت رام بینه له سه ر
هه لکردن له گه ل هه ژارانى وه کوو عه ممارى کوپى ياسرو صوه ه بىو بىلالو
ئىبنو مه سه وودو هاو وینه كانيان؛ له وانى ئىوارو به يانى وه موو کاتو
ساتىک سه رگه رمى خودا په رستىن و خه رىکى ذىکرو يادى خودان! له گه ل
ئه وان دانى شه و کوپو مه جلىس ببه سه ۱۲ «کوو له نايه تىکى تر دا ده فه رموى:
﴿ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغدات والعشي، يريدون وجهه﴾ الانعام/۲»
داواکارى قورەيشيه مله وره كان ده ق ده شو به يته قسه که ی گه لى نووح که
به حه زره تی نووح يان گوت: ﴿انؤمن لك واتبعك الأرذلون﴾ الشعراء/۱۱۱.

ئه مجار په روه رداگه ر فەرمانى پيشووى جه خت کرده وه و فه رموى: ﴿ولا
تعد عينك عنهم﴾ ئه ی موحه ممه د! چاو له هاوه لانت لامه ده و چاو مه بر ۱۳

له کۆبونوهو مه جلیس گرتن له گەڵ دەوله مەندە ملهوپه کان، ههولۆ تهقه لای
 نهوه مەده: واز له مان بێنی و نهوان رازی بکهی! به هیوای نهوهی ئیمان بهینن!
 جا که ئەم نایه ته نازل بوو (وه کوو له پیشهوه باس مان کرد) پیغه مبه ر ﷺ
 فەرمووی: (الحمد لله الذي جعل في أمتي من أمرت أن أصبر نفسي معه).
 ئەمجار پهروه دگار ئەم نه هیه جه خت ده کاته وه ده فەرمووی: ﴿وَلَا تَطْع
 من أغفلنا قلبه عن ذكرنا﴾ وریابه وه نه که ی نیطاعه ی نهوانه بکه ی: که
 دلیمان غافل کردوه له یادی خۆمان. نه که ی به قسه ی نهوان، موسولمانه
 ههزاره کان تهره بکه ی! نهوانه به هۆی کردوه ی ناشیرینی خۆیان وه وه به ویستی
 خۆیان ریگای گومراییان گرتوه وه سوورن له سهر بهرده وام بوون له سهری!
 به هۆی دونیا و ناگیان له نایین و خودا په رستی نه.

﴿واتبع هواه وکان امره فرطاً﴾ زیده په وی ده کمن له کرد وه وه هه لئو
 کهوتیان، شوین هه واو ناره زۆی خۆیان کهوتون، به جوانی و رازا وه یی دنیا
 هه لئه تاون، ما لۆ سامان و له شساغی و قسه رویشتیوی بۆغرای کردون!
 ئەمجار دوا ی نه وه ی فەرمانی به پیغه مبه ر ﷺ کرد: که به گوئی نهو
 ده وله مەندانه نه کا: که ده لێن: تۆ نه گەر نهو لاتو له جهرانه له خۆت
 دور خه یوه ئیمه ئیمان پێ ده هینین، فەرمانێکی تری ئاراسته ده کات: پێی
 ده فەرمووی: ﴿وقل الحق من ربکم، فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليکفر﴾
 ئە ی موحه ممه د! بهو خه لکه بلێ: نهو په یامه ی من هی ناومه له خوداو!
 راستو حه قو دروسته، شکو گومانی تیدا نه، هه ر ئەم نایینه حه قو
 پێویسته په یه وه ی بکری، هه ر ئەم نایینه به که لکی شوین کهوتن دێ، جا
 که سێک پێی خۆشه با ئیمان بێنی و بچێته پێی موسولمانانه وه «پرو بیانوی
 نامه عقوولو نه گونجاو نه گری، نه لێ با موحه ممه د نهو هه زارانه له خۆی دوور
 خاتهو» جا ئیمه ئیمانی پێ ده هینین! که سێکیش ده یه وێ به کافری زیان
 به سهر به ری و موسولمان نه بێ، با به کافری و گومرایی بمینێته وه، نه من

پتویستم به ئیوه نیه، که سیکن کرده وی باش بکا سوودی بۆ خۆیه تی،
که سیکنیش خرابه کاری بۆ زیانه که ی له سهر خۆیه تی بۆ خۆی زهره ده کنا. پاشان
رۆژی قیامت خودا به گوێره ی کرده وه کانتان سزاو پاداشتان ده داته وه، چاکه
به چاکه و خرابه به خرابه.

ئه مه یه ته وجیهاتی قورئان ده رحق به چینی چهوساوه وه هه ژار، ئه مه یه
ته رازوو تپروانی نی بۆ هه لسه نگاندنو بایه خ پیدان، هه ی ئه وانیه ی ئیسلام
تاوانبار ده کهن به چهوسینه ره وه ده ره به گایه تی بهرام بهر ئهم جوړه
ته وجیهاتانه چی بلین؟! بێگومان شتیکی روزو ناشکرایه و میژوو شایه ده،
ده قه کان به ناشکرا هاوار ده کهن، به شپوه ی فیعلی و واقعی و عه مه لی
پێغه مبهرو هاوه لانی په یه وه ی ئه وه ده قو ته وجیهاتانه یان کرده وه له ژبانی
رۆژانه یان دا رهنگی داوه ته وه، شتیکی چهسپاوه و گومانی تیدا نیه: که نایینی
ئیسلام رزگاریکه ری ئاده میزاده، رزگاریکه ری چینی چهوساوه وه هه ژاره،
یارمه تیده ری بۆ نه و او توێژی ره نه چه ره وه حمه تکیشه، جا با زورنا ژه نان
زورنای خۆیان بژهنزو ده هۆلی درای خۆیان بکوتن! په تی درۆکورتیه و
چه و اشه کاری تا سهر سه رناچی، به ری خۆی ئیسلام به بیژنگ ناگیرئو، به حری
نیحسان به ده می سه گ گلاو نابئ! ئه وه په یه وه و پرۆگرا و ئه وه یاساو
شه ریعه ته و ته وجیهاتو نامۆزگاری! ئه وه ش شایه دی میژوو کرده وه ی فیعلی
هه لگرانی ئهم نایینه !!

جا پاش ئه وه سه رپشکی کردنه ی بۆ دیاری کردن، هه ره شه ی خۆی
نا راسته ی ئه وان ده کا: که لایه نی کو فرو بیدینی هه لده بیژنو هه ره موئ: ﴿إِنَّا
أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهَا كُلُّ شَيْءٍ فَاعٍ﴾ بێگومان ئیمه بۆ ئه وانیه ی سته م
له خۆیان ده کهنو روو له نایینی حق وهرده گیرنو برپا به په یامی پێغه مبه ری
خودا ناکهن، ناگرێکمان بۆ ئاماده کردون: که بلێسه که ی له هه موو لایه که وه

دهوریان ده‌گرئو رزگار یونیان لی‌ی نابی‌و چی هه‌وئو ته‌قه‌للا بدهن بۆ خو
رزگار کردن لی‌ی، بی‌هوده‌یه.

﴿وان يستغيثوا يغاثوا بماء كالمهل يشوي الوجوه﴾ نه‌گهر نه‌و کافره
سته‌مکارانه له‌ناو ناگردا داوای یارمه‌تی و به‌هانا چوونه‌وه بکه‌ن داوای ئاوی
خواردنه‌وه بکه‌ن بۆ شکاندنی تینوایه‌تییان وه‌کوو له‌سوره‌تی (الاعراف) دا
له‌سه‌ر زمانی نه‌و سته‌مکارانه ده‌فه‌رموئ: ﴿افيضوا علينا من الماء او مما
رزقكم الله﴾ که‌می‌ک له‌ناوی خواردنه‌وه‌مان به‌سه‌ردا بریژن، یان له‌هه‌ندی‌ک
له‌و نیعه‌تانه‌ی خودا پی‌ی داوون به‌شمان بدهن! به‌ئاوی‌کی خه‌ستی وه‌کوو
خه‌تی زه‌یت، یان ره‌ش وه‌کوو خه‌تی زه‌یت به‌هانا یانه‌وه دین، هه‌ر که نه‌و
کافرا نه‌و بی‌ستیان به‌خونه‌وه، له‌ده‌می خۆیانی نزی‌ک ده‌که‌نه‌وه، ده‌مو چاویان
ده‌برژینی‌و پی‌ستی ده‌مو چاویان داده‌وه‌شی‌و ده‌که‌ویته‌ خوارئ! نه‌ی ده‌بی‌ی حالی
قورگنو ورگنو ریخۆله‌یان چۆن بی‌ی؟؟

﴿بئس الشراب وساء مرفقا﴾ ته‌م شه‌رابه‌ی ده‌درئ پی‌یان شه‌رابی‌کی
زۆر خراپو بی‌ی سوده، تینوایه‌تی ناشکینی هه‌لا‌وو گهرمای‌ی ناگره‌که که‌م
ناکاته‌وه، به‌ل‌کوو تینوایه‌تی و گهرما که‌یان زی‌ده تر ده‌کا‌و پتر نا‌په‌حه‌تیان
ده‌کا، به‌راستی دۆزه‌خ په‌ناگایه‌کی خراپو شوین هه‌وانه‌وه‌یه‌کی نا‌په‌سه‌نده،
وه‌کوو له‌شوینی‌کی تر دا ده‌فه‌رموئ: ﴿انها ساء مستقرا
ومقاما﴾ الفرقان/۶۶. خودایه نه‌و شوینه‌مان به‌نسیب نه‌که‌ی و لی‌ی
پاری‌زراوبین!!

جا که نه‌وه حالی نه‌وانه بی‌ی که کوفرو گوم‌پاییان هه‌لبژاردوه، دیاره
ده‌بی‌ی حالی نه‌وانه‌ی ئیمانیان هه‌لبژاردوه به‌پی‌چه‌وانه‌وه بی‌ی! به‌لی هه‌ر وایه:
﴿ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات انا لا نضيع اجر من احسن عملا﴾
بی‌گومان نه‌وانه‌ی پروایان به‌خودا کردوه، پی‌غه‌مبه‌ریان به‌راست زانیوه. به‌پیر
بانگه‌وازی‌یه که‌یه‌وه چو‌نو به‌گویره‌ی په‌یامی پی‌غه‌مبه‌ره که‌یان هه‌ل‌سو که‌وتیان

كردوه، پابه‌ندى قەرزمانو نەهيىەكانى بوون، ئىمە كرده‌وى باشى ئەوان بەفەرپۆ
 نادەين ﴿أولئك لهم جنات تجري من تحتهم الأنهار﴾ ئەوانە لەناو بەهەشتى
 رازاوەدا ژيانى هەتا هەتايىيان بەسەر دەبەن، بەراستى بەهەشت شوئىنى
 حەوانەو و ژيان تىدا بەسەر بردنە، بەژىر قەصرو بالەخانەكانى دا جۆگای ئاوى
 جوان دەكشىن، ديمەنەكانى جوانو رازاوە قەشەنگن، هەواى پاكتو خاوينو
 ناوى شيرينو گوارايە، هەر ئەوى شوئىنى حەوانەو و ژيان تىدا بەسەر بردنە!
 شوئىنى خوشو رابواردنە، ﴿يحلون فيها من أساور من ذهب﴾
 دەپازىندىنەو بەشتى جوانو رازاوە، كە پرىك لەرازانەو كەيان بەبازنەو
 خەلخالى ئالتون دەبى. بوخارىو موسليم لەئەبو ھورەيرەو ھەرمودەيەكيان
 رىوايەت كرده كە پيغەمبەر ﷺ ھەرمويەتى: (تبلىح الحلية حيث يبلغ
 الوضوء)^(۲۷) لەشوئىكى تردا دەفەرموى: ﴿يحلون فيها أساور من ذهب
 ولؤلؤا، ولباسهم فيها حرير﴾ الحج/۲۳.

﴿ويلبسون ثياباً خضرًا من سندس واستبرق﴾ لەبەريان دەكرى پۆشاكى
 رەنگ سەوز لەئاورىشمى تەنكتو ئەستور، واتە: لەھەموو جۆرەكانى
 ئاوريشمو مەخمەريان لەبەر دەكرى: ﴿متكئين فيها على الأرائك﴾ لەسەر
 قەرەوئلەو كورسى پال دەدەنەو و ئارام دەگرن. ﴿نعم الثواب وحسنت
 مرتفقا﴾ بەراستى ئەو پاداشەى دەدرىتەو بەخوداپەرستان پاداشىكى زۆر
 باشو بەھرەمەنديە، شوئىنى حەوانەو و مانەويان شوئىنىكى باشو خوشو
 دلخۆشكەرەيە!

جا با ھەر كەسە لەدونيادا بەويستى خۆى سەرپشك بى، ئەوى ھەزى
 لىيەتى با موسولمان بى، ئەوى ھەزى لىيە با كافىر بى، ئەوى ھەزى لىيە با
 ھاوشىنى كۆمەلى ھەزاران بكا. ئەوى نايەوى با ھاوشىنيان نەكا، ئەوانەى

نایانه‌وی هاورپیته‌تی نموانه بکمن: که هه‌ژارنو دل پر له‌تیمانزو بۆنی ئاره‌قو
چلکیان لی دئ با خویان هه‌لگرن بو کیسه زوخاوی دۆزه‌خ شه‌وی له‌دونیا‌دا
رازی نیه هاونشیننی شه‌و خوداپه‌رسته هه‌ژارانه بکا، با بزانی: که‌سزای
قیامه‌تی دۆزه‌خه‌و چاوه‌روانی شه‌و ناکامه‌بی!

چیرۆکی خاوه‌نی دوو باخه‌که‌و نمونه‌ی
ده‌وله‌مه‌ندی له‌خوبایی بوو هه‌زاری به‌روا قانه‌و پته‌و

❖ وَأَضْرَبَ

لَهُمْ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَحَفَفْنَاهُمَا
بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٣٢﴾ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ
تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٣﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ
لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾
وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ
أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي
لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ
أَكْفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا
﴿٣٧﴾ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾ وَلَوْلَا إِذْ

دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنَّ تَرَنِّ أَنَا
 أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾ فَعَسَى رَبِّي أَنْ يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ
 جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَيُصْبِحَ صَعِيدًا
 زَلَقًا ﴿٤٠﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَأْوَهَا غُورًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾
 وَأُحِيطَ بِشَمْرِهِ فَاصْبِرْ يَقْلِبْ كَفَّيْهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ
 عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ بَلِّغْنِي لِمَ أَشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ
 فِتْنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنْصِرًا ﴿٤٣﴾ هُنَالِكَ الْوَلِيَّةُ
 لِلَّهِ الْحَقُّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

دهرباره‌ی هوی نازل‌بونی نهم نایه‌تانه راجیایی هدی:

هندیک ده‌لین: ده‌حق به‌دو برا له‌خیلی به‌نی مه‌خزوم نازل بووه،
 یه‌کیان کافره‌ی ناوی: (الأسود بن عبد الأسود بن عبد یالیل) بووه، نه‌وی
 تریان، موسولمانه‌ی ناوی (أبو سلمة عبد الله بن الأسود). نهم کابرایه می‌ردی
 نومه‌سه‌له‌مه بووه پیش نه‌وی پیغه‌مبهر ﷺ ماره‌ی بکا.

نیبنو عه‌بباس ده‌فهرموی: نهم دوو کابرایه دوو برا بیون له‌نه‌ته‌وه‌ی
 ئیسرائیل، یه‌کیان کافر بووه ناوی فطوسه. نه‌ویتریان موسولمان بووه ناوی
 یه‌هوذا یان قیطغیره. له‌باوکیانه‌وه هشت هزار دیناریان به‌میرات بؤ مایه‌وه،
 به‌یه‌کسانی له‌ناو خویان‌دا به‌شیان کرد، کافره‌کیان چوار هزار دیناره‌که‌ی دا
 به‌زه‌وی و زارو خانوبهره، نه‌وی موسولمانیشیان پاره‌ی پوله‌که‌ی خوی له‌بوار

خیرو چاکه‌دا خمرج کرد، ناکامیان بهو شیوه گم‌یشت که قورئان باسی لیوه ده‌کا.

موقتیلش هر پی‌ی وایه له‌نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل بوون، نهو دوو کابرایه‌ن که له‌سوره‌تی (الصافات) نایه‌تی (۵۱)‌دا باسکراون که ده‌فرموی: ﴿قال قائل منهم: اني كان لي قرين﴾.

په‌یوه‌ندی نه‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هس پی‌شه‌وه له‌م یوه‌وه‌یه:

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار فرمانی به‌پیغه‌مبەر ﷺ کرد که هاونشینى کۆمه‌لی هه‌زاران بکاو له‌کۆپو مه‌جلیس‌دا له‌گه‌لیان دابنیشی و به‌قسه‌ی موشریکه‌کان نه‌کاو موسولمانه هه‌زاره‌کان له‌کۆپو مه‌جلیسی خۆی ده‌رنه‌کا، نه‌مجار لی‌ره‌دا نه‌و روون ده‌کاته‌وه: که مالو سامان هی نه‌وه نیه ئاده‌میزاد فیزی پیوه لی‌دا به‌هۆیه‌وه له‌خۆی بایی بیی، چونکه زۆر جار هه‌زار هه‌یه ده‌وله‌مه‌ند ده‌بی و ده‌وله‌مه‌ند هه‌یه هه‌زار ده‌بی، مالو سامان می‌شه هه‌ر رۆژه به‌یه‌کی‌که‌وه ده‌نیشی. نه‌وه‌ی جیگای شانازی و خۆ هه‌ل‌نانه‌وه‌یه، خودا‌په‌رستی‌یهو ئیمان‌و باوه‌ره، ده‌ی هه‌زاره موسولمانه‌کان نه‌م به‌هریه‌یان ده‌ست‌به‌ر کردوه. ده‌فرموی: ﴿واضرب لهم مثلاً رجلاً﴾ نه‌ی پیغه‌مبەر! به‌نمونه‌وه مه‌ثل حال و هه‌ز و سهره‌نجامی دوو کابرا بینه‌ره‌وه بو نه‌و موشریکه‌نه‌ی پیشنیاری نه‌وه‌یان بو کردی: که موسولمانه هه‌زاره‌کان له‌کۆپو مه‌جلیسی خۆت وه‌ده‌رنی. چونکه بۆخۆیان فیزو خۆبه‌زلزان بوون بیزیان نه‌ده‌هات له‌گه‌ل نه‌و موسولمانه هه‌زارانه کۆبنه‌وه به‌لایانه‌وه نه‌نگی بوو له‌مه‌جلیسو کۆپیکا دابنیشن نه‌وانی لی بن، جا نه‌ی موحه‌مه‌د! بو نه‌وانه حال و هه‌زعی دوو کابرا بینه‌ره: که ﴿جعلنا لاحدهما جنتين من أعناب وحققناهما بنخل وجعلنا بينهما زرعاً﴾ ئیمه دوو باخمان له‌داری تری جۆراو جۆر دابوو به‌یه‌کی‌کیان، به‌دار خورما چواره‌وره‌ی باخه‌کانه‌مان بو په‌رژین کردبوو، له‌نتیوان باخه‌کان‌دا کشتو کالی جۆراو جۆرمان بو فراهه‌م هینا بو!

ئەم باخو کشتو کالە وەکوو دیمەنی جوانیان پێک هێنا بوو چاوە لەتە ماشا کردنیان تێر نە دەبوو هەموو میوە بەرو بومیکیشیان لێ فەراھەم دەهات. سەرچاوەی بژیوو میوە بوون، درەختەکان تێک چڕابوونو کشتو کالە کە جوان پێکابوو دیمەنێکی دلێر قێزو رازاوە قەشەنگیان پێک هێنا بوو چاوە لەتە ماشا کردنیان تێر نە دەبوو!!

وەکوو لەو پێش باسمان کرد ئەم دوو کابرایە دوو برابوون لەنەتەوێی ئیسرائیل یەکیان کافرو ئەوێترین خوداناس بوو لەباوکیانەو هەشت هەزار دیناریان بۆ مابووەو لەناو خۆیاندا بەشیان کرد، کابرای کافر بەبەشی خۆی زەوی و زاریکی زۆری کپی، کابرای خوداناسیش بەشەکی خۆی لەبۆاری خێرو چاکەدا صەرف کرد. سەرەنجامیان بەم جۆرە بوو کە خودا بۆمان دەگێڕتەو. جا چیرۆکە کە راست بێ و واقعی بێ، یان هەر نەبوو بێ چوون یەکە، چونکە پەندو مەثل پێویستی بەو نەیه روداوە کە راستە یان نا!

بێگومان پەرورەدگار ئەم پەندو مەثلە یە هیناوەتەو: بۆ رونکردنەوێی حال وەزعی دوو تاقو گرو موسوڵمانو کافر، لەم رووە کافره‌کان وێرایی ئەوێ لەنازو نێعمەتدا دەتێنەو، کەچی لەخودا یاخی دەبنو سوپاسی نێعمەتەکانی ناکەن، موسوڵمانان وێرایی ئەوێ تووشی ناپەحەتی و تەنگو چەلەمە دەبن خۆراگرو فەرمانبەرداری خودای خۆیانن ﴿کَلَّا الْجَنَّتِینَ اُتَتْ اَکْلَھَا﴾ لم تظلم منه شیئاً ئەو دوو باخانە میوە بەروبوومی خۆیان بەتەواوی وەبەر دەهینا و هیچ سالتیک کەمییان نە دەهینا. بەپێچەوانە ی باخو درەختی میوە: کە سالتیک بەروبوومیان باشە سالتەکی دوایی کەم دەهینن! ئەم دوو باخە هەموو سالتیک بەروبوومی خۆیان بەتێرو پری فەراھەم دەهینا!

﴿وَفَجَرْنَا خَلالھما فُسرّاً﴾ لەنیوان دوو باخە کە چۆمیکێ گەورەمان هەلقولاندبوو، لەم چۆمەو جۆگا ناوی زۆر هەلگیرابوون بۆ ناوەدانی باخەکان، بۆ ئەوێ بەگۆڕە ی پێویست ناو بلرێنو بەروبوومیان قەرچۆکو کوێرو قەرچۆکو

پوچه‌ل نه‌بی‌و دره‌خته‌کانی هه‌میشه له‌گه‌شمو نه‌شه‌دا بزو جوانی بیه‌خشنو
سه‌وز بنوینن!

﴿وكان له ثمر﴾ هه‌بوو بۆ خاوه‌نی باخه‌کان مالۆ سامانی تر له‌زێرو زیوو
پیداوێستی ژیانو جۆره‌ها سه‌رچاوه‌ی مالۆ سامانی جیا جیا، له‌هه‌موو
بوارێکدا خاوه‌نی ده‌سه‌لاتو مالۆ سامانو کاره‌که‌رو ره‌نجبه‌رو
خزمه‌تکاربوو، هه‌موو خۆشی و کامه‌رانی ژیانی دونیای بۆ فه‌راهم هاتبوو،
نیتر کابرا له‌خۆی بایی بوو، هه‌ستی به‌له‌خۆبایی کردو وه‌کوو که‌له‌شێر خۆی
فش کرده‌وه‌و طاوس ناسا که‌وته‌ خۆبادانو به‌خۆنازینو به‌فیزه‌وه‌ روی کرده
هاوه‌له‌ هه‌ژاره‌ خودا په‌رسته‌که‌و ﴿فقال لصاحبه وهو يحاوره انا اكثر منك
مالاً واعز نفراً﴾ به‌هاوړی که‌ی وت: (له‌کاتی‌که‌دا خه‌ریکی گه‌فو گو کردن بوو
له‌گه‌لی داو ده‌یه‌یست موسو لمانی بکا) وتی: من له‌تۆ خاوه‌ن سامانه‌ترمو
خزمه‌تکارو ره‌نجبه‌رو کاره‌که‌رو ده‌ستو پێوه‌ندم له‌تۆ زۆر تره‌، هه‌رچی
به‌ه‌وێ بۆم به‌یده‌ست ده‌بی‌و له‌هیچم که‌م نیه‌، هه‌موو که‌س لێم ده‌ترسی‌و شا
به‌سه‌پانی خۆم نازانم، له‌خۆبایی بونو فیزه‌ونی به‌ته‌واوی سه‌ر رێژی کرد به‌وه‌:
که‌ به‌بی‌ عه‌قڵی خۆی گومانی وا بوو نه‌و مالۆ سامانه‌ هه‌رگیز له‌بن نایه‌و
پرانه‌وه‌و له‌ناوچوونی به‌سه‌ردا نایه‌، به‌ته‌وپه‌ری له‌خۆبایی بونو سه‌رکه‌شی به‌وه
هه‌لسو که‌وتی ده‌کرد.

﴿ودخل جنته وهو ظالم لنفسه﴾ له‌گه‌ل هاوه‌له‌ هه‌ژاره‌ خودا ناسه‌که‌ی دا
چووه‌ ناو به‌شێکی باخه‌که‌یه‌وه‌و به‌ناوی دا گه‌راو پیا‌سه‌یه‌کی به‌ناو
دره‌خته‌کانی دا کردو سه‌یری جۆگاو جۆباره‌کانی ناو باخه‌کانی کردو
دیمه‌نه‌کانی پیشانی هاوه‌له‌که‌ی ده‌دا له‌کاتی‌که‌دا: که‌ سه‌می له‌خۆی ده‌کرد
به‌وه‌: که‌ له‌جیاتی ئیمانیه‌تێنان کافر بوو له‌جیاتی سوپاسگوزاری په‌روه‌ردگاری
سپه‌له‌و پینه‌زان بوو، به‌دلتیایی و فیزیکه‌وه‌ ﴿قال: ما اظن ان تبید هذه ابدا﴾

وتی: من پیّم وا نیه روژیک بیّ ثم باخو باخاته بفهوتی ویران بیی، من همرگیز هه ژاری بیّ دهسه لاتی روم تی ناکاو نه بوونی به خۆمهوه نابینم!

﴿وما أظن الساعة قائمة﴾ همرگیز من پیّم وا نیه دنیا خراپ بیی و قیامت رابی، قهت شتی وا نابو عدقل نایگری، من پروام به هاتنی قیامت نیه و بیرو بۆچوونی ئیوه به لاوه هه له یه و تی نه گه ییشتون! ﴿لئن رددت الی ربی لأجدن خیراً منها منقلباً﴾ خۆ نه گهر له فەرزیکندا هاتنی قیامت راست بیی و هه کوو ئیوه ده لێن وا ده رچی، نهوه من له ویشدا به ختهوه ده بهمو له ئیهره خوشتر دهست ده کهوی، چونکه من لای خودا ریزدارم نازو قه درم ههیه. نه گهر من لای خودا ریزدار نه بو مایه له دونیادا ثم نازو سامانهی نه ده دامی! و هه کوو له نایه تیکی ترده ده فهرموی: ﴿ولئن رجعت الی ربی انّ لی عنده للحسنى﴾ فصلت/ ۵۰، مادام له دونیادا به ختهوه رهو خاوهن باخو باخاتو مالو سامانه ده بی جهنابی له قیامه تیشدا به ختهوه ره بی!!؟

هاوه له موسولمانه کهی وه لامی دایه وه، و هه کوو ده فهرموی: ﴿قال له صاحبه وهو يحاوره: اكفرت بالذي خلقك من تراب، ثم من نطفة ثم سواك رجلاً﴾ هاوه له خودا ناسه کهی له حاله تی گفتو گو له گه ل کردن دا بیی گوو نامۆزگاری کردو سه ره نه شتی کرد وتی: مالویران! تو بۆ واز لهو بیرو باوه ره پوچهی خۆت ناهینی و نایه سه ره ریبازی هیدایه تو خودا په رستی؟ نهوه چۆن تو رینگه به خۆت ده دهی پروا بهو خودایه نه کهی که له گه ل باوکی تۆی به دیه پناوه؟ بنه مای ئیوه که باوه ناده مه له گه ل دروستی کردوه، نه مجار چین له دواى چین ناده میزادی لی کهو تو ونهوه!

ههروه ها خۆراکی ئیوه ناژله و گیانله بهرانی به گشتی له دانه وێله پهیدا ده بی، بۆیوی دره ختو ره کیش له گه ل ناو دهسته بهر ده بی!

نه مجار ثم خۆراکه ده بیته خۆینو به شیکی ده بیته تو ماوو مندالی لی بهدی ده هیترى، نه مجار ورده ورده گه شهت پی ده کا پیته ده گه یه نی تا

ده‌تکاته پیاوئیکی ریکئو پیکئو ئەندام تەواو بئ عەیب. ئەم شێوه جوانەت پئ
دەبەخشی! دەی ئێوه چۆن ئینکاری هەبوونی خودایەک دەکەن کە بەدیھێنەر
پەرورەدگاری ئێوہ؟ نیشانەکانی دروستبوونی ئێو بەلگەئ هەبوونی ئەوہ.
هەر کەسێک بەوردی لەخۆی ئادەمیزادانی تر ورد بێتەوہ بەناسانی خودای
خۆی دەناسی و پڕوا بەهەبوونو بەدەسەلاتو زانایی و دانایی ئەو زاتە دەکا.

تیبینی ئەوہ دەکری: پیاوہ لەخۆیایی بووہ کە پڕوای بەخودا هەبو. وەکوو
لەقسەکەئ دەردەکەوئ: کە دەلئ: ﴿وَلَن رَدَدت الی ربی﴾ کەچی باوہرەکەئ
بەکو فرو بئ باوہری دادەنئ: لەم روہوہ: کە باوہری بەزیندوبوونەوہ و هاتنی
قیامەت نیہ! چونکە باوہر نەبوون بەزیندوبوونەوہ باوہر نەبوونە بەدەسەلاتو
توانای خودا، ئەوہیش دەبێتە باوہر نەکردن بەخودا، هەروہا باوہر نەکردن
بەهەر بەندیک لەبەندەکانی ئایین نیشانەئ باوہر نەکردنە بەخودا!

﴿لکننا هو اللہ ربی﴾ بەلام مە بیرو باوہری تۆم نیہ، بەلکوو دان دەئیم
بەتاکئو تەنھایی خودا و بەتوانایی و دانایی و زانایی زاتی پاکئ، کەس ناکەم
بەشەرێکئ هاوہلئ، هەر (اللہ) خودای مەنو بەخێو کەرو سەرپەرشتیاری مەنە.
بئ هاوشانئو بئ وینەئ.

ئەمجار پەرە بەنامۆزگاری هاوہلە کافرەکەئ دەداو دەلئ: ﴿وَلولا اذ
دخلت جنتک قلت: ما شاء اللہ لا قوۃ الا باللہ؟﴾ ئەوہ بۆچی کاتیک چوہ
ناو باغە کەتەوہ لەدیمەنە کانت روانی سوپاسی خودات نەکرد؟ با ئەو کاتەئ
چوئتە ناو باغە کەتەوہ بئگووتایە هەر شتئ خودا مەیلی لئ بئ هەر ئەوہ
دەبئو ئیش ئەوہیە خودا بیکە، هیچ هئزو توانایەک نیہ جگە لەهئزو توانای
خودا ... واتە: ئیعترافت بەوہ بکردایە: کە هەرچی هەتە لەمالئ سامانئو باخو
کشتو کالئ جوانو درەختی تیکچەرژاوو کانیاوو جۆگاو جۆبار، هەمووی
لەخوداوەیەو ئەو پئئ بەخشیویی و سوپاست بکردایە؟!

هه‌ندی له‌وله‌مای سه‌لف فرموویانه همر که‌سیک شتیکی سدرنج راکیشی له‌خوی مالو مندالی بینی با‌یه‌کسر بلی (ما شاء الله لا‌قوة الا بالله).

فرموده‌یه‌کی مه‌فروع هه‌یه نه‌بو یه‌علا له‌نه‌سه‌وه ریوایه‌تی کردوه ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فرموویه‌تی: همر ئاده‌میزادی‌ک خودا نیعمه‌تیکی پیدا له‌مالو سامانو بلی: (ما شاء الله لا‌قوة الا بالله) مردن نه‌بی تووشی ئافه‌تی تر نابی.

له‌سه‌حیحی موسلیمدا له‌نه‌بو موساوه ریوایه‌تکراوه ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ پی‌ی فرموم: (الا ادلك على كنز من كنوز الجنة؟ لا حول ولا قوة الا بالله).

نه‌مجار هاوه‌له موسولمانه‌که ده‌ریاره‌ی شانازی کردنی کابرای کافر به‌مالو مندالو خزمه‌تکارو ده‌ستو پیوه‌نده‌کانی ده‌لی: (ان ترن انا اقل منك مالا وولدا فعسى ان يؤتين خيرا من جنتك) نه‌گهر تو ده‌پروانییه منو پیت وایه، وه‌کوو تو مالو سامانم نیه، مندالو تو‌که‌رو خزمه‌تچی وه‌ستو پیوه‌ندم له‌تو که‌متره، لهم دونیا بی بایه‌خه‌دا، نه‌وه من چاوه‌پروانم له‌قیامه‌تدا وه‌زجو حال بگۆڕیو هیوادارم له‌قیامه‌تدا خودا باخو باخاتی زۆر باشر له‌و باخانه‌ی تو‌م پی بیه‌خشی، له‌هه‌مان کاتدا چاوه‌پروانی نه‌وه‌شم که ﴿ویرسل علیها حسبانا من السماء فتصبح صعيداً زلقاً﴾ په‌روەردگار به‌لایه‌کی ئاسمانی بنی‌ری بو سهر باخه‌کانت — (که‌پیت وایه فەوتانیان به‌سهردا نایه) تارومایان بکاو ئاداریان به‌سهر پاداریانه‌وه نه‌می‌نی. وه‌کوو بارانیکی به‌لێز مه‌ بنی‌ری و لافا وه‌لستی و دره‌ختو کشتو کاله‌کانیان له‌بیخ ده‌ری‌نی! یان هه‌موره بروسکه‌ی لی بداو ئاگری تی به‌ری‌بی، زه‌وی‌یه‌کی ره‌شو روتت بو بمینیته‌وه، کوردی گوته‌نی (گوئی درێژ لی بی بکه‌وی ددانی بشکی!).

﴿أَوِ يَصْبَحُ مَاؤُهَا غُورًا فَلَنْ لَا تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلِبًا﴾ یان ئاوی باخه کانت
رؤبچی و نه توانی به‌دی بئینه‌وه و بیخه‌یموه سهر زه‌وی به‌ته‌واوی لی‌ی دیدار
ئاخیره‌ت بی!

بئگومان نه‌وه‌ی کابرای موسولمان چاوه‌رانی بوو هاته‌دی، باخی کابرا
له‌حاله‌تی گه‌شمه‌ نه‌شو نمادا که‌وته‌ حاله‌تی ویرانی و به‌ریادبوون ﴿وَأَحِيطْ
بِشْمَرِهِ فَأَصْبَحَ يَقْلِبُ كَفِيهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا
وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا﴾ به‌لایه‌کی سامناک له‌باخو مالو
سامانی‌دا، هه‌رچی هی‌واو ئاواتی به‌خه‌یال له‌سهر به‌روبوومی باخه‌کانی
هه‌له‌به‌ست بوو بوونه‌ بلقی سهر ئاوو باخو کشتو کالو کانیاوو جوو جۆباری
تیکو پیکن چوو، ئاداری به‌سهر پاداریه‌وه نه‌ما! مالو حالئ ویران بوو! هیچی
به‌ده‌سته‌وو نه‌ما، په‌شیمانزو خه‌مبارو دلته‌نگ بوو له‌سهر له‌کیس چوونی مالو
سامانزو نه‌وو هه‌موو نه‌وو خه‌رجی و مه‌سره‌فه‌ی له‌پیکه‌ینانیان‌دا نه‌نجامی‌دا
بوو، ﴿فَأَصْبَحَ يَقْلِبُ كَفِيهِ عَلَى مَا أَنْفَقَ﴾ وای لی‌ هات هه‌ردوو له‌پی ده‌ستی
نهم دیوو نه‌وو دیو پی‌ ده‌کرد، وه‌کوو چۆن نه‌وو که‌سانه‌ی تووشی زبانی سه‌ختو
خه‌ساری گه‌وره‌ ده‌بن له‌پی ده‌ستیان نهم دیوو نه‌وو دیو ده‌که‌ن! واته‌: داخو
که‌سه‌رو په‌شیمانی دایگرت له‌سهر نه‌وو هه‌موو پارو پوله‌ی خه‌رجی کردبوو
له‌به‌ره‌هم هینانزو به‌خیرکردنی باخه‌کانی‌دا، ﴿وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا﴾
وه‌لحال دارمیوه‌کانی به‌سهر که‌پره‌کانی که‌وتبوونو نه‌وو هه‌موو میوه‌و ترئو
داره‌ به‌رداران به‌مل یه‌کدا رۆیشتبوونو هه‌مووی به‌سهر یه‌کدا ترشابوون، نه‌وو
باغه‌ی که‌ کاتی خۆی ده‌یگوت هه‌رگیز نهم باخه‌ ناهه‌وتی و ویران نابی! تی‌ی
ده‌روانی دره‌خته‌کانی له‌بیخ ده‌ره‌ینراون دار میوه‌کانی به‌سهر که‌پره‌کانیان
دارمبارنو به‌خه‌یالیش ئاوه‌دان نا‌کریتمه‌وه ئاواته‌خوازی نه‌وو، بوو کاتی خۆی
به‌گوئی نامۆژگاری هاوه‌له‌که‌ی بکردایه‌وو ﴿وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي

أَحَدًا ﴿۱﴾ پڕ بە دەم هاواری دەکردو دەیگوت خۆزگا من هاوێلم بۆ خودا
دانه نایه و کەسم نەکردایه بە شەریکی پەرورەدگارم!

خۆزگا من هەر خودام پەرستایه و رێبازی تایینی ئه‌م پەپەرەو بکردایه .
دیمەنە کە سەرنج راکیش و تێرو تەسەلە: میوه و بەروبووم لەهەموو
لایه کەوه تێک ترشاهه، کەپرو درەختەکان بەسەریه کتا روخاون، خاوه‌نه‌که
بەهەر دوو چه‌پۆکانی بەخۆی دەکیشی و خەم خەفەتی مالو سامانی لەکیس
چووی دەچیژی و بۆ رەنج بەخەساری خۆی ناخو ئۆفیه‌تی، پەشیمانه: کە
هاوێلی بۆ خودا داناوه، ئیستا دان بەخودایه‌تی پەرورەدگاردادەنی، ئیستا
بەبرینی خۆی زانیوه. بەلام تازە چ سوود؟؟

﴿وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِتْنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا﴾ هیچ تاقه‌و
گروهيک نەبوو جگه له‌خودا یارمه‌تی بدەن، کوپو خزمەتکارو هۆزو دەستو
پێوه‌ند بەفریای نەکه‌وتن، وه‌کوو بەتەمابوو وا دەر نه‌چوو، کەس بەهانیاه‌و
نه‌هات، کەس نەبوو نه‌هیڵی باخه‌کانی وێران بین! بۆخۆشی ده‌سه‌لاتی نه‌وه‌ی
نەبوو تۆله‌ی خودا بگێریته‌وه‌و بەرگری له‌خۆی بکات.

﴿هَٰذَاكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ﴾ له‌مه‌و کاتو شوێنانه‌دا هەر خودا ده‌توانی
بەهانیای نادەمیزاده‌وه‌ بێ، هەر (الله) ده‌توانی یارمه‌تی بداو ناخۆشی لابه‌ری و
خۆشی بینی! هیچ کەسیکی تر دارای نه‌وه‌ نیه، ناشکراشه‌ خودا یارمه‌تی
نه‌وانه‌ ده‌دا: کە ئیمانیاں پێی هه‌یه‌ پەرستشی بۆ نه‌نجام ده‌دن! ﴿هُوَ خَيْرُ
ثَوَابًا وَخَيْرُ عِقْبًا﴾ هه‌لبه‌ته‌ خودا له‌هەموو کەس باشتره‌ له‌بابه‌ت
پاداشدانه‌وه‌ی خۆشه‌ویستانی خۆی، له‌هەموو کەس باشتره‌ بۆ پاداش دانەوه‌ی
دواڕۆژو به‌مرازگه‌یانندی دۆستانی خۆی، ته‌عویدی له‌کیس چوونی مالی
دونیایان ده‌داته‌وه‌. پاداشی خودا بۆ نه‌مه‌و کەسانه‌ی پابه‌ندی فەرمانو
نه‌هیه‌کانی ده‌بن له‌پاداشی هەموو کەس باشتره‌ به‌سوود تره‌، چونکه‌ خودا

پاداشی بۆ نیمانداران له هه موو کەس باشتەر. پاشه روژی باش ده دا به وانه ی
نیمانان پێیه تی و هیواو ره جایان لی به تی...

نموونه ی ژبانی دنیا

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ
أَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَةُ الصَّالِحَةُ

خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾ وَيَوْمَ نُسِرُّ الْجِبَالَ وَتَرَى

الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

قورنانی پیروز په ده ی به سهر دیمه نی پیشو دا دادایه وه، باخه کان تیک
روخان و خاونه که یان هه رد و له پی دهستی ته م دیو و نه دیو ده کا. خه مبار و
رهنج به خه ساره.

دوا به دوا ی نه م دیمه نه نموونه یه کی تر بۆ ژبانی دنیا هه ینیته وه،
حالی ژبانی دنیا و هیچ و پوچی و سهره نجامی هه موو جوانی و رازا و یه کی
رون ده کاته وه! نه وه راده گه یه نی: که نه م ژبان هه شتیکی بی بایه خه و
دانه مه زرا و که مه خایه نه، هه مووی گرو کفیکه دی و ده روا، شایانی نه وه نیه
پشتی پی بیه ستری و دلی پی خوش بکری، هه که سی پشتی پی بیه ستری
هه له خه له تا وه و وه کوو خاوه نی ته م باخانه ی باسکرا رهنج به خه ساره و دوا روژی
ره شه و به خیلی پی نابری.

ئەمجار: کە ئەوەی راگەیاندا: کە دنیا گروکفیکەو سیبەری بەقای نیە، ئەوەش روون دەکاتەو: کە مائۆ کوپو کچ ھۆکاری رازاندنەوێ ژبانی جیھان، ھەر شتیکیش ھۆکاری رازاندنەوێ جیھان بن زوو بەسەر دەچنۆ نامین، کەوابێ نادەمیزادی عاقلۆ ژیر شانازی بەمائۆ کوپو کچ ناکاو پێیان کەیفخۆش نابێو بەھۆی ئەو شتانەو خۆیان بەسەر ھەژاراندا ھەڵناتینەو. ئەمجار باسی ئەو: دەکا: کە ئیمانۆ کردەو بەشەکانی موسولمانە ھەژارەکان پاساوی زۆری ھەیە بەسەر ئەو شتانەدا: کە کافرەکان پێی دلخۆش!

دەفەرموی: ﴿واضرب لهم مثل الحياة الدنيا كماء أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض فأصبح هشيماً تذروه الرياح﴾ ئەو موحەممەد! بەنموونەو مەثل پەندیکێ تر بۆ موشریکەکانی قورەیشو خەلکانی تریش لێ بدە، پەندۆ مەثل بۆ ئەوانە بێنەرەو: کە شانازی بەمائۆ مندالۆ عەشیرەتو بنەمائەلی خۆیان بەسەر موسولمان ھەژارەکاندا دەکەن، نموونەییەکیان بۆ بێنەرەو ھیچ پوچی دونیاو کەمخایەنیو زوو بەسەرچوونی روون بکاتەو، پەندۆ مەثل بەشتیک بێنەرەو وەکوو ژبانی دنیا جوانو شیرینۆ کەمخایەن بێ، ئەو نموونەو مەثلەش وەکوو شێوەی بارانیک وەھایە لەبەرزاییەو دەینیرنە خوار، پاش ماوەیەک ئەو ھەموو روکۆ گۆگیاہی زەوی پێ دەپوێو تیک دەچرێ دیمەنیکێ جوانو قەشەنگ پیک دەھینن، ئەمجار زۆر بەخیرایی ئەو ھەموو گیاو گۆرۆ روکۆ ناسکۆ جوانو شیرینۆ رازاوانە دەبنە پوشو پەلاشو وشک ھەڵدەگەڕێن، دەبنە قانگەلاشکۆ پلو پوشو با بلاویان دەکاتەو.

بێگومان ژبانی دنیا لەشیرینیو جوانیدا پاشان لەخیرا بەسەرچونۆ تێپەرپوونی دا دەق دەشوہیتە حالۆ وەزعی ئەو گیاو گۆرۆ روکۆ جوانو ناسکۆ دلگیرانە: کە بەھۆی بارینی بارانۆ تیکەلپوونی بەگلۆ خۆلی زەوی

ده پر سكينو شين دهنو گه شه ده كه نو تيك ده چرژينو پاشان به گرو گفيك
خيرآ دهنه پوشو په لاش و باوو بوران به ملاو بهولادا بلاويان ده كاته وه.

﴿وكان الله على كل شيء مقتدر﴾ پمروه دگار به تواناو ده سلاته بو
به دي هينانو فهوتانندن، ده تواني هه موو حاليك بخولقيني، حالته تي سهوزي و
گه شي بو گياو گزو روهك. هه روا حالته تي وشك كردنو له ناوبردني نهو ديمه نه
جوانه!

كهواته كه سيك زير بي نابي بهروتيكردني دونيا بوي له خوئي بايي ببی،
شانازی بكاو خوئي بهزل بزاني!

له چنده شونځيكي تر دا قورناني پيرور ژياني دونيا ده شويهيئي
به سهوزايي گياو گزو ديمه ني جوانو رازاوه ي سروشت له كاتي شين بونو
گه شه كردني رواودا. وه كوو ده فمرموي: ﴿انما مثل الحياة الدنيا كماء انزلناه
من السماء، فاختلط به نبات الارض مما ياكل الناس والانعام﴾ يونس/۲۴.
يان ده فمرموي: ﴿اعلموا انما الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم
وتكاثر في الاموال والاولاد كمثل غيث عيث اعجب الكفار نباته﴾ الحديد/۲۰.

نه مجار ده ست نيشاني نهو شتانه ده كا: كه پيوسته گرنكيان پي
نه دري پشتيان پي نه به سترئ به دوا نهو ده نهو شتانه ي گرنكو پيوسته
گرنكيان پي بدرئ ده يان خاته روو ده فمرموي: ﴿المال والبنون زينة الحياة
الدنيا﴾ مالو سامانو كورو نهو زينه تو جواني ژياني دونيانو زينه تو
شهو كه تي ژياني قيامت نين، ژياني دونيا كه مخايه نو زوو به سهرچووه،
كهواته مافي نهو هيان نيه بكرينه نامانجو مبه ستو پشتيان پي به سترئ
به غايه و ناكام حسيب بكرين! هه رچهنده ثابيني ئيسلام جله وگيري له وه
ناكات كه له چوار چيوه ي راستو رواودا خوش بوسترينو گرنكيان پي بدرئ،
وله ي ههرشتي به رد هوام نه بي زوو به سهر بجي و به زووي تي پهرئ نابي گرنكي
پي بدرئ و بكرينه مبه ستو نامانجي سه ره كي!

﴿والباقیات الصالحات خیر عند ربك ثواباً وخیر أملاً﴾ نهو کرده وانهی باشنو په سندنو پاداشتو بهر هه میان ده مینیتته وهو بو هه تا هه تابه سوو دبه خشن نه وانه لای خودا باشنو له روژی دوا یی دا پاداشتیان هه یه، نه وانه شوینی هیوانو خاوه نه کانیان سودیان لی ده بینن، چونکه نه وهی له دونیادا چاوه وروانیان لهم کره وانه یان کرده لهو دونیادا پاداشیان ده ست ده که ووی پتیان به هر هه مند دهن، به لام مالو سامانو کوپو نهو بهو جزره نین، نه گهر نه کرینه هوکارو نامیری کرده وهی باشو زیاد له نرخه خویان گرنگیان پی بدری دهنه مایه ی په شیمانی روژی دوا یی. باری گرانی روژی قیامه تن.

دهرباره ی مانای ﴿الباقیات الصالحات﴾ چمند مانایه که له فرموده کانی پیغه مبهردوه ﷺ ده ست نشان کراوه تیمانی تیر میذی ریوایه تیکی هیناوه ده لی: پیغه مبهرد ﷺ فرموی: (لَقِيتَ اِبْرَاهِيْمَ لَيْلَةَ اُسْرٰى بِي، فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ! اقْرَأْ اَمْتِكَ مِنْي السَّلَامَ وَاخْبِرْهُمْ اَنْ الْجَنَّةَ طَيِّبَةُ التَّرْبَةِ عَذْبَةُ الْمَاءِ وَاَنْهَا قِيَعَانُ وَاَنْ غُرَاسَهَا سَبْحَانُ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ) شهوی میعراج تووشی حه زه ته ی ئیبرا هیم بووم، وتی: نهی موحه مبهرد! سه لامی من به تومته ته که ت بگه یه نهو پییان بلئی: به هه شت خاکی پاکه و ناوی شیرینو گه وارا یه، چمند زه وی زار یکه نه مام نیژه کان (سببحان الله) و (الحمد لله) و (لا اله الا الله) و (الله اکبر) ن.

سه عیدی کوپی مونصورو نه حمه دو ئیبنو جهریرو ئیبنو مهرد وهه یه ی و حاکم له نه بو سه عیدی خودریبه وه ریوایه ت ده کمن، ده لی: پیغه مبهرد ﷺ فرموی: (الباقیات الصالحات) زور نه نجام بدن. گو ترا نهی ره وانه کراوی خودا! (الباقیات الصالحات) چین؟؟ فرموی: (التکبیر والتهلیل والتسبیح والتحمید ولا حول ولا قوه الا بالله) ن!

طبه رانی و ئیبنو مهرد وهه یه ی له نه بو ده رداو ریوایه ت ده کمن ده لی: پیغه مبهرد ﷺ فرموی: (سببحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر

ولا حول ولا قوة الا بالله هن الباقيات الصالحات، وهن يحططن
الخطايا كما تحط الشجرة ورقها، وهن من كنوز الجنة).

به‌گهر خستنی کی‌وه‌کانو کو‌کردنه‌وه‌ی ناده‌میزادو
رانواندنی نامه‌ی کرده‌وه‌کانیان له‌روژی قیامه‌تدا

وَيَوْمَ نُسِرُّ الْجِبَالَ وَتَرَى

الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْتَهُمْ فَلَمْ تُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾ وَعُرِضُوا

عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ

أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا ﴿٤٨﴾ وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ

مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يُوتِلْنَا مَالٌ هَذَا الْكِتَابِ

لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا

حَاضِرًا وَلَا يَظِلُّمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

دوای نه‌وه‌ی په‌روه‌دگار هیچو پوچی ژبانی دونیای رانواندو گرنگی و
شه‌رفو به‌ره‌ه‌امی ژبانی قیامه‌تی رونکرده‌وه، نه‌وه‌ی راگه‌یاند: که
شانازی‌کردنو خو‌ه‌لنانه‌وه به‌مالو سامانو منداڵ په‌سند نه، به‌لکوو
کرده‌وه‌ی باش شانازی پتوه ده‌کرئو دل‌ی پی خوش ده‌کرئو جینگای هومیده
بو ژبانی قیامه‌ت. نه‌مجار به‌شوین نه‌وه‌دا نه‌حوالی قیامه‌تو ته‌نگو
چه‌له‌مه‌و دیمه‌نه‌کانی راده‌نوین.

ده فەرموی: ﴿وَيَوْمَ نَسِرُ الْجِبَالَ﴾ ئەو پیغەمبەر! باسی ئەو رۆژه بۆ
 ئادەمیزاد بکە: کە ئیمە هەموو کێو شاخو تەپۆلکەو بەرزایی و درەختەکان
 لەشۆینی خۆیان هەڵدەکەنین و بەرزیا ن دەکەینەو بۆ حەوا و هەکوو هەور
 دەیانخەینە گەراو و جوبوش و بەیەکیان دادەین و وردو هاریان دەکەین و
 دەیانکەینە تەپۆ تۆز! ﴿وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً﴾ دەبینی زەوی ساریەکی
 کاکێ بە کاکییەو لەهەموو لاو گۆشەییەکیەو دەبیندێ و هیچ پەناپاسارو شیو
 دۆلۆ چالۆ چۆلی تیدا نەماو، هیچ چیاو کەژو دارو درەختو قەصرو
 بالەخانە بەپێتو نەماو، لەهەر لایەکیەو پروانی هەمووی دیارو شوێنیک
 نیە خەلک خۆی تیدا حەشار بەدن، بەلکۆ هەموو ئادەمیزاد لە دەشتی
 مەحشەردا ریزیان بەستوو و لەبەردەم پەرورەدگاری خۆیاندا راوەستاون و هیچ
 شتێ لەخودا پەنامەکی نیە، وەکوو لەناوەتیکێ تردا لەم بارەو دەفەرموی:
 ﴿فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا، لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا﴾ طە/ ۱۰۶-۱۰۷.

﴿وَحْشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نَغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾ هەموو ئادەمیزاد بەزیندویی
 کۆدەکەینەو، هەر لەو کاتەو ئادەمیزاد دروست بوو لەسەر روی زەوی تا
 ئەو کاتە کۆتایی بەژیانی دنیا هاتوو، ئەو هەموو خەلکە: کە هەر خودا
 ژمارو ئەندازەیان دەزانێ، هەموویان زیندو دەکەینەو و کیشی دەشتی
 مەحشەیان دەکەین و بۆ حیسابو لیکۆلینەو رایان دەگیرن و کەسیان پاشگۆی
 ناخەین، گەورەو بچوکیان فرامۆش ناکەین! واز لەهیچیان ناھێنین و کەسیان
 جێ ناھێلین ﴿وَعَرَضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفًّا﴾ هەموویان بەرێز نامادەو حازر
 دەکێن و بەسەر خودای تۆدا رادەنوێندرێن و رادەگیرن بۆ ئەوێ فەرمانیان
 دەربارە دەرکاو بریاری خۆی رابگەینێ! بەراستی دیمەتیکێ سامناکو هەتا
 لێ ی ورد ببێەو زیاتر بەسام دەبێ و پتر هەست دەهەژنێ، تۆ بەخەیاڵ
 بیهێنە بەرچاوی خۆت، ئەو هەموو کێو کەژانە لەبێخ هەلکەندرن و بەرز
 بکێنەو بۆ حەوا، ئەو هەموو قەبارە زەبەللاخانە بکەونە هاتووچوو

جونبوشو به‌یه‌کابده‌نو بینه تۆزو خۆل، سهرزه‌وی هه‌موو بیته ده‌شتیکی
کاکێ به‌کاکێ و هه‌یچی تیدا شاراره‌وه نه‌بی، جا که ئه‌مه‌ حالێ کێوو چیاکان بێ،
ده‌بی دله‌کان چۆن بکه‌وته له‌رزوو حالیان چۆن بێ، نه‌گهر زه‌وی هه‌یچ شیوو
دۆلۆ په‌ناگا و په‌ناپاساری تیدا نه‌می، ئه‌دی دله‌کان چۆن ده‌توانن نه‌ینی ناو
خۆیان به‌شێردراوه‌یی بێلنه‌وه؟؟ دیاره‌ چی له‌ناو دۆلۆ ده‌روون دایه‌ ناشکراده‌بی و
هه‌یچ شتیک له‌خودا نه‌ینی نیو نابێ!

ئهم حه‌شره‌ گه‌شتی‌یه‌ی: که‌ که‌س پاش نادری، که‌س ناشاردیته‌وه‌ هه‌موو
له‌ده‌شتیکی سافی بێ چالۆ که‌ندوله‌ندا به‌ریزکراوی به‌بی هه‌سلاتی
را ده‌نویندرین بۆ هه‌سابو لیکۆلینه‌وه‌و سزاو پاداش دانه‌وه‌ به‌راستی
دیمه‌نه‌که‌ تا خه‌یاڵ به‌ر بکا و به‌رواز بێ ئه‌وه‌نده‌و سه‌د ئه‌وه‌نده‌و زیاتریش
سه‌ره‌نج راکیشه‌و هه‌ست بزویته‌. هه‌ر ده‌لێی دیمه‌نه‌که‌ له‌به‌رچاوه‌و
روداوه‌کانی زیندوو به‌یروو به‌یستراو! ریسواویی و روپه‌شی به‌سه‌ر روخساری
ئه‌وانه‌وه‌ دیاره‌: که‌ ئه‌ینکاری ئه‌و روژه‌یان کردوه‌، بۆیه‌ سییاقه‌که‌ له‌شیوه‌ی
وه‌صفه‌ هه‌واله‌وه‌ ده‌گۆڕی به‌خه‌یطابی رو به‌روو بوونه‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿لَقَدْ
جَعَلْنَاكُمْ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ بێگومان ئه‌وا هاتنه‌وه‌ بۆ لامان ئه‌ی
ئاده‌میزادینه‌! هه‌مووتان به‌زیندویی، به‌که‌مجار چۆنمان دروست کردبوون
له‌دوینادا ئاوا زیندومان کردنه‌وه‌، هاتنه‌وه‌ بۆ لامان به‌روتو قوتی به‌سه‌ری
روتو پێ خواسی. بێ مالۆ منداڵۆ خه‌زانو که‌سو کار، هاتنه‌وه‌ بۆ لامان
هه‌یچ کامی له‌و شتانه‌تان پێ نه‌یه‌: که‌ له‌دوینادا پۆرتان پێوه‌ لێ ده‌داو
شانازیان پێوه‌ ده‌کردن! که‌شخه‌تان پێوه‌ ده‌کردن به‌سه‌ر خه‌لکۆ وه‌کوو
له‌نایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَاكُمْ فِرَادَىٰ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ
وَتَرْكَبْتُمْ مَا خَوْلَاكُمْ وَاٰءَ ظَهْرَكُمْ﴾ الانعام/۹۴.

ئهم وه‌رچه‌رخانه‌ له‌خه‌له‌تی وه‌صف کردنه‌وه‌ بۆ خه‌له‌تی خه‌یطاب دیمه‌نه‌که‌
ده‌کاته‌ دیمه‌نیکێ زیندوو به‌رچاوه‌، هه‌ر ده‌لێی ئیستا حازره‌و له‌ئارایه‌دایه‌،

چونکه له هه مبانیه غه ییدا رابوردوو حالو داهاتوو چون یه کزو زه مان چ روئیکی نیه تییدا.

ته ناندت ئیمه که بهوردی ثایه ته که بخوئینه وه، ■ یمه نه که هینده زیندوه. خدریکه روپه شیو ریسوایی نمو بی پروایانه ههست پی بکه یزو، دهنگی سه رزه نشتکردنو لومه کردنی پهروه دگار بو نمو بی پروایانه بیسیین.. دهی نمو ئیوه مان سه ر له نوئ زیندو کره وه، له سه رتای ژیان دونیاتان چۆنمان دروست کردبوون ئاوا هیانمانه وه دی، سه ر له نوئ دروستمان کردنه وه، ئیوه پیتان وابوو نمو زیندو کردنه وه نابی، ﴿بل زعمتم ان لن نجعلی لکم موعدا﴾ به لکوو ئیوه له دونیادا پیتان وابوو: که هه رگیز ئیمه کاتی که دیاری ناکه یزو روژیک ناهینینه کایه وه نمو واده به ئینانه ی پیمان داون، نمو هه ر هه شو گوپه شه یه ی لیمان کردبوون له سه ر زمانی پیغه مبه ر بینه دی!

به ئی پیتان وا نه بوو نم روژه بیسنو هاتنی روژی قیامه تتان به لاهه نه فسانه بو، به لام وا به چاوی خۆتان نم روژه تان بینو ریسوایی و روپه شی خۆتان لی عه یانه و ناتوانن بیشارنه وه.

﴿ووضع الکتاب﴾ ده فته رو نامه ی کرده وه کانتان به سه ردا دابه ش ده کرئو نمو خواپه رستو کردار باش بووه نامه ی عه مه لی ده خرته دهستی راستیه وه، نمو بی دینو کافریش بوو بی نامه که ی ده خرته دهستی چه پیه وه، چیان کردوه له چاکه و خراپه له کرده وه ی گه وزه و پچوک دیته و ریگیانزو به چاوی خۆیان ناکامی کرداره کانیا ن ده بین!

﴿فترى المحرمین مشفقین مما فیہ﴾ ته تو ده بیننی تاوانباره کان ده ترسن له وه ی نووسراو له نامه کانیا ن داو به ترسو له رزه وه سهیری ده که نو به ناچاری ده یخوئینه وه، ﴿یقولون: یاویلنا﴾ هاواریان لی هه لدهستی ده لئین: نه ی هاوار بو خۆمانو مالوئیران خۆمان ﴿ما لهذا الکتاب﴾ نه وه چیه نم کتیه؟! نم ده فته رو نامه ی عه مه له ﴿لا یغادر صغیرة ولا کبیر﴾ الا احصاها ﴿هیچ

تاوانیکی گه‌وره‌و پچوکی پاشگوئی نه‌خستوهه، هیچ کرداریکی دنیای نی‌مه‌ی نه‌باردوه، هه‌موویانی تۆمار کردوه! هه‌رچی گوتوومانه، هه‌رچی کردوومانه تییدا نووسراوه‌و شی کراوه‌ته‌وه.

﴿ووجدوا ما عملوا حاضراً﴾ هه‌رچی له‌دونیدا کردویانه به‌وردو درشتی‌یه‌وه له‌نامه‌که‌دا له‌بهرده‌میان‌دا ئاماده‌و حازره، که‌س ناتوانی نینکاریان لی بکا، که‌س نه‌ملو ئه‌ولای بۆ ناکری، ددان به‌تاوانه‌کانیان‌دا ده‌نینو سزای عادلانه‌ی کرده‌وه‌کانیان پراو پر وهرده‌گرنه‌وه ﴿ولا يظلم ربك أحدا﴾ خودای تۆ سته‌م له‌که‌س ناکا، هه‌موو که‌س به‌پیی کرده‌وه‌کانیان سزاو پاداشیان ده‌ریته‌وه! حوکمو بریاری په‌روه‌ردگار هیچ سته‌میکی تییدا نه‌، چونکه مه‌ده‌ئی ثوابو عیقاب شتیکه عداله‌تی په‌روه‌ردگار داخواییه‌تی، بۆ نه‌وه‌ی چاکه‌کار چاکه‌ی خۆی بدریته‌وه‌و خراپه‌کار سزای خراپه‌ی خۆی لی بسیندریته‌وه ﴿به‌لکبو خودای میهره‌بان به‌ره‌حمه‌تو لوطفی خۆی له‌زۆر تاوان چاوپۆشی ده‌کاو خوش ده‌بی، لیخۆشبوو‌نو ره‌حمه‌ت زۆر له‌سزادانو غه‌زه‌بی فراوانتره، جا به‌گویره‌ی تواناو داناییو عداله‌تکاری خۆی هه‌ندئ له‌به‌نده تاوانباره‌کانی بۆ ماوه‌یه‌ک سزا ده‌داو پاشان رزگاریان ده‌کا. کافره‌کان له‌دۆزه‌خدا بۆ هه‌تا هه‌تایه ده‌هیلتیه‌وه، له‌هه‌موو حالو وه‌زعیکدا حوکمو بریاره‌کانی ره‌نگدانه‌وه‌ی عداله‌تکارین! بیگومان په‌روه‌ردگار زۆله‌و سته‌م ناکا، هیچ شتی‌ک به‌ناحق له‌سه‌ر ئاده‌میزاد تۆمار ناکا، ئینسان شتی‌ک نه‌کا له‌سه‌ری نانوسیی، هه‌روه‌ها سزای تاوانبارانیش به‌گویره‌ی تاوانه‌کانیان ده‌داته‌وه ﴿زیده تۆله‌یان لی ناستینی، به‌بی تاوان که‌س سزا نادا.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿ان الله لا يظلم مثقال ذره﴾ وان تک حسنة يضاعفها ﴿النساء/ ۴۰﴾، یان ده‌فه‌رموی: ﴿ونضع الموازين القسط ليوم القيامة فلا تظلم نفس شيئاً﴾ وان تک مثقال حبة من خردل اتينا بها، وكفى بنا حاسبين ﴿الانبیاء/ ۴۷﴾.

جیروکی کرنووش بردن بو نادم الطیلة

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَكِ اسْجُدُوا

لَادَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ
أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ

يَتَّبِعُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾ مَا أَشْهَدُهُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ وَمَا كُنْتُ مَتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا

﴿٥١﴾ وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ

فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾ وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ

النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

په یوه ندی نهم نایه تانه بهی پېشه وه، لهم رو وه یه: که لیکچونیک هیه
له نیوان کرده وه هه لو یستی موشریکه کانو شانازی کردن به مالو سامانیان
به سمر موسولمانه هه ژاره کاند او کرده وه هه لو یستی شهیتانی نه فرین لیکراو:
که شانازی به سمر نادم دا کرد، نه وه بوو: شهیتان شانازی کرد به بنه چهو
نه صلی خوی، وتی: چون کرنووش بو نادم بهرم منت له ناگر دروست کرده وه
ناده مت له قور دروست کرده وه، نه من له نه صلو بناغه دا له نادم ریزدارترم.

موشریکه کانیش ده یانگوت: چون ده بی نیمه له گهل شو هه ژاره بو
ناره قاویو جل شو روتو ره جالاندها کو بیینه وه، نیمه له چینی پیاو ماقولانو

ئەوان لەچینی نزم هه‌ژارانن، ئیمه‌ی خاوه‌ن مالو سامانو ئەوانی روتو هه‌ژار
چۆن له‌کۆرو مه‌جلیس‌دا کۆبینه‌وه.

جا بۆیه‌ چیرۆکی کر‌نوش نه‌بردنی شه‌یتانی لی‌ره‌دا هینا، چونکه
لی‌ک‌چونیک هه‌یه‌ له‌ئێوان کرده‌وه وه‌ له‌ئۆستی کافره‌کانو هی شه‌یتان‌دا.
دوباره‌ کردنه‌وه‌ی چیرۆکی شه‌یتان له‌قورئان‌دا له‌چهند شوینیک‌دا بو مه‌به‌ست
پیکانو سود گه‌یاننده‌، له‌هر شوینیک‌دا ئەم چیرۆکه‌ دوباره‌ کرایته‌وه بو
مه‌به‌ستیک‌ی تایبه‌تی مانایه‌کی تازه‌یه‌ جواداوازه‌ له‌مه‌به‌سته‌کانی تر.

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ نه‌ی
په‌مبه‌را ئەوه بو گه‌له‌که‌ت بناس بکه‌و بۆیان بگپه‌وه: که ئیمه
به‌فریشه‌کانمان گوت: کر‌نوش بو ئاده‌م به‌رن، هه‌موویان یه‌کسه‌ر که‌وتنه
کر‌نوش بردو خیرا فره‌مانه‌که‌یان جی به‌جی کرد، بی‌جگه‌ له‌شه‌یتان، ئەو
کر‌نوشی نه‌برد.

له‌وه‌په‌ش له‌کاتی ته‌فسیر کردنی سوره‌تی (البقرة)‌دا ئایه‌تی (۲۴)
ناماژه‌مان به‌وه‌ کرد: که فریشه‌ عاله‌میکی نه‌ینینو ئیمه‌ حه‌قیقه‌تیان
نازانین، قورئانی پی‌روژ ناماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا: که فریشه‌کان تاقم تاقم گر‌و
گر‌ون. هه‌ر کۆمه‌له‌و کاریک‌ی تایبه‌تی خۆی هه‌یه‌و ئه‌رکیکی پی‌ سپێرداره‌،
هه‌ندیک‌یان سه‌فیرو راسپاده‌ی په‌روه‌ردگارن، ئیله‌امی حه‌ق و خیر
به‌ئاده‌میزادان راده‌گه‌یه‌نن. وه‌کوو له‌چیرۆکی هه‌زه‌تی مه‌ریه‌و چیرۆکی
هه‌زه‌تی ئیبراهیمو باقی په‌مبه‌رانی تر. درودی خودایان له‌سه‌ر بی بۆمان
ه‌رده‌که‌وی.

فریشه‌و شه‌یاتینی چهند گیانیکن په‌یه‌ه‌ندیان به‌گیانی ئاده‌میزاده‌وه
هه‌یه‌، به‌جۆریک: که ئیمه‌ حه‌قیقه‌ته‌که‌ی نازانین، به‌لکوو ئیمان‌مان پی‌ی
هه‌یه‌و چۆن له‌فرموده‌ی په‌مبه‌ردا هاتوه‌ ئاوا باوه‌ری پی‌ ده‌که‌ینو هیچی
لی‌ زیاد ناکه‌ین!

هەر یه کئی له ئیمه کاتیگ ده مانه وی کاریک بکهین لایه نیکه حه قو
خیری تیدا بی، یان لایه نیکه به تالو شهر ئامیزی لی چاوه پروان بکری:
ده بینین له ناخی هرووماندا جوړه نیزاعیک پهیدا ده بی، هاجیسیک هیه
ده لی بیکه، هاجیسیکی تر هیه ده لی: مه یکه. هه تا به لایه کدا ده که ویو
یه کیان به سهر نه وی تریاندا زال ده بی، نا ئه م حالته: که له ده روون دایه پی
ده لین: هیژو هۆشو بیر، خو ئه گهر به ه هاجیسه ی داخوازی خیره و فرمان
به کردنی لایه نه خیره که ده کا، بلین فریشته یه شتیکی گونجاوه، ههروه ها نه
هاجیسه ی که داخوازی لایه نه شهر کهیه ده توانین بلین: شهیتانه!

به کوردی ده توانین بلین: هه ده نه ده نه یه که که له ده روون دایه بو
ئه نجامدانی کاری خیر نیلهامی فریشته یه. هه ده نه ده نه یه که بو کاری شهر
بی، وه سه وه سه ی شهیتانه.

شهیتان: که سه پیچی فرمانی خودای کردو کړنوشی ریزو ته قدیری بو
ئاهم نه برد، به هوی نه وه بو: که ﴿کان من الجن﴾ نه وه له تیره ی جندو که
بو نه که فریشته. به لام له نیو فریشته دا ژباوه رهوشتی نه وانی وه رگرتوه.
ئه گینا بو خوی لمره گهزی جندو که بووه به به لگه ی نه وه: که وتی: ﴿انا خیر
منه خلقتنی من نار و خلقتنه من طین﴾ ص/ ۷۶.

ههروه ها لهم نایه ته دا پهروه ردار نه وه راده گهیه نی: که شهیتان وه چه
نه وه زرویتی هیه، دهی خو فریشته زاووزیان نیه، ههروه ها فریشته
ته که بوورو خۆبه زلزانیان نیه، به لام شهیتان خوی بهزل زانیو ته که بهوری کرد.
هه ندیک له زانایانی نیسلام پتیا وایه: شهیتان له پیتری فریشته بووه،
چونکه: که پهروه ردار فرمانی کړنوش بردنی ئاراسته ی فریشته کان کرد
شهیتانیشی گرتوه. ههروه ها پهروه ردار وه صفی فریشته ی به وه کردوه: که
سه پیچی فرمانی خودا ناکه، دهی نه مه خوی له خوی دا به لگه یه له سهر

ئەو ‖ کە سەرپێچی کردنیان لێ چاوەروان دەکری، ئەگەر وانەبێ وەصفیان بەو ‖
نەدەکرا.

وە لێ ئەوەند ‖ هەیه: فەرمانبەرداری لەفریشتەدا سروشتی یەو سەرپێچی
کردن تێیاندا نەکرئو تەکەلوفە، بەپێچەوانەو فەرمانبەرداری فەرمانی خودا
لەئادەمیزادا نەکرئو تەکەلوفە شوێنکەوتنیان بۆ هەواو هەوەسی خۆیان
سروشتی یە. زیاد لەو هەش ئیمە هیچ بەلگەیەکی واماڵ بەدەستەو نیە: کە
جوداوازی بنەرەتی لەنیوان فریشتەو چینییدا بکەین. بەلکوو جوداوازی
لەصیفاتدا هەیه نەک لەماهییتەو جەوھەردا ‖ هەردوو رەگەزە کە (فریشتەو
جینی) جۆریکن لەعالمی غەیبو ئیمە حەقیقەتەکیان نازانین. ناشتوانین
بەبێ هەبوونی دەقیکی پروا پێ کراو چیان دەربارە بڵیین.

فەرموودەیه‌کی مەرفوع هەیه لەعائیشەو رێوایت کراو ئیمامی
موسلیم لەصەحیحی خۆیدا چەسپاندووەتی. فەرموودە کە دەفەرموێ:
(خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ ابْلِيسُ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا
وَصَفَ لَكُمْ). فریشتە لەنور و خەلق ابلیس مەرج مەن نار، و خەلق آدم مەما
دروست کراو، ئادەمیش دروست کراو لەو شتە بۆتان باس کرا.

حەسەنی بەصری دەفەرموێ: چاوەکاندنێک شەیتان لەپێری فریشتە
نەبە، بەلکوو ئەو کازو بنەمای جندۆکە یەو بەبابە گەورەیان دەژمێردری،
و هەکوو چۆن ئادەم بابە گەورەیی ئادەمیزادە.

چونکە لەرەگەزی جندۆکە بوو ﴿فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ﴾ لەفەرمانی خودای
خۆی دەرچوو، فاسیقی و سەرپێچی کردنەکە ی بەهۆی ئەو بوو: کە لەتیرە ی
جینی بوو، جندۆکەو شەیتانی سروشتیان یاخی بوزو سەرپێچیکردنە ‖ چونکە
جەوھەرەکیان پیسو خراپە.

پیتی (ف) لە (فَسَقَ) دا (فَی) سەبەبییە. ئەو دەگەیه‌نی کە بوونی
شەیتان لەتیرە ی جندۆکە هۆکاری فاسق بوونەکیەتی، چونکە ئەگەر لەتیرە ی

فریشته بویه فرمانی خودای نه ده شکاند کړنووشی ده برد، له م رووه: که فریشته بی تاوانزو هرگز سهریچی فرمانی خدا ناکه، به پیچه وانه می ناده میزادو جندو کوه.

نه مجار پروه ردگار ناده میزادان ده ترسینی له وهی: که شوین شهیتانو نه وه کانی بکون. ده فرمانی: ﴿أَفْتَتُخَذُّونَهُ ذَرِيبَةً أُولَئَاءِ مِنْ دُونِ وَهْمٍ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ نهی ناده میزادینه! نایا دوی نه وهی که زانیتان شهیتان چهند تاوانبارو خراپه کاره. خوئی نه وه کانی ده کهنه دوستو خوشه ویستی خوتان؟ له حالیکدا نهوان دوژمنی سهرسه ختی نیوه؟! واته: نابی نیوه پاش نه وهی بوتان ده رکوت شهیتانو نه وه کانی چهند سروشت پیرو خراپه کارن، بیان کهنه گموره و دوستو خوشه ویستی خوتان. بهم جوړه پروه ردگار ته عه ججوبی خوئی ده ده بری له و کسانه ی نیطاعه ی شهیتانو دارو ده سته که ی ده کهنو شوینیان ده کهن له کوفرو تاوانکاری دا، سهرزه نشتیان ده کا له سهر نه وه: که شهیتانو دارو ده سته که ی ده کهنه دوستی خویانو پشت له خدا هله ده کهنو نه و سروشت پیسانه ده کهنه وه لی و پشت پی به سترای خویان. له جیاتی نه وهی شوین فرمانی خدا بکون شوین فرمانی شهیتان ده کهن!!

﴿بئس للظالمین بدلاً﴾ خراب به ده لو جینیشنیکن کافرو سته مکاره کان له جیاتی خدا ب خویان داناوون، شتیکی خراپو قیزه ونه که نه و سته مکارانه له باتی گوپرایه لی ب خودا، گوپرایه لی ب شهیتانو نه وه شوینکه و توه کانی ده کهن! له کاتیکا شهیتانو شوینکه و توه کانی شایانی نه و نین گوپرایه لیان بکری، ﴿مَا أَشْهَدُكُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ﴾ شهیتانو نه وه کانی که نیوه ناده میزاد کردوتان به وه لی و سهرپهرشتیاری خوتان، من حازری دروستکردنی ناسمانه کانو زه ویم نه کردون، ههروه ها هه ندیکیانم له خویان حازری دروستکردنی هه ندیکتریانم نه کردوه، ناگاداری هیچ شتیکی نین چ له غه یبو چونیته تی دروستکردنی ناسمانو زه و به دیه یتانی خویان

نازانن، یان ئامادەم نەکردون بۆ ئەوێ یارمەتیم بەدەن! ئەوانیش بەندەبەکی
دروستکراون وەکوو ئێوە دەسلاتی هیچیان نیە، لەکاتی دروستکردنی
ئاسمان و زەوی بەدەن! ئەوان نەبوون!

بەگورتی:

کەسێک شیای گۆپراپەڵی کردو پەرستنه: کە زانیارییه‌کی بالای
هەبێ، وەکو خودا دانای زانا بێ، یان هاوێشێ کردبێ لەدروستکردنی
ئاسمانەکان و زەوی، دەستی هەبووبێ لەبەدیھێنانی خەڵکدا. یارمەتی
خودای دابی!

دەمی من ئەوانم ناگادار نەکردو بەسەر نەهێنی تەکویندا،
تایبەتمەندییه‌کی وام پێ نەبەخشیون شایانی ئەوەبەن خەڵک شۆنیا بکەون،
من بۆخۆم خودام بەدیھێنەرم، کەس و زێرو هاوێشم نیە لەخودایەتی و
بەدیھێناندا، لەبەرپێوەبردن و نەجامدانی کارەکانم دا ﴿وما کنت متخذ
المضلين عضدا﴾ من هەرگیز شەیتان و نەوکانی کە گومراکەری ئادەمیزادن-
نەم گیراون بەیارمەتیدەری خۆم پشتم پێ نەبەستوون، ئاتاجیم پێیان نەبوو
نابی...

کەواتە: ئەو پێغەمبەر! ئەو بیسەر! دروست نیە و رەوا نیە، کە تۆ پشت
بەوانە ببەستی و بیانکەیه وەڵی و سەرپەرشتیاری خۆت، ناگونجێ هەول بەدەمی
ئەوان یارمەتیت بەدەن، چونکە ئەوان: کە نەگونجێن بیانکەمە کۆمەکیکار بۆ
بەدیھێنانی ئاسمانەکان و زەوی و مەخلوقاتێ تر، چۆن ئێوە دەیانکەنە
هاوێشی من لەپەرستش و عیباده‌تدا؟؟

تێبینی:

نایا کە دەفەرموی: ﴿وما کنت متخذ المضلين عضدا﴾ مەفەھومی
موخالیفی هەیه: واتە: دەگونجێ خودا ناگومراکەران بکاتە یارمەتیدەری

خوی؟! لهوه لامدا ده لئین: نه خیر، مه فهورمی موخالیفی نیه، خودا پیوستی به هیچ کس و به هیچ شتی نیه، هر چوئیک بی خودا شهیتانو دارو دهسته کانی ناکاته یارمه تیدهری خوی پیوستی به کس نیه!

وله لی لیره دا مه به ست له که دار کردنو لاقرتی کردنه به کافرو شوئیکه وتوانی شهیتان، گالته یان پی ده کا: که نه وهنده نه فامن شتی و ناشکراو نمایان نازان!

هروه ها مه به ست لیکو لینه وهو موجارات کردنه له گهل نهو تاقمو گرۆهه بته رستو شهیتان په رستانه ی: که پیان وابو شهیتان جوړه زانیکی تایبه تی هیه و ناگاداری هندی نه یی و په نامه کییه و هیزو توانایه کی تایبه تی هیه، جا لیره دا قورئان موجاراتی موشریکه کان ده کاو به گویره ی فامو تیگه یشتنی خویان له گه لیان ده دوی و به په رچیپان ده داته وهو بوریان ده دا، واته: خودا گومرا که رو گومرا کراوانی ناخوش ده وینو قاری لیپانه خو نه گهر له فیه پزی مه حالدا کومه کیکارو یارمه تیدهر بوخوی بهر ووا بزانی له پیرو تاقمی گومرا که ران داوای یارمه تی ناکا!!

نه مجار دیمه نیکي تری قیامت راده نوینی و سهره نجامی موشریکه کانو تاوانباران روون ده کاته وهو ده فهرموی: ﴿یوم یقول: نادوا شرکائی الذین زعمتم فدعوهم فلم یتجیبوا لهم﴾ نه ی پیغه مبه را نهو رۆه بز موشریکه کان باس بکه: که رۆژی حشر و زیندوبونه دیه. نهو رۆزه ی په روه ردگار له روی سهرزه نشت کردنو لی تووپه بوونه و به کافره کان ده فهرموی: نه ی نه وانه ی له دونیادا هاوه لئان بو من داده ناو له جیاتی من شتی ترئان ده په رستن، ده بانگی نهو شه ریکانه م بکه ن: که پیان وابو هاویه شی من له خودایه تی دا، هاواریان لی بکه ن، با فریاتان بکه ونو لهو حاله ی تی دان رزگارتان بکه ن. نه وانیس له بهر په شوکاوی و شله ژاوی له بیران چوته وه: که له رۆژی قیامت دان ﴿فدعوهم﴾ هاوار ده که نه خودا درۆزنه کانیاو به هیوان

فریایان بکهون، لهو حاله تی تی دان رزگار تان بکهن. ﴿فلم يستجیوا لهم﴾
به لام په رستراوه کانیان ولامیان ناده نهوه، چوڼ ولامیان بده نهوه شه وانیش
به شیکن لهو مه خلوقاتانه ی: که ده سه لاتی هیچیان نیه نه بو خو یان نه بو
غهی ری خو یان!

﴿وجعلنا بینهم موبقاً﴾ نیم ی گیراومانه له تیوان موشریکه کازو خودا
دروژنه کانیان دا، شو تییک بو به هیلا کچونو به فتاره چوڼ، شه ویش ناگری
دوژه خه، یا شیو یکه له دوژه خ.

تیبنو عه بیاس ده فمر موی: (الموبق) به مانا په رده و ناو نه ده.
تیبنو له معرابی ده لی: همر شتییک که وته تیوان دوو شته وه شه
(موبق) ه.

واته: په روه ردگار شه راده گه یه نی: که هیچ ریگا چاره یه ک نیه بو شه
موشریکانه و چ فریا که و تنو به هانا هاتنییک نیه له شه خودا دروژنانه و که
پتیا ن وابو خودانو روژی قیامت به فریایان ده کمونو شه فاعه تیا ن بو ده که ن!
په روه ردگار لهو روژه دا له تیوان شه موشریکانه و خودا کانیا ن په رده دا ده نی،
به لکو له تیوانیا ن دا شو نی به هیلا کچون که دوژه خه دهره خسینی!

﴿ورئی الجرمون النار، فظنوا أنهم واقعوه﴾ جا تاوانباران دوژه خ
ده بینو چاویان به ناگری بی نامانی ده که وی، دلنیا دهن له وه ی: که ده چنه
ناوی تی تی ده کمونو ﴿ولم یجدوا عنها مصرفاً﴾ ریگایه کیان ده ست ناکه وی
پی دا هه لیزو خو یان رزگار بکهن، په نایه کیان نابی خو ی تی دا هشار بده نو
رزگاریان بی! چونکه له هه موو لایه که وه ناگر ده وریان ده داو ده راوی رونیان
نامینی!

ئیبینو جهریر له ته بو سه عیده و» ریوایت ده کا ده لئی: پیغه مبه ر ﷺ
 فهرمووی: (موشریکو کافر له دووری چوار سه د ساله ریگاوه ناگری دوزه خ
 ده بینو د دنیا ده بی: که تی هی ده که وی).

بیگومان نه وان هه لیان بو هه لکه وتبو له کیس خویاندا، نه گهر نه وان
 له ژبانی دونیادا دلیان بو قورئان بکر دایه وه و پابه ندی فهرمانو نه هیه کانی
 بوونایه، بهر بهر ه کانی حقو راستیان نه کردایه، تووشی نه و روزه ره شه
 نه ده هاتن!

شیکردنه وهی قورئانو نه رک پیغه مبه ران و سته مکاری نه وان هه ی
 روو له ئیمان نه یان وهرده گیرن، هو ی دوا که وتنی
 سزای سه ری چی که ران بو کاتیکی دیاریکراو

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ
 الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا
 إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ
 الْأُولَىٰ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾ وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ
 إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ۚ وَجَعَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ
 لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ ۖ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾ وَمَنْ
 أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ

إِنَّا جَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا
وَأَن تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾ وَرَبِّكَ
الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهم بِمَا كَسَبُوا لَعَجَلَ لَهُمُ
الْعَذَابُ بَلْ لَهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُوا مِن دُونِهِ مَوْيلًا ﴿٥٨﴾
وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم
مَّوْعِدًا ﴿٥٩﴾

دوای شهوی پهروهر دگار شوبهو گومانی کافره کانی باس کردنو
به به لگهی گورچکپر ره ددی دانوه، به شوین شهو دا باسی شهوی کرد: که
قورئان پره له پهنده مه دلی بتمانه پی کراوو هر که سی بیر بکاته وه و گویی بو
بگریو دل بداته پهنده ناموژگاریه کانی قورئان، ریگی رزگار سوونو
به مرازگه یشتن ده دوزیتسه وه، به لام دلی شه کافرانه رهق بووه و دهرونیان
ژهنگی هیناوه، بیر خستنه وه و ناموژگاری کاریان تی نا کاو پهنده نامیز نابین.
خو نه گهر خودا به کرده وهی خوئیانیان له گهل بکا. زوو به زوو سزای
ریشه کیشهری بو دهناردنو تاقه واری لی ده برین، به لام خودا لیخوشبوو خاوه
به زهیی ره، زوو به هیلاکیان ناباو بو کاتیکی دیار بکراو دوای خستون، بو
شه وهی بیریک له خوئیان بکه نه وه. به خوئیان دا بچنه وه واز له سه ریچی و
گومراییی خوئیان بینن.

ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ صَرَفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾
بیگومان نیمه بو ئاده میزادمان رون کردوته وه، له قورئانه دا هه موو پهنده
مه دلیک، ههرچی پیوستیاتی دینو دونیایانه بومان شی کردونه وه، بو

ئەوێ رێبازی حەق و ھیدایەت بزانزو لەجادی حەق لانسەدن، واز لەبەتپەرستی و ھاوڵ دانان بۆ خودا بەیئن، بەلام ئەوان بەھۆی سەرپرەقی و گومراپی خۆیانەو، بەھۆی لەخۆیایی بوون خۆ بەزلزانییەو پشتیان لەبانگەوازی قورئان ھەڵکردو قبوڵی ئەو پەيامە پیروزیان نەکرد.

﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرُ شَيْئٍ جَدَلًا﴾ وێرای ئەم رونکردنەو تێو تەسەلە ئادەمیزاد بەھۆی سروشتی خۆی لەھەموو زیندەوەرێک زیاتر ئامادەباشی تێدایە بۆ کێشەو جەدەلو بەرەنگاریکردنی حەق و راستی، ئەو تا بەرپرەجی پیغەمبەری ئیسلامیان دەدایەو دەیانگوت: دەبێ پیغەمبەر فریشتە بێ، ئەم موخەممەدە: کە لافی پیغەمبەرایەتی لێ دەدا ئادەمیزادیکی وەکوو ئیمەو چی لەئیمە زیاتر نە، وەکوو ئیمە خواردنو خۆراک دەخواو ئاوو شلەمەنی دەخواتەو بەناو شەقامو جادەدا دەپروا!

بەکوورتی:

ئادەمیزاد لەھەموو گیانلەبەرێکی تر زیاتر کێشەکار بەجەدەلە، چونکە فرتو قیلاوی خواوەن ھەوێ ئارەزوێ، ئەگەر روبکاتە خێرو چاکەو حەزی لەکرداری باش بێ، وێ دەچی بگاتە پلەو پایەنی فریشتەو ببیتە بەندەییەکی راستالی خودا پەرستی سروشت پاکی فریشتە ئاسا!

ھەر وەکوو چۆن ئەگەر روبکاتە خراپەکاری و تاوانکردن دەبیتە ئاژەلیکی دوڕندە دووپۆو کاری وای لێ دەوێتەو هیچ ئاژەلیکی درەندە نایکا!!

جا ھەرچەندە قورئان ھیدایەتدەر و رونکەر و ھێزی رێگای حەق و راستی، کافرو موشریکەکان بەزۆری بەلگەو دەلیلێ ئاشکرا دەبینو ئەو راستییەیان بۆ دەرەکەو، کەچی زیاتر سوور دەبن لەسەر بێدینی و یاخی بوون، ئەمەش دیاردەیکە بەدریژی میژوو درێژە ھەیمو روژ دواي روژ دوبارە دەبیتەو خۆی دەنوێنی! دەفەرموی: ﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ فَيَسْتَغْفِرُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأُولَىٰ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا﴾ هیچ

شتیک نیه جله‌وگیری لمو موشریکانه بکا له‌وهی: که ئیمان به‌خودا بهینن،
 نمو کاته‌ی رینمونو هیدایه‌تیا بۆ هات: که بریتی بوو له‌پیغه‌مبه‌رو قورثانی
 پیروز، هیچ شتیک جله‌وگیری لی نه‌کردونو له‌وهی ئیمان بهینن و داوای لی
 بوردن بکمن جگه له‌سهره‌قی و سووربونیا له‌سهر کوفر: که‌وای لی‌کردن داوا
 له‌پیغه‌مبه‌ر بکمن یه‌کی له‌م دوو شته‌یان بۆ بره‌جسینی:

۱- سزای ریشه‌کیشیان بیته سهر و دابو نه‌پریتی خودایان تیدا به‌تاقی
 بکریته‌وه و له‌ناو ببرین. وه‌کو «ئو گه‌له‌ی به‌پیغه‌مبه‌ری خۆیان گوت: ﴿إِنَّا
 بِعَذَابِ اللَّهِ، ان كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ العنکبوت/۲۹. ههر وه‌کو چۆن
 قورده‌شیه‌کان و تیان: ﴿اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر علينا
 حجارة من السماء او إئتنا بعذاب الیم﴾ الأنفال/۳۲.

۲- یان به‌چاوی خۆیان عه‌زایی سه‌ختی خودا ببینن، واته: نه‌وانه واز
 له‌کوفر و بیدینی خۆیان ناهینن، روو ناکه‌نه په‌روهر دگار؛ مه‌گهر له‌کاتی
 نازل‌بوونی عه‌زایی ریشه‌کیشکهر به‌هیلاکهر یان سزای جۆراو جۆرو به‌لاو
 ناخۆشی یه‌ک به‌داوای یه‌کدا بیته سهریان نمو کاته ئیمان ده‌هینن.

یان داوای نمو ده‌کمن: که سزای رۆژی قیامه‌تیا بۆ بی و به‌چاوی خۆیان
 ببینن! ئیتر نمو کاته برۆا ده‌کمنو خودا ده‌ناسن.. واته: به‌هۆی سهره‌قی و
 گومپایی خۆیان‌وه ههرچهنده رینگای راستیا بۆ روون کرابیته‌وه و نه‌وانه برۆا
 ناکه‌نه ئیمان ناهینن و په‌لپو بیانوو ده‌گرنو داوای هاتنی یه‌کی له‌م دوو جۆره
 عه‌زابه ده‌کمن. ناشکراشه هاتنی عه‌زاب به‌ده‌ست خودایه‌و له‌ده‌سه‌لاتی
 پیغه‌مبه‌ردا نیه، ئهرکی سهرشانی پیغه‌مبه‌ران بریتییه له‌ترساندنو موژده‌دان،
 ترساندن و نه‌میزادان له‌سزای دۆزه‌خ و موژده‌دان به‌وانه‌ی خودا په‌رستی ده‌کمن
 به‌به‌هشتی رازاوه و جوانو به‌رین. بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿وما نرسل المرسلین الا
 مبشرین و منذرین﴾ ئیمه پیغه‌مبه‌رانی خۆمانمان که ناردوو به‌بۆیه‌مان
 ناردوو موژده‌ی به‌هشت بده‌ن به‌خودا په‌رستان و سهر پیچیکاران له‌سزای

دۆزه‌خ بترسیتن، پهره‌ردگار پیغه‌مبه‌رانی ناردوون بۆ ئه‌وه‌ی موژده‌ی به‌هه‌شت بده‌ن به‌وانه‌ی به‌پیر بانگه‌وازی به‌که‌یانمه‌و دین. بۆ ئه‌وه‌ی نه‌ناردوون سه‌ر ره‌قو موشریکه‌کان پیشنیاری ئه‌م موعجیزه‌و ئه‌و موعجیزه‌یه‌یان بۆ بکه‌ن، په‌لپو بیانوی جوړاو جوړیان لی بگرن!

جا هه‌رچنده‌ ئه‌وه واقیعی حاله‌ که‌چی ئه‌و کافرا نه‌ جه‌ده‌لو کیشه‌ی بی‌هوده‌ نه‌نجام ده‌ده‌ن، هه‌رده‌م خه‌ریکی جه‌ده‌لن بۆ پوچاندنه‌وه‌ی حق کوژاندنه‌وه‌ی نووری خوداو نایینی حق، وه‌کوو پهره‌ردگار له‌م باره‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ﴾ ئه‌و کافرا نه‌ به‌شیوه‌یه‌کی به‌تاڵو ناحق کیشه‌و جیدال نه‌نجام ده‌ده‌ن، مه‌به‌ستیان ئه‌وه‌ نیه‌ بگه‌نه‌ حه‌قیقه‌تو راستییان بۆ ده‌ریکه‌وی ده‌یانموی ئه‌و حه‌قو راستیه‌ی پیغه‌مبه‌ران هی‌ناویانه‌ پوچی بکه‌نه‌وه‌، له‌خه‌لکی چه‌واشه‌ بکه‌ن، بۆشیان نا‌کری، نه‌وانه‌ په‌لپو بیانو ده‌گرن، پیشنیازی ئه‌وه‌ ده‌که‌ن وێرای موعجیزه‌ی قورئانو موعجیزه‌کانی تری پیغه‌مبه‌ر ﷺ نیشانو خاریقه‌ی تریان بۆ بی، ده‌لین: ﴿مَا هَذَا إِلَّا بَشَرًا مِثْلَكُم يَرِيدُ أَنْ يُتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ، وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً﴾ المؤمنون/۲۴. له‌ موعجیزه‌ی قورئان تینافکر، له‌ره‌وشتی پیغه‌مبه‌ر وردنابنه‌وه‌، داوای موعجیزه‌ی نه‌گونجاو ده‌که‌ن، په‌لپی ئه‌وه‌ ده‌گرن، فریشته له‌ئاسمانه‌وه‌ بیته‌ سه‌ریان، ﴿وَاتَّخِذُوا آيَاتِي وَمَا أُنْزِلُوا هُزُوًا﴾ قورئانو موعجیزه‌کانی تری پیغه‌مبه‌ری ئیسلام هه‌روا موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌کانی تر، به‌گالته‌و سوکایه‌تی سه‌یر ده‌که‌ن، گوئیان نه‌دا به‌وترساندنو هه‌ره‌شانه‌ی پیغه‌مبه‌ران: که‌ ئا‌راسته‌ی ئاده‌میزادیان کردوه‌، هاتنی روژی قیامه‌تو ئا‌گری دۆزه‌خیان به‌درۆ زانیوه‌ «ئه‌مه‌ هه‌موو نیشانیه‌ی ئه‌وه‌یه‌: ئه‌و موشریکانه نه‌زانی و دل‌په‌قی بووه‌ته‌ سروشتو خوو لییانو له‌گه‌ڵ خوینو ئیسقانیان تیکه‌لاو بووه‌!

ئەمجار دواي ئەوێ پەرەردگار باسی کیشەو جیدالی کافرەکانی کرد:
 که به‌ناحقو به‌تال بەربەرەکانی ئایینی خودایان کردووە دەکەن، هەندی
 وەصفیان باس دەکا: که داخوازی ریسوایی و سەرشۆرپیانەو دەفەرموێ:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَكَرَ آيَاتِ رَبِّهِ كَذِبًا لَّهُمْ سِتْرَةٌ مِّنْهُم مَّا يَكْفُرُونَ﴾
 بەنایاتی خودا پەندو ئامۆژگاری دەکری، قورئان دەکرێتە رینمونی و رێ
 نیشاندهری، بەلگەو دەلیلی ئاشکرای نیشان دەدرێ بۆ ئەوێ رێگای
 هیدایەت بگرێتە بەر، کهچی ﴿فَاعْرُضْ عَنْهَا﴾ پشتی تی کردو رویی لی
 وەرگیرا، گوئی بۆ نەگرتو دلی بۆ نەکردووە: بزانی چی تیدا یەو چی پی دەلی:
 ﴿وَنَسِيَ مَا قَدِّمْتَ إِلَيْهِ﴾ لەبیری چۆتەو لەو پێش چی کردو، چەند تاوانی
 نەنجام داو، چەندە کافرو یاخی بوو، بیری لەسەرەنجامی کوفرو بیدینی
 خۆی نەکردۆتەو، تۆبە نەکردو بۆ لای خودا نەگەراوەتەو.

ئەمجار بایسی ئەو پشت هەلکردو لەبیرچونەو دینیتەو دەفەرموێ:
 ﴿إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا﴾ واتە: ئەو پشت
 هەلکردو رو «ەرگیرانو لەبیر چونەو یان بەهۆی ئەو وەهە: ئیمە چەند
 پەردە یە کمان گیراوە بەسەر دلایاندا، بۆ ئەوێ لەقورئان نەگەزو پی پەند
 نامیز نەبن، هەر وەها جۆرە گوێ گرانیەکی مەعنەویمان بەسەر گوێچکەدا
 هێناو، بۆ ئەوێ قورئان نەبیس، ئامۆژگاری قسە حەقیان بەگوێچکەدا
 نەچی! چەندێک قورئانیان بەسەردا بخویندرێتەو هیچی لی حالی نابن!
 چونکە نامادەباشی ئەو یان تیدا نیە گوێ بۆ شتی بەسوود بگرن، ئەو ئەو یان
 تاوان نەنجام داو هێندە یان کوفرو بیدینی کردو دلو دەروونیان ژەنگی
 گرتووە، بەجۆرێک: که لەتیوان ئەوانو بیستنی حەقو راستی دا پەردە
 ئەستورو پتەو دروست بوو «هیچیان بەگوێ دا ناچی، دلایان هیچ وەرناگری،
 وەکوو لەشوێنێکی تردا دەفەرموێ: ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا
 يَكْسِبُونَ﴾ المطففين/ ۱۴. یان دەفەرموێ: ﴿خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى

سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة، ولهم عذاب عظیم ﴿البقرة/۷﴾. هه‌لّه‌ته نه‌م نایه‌تانه ده‌ریاره‌ی تاقم و گرزیه‌کن: که له‌زانستی خودادا وا چه‌سپاوه: که نه‌وانه به‌کافری ده‌مرزو نیمان ناهینن وه‌کوو موشریکه‌کانی قورپه‌یش!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که به‌په‌له عه‌زابو سزای خو‌ی نانی‌ری بۆ سهر نه‌واندی کافرو بی‌دینو تاوان نه‌نجام ده‌دن؛ به‌هومیدی نه‌وه‌ی به‌خو‌یان دا بچنه‌وه له‌هه‌لو‌یستی سته‌مکارانه‌ی خو‌یان بی‌نه خواری و بۆ لای خودا بگه‌رینه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَرَبِّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهم بِمَا كَسَبُوا لَعَجَلْ لَهم الْعَذَابُ﴾ خودای تو نه‌ی موحه‌مه‌دا لی‌خو‌شبوو لی‌بورده، تاوانپو‌شه‌و خاوه‌نی ره‌حه‌تو به‌زه‌یی به‌رفراوانه، نه‌گمر به‌په‌له‌و ده‌ست له‌عاست ناده‌میزاد سته‌مکاره‌کانی به‌سزای ریشه‌کیش کاری خو‌ی بگرتایه‌و به‌گو‌یره‌ی کرده‌وه‌ی خو‌یانی له‌گه‌ل بگردنایه، ههر له‌دونیا‌دا زوو ره‌چه‌له‌کی ده‌برینه‌وه. وه‌کوو له‌نایه‌تی‌کی تردا ده‌فهرموئ: ﴿وَلَوْ يُؤْخِذُ اللهَ النَّاسُ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهرِها مِنْ دَابَّةٍ﴾ فاطر/۴۵. یان ده‌فهرموئ: ﴿وَأَنْ رَبِّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظَلمَهم، وَأَنْ رَبِّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ رعد/۶.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که سزا نه‌دانی نه‌و تاوانبارانه (موشریکه‌کانی مه‌ککه) به‌په‌له‌و ده‌ست له‌عاست پاشگو‌ی خستن نیه، به‌لکوو مو‌لّه‌تدانه بۆ کاتی‌کی دیاری‌کراو، ده‌فهرموئ: ﴿بَلْ لَهم مَوْعِدًا لَّنْ یُجَدُّوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا﴾ واته: خودا ویستی وابوو وای بریار داوه: که عه‌زابی کافره قورپه‌یشیه‌کان دوا بخا بۆ کاتی‌که دیاری‌کراو، نه‌و کاته‌ش یان روژی قیامه‌ته، یان له‌دونیا‌دایه، وه‌کوو روژی به‌درو روژی رزگارکردنی مه‌ککه‌و روژی جه‌نگه یه‌کالا‌که‌روه‌ه‌کانی تره! جا ههر کاتی سزادانیان هات نه‌وه عه‌زابی بی‌نامانی خودا ده‌وریان ده‌دا رزگاربوونیان نیه، به‌کورتی دوا‌خستنی سزاو تو‌لّه مو‌لّه‌تدانه پاشگو‌ی خستن نیه. نه‌مه‌ش شتی‌کی به‌لگه نه‌ویسته‌و په‌یوه‌ندی به‌دابو نه‌پیتی خوداوه هه‌یه‌و جو‌ری‌که له‌حیکمه‌تی

یه‌زدانی، بئ هوده نیه، به‌لگه‌ی ئه‌م راستیان‌ه‌ش ئه‌وه‌تا: ﴿وَتِلْكَ الْقُرَىٰ
أَهْلُكُنَّاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لَمَلَكِهِمْ مَّوْعِدًا﴾ دانیش‌توانی ئه‌و هه‌موو شارو
شاروچ‌کانه‌ی گه‌لی عادو ئه‌موود ئه‌صحابول‌ئه‌یکه: که له‌پیش کافره
قوره‌یشییه‌کانه‌وه بوون، کاتی‌ک سته‌م‌کاریان ئه‌نجام داو موعجیزه‌ی
پیغه‌مبه‌ره‌کانیان به‌دروو خسته‌وه، کاتی‌کی دیاری‌کراومان بۆ له‌ناو بردنیان
دیاری کرد، هه‌ر له‌گه‌ل کاتی له‌ناو بردنه‌کیان هات ئیتر بئ سئو دوو لی
کردن، له‌ناومان بردن، هه‌ر به‌و شیوه‌یه کاتی‌کمان دیاری کردوه بۆ ئه‌و
موشریکانه‌ی گه‌له‌که‌ی تو ئه‌ی موحه‌مه‌د! هه‌ر له‌گه‌ل وه‌ختی هات ئیتر
به‌بست به‌قه‌رزبان ناده‌ین، خیرا به‌عه‌زایی سامناکی خۆمان ده‌یان‌گرینو
له‌ناویان ده‌به‌ین، واته: با ئه‌وانه‌ وانه‌زانن پاشگوێمان خستوو‌نو وازیان لی
دینین، به‌لکوو مۆله‌تمان داوون بۆ ماوه‌یه‌ک بۆ ئه‌وه‌ی به‌خۆیاندا بچنه‌وه‌و تو
به‌بکه‌ن!

چیرۆکی هه‌زره‌تی موسا له‌گه‌ل هه‌زره‌تی خضردا

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتْنِهِ لَا أُبْرَحُ حَتَّىٰ
أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقْبًا ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا بَلَغَا
مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلُهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾
فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتْنِهِ ءَإِنَّا غَدَاءُ نَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا
هَٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَا أَنَسَنِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ

فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبِغُ فَأَرْقِدَا عَلَيْهِمَا
 قَصَصًا ﴿٦٤﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا ءَايَتُهُ رَحْمَةً مِّنْ
 عِندِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ
 عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ
 مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ
 سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ
 فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا
 ﴿٧٠﴾

لهو پيش پهروه دگار چيروكي نه صاحبولكه هفي بو گپراينهوه بو شهوي
 ده سلاتو تواناي خوي به سمر زيندوبونهوه دا بچه سپيني، نه مجار سبي
 نمونهي هيناينهوه بو سه لماندني راستي شهوه: كه عيززه تو شكومه ندي
 به مالو ده سلات نيه به لكوو به عه قيدهو بيرو باوه په، بو شهوي
 موشريكه كاني مه ككه: كه شانازيان به سمر هه ژاره موسولمانه كاندا كرد نه
 راستي به بزانزو به خوياندا بچنهوه.

نه نجار چيروكيكي تر ناراسته ده كا؛ شهويش چيروكي هه زره تي موسايه
 له گهل هه زره تي (خضر) دا ﷺ چيروكه كه له چوارچيوه شهوه دا ده خوليتشه وه:
 كه ههنگاو به ههنگاو هه زره تي موسا له هه زره تي خدره وه قيري زانباري ده بي
 شهو ماموستايه دهرزي دا ده دا. گپراينهوي نه چيروكهش ليړه دا بو شهويه:

موشریکه‌کانی مه‌ککه تیبگن: که همره‌چهنده هزره‌تی موسا پیغه‌مبه‌ره و ناخوتنی له‌گه‌ل خودادا کردوه و خاوه‌نی زانیاری کرداری باشه و یه‌کیکه له‌پیغه‌مبه‌ره (أولو العزم) مکان که‌چی فه‌رمانی پیکراوه زانیاری له‌پیاو‌چاکیک فیر بیی، نه‌مه‌ش نیشانه‌ی نه‌ویه: که ته‌واضوع و خۆبه‌که‌م زانین له‌ته‌که‌بوورو خۆبه‌لزنانین باشته‌ره.

﴿وَأَقَالَ مُوسَىٰ لِفَتَاهِ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حَقْبًا﴾ نه‌ی موحه‌مه‌دا! یادی نه‌وه بکه‌و نه‌و چیرۆکه بۆ گه‌له‌که‌ت بگپه‌وه: که موسا به‌پیاوه خزمه‌ت‌چیه‌که‌ی خۆی گوت: من برپارم داوه ده‌بی بکه‌ومه رینگاو رانه‌وستم تا ده‌گه‌مه نه‌و شوینه‌ی دوو ده‌ریاکان تیکه‌ل به‌یه‌کتر ده‌بنه‌وه، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر گه‌شته‌که‌م چهنده سالتیکیش درێژه بکیشی تانه‌گه‌مه نه‌و شوینه‌ی رانه‌وستم!

هه‌لبه‌ته مه‌به‌ست به‌موسا، موسای کوری عیمپانه: که پیغه‌مبه‌ری نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل بووه و خاوه‌نی موعجیزه‌ی (عصا) و یه‌دی به‌یضاو چهنده‌ها موعجیزه‌ی تریش بووه. مه‌به‌ست به‌(فته‌ا) که‌ی یوشعی کوری نوونی کوری (نه‌فرانیم) ی کوری یوسف بووه.

نه‌م به‌شه‌ی چیرۆکی هزره‌تی موسا ته‌نیا له‌م سوره‌ته‌دا باس کراوه، له‌هیچ شوینیکی تری قورئان‌دا دوباره نه‌بوته‌وه. نه‌وه‌ی تیبینی ده‌کرئ قورئان شوینی روداوه‌کانی نه‌م چیرۆکه دیاری ناکا، جگه له‌وه‌ی که ناوی (مجمع البحرين) ی هیناوه. هه‌روه‌ها نه‌وه‌ش روون ناکاته‌وه. له‌ج سه‌رده‌میکی ژبانی موسادا بووه، نایا نه‌م روداوه له‌میصر بووه پیش نه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل لی‌ی برۆنه‌ ده‌ری، یان دوا‌ی ده‌رچوونیان بووه له‌وی، نه‌مجار نه‌گه‌ر دوا‌ی ده‌رچوونیان بووبی له‌میصر. نایا پیش نه‌وه. بووه: که بچنه‌ناو خاکی پیروژه‌وه. یان دوا‌ی نه‌وه بووه: که موسا نه‌ته‌وه‌که‌ی به‌ره‌و خاکی پیروژ بردوه له‌ده‌روازه‌ی شاره‌که نه‌چونه ژووری چونکه گه‌لیکی تیدا بوو هه‌موویان که‌ته‌و

چوارشانمو به‌سامو هه‌بیه‌ت بوونو جوله‌که‌کان نه‌ویران بچنه ناوی و تیان: تا
 ئەوانی تێدابن ئیمه ناویرین بچینه ناوی. یان دواى ئەوه بوو: که له‌ده‌شته‌که‌دا
 سه‌ریان لێ شێواو په‌رت‌ه‌وازه بوون، هه‌روه‌ها قورئان هه‌یج شتێک ده‌رباره‌ی
 به‌نده‌ی صالح‌و خودا په‌رست باس ناکا: که موسا بوو به‌هاوێی‌و ماوه‌یه‌ک
 به‌یه‌که‌وه گه‌شتیان کرد. پێمان نالێ کێ بووه، ناوی چی بووه، نایا پێغه‌مبه‌ر
 بووه یان زاناو پیاوچاک بووه. هه‌یج لایه‌نێک له‌م لایانانه ده‌ست نیشان ناکا!

نیمامی بوخاری و موسلیم له‌ئوبه‌ی کورێ که‌عبه‌و ﴿﴾ له‌پێغه‌مبه‌ره‌و
 فه‌رمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌فه‌رمووی: (رۆژێک هه‌زهره‌تی موسا وتاری بۆ
 قه‌ومه‌که‌ی ده‌دا، په‌رسیاری لێ کرا کێ له‌هه‌موو ئاده‌میزادان زاناته‌ره‌؟
 هه‌زهره‌تی موسا وتی: من، ئیتر خودا عه‌یتابی لێ گرت، چونکه زانیاری ئەوه‌ی
 ده‌واله‌ی خودا نه‌کرد. ئەوه‌بوو په‌روه‌ردگار نیگای بۆ کرد: پێی فه‌رموو:
 به‌نده‌یه‌کی من هه‌یه لای ئەو شوێنه‌یه که دوو ده‌ریاکان لێک ده‌ده‌نه‌وه، ئەو
 به‌نده‌یه‌ له‌تۆ زاناته‌ره. هه‌زهره‌تی موسا وتی: خودایه! چۆن بێ به‌خزمه‌تی بگه‌م؟
 په‌روه‌ردگار نیگای بۆ کرد فه‌رمووی: ماسیه‌ک بکه‌ره زه‌مه‌لیه‌که‌وه
 ((کونده‌یه‌که‌وه)) بکه‌وه‌ی، له‌هه‌ر شوێنێک ماسیه‌که‌ت لێ گۆم بوو ئەوه
 به‌نده‌ راست‌اله‌که‌ له‌وێه. هه‌زهره‌تی موسا که‌وته‌ پێ و خزمه‌ت‌کاره‌که‌ی خۆی
 له‌گه‌ڵ‌دا بوو، که ناوی یوشعی کورێ نون بوو، رۆشتن تا گه‌یشتنه‌ لای
 به‌رده‌که، له‌وێ لایان‌دا بۆ په‌شوودان و ئیسراحه‌ت کردنو خه‌ویان لێ که‌وت،
 ماسیه‌که‌ له‌کونده‌که‌ ده‌رچوو خۆی فری‌دايه‌ ناو ده‌ریاوه).

رای په‌سند ئەوه‌یه: که (جمع البحرین) ئەو شوێنه‌ بێ که ده‌ریای سه‌ورو
 ده‌ریای سه‌ی ناوه‌راست به‌یه‌ک ده‌گه‌ن له‌و ناوچه‌یه‌ی که پێی ده‌لێن: ناوچه‌ی
 ده‌ریاچه‌ تاله‌کانو ده‌ریاچه‌ی تیمساح، یان ئەو شوێنه‌یه که خلیجی عه‌قه‌به‌و
 خلیجی سويس له‌ده‌ریای سه‌وردا به‌یه‌ک ده‌گه‌ن، چونکه زو‌ره‌ی رووداوه‌کانی
 به‌نه‌وئیسرائیل دواى ده‌رچوونیان له‌ولاتی میصر له‌م ناوچه‌یه‌ بووه.

جا ﴿فلما بلغ مجمع بينهما نسيا حوقما، فاتخذ سبيله في البحر سرباً﴾
 کاتی هزره‌تی موساو خزمه‌تچییه‌که‌ی گه‌یشتنه‌ئو شوینه‌ی ده‌ریاکان
 به‌یه‌ک ■ گه‌یشتنه‌ئو شوینه‌ بوو: که خودا واده‌ی گه‌یشتن به‌بنده
 صالحه‌که‌ی پی دابوونو نیازیان وابوو له‌وی بیینن، زور ماندو شه‌که‌ت بوون
 لی‌تی نووستن، یوشع زوو به‌خه‌بر هات هیشتا هزره‌تی موسا هدر له‌خه‌ودا
 بوو، به‌قودره‌تی خودا ماسی زیندوبووه‌و خوی فری‌دایه‌ ناو ده‌ریاوه‌و ریگه‌ی
 خوی له‌ده‌ریادا گرت‌به‌رو که‌وته‌پی. یوشع ناگاداری نهم روداوه‌ بوو به‌به‌رچاوی
 خویه‌وه‌ هاته‌دی. که هزره‌تی موسا له‌خه‌و هه‌لسا له‌بیری چوو ده‌ریاره‌ی
 ماسیه‌که‌یان پرسیار له‌یوشع بکا، هزره‌تی یوشعیش له‌بیری چوو
 به‌سهره‌اتی ماسیه‌که‌ بۆ هزره‌تی موسا بگپ‌پته‌وه‌ ماسی له‌ده‌ریاکه‌دا که‌وته
 هاتوچۆ ئاوه‌که‌ی کون ده‌کردو ده‌پۆیی ئاوه‌که‌ ویک نه‌ده‌که‌وته‌وه‌، ریگه‌که‌ی
 وه‌کوو تا‌قو کوئیکی دریژ وه‌هابوو؛

مامۆستا سه‌یید ده‌فرموی: رای په‌سند نه‌وه‌یه: که ده‌لین: ماسیه‌که‌
 برژاوبوو، زیندو بوونه‌وه‌یی و ئاو کون کردنه‌که‌ی جۆریک بوو ■ له‌موعجیزه‌و
 نیشانه‌، په‌رو‌ردگار به‌خشیه‌تی به‌هزره‌تی موسا، بۆ ئه‌وه‌ی مه‌وعیده‌که‌ی
 خویانی پی بزائن. به‌لگه‌ له‌سهر ئه‌وه: که ماسیه‌که‌ برژاوبوو سه‌رسورمانی
 هزره‌تی یوشعه‌، چونکه‌ نه‌گهر ماسیه‌که‌ زیندوبوویی و خوی فری‌دابیته‌ ناو
 ده‌ریاوه‌و رۆیشتبی چ جیگای سه‌رسورمان نیه‌.

ههر که‌سیک بیرو باوه‌ری ته‌واو بی نابی لهم جۆره‌ شتانه‌ ره‌خنه‌ بگریو
 بلێ: چۆن ده‌بسی ماسی برژاو زیندو بیته‌وه‌، یان ئاو که له‌ت بوو ویک
 نه‌که‌وته‌وه‌؟! چونکه‌ نه‌مه‌ جۆریک بوو ■ له‌موعجیزه‌و په‌رو‌ردگاریش هه‌رچی
 به‌هوی بیکا ده‌یکاو هیچی لی عاسی نابی!

به‌لێ هزره‌تی موساو هزره‌تی یوشع له‌وی هه‌ستانو که‌وته‌نرێ ﴿فلما
 جاوزا قال لفتاه اتنا غذا لنا لقد لقينا من سفرنا هذا نصبا﴾ جا که نه‌و

شوینه‌یان جی هیشتو نریکه‌ی شه‌وو رۆژێ رۆیشتن و ماندوبوون، بۆ رۆژی دوا‌یی له‌چیشته‌نگاودا هه‌زهره‌تی موسا به‌خزمه‌تکاره‌که‌ی خۆی فهرموو: برا! کوا خواردنه‌مه‌نی و قاولتیه‌که‌مان بینه‌ پێشه‌وه‌ با بیخۆین، به‌راستی ئیمه‌ له‌م سه‌فه‌رو گه‌شته‌ماندا تووشی ماندوبوونو شه‌که‌تیه‌کی زۆر بوین!

جا وه‌کوو له‌مه‌وه‌پێش ئاماژه‌مان پێ کرد، هه‌زهره‌تی موسا له‌لایه‌ن خوداوه‌ فرمانی پێ کرا: که‌ ماسیه‌کی خۆی پێکراوی برژاو له‌گه‌ڵ خۆیدا به‌رێ و بیکاته‌ تویشووی رینگای، پێشی گوترا: به‌نده‌یه‌کی خودا هه‌یه‌ له‌لای (مجمع البحرین) چاوت پێ ده‌که‌وێ، زانیاری وای لا هه‌یه‌ تۆ تا ئیستا په‌ییت پێ نه‌بردوه‌، هه‌زهره‌تی موسا که‌لکه‌له‌ی سه‌فه‌ری که‌وته‌ سه‌ره‌وه‌و خه‌ریکی خۆ ئاماده‌کردن بوو، هه‌روه‌ها هه‌والی نه‌وه‌شی پێ درا: که‌ هه‌ر کاتێ ماسیه‌که‌ی له‌گه‌ڵ خۆتی ده‌به‌ی لێت گه‌وم بوو، نه‌وه‌ له‌و شوینه‌دا به‌نده‌ صالحه‌که‌ی ئیمه‌ت چاوپێ ده‌که‌وێ. هه‌زهره‌تی موسا و خزمه‌تچییه‌که‌ی که‌وته‌ پێ تا گه‌یشتنه‌ (مجمع البحرین) هه‌زهره‌تی موسا له‌خودا بوو یوشع به‌خه‌به‌ر بوو، ماسیه‌که‌ له‌زه‌مبيله‌یه‌که‌دا بوو به‌قودره‌تی خودا زیندو بووه‌و له‌پێش چاوی یوشع خۆی فری‌دایه‌ ناو ده‌ریاوه‌و که‌وته‌ گه‌راو هاتووچۆ!

بێگومان زیندو بوونه‌وه‌ی ماسیه‌که‌ موعجیزه‌ بوو بۆ موسا و نیشانه‌ی دۆزینه‌وه‌ی شوینی هه‌زهره‌تی خضر بوو. هه‌زهره‌تی خضر: نه‌وه‌ به‌ند خودا په‌رسته‌ صالحه‌ بوو: که‌ په‌روه‌ردگار فرمانی به‌هه‌زهره‌تی موسا کرد لێسه‌وه‌ قیری زانیاری بێ. وه‌کوو له‌ته‌فسیر کۆنه‌کاندا نووسراو: ناوی (به‌لیای کوری مه‌لکان) بووه‌. رای په‌سندو سه‌حیح نه‌وه‌یه‌: پێغه‌مبه‌ر نه‌به‌وه‌.^(۲۸)

(۲۸) ته‌فسیری مونیر ج ۱/۲۹۳ تیمامی قورطوبی ده‌فه‌رموێ: به‌لای جه‌ماوه‌ری زانایانه‌وه‌ هه‌زهره‌تی خضر پێغه‌مبه‌ر بووه‌ ته‌فسیری قورطوبی ج ۵/۳۱۶.

شیخی مه‌راغی ده‌فه‌رموێ: زۆری زانایان پێیان وایه‌ هه‌زهره‌تی خضر پێغه‌مبه‌ر بووه‌، چوار به‌لگه‌یان له‌سه‌ر رایه‌که‌ی خۆیان هێناوه‌نه‌وه‌:

جا که حه‌زره‌تی موسا داوای قاوه‌لتی به‌کمی کردو قاوه‌لتیه‌ک‌ش بریتی بوو له‌ماسی به‌برزاوه‌که: که له‌بیریان چوو، نه‌حه‌زره‌تی موسا به‌سه‌ره‌اته‌ک‌هی ده‌زانی و نه‌یوشعیش له‌بیری بوو نه‌م هه‌والله به‌حه‌زره‌تی موسا بدا، ئیتر له‌و کاته‌دا خزمه‌ت‌چییه‌ک‌هی به‌سه‌ره‌اتی ماسی به‌ک‌هی بیر که‌وته‌وه ﴿قال أرايت إذا أوتينا إلى الصخرة﴾ به‌حه‌زره‌تی موسای گوت: تو ده‌زانی و ناگاداری کاتی لامان دایه لای به‌رده‌که چی روی‌دا! نه‌مجار به‌سه‌ره‌اته‌ک‌هی بو گپ‌رایه‌وه و تی: ﴿فاني نسيت الخوت﴾ به‌راستی من ماسیه‌که‌م له‌بیر چوو! اته: له‌یادم چوو به‌سه‌ره‌اتو رودای ماسیه‌که‌ت بو بگپ‌مه‌وه ﴿وما أنسانيه إلا الشيطان أن أذكره﴾ جگه له‌شه‌یتان هیچ کسی تر نه‌وهی له‌بیر نه‌بردمه‌وه، شه‌یتان به‌وه‌سه‌وه‌سه دلی مه‌شغوول کردو له‌بیرم چوو بو‌ت باس بکه‌م.

هه‌لبه‌ته به‌لای ته‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه‌ته‌وه خودا به‌دی‌هینه‌ری کرده‌وهی به‌نده‌کانیه‌تی و هه‌موو شتی‌ک به‌ده‌ست نه‌وه، وه‌لی کاری خراپ و ه‌پال شه‌یتان ده‌دری چونکه به‌هۆی نه‌وه‌وه نه‌نجام ده‌دری به‌ختوکه‌و وه‌سه‌سه‌ی نه‌و فه‌راهم ده‌هینه‌دری، بۆیه هه‌موو کاریکی خراپه به‌کرده‌وهی شه‌یتان داد‌هنری، له‌لایه‌کی تر وه‌وه ده‌بی شهرم بکه‌ین که کاری خراپو ناپه‌سند پال خودا به‌هین. له‌بیر چوونه‌وه که‌ش کاریکی خراپ بوو چونکه بووه هۆی نه‌و هه‌موو گه‌پ‌انو ماندوبوونه‌وهی حه‌زره‌تی موسا تی‌په‌رپوونی نه‌و هه‌موو کاته به‌بی هوده.

۱- قورئان ده‌فرموی: ﴿آتیناه رحة من عندنا﴾ وشی (رحمة) لیره‌دا به‌مانا پیغه‌مبه‌ریه‌تییه ناماژه به‌وه که خودا ده‌فرموی: ﴿أهم یقسمون رحة ربك﴾.

ب- نایه‌تی ﴿وعلمناه من لدنا علما﴾ نه‌مه نه‌وه ده‌گه‌یفنی په‌روه‌دگار به‌بی ناوه‌ند فیری زانیاری کرد‌بی، که‌سیک ناوا بی پیغه‌مبه‌ره.

ج- حه‌زره‌تی موسا داوای لی کرد قیری شتی بکا، ده‌ی پیغه‌مبه‌ر نابی له‌ناپیغه‌مبه‌ر قیری شت بی.

د- خضر ده‌فرموی: ﴿وما فعلته عن أمري﴾ له‌خۆمه‌وه نه‌و نیشانم نه‌کردن به‌لکوو به‌نیگای خودایی کرد‌و من. ته‌فسیری مه‌راغی ج ۱۷۳/۱۷۲/۱۵.

ههروه ها له بیرچوونه وه که پیچه وانهی فرمانی هه زه تی موسا بوو، چونکه هه زه تی موسا له سه ره تای گه شته که دا به یوشعی فرموو: هه ر کاتی ئه و ماسیه ت له ده ست چو و هه و آلم بده ری، ته نانه ت پی ی فرموو من هیچم له تو ناوی ئه وه نه بی!

ده شگونجی هۆکاری له بیرچوونه وه که عیتابی خودابی له هه زه تی موسا و له خزمه تچیه که ی. چونکه موسا پشتی به خزمه تکاره که ی به ستو دنیابوو: که هه و آلی ده داتی. خزمه تکاره که شی که ئه و فرمانه ی پی کرا نینشانه لای نه کرد. به لکو و تی: ئه وه کاریکی ئاسانه و به سه رچا و هه ر که ماسیه که م لی گووم بوو هه و آلت ده ده می.

﴿واتخذ سبيله في البحر عجباً﴾ من له بیرم چو و باسی ماسی به که ت بو بکه م، ئه و کاته ی ته شریف له شیرین خودا بووی ماسی به که زیندو بووه و خزی فری دایه ناو ده ریا وه به ناو ده ریا دا که و ته گه رازو ئه و ریگایه ی پی دا ده رۆشت ده بوو به نه فه قیکو ئاوه که ویک نه ده که و ته وه، به راستی دیمه نه که جیگای سه ر سورمان بوو منی سه رسام کرد، که چی که له خه و هه ستای له بیرم چو و بو ت بگیرمه وه شه ی تان له بیرم برده مه وه!

﴿قال: ذلك ما كنا نبغ﴾ هه زه تی موسا فرمووی: ئه وه ی گه راته وه ده رباره ی رودای ماسی به که، ئه و شته یه: که ئیمه به شوینی دا ده گه ری یزو به دوا ی دا و ئلین، ئه وه نیشانه ی ئه وه یه: که ئه و پیا وه صالحه ی ئیمه ده مانه وی چا و مان پی بکه وی له و شوینه تووشمان ده بی! ئیتر ﴿فارتدا علی آثارهما قصصاً﴾ راسته و راست به ریگای خویان دا گه رانه وه تا گه ییشتنه وه ئه و به رده ی که له و سه ره وه لایان دا بووه لای و پشوویان دا بوو ما وه یه ک خه ویان لی که و تبوو ﴿فوجدنا عبداً من عبادنا﴾ ئیتر له و شوینه دا به نده یه ک له به نده راسته کانی ئیمه یان بین: که ﴿آتیاه رحمة من عندنا﴾ له لایه ن خۆمانه وه ره حمه تی، واته: پله و پایه ی پیغه مبه ری تیمان پی به خشیبوو.

﴿وعلماہ من لدنا علما﴾ له‌لاین خۆمانه‌وه زانیاری تایبه‌تیمان فیر کردبوو، زانیاریه‌کی وه‌هبی: که هیچ کهس به‌هه‌وو تیکوشانی خۆی فیری نابیی، واته: زانیاریه‌کی په‌نامه‌کی و غه‌یبیمان فیر کردبوو!

ئیمامی قورطویی له‌بوخاریه‌وه نه‌مه‌ی راگو‌یزاوو ده‌فه‌رموی: که هه‌زه‌تی موساو یوشع گه‌رانه‌وه بو‌لای به‌رده‌که، پیاو‌تکیان بینیی له‌سه‌ر طینفیسیه‌کی سه‌وز راکشاوو داپۆشراوه. به‌شتی به‌شیکی خستۆته ژیر هه‌ردوو قاچیه‌وه به‌شیکی تری خستۆته ژیر سه‌ری، هه‌زه‌تی موسا سه‌لامی لی‌کردو نه‌ویش په‌رده‌که‌ی له‌سه‌ر ده‌مو چاری خۆی لاداو وتی: له‌ولاتی ئیوه‌دا ناشتی هه‌یه؟! نه‌تۆ کئی؟ وتی من موسام. وتی: موسای پیغه‌مبه‌ری به‌نوئیسرائیل؟ وتی: به‌لی. نه‌مجار وتی: ئیشت چیه‌و چیت له‌من ده‌وی؟ هه‌زه‌تی موسا وتی: هاتووم فیری هه‌ندئ له‌و زانیاریانه‌م بکه‌ی که زانیاری تایبه‌تینو ناوازه‌ن.

زوریه‌ی زانیان پێیان وایه‌ نه‌و به‌نده‌ صالحه‌ هه‌زه‌تی (خضره‌) و ناوه‌راسته‌قینه‌که‌ی (یه‌لیای کورپی مه‌لکانه‌) نه‌و پیاوه‌ پیرۆزه‌ به‌رای زوریه‌ی زانیان پیغه‌مبه‌ر بووه، به‌لگه‌و نیشانه‌ له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ریتی نه‌م زاته‌ زۆر زه‌به‌نده‌زو هه‌ندئ له‌و به‌لگانه‌مان له‌وه‌پیش تۆمار کردوون.

بێگومان خضر پیغه‌مبه‌ر بووی یان پیغه‌مبه‌ر نه‌بووی پله‌و پایه‌ی له‌خوار هه‌زه‌تی موساوه‌یه، زانینو ناگادار بوونی خضر به‌سه‌ر هه‌ندئ زانیاری‌دا: که هه‌زه‌تی موسا نه‌یزانیوه له‌پله‌و پایه‌ی هه‌زه‌تی موسا که‌م ناکاته‌وه‌و نابێته‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر نه‌وه: که هه‌زه‌تی خضر له‌هه‌زه‌تی موسا گه‌وره‌تر بووی. هه‌روه‌کوو چۆن مامۆستایی هه‌زه‌تی جویرائیل بو پیغه‌مبه‌ر نابێته‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر نه‌وه: که جویرائیل له‌پیغه‌مبه‌ر گه‌وره‌تر بی. راجیایی هه‌یه‌ ده‌رباره‌ی نه‌وه‌ ئایا هه‌زه‌تی خضر ئیستا له‌ریان‌دایه‌ یان نا؛ هه‌ندئ

له‌زانایانی ئیسلام پٚیان وایه خضر نه‌مردوه‌و تا تزیک دونیا خراب بوون نامرئ.

هه‌ندیکی تر له‌زانایان پٚیان وایه (خضر) مردوه‌و نه‌ماوه، له‌م باره‌وه له‌کتیبه‌کانی عه‌قائیدو کتیبه‌کانی ته‌فسیردا ده‌مه‌ ده‌می‌و کیشیه‌کی زۆر هه‌یه، هه‌ر تاقمه‌و کۆمه‌لێک به‌لگه‌ دینیتته‌وه له‌سه‌ر رایه‌که‌ی خۆی. به‌پٚیستم نه‌زانی ئه‌و هه‌موو (هه‌نه‌حه‌به‌شییه) راگوژی ئیره‌ی بکه‌م! به‌لئ هه‌زه‌تی موسا به‌هۆی ئه‌و نیشانه‌و به‌لگانه‌ی خودا بۆی دانابوو به‌نده‌ صالحه‌که‌ی دۆزییه‌وه به‌یه‌ک گه‌ییشتن!

مامۆستا سه‌یید ده‌فه‌رموئ: وا پئ ده‌چی مه‌به‌ست له‌و گه‌شتو به‌دوادا گه‌رانه نه‌ئینی‌یه‌ک بووبئ له‌نیوان په‌روه‌ردگارو موسادا خزمه‌تچیه‌که‌ی ناگاداری ئه‌و نه‌ئینی‌یه نه‌بووبئ، بۆیه لیره به‌ولاره له‌رودای چیرۆکه‌دا ناوی یوشع نامی‌ئو هه‌ر ناوی موسا و پیاو چاکه‌که ده‌هیندرئ! خۆیان ده‌بنه ئه‌کته‌ری چیرۆکه‌که.

﴿قال له موسى: هل أتبعك على أن تعلمن مما علمت رشدا﴾ هه‌زه‌تی موسا به‌هه‌زه‌تی خضری فه‌رموو: رازی ده‌بی هاو‌پٚیت بکه‌م بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ندی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی خودا قیری کردووی قیرم بکه‌ی؟! واته: با هاو‌پٚیت بکه‌م بۆ قیر بوونی ئه‌و زانسته‌ پیرۆزه‌ی که تو قیر کراوی. به‌لکوو بیکه‌مه به‌رنامه‌ی ژيان‌بو له‌کردارو هه‌لو‌یستمدا سوودی لی ببینم!

سه‌یر بکه‌ن هه‌زه‌تی موسا به‌چ نه‌ده‌بوو حیشه‌مه‌تیکه‌وه، به‌چ شیوه‌یه‌کی شیرینو شه‌رمه‌وه داوای قیری‌بوونی زانست له‌هه‌زه‌تی خضر ده‌کا! به‌شیوه‌ی پرسیار داوای قیر کردنی زانستی به‌سوود ده‌کا له‌و به‌نده‌ صالحه‌!

به‌لام پٚیوسته ئاماژه به‌وه بکه‌ین: که زانیاری هه‌زه‌تی خضر جۆره زانینیکی تایبه‌تی بوو، که‌وابئ ئه‌و زانینه‌ی موسا داوای کرد خضر قیری بکا له‌باره‌ی ئایینو شه‌ریعه‌ته‌وه نه‌بوو، زانینی زانیاری په‌نامه‌کی و غه‌یبی بوو،

زانباریه کی تاییه تی بوو (علمی لدنی) پی ده لیزو پهروره گار هه ندی
له بنده کانی خوی به سمر دا ناگادار ده کا، زانباریه کی (وهه بی) یه زانباری
(که سبی) نیه، دووره له تیگه ییشتنی خه لکی و پهروره دگار له تاکتا که ی
به بنده کانی نه بی نا شکرای نا کا. له بهر حیکمه تیگ: که هه رخوی ده زانی
هه زره تی خضری قیری هه ندی لهو جو ره زانینه کردوه.

جا بهو پییه: که زور روداو هه یه به دیمه نو رواله ت دژایه تی هه یه له گه ل
ژیرو زانینی رواله تی ئاده میزاد، به لام به گویره ی نهو زانینه په نامه کییه
راستو حقه، بویه هه زره تی خضر مه ترسی نهو ی کرد: که هه زره تی موسا
نه توانی هاوړپیه تی بکا، چونکه لی ی نمایان بوو: تووشی روداوی وا ده بن
هه زره تی موسا له بهر امبه ریان دا خوی پی ناگیرئو ره خنه له هه لو یستو
کرده وه کانی ده گری، بویه هه زره تی خضر ﴿قال﴾ به موسای فهرموو: ﴿انک
لن تستطيع معي صبرا﴾ نه تو ناتوانی له گه ل من دا هه لیکه ی، روداوی وا
ده بی نی له من هه خوت پی ناگیرئو ره خنه ده گری!! به مهش ئیمه لیگ
ده دابریزو من هاوړپیه تیت ناکه م.

نه مجار هوی خونه گرته که شی بو روون ده کاته وهو ده فهرموئ: ﴿و کیف
تصبر علی ما لم یحط به خبراً﴾ تو چون ده توانی بی ده نگ بی له کرداریکی من
به دیمه نو رواله ت نا په واو سته مه، ناگاداری لایه نه نه یی یه که ی نیتو نازانی
که له دیو ی نا وهه ی دا کاریکی باشو روایه. تو رواله ت بینو به ظاهیر
ده پروانی یه روداو هه کمو، ته نیا ناگات له باری شهرعی و خراپه که ی هه یه،
پیغه مبه ریشی و نه رکی فهرمان به چاکمو نه هی له خراپه ت له سمر شانه، به هیج
کلوجی بی ده نگ نابی له کرد وهه یه ک که به لاتمو خراپو نا په وایه، که وایی
ناتوانی بیده نگ بی له ناست هه لو یستو کرده وه کانی منو هاوړپیه تی منت
پی نا کرئ! به کورتی دل نیام لهو ی خوت پی ناگیرئو له بهر امبه ر نهو کرده وانه ی
له من ده یانینی!

حه‌زره‌تی موسا له‌دلی خۆی دا برپاری خۆراگری و گوێپایه‌لی داو ﴿قَالَ﴾:
 به‌حه‌زره‌تی خضری فەرموو: ﴿سَتَجِدُنِي إِنِشَاءَ اللَّهِ صَابِرًا﴾ نه‌گەر خودا مه‌یلی
 لی بئی منت ده‌ست ده‌که‌وئ به‌هاوێیه‌کی خاوه‌ن سه‌برو ئارامو هه‌رچی
 کرده‌وه‌یه‌کت لی ببینم ره‌خنه‌ت لی ناگرم، دان به‌خۆم دا ده‌گرمو چاوه‌روانی
 ئاکامه‌که‌ی ده‌که‌م، ﴿وَلَا اَعْصِي لَكَ اَمْرًا﴾ به‌هیچ کلۆجی سه‌رپێچی
 فەرمانو ئامۆژگاریه‌کانت ناکه‌م به‌مه‌رجی سه‌رپێچی فەرمانی خودای تیدا
 نه‌بی!

ئه‌مجار هه‌زره‌تی خضر زیاتر مه‌رجی به‌هاوێی بوونی بۆ رون کرده‌وه‌و
 پیش ده‌ست پێکردنی گه‌شته‌که‌یان مه‌رجیکی یه‌کاڵا که‌ره‌وه‌ی به‌موسا
 راگه‌یاندا ﴿قَالَ﴾ به‌موسای گوت: ﴿فَإِنْ اَتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى
 اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا﴾ نه‌گەر بوی به‌هاوێی سه‌فه‌رم، نابێ له‌هیچ شتی‌ک
 پرسیارم لی بکه‌ی هه‌تا بۆخۆم بۆت رون ده‌که‌مه‌وه، هه‌ر شتی‌کت بینی له‌منو
 به‌رواله‌ت به‌دلت نه‌بوو نه‌لی ئه‌وه‌ بۆچی وات کرد؟ بۆ وات نه‌کرد، نه‌که‌ی
 ره‌خنه‌م لی بگری! دان به‌خۆتا بگره‌ هه‌تا کوو بۆخۆم له‌کاتی پێویستدا له‌لایه‌ن
 خۆمه‌وه‌ بۆت روون ده‌که‌مه‌وه، به‌بێ ئه‌وه‌ی پرسیارم لی بکه‌ی! هه‌زره‌تی
 موسا ره‌زامه‌ندی خۆی نیشان داو مه‌رجه‌کانی هه‌زره‌تی خضری قبول کردن.

﴿فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا رَكَبَا فِي الْفَافِةِ خَرَقَهَا﴾ هه‌زره‌تی موسا و هه‌زره‌تی
 خضر گه‌شته‌که‌یان ده‌ست پێ کردو به‌قه‌راخی به‌حر دا که‌وته‌هه‌رێ و عه‌ودالی
 که‌شتیه‌ک بوون سواری بز و بگه‌نه‌ شوینی مه‌به‌ستیان، هه‌نده‌ی پێ
 نه‌چوو که‌شتیه‌ک هاتوو ده‌ستیان لی راگرتو له‌نزیکیا نه‌وه‌ له‌نگه‌ری گرتو
 نه‌مانیش داویان لی کردن سواریان بکه‌ن، خاوه‌ن که‌شتی و که‌شتیه‌وانه‌کان
 هه‌زره‌تی خضریان ناسو بئی کرێ سواریان کردن، که‌شتی وه‌گه‌ر که‌وتو چووه
 ناوه‌راستی ده‌ریاوه‌ به‌ره‌و قوناغ شوینی مه‌به‌ست که‌وته‌هه‌رێ، له‌کاتی‌که‌دا له‌ناو
 شه‌پۆلی سامناکی ده‌ریادا که‌شتی رێگای خۆی ده‌بهری، هه‌زره‌تی خضر

تاوی دایه پاچیکو ته‌خته‌یه‌ک یان دوو ته‌خته‌ی له‌که‌شتی‌یه‌که کی‌شایه‌وه و
که‌شتی کون کردو ئه‌مجار پینه‌ی کرده‌وه^(۲۹) به‌جۆری‌ک: که که‌شتیه‌که‌ی
عه‌یدار کردو به‌ناشکرا عه‌یه‌که‌ی ده‌بیندرا!

حه‌زه‌تی موسا: که ئه‌مه‌ی بینی خۆی پی نه‌گیراو هاواری لی هه‌لسا
﴿قال: أخرقتها لتغرق أهلها لقد جئت شيئا إمرأ﴾ وتی: نه‌و که‌شتیه‌که‌ت
کون تیکرت بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رنشینه‌کانی نقوومی ناو ده‌ریابیزو به‌خنکین!
به‌راستی کاریکی ناشیرینت کردو تاوانیکی گه‌وره‌ت نه‌نجام دا! ئای که
کاریکی خراپت نه‌نجام دا!

مامۆستا سه‌یید ده‌فه‌رموئ: بی‌گومان هه‌زه‌تی موسا واده‌و به‌لینی
خۆی که له‌سه‌ره‌تاوه‌ دای به‌حه‌زه‌تی خضر له‌یادی چوونه‌وه هه‌لسو
که‌وته‌که‌ی خضر هی‌نده کاری تیکرد خۆی پی نه‌گیراو لی وه‌ده‌نگ هات!
حه‌زه‌تی موسا له‌به‌رامبه‌ر ئه‌م کاره‌ی هه‌زه‌تی خضر دا: که له‌روانگی
عه‌قلو مه‌نطیقه‌وه هیچ پاساویکی بۆ نه‌هیندرتته‌وه ره‌خنه‌ی گرتو نا‌په‌زایی
ده‌رپری!

ئینسان جاری وا هه‌یه مانایه‌کی کوللی مه‌زنده‌ده‌کا، به‌لام: که
به‌واقیعی عه‌مه‌لی هه‌که‌وتته‌ جی به‌جی کردنی ئه‌و مانا نه‌ظه‌رییه‌ کوللییه‌،
دیدو بۆ‌چوئیکی تری بۆ په‌یدا ده‌بو تا‌قیردنه‌وه عه‌مه‌لییه‌که بارودۆ‌خیکی
تر بۆ ئینسانه‌که ده‌خولقی‌نی زۆر جوداواز له‌گه‌ل ته‌سه‌ه‌وره‌ نه‌ظه‌رییه‌که.
ئه‌وه‌تا هه‌زه‌تی موسا له‌وه‌پیش هه‌زه‌تی خضر نا‌گاداری کرده‌وه: که تو
نا‌توانی خو بگری له‌به‌رامبه‌ر ئه‌و هه‌لسو که‌وتو کرده‌وانه‌ی که
له‌گه‌شته‌که‌مان دا له‌منیان ده‌بینی! به‌لام هه‌زه‌تی موسا پابه‌ندبوونی خۆی
به‌خۆگری ئارام گرتن را‌گه‌یان‌دو واده‌و به‌لینی داو مه‌رجه‌کانی هه‌زه‌تی

خضری قبول کردن، به لام: که به واقعی و عه مەلی روبه پرووی روداو کان بووه وادهو به لینه کانی له بیرچوونه و نهیتوانی له ناست کردهو به پروالته ناره وایه کانی حەزرتی خضر بیده نگ بی به لکوو هاواری لی هەلساو ره خنهی گرت!

به لی سروشتو میزاجی حەزرتی موسا جوړه سروشتیکی مهیلەو توندو تووړه بووه، هەلسو کهوته کانی گهواهی نهم راستین، نهو تا همر له سەرەتای ژیانیهوه: که به هانای کابرای به نوئیسرائیلی یهوه چوو ئینفیعال گرتی و مسته کۆلهی له کابرای قیبطی داو کوشتی و دوایی تۆبهی کردو له خودا پارایهوه: که لی بی بوری، بۆ روژی دوایی هەمان کابرای به نوئیسرائیلی له گەل یه کیکی تر شه پیه تی و داوای یارمه تیدانی له حەزرتی موسا کردو نهویش وستی په لاماری کابرای به شه پها تو له گەل کابرای به نوئیسرائیلی بدا، کابرای به نوئیسرائیلی وهیزانی په لاماری نهو دها، هاواری کردو کوژاوه کهی روژی پیشووشی لی ناشکرا کرد. که له ناکامدا ناچاربوو ولات به جی بێلی و روبکاته ولاتی مه دینه!

به لی نهوه حەزرتی موسایه خودا سروشتی و دارپشتووه، بۆیه که هەلسو کهوته کهی حەزرتی خضری بینی تاوی داوته ته شو یه که شتی کون ده کا، نهیتوانی واده کهی به ریته سەرو پابه ندی به لینه کانی بی، چونکه سروشتی ناده میزاد هەموویان له ودها یه کده گرنهوه که نهزموونی عه مەلی و ته صه وری نه ظه ربیان لیکت جودا وازه!

جا که حەزرتی موسا ره خنهی ئاراسته ی حەزرتی خضر کرد له سەر نهو کاره به پروالته ناشیرینه و ناره زایی خو ی دهریری حەزرتی خضر به شیوه یه کی هی دیو هیمنی وادهو به لینه کانی پیشووی و بهیر هیانیهوه ﴿قال﴾: به حەزرتی موسای فرموو: ﴿الم اقل لك﴾: انك لن تستطيع معي صبرا ﴿نهی له هه وه له وه پیم نه کوتی نه تو ناتوانی له گەل مندا هەلبکه ی و

هاورپیتی منت پی ناکری؟! نه تو لای خوی واده و به لیتت پی دام مهرجه کانی
منت قبول کردن!؟

﴿قال: لا تأخذه في بما نسيت ولا ترهقني من أمري عسراً﴾ حه زره تی
موسا عوزری بۆ دینیتیه وه ده فهرموئ: نه وه م له بیرچیویه وه تکایه عوزرم
هیه وه عوزره که م لی وه ریگره، تکایه له م گه شته ماندا نه رکی قورس مه خمره
سهرشانم. ته نگه تاوم مه که به وه که عوزرم لی وه رنه گریو چاوپوشیم لی
نه که ی، له کاتیکدا که له بیرم چوو بی! حه زره تی خضر عوزره که ی لی
وه رگرتو ﴿فانطلقا: حتی إذا لقيا غلاما فقتله﴾ له که شتییه که دابه زینو
به قهراخ ده ریادا درژه یان به گه شته که یان دا، له ریگه یاندا گه ییشتن
به مندالیکی تازه پیگه ییشتوو له ناو مندالاندا یاری ده کر، حه زره تی خضر
هر چاوی به منداله که کهوت، بی پرسیارو ولام په لاماری منداله که ی داو
سهری کیشا به دیواریکداو کوشتی. حه زره تی موسا هرچه ندکردی نه ییتوانی
له مه بیده نگ بی. چونکه جاری پیشوو که کوئیکی له که شتییه که کردبوو
مهنده کرا بیته هوی خنکانی سهرنشینانی و رودانی خنکانه که سهد ده رسد
نه بوو، به لام نه مجاره کوشتنی ناده میزادیکی بیتاوانه، کوشتنی ده ست
نه نقه ستهو هیچی تیدا نه ماوه، تاوانیکی گه وره یه نه نجام دراوه، مندالیکی
بی تاوان به ناحق کوژراوه، بۆیه هرچه نده حه زره تی موسا واده و به لیتت کانی
له بیر بوون، مهرج و، ناموژگارییه کانی حه زره تی خضر لی گوئچکه دا
ده زرنگانه وه به لام خوی پی نه گیراو نه ییتوانی بیده نگ بی! ﴿قال: أقتلت
نفسا زکية بغير نفس؟﴾ وتی: مالویران! نه وه تو چون ریگه ت به خوت دا
ناده میزادیکی بیتاوان بکوژی؟ گیانیکی بی تاوانی پاکی بی گوناخت بۆ
فهوتاند! خو حقی که سی له سهر نه بوو، که سی نه کوشتبوو! ﴿لقد جئت شیئا
نکراً﴾ به راستی کاریکی ناشیرینت کردو تاوانیکی گه وره ت نه نجام دا،
حه زره تی موسا نه مجار ره خنه گرته که یو وه ده نگ هاتنه که ی ره نگدانه وه ی

بیرو باوەڕیکی بنەرەتی بوو، روداوێکە لەناخەوێ هەژاندی، هەرچەندە لەدەلی
خۆیدا لێکی دایەوێ نەیتوانی پاساوێک بدۆزیتەوێ بۆ کردەوێی حەزرەتی
خضر، ئەو منداڵە کوژراوە لەدیدێ موسادا منداڵیکی بێ تاوانە، هیچ
شتیکی وای نەکردووە لەسەری بکوژێ، منداڵەو هیشتا بالغ نەبوو، لەسەر
کردەوێی بەرپرس نیە، هەرچەندە کردی و کرواندی و لێکی دایەوێ پاساوی بۆ
نەدۆزرایەوێ!

بەیارمەتی خودا لێمەدا کۆتایی بەجزمی پانزەهات
خودا پشتیوانمان بۆ تەواو کردنی جزمەکانی تر

پیرستی بابتهکان

لاپەرد	بابەت
۳	سورەتی (الاسراء)
۱۱	باسی شەورەوی پیغەمبەر و نازکردنی تەورات بۆ سەر موسا (عليه السلام)
۱۷	حال و چۆنیەتی بەنو ئیسرائیلی لەمیزوودا
۲۶	مەبەستەکانی قور ئانی پیروژ هیدایەت و مرگینی و ترساندنە
۳۰	نیشانی دەسلاتی پەروردگار و نەعمەتە جۆراوجۆرەکانی خۆدا بەسەر ئادەمیزاددا
۴۰	پاداشی ھەریەک لەوانەى دونیا و یست، یان ھەولێ قیامەت دەدەن!
۴۶	بنەماکانی ریکخستنی کۆمەڵگای موسولمان: یەکتاپەرستی بناغەى باوەرە، یەکیەتی و تەبایی خیزان کۆڵەکەى کۆمەڵگایە
۶۲	بنەمایەکی تری گرنگ بۆ یاسای کۆمەڵگای ئیسلامی
۸۲	سەرژەنشتی کردن دەمکوتانەو ھەوێ ئەوانەى منداڵ و ھاوێ بۆ خۆدا دادەنێن
۸۹	پاراستنی پیغەمبەر ﷺ لەئەزیەتی مۆشریکەکانی مەککە لەکاتی خوێندنی قورئاندا
۹۴	ئینکاریکردنی مۆشریکەکان بۆ زیندووونەو ھەو رەتکردنەو ھەو ئینکاریکردنەکیان
۱۰۰	داب و نەرتی موحادەلەکردن و دەمەدەمی
۱۰۵	پوچەلکردنەو ھەو یەکی تری شوبھەى کافرەکان و رەواندنەو ھەو گومانەکانیان
۱۱۶	سەرگۆروشتەى ئادەم لەگەڵ شەیتاندا فەرمان بەفریشتە بۆ کرنوش بردن بۆ ئادەم
۱۲۳	برێ لەنەعمەتەکانی خۆدا بەسەر ئادەمیزاددا

۱۲۹	حال و وهزعی ئاده میزاده کان له گه‌ل پیتشه وایانی خۆیان له‌روژی قیامت
۱۳۲	حال و وهزعی ئاده میزاده کان له گه‌ل پیتشه وایانی خۆیان له‌روژی قیامت
۱۳۸	فه‌رمان و ته‌وجیهات و ته‌علیمات بو پیتغه‌مبه‌ر ﷺ
۱۵۱	سه‌ره‌سای قورئان
۱۵۶	پیتشیارو په‌لپی موشریکه‌کان
۱۶۱	شو به‌هو گومانی موشریکه‌کان ده‌رباره‌ی ئاده میزادیه‌تی پیتغه‌مبه‌ران و ئینکاریکردنی زیندو بوونه‌وه
۱۷۲	نو موعجیزه‌ی حه‌زرتی موسا و صیغه‌ت و چۆنیه‌تی نازلکردنی قورئان
۱۸۱	پاران‌وه له‌خودا له‌ناوه‌ جوانه‌کانی
۱۸۵	سوره‌تی (الک‌هف)
۱۸۸	حه‌ملو په‌نای خودا و کاریگه‌ری قورئان
۱۹۳	چیرۆکی نه‌صحابولکه‌هف
۲۲۹	ریتنمویی کردنی په‌روه‌ردگار بو پیتغه‌مبه‌رو موسولمانان
۲۳۷	چیرۆکی خاوه‌نی دوو باخه‌که‌و نمونه‌ی ده‌وله‌مه‌ندی له‌خۆبایی بوو هه‌زاری بر‌وا قانه‌و پته‌و
۲۴۷	نمونه‌ی ژبانی دونیا
۲۵۱	به‌گه‌ر خستنی کپوه‌کان و کو‌کردنه‌وه‌ی ئاده میزاد و را‌نواندنی نامه‌ی کرده‌وه‌کانیان له‌روژی قیامت‌دا
۲۶۴	شیک‌کردنه‌وه‌ی قورئان و نه‌هرکی پیتغه‌مبه‌ران و سته‌مکاری نه‌وانه‌ی روو له‌نیمانه‌یتان وه‌رده‌گیرن، هو‌ی دوا که‌وتنی سزای سه‌ربیتچیکه‌ران بو کاتیکی دیاریکه‌راو
۲۷۱	چیرۆکی حه‌زرتی موسا له‌گه‌ل حه‌زرتی خچردا
۲۸۹	پیوستی بابته‌کان